

Nr 60.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om rätt till fiske, m. m.; given Drottningholms slott den 13 januari 1950.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

dels jämlikt § 87 regeringsformen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om rätt till fiske;
- 2) lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden;
- 3) lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 12 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet; samt
- 4) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation;

dels enligt § 77 regeringsformen att godkänna härvid fogat förslag till förordning om fiskerätten vid vissa kronan tillhöriga havsstränder, skär och holmar m. m.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Förslaget till ny lag om rätt till fiske bygger, liksom gällande lag i samma ämne, på den grundsatsen att fisket i öppna havet samt i de yttre skärgårdsområdena och vissa delar av våra största sjöar skall vara fritt för envar, medan det i övrigt principiellt skall vara förbehållet strandägarna.

Genom särskild proposition denna dag har framlagts ett förslag till lag om gräns mot allmänt vattenområde, vari meddelas bestämmelser om utsträckningen av fastigheternas ägovälden i havet och de stora insjöarna. I detta förslag har allt vatten som skall ingå i fastigheterna betecknats så-

som enskilt vatten, medan de vattenområden som ej skola omfattas av enskild äganderätt benämnts allmänt vatten. Förslaget innebär att allmänt vatten skall finnas, förutom i havet, jämväl i de öppna delarna av Vänern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland. Vid gränsdragningen mellan allmänt och enskilt vatten har särskild hänsyn tagits till fiskeintressena. På grund därav har i förevarande lagförslag nyss åsyftade uppdelning i olika fiskerättsliga zoner kunnat ske på det sättet att fisket förklarats skola vara fritt i allmänt vatten men i princip tillhöra jordägaren i enskilt vatten.

Markägarnas ensamrätt till fiske i vattnet närmast stränderna och i det inre av skärgårdarna är redan för närvarande begränsad genom åtskilliga lokala undantagsstadganden. Vid västkusten avser den sålunda i huvudsak endast fiske med fast redskap, medan annat fiske står öppet för varje svensk medborgare. Dessa undantagsstadganden ha bibehållits i förslaget och därjämte föreslås ytterligare bestämmelser i samma riktning. De innebära bl. a. att större rörelsefrihet skall beredas strömmingsfisket i Östersjön samt annat fiske med rörliga redskap vid Blekingekusten. Hummerfisket skall frigivas i de delar av Bohuslän, där det nu är förbehållet strandägarna. Dessutom må nämnas att frifiske i viss utsträckning skall vara tillåtet även i de enskilda delarna av Vänern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön samt i de öppna fjärdarna i mitten av Mälaren.

I den mån den nya lagstiftningen medför intrång i bestående enskild fiskerätt, avses gottgörelse härför skola lämnas av statsmedel.

I fråga om fiske som är oskiftat eller eljest samfällt för två eller flera fastigheter föreslås något ökad möjlighet för domstol att på begäran meddela föreskrifter om den ordning, vari delägarna må nyttja fisket. Ett av fiskerättskommittén framlagt mera långtgående förslag om sammanförande av fiskevatten till s. k. fiskevårdsområden har ansetts kräva ytterligare utredning. I avbidan på dylik utredning avses gällande lag om gemensamhetsfiske skola kvarstå.

Vidare föreslås regler om rätt för fiskande att, när det erfordras för fiskets utövande, begagna annans strand för uppdragning av redskap eller båt m. m. samt skärpta bestämmelser till skydd för vandringsfiskens gång i vattendrag och sund (s. k. fiskådra).

Slutligen innehåller lagförslaget stadganden om rätt för myndighet att ingripa, om någon i strid med allmänt intresse uppenbart vansköter sitt fiske genom alltför hård beskattning av fiskbeståndet eller genom att låta fisket ligga outnyttjat.

Den ändring som föreslås i jorddelningslagen har till syfte att förebygga att oskiftat fiske genom avstyckning uppdelas i alltför många andelar. Förslaget om ändring i expropriationslagen avser att bereda möjlighet till expropriation för att tillgodose yrkesfiskarnas behov av mark för uppförande av bryggor, bodar och andra dylika anläggningar. Övriga författningsförslag ha betingats av formella skäl.

F ö r s l a g
till
L a g
om rätt till fiske.

Härigenom förordnas som följer.

Om fiske i allmänt vatten.

1 §.

I vatten, som enligt lagen om gräns mot allmänt vattenområde är allmänt vatten, må varje svensk medborgare fiska med rörligt redskap. Fast redskap må, såvitt ej annat följer av 3 §, utsättas i allmänt vatten endast efter tillstånd av myndighet som Konungen bestämmer.

Med fast redskap förstås i denna lag fiskebyggnad, så ock med ledarm försett fiskeredskap, vilket medelst pålar eller tyngder eller annorledes fästes vid botten eller stranden och avses skola kvarstå längre tid än två dygn i följd.

2 §.

Den som äger sådan fiskerätt i enskilt vatten som sägs i 5 § (innehavare av enskild fiskerätt) må ej förvägras tillstånd att från det enskilda vattnet sträcka fast redskap vidare ut i allmänt vatten, såvitt det prövas kunna ske utan men för annan fiskande.

3 §.

Vid kusten av Norrbottens län, vid kusterna av Kalmar län söder om Kråkelund och vid Blekinge läns östra kust (norr om Torhamnsudde) må innehavare av enskild fiskerätt även utan myndighets tillstånd sträcka fast redskap från det enskilda vattnet vidare ut i allmänt vatten, dock ej på större avstånd än tvåhundra meter från den stranden följande kurvan för högst tre meters djup vid fastlandet eller vid ö eller holme av minst etthundra meters längd.

Vad i första stycket stadgas skall dock beträffande den som stöder sin fiskerätt på avtal, urminnes hävd, dom, skattläggning eller annan särskild grund gälla allenast såvitt det ej strider mot vad som i dylik ordning är bestämt angående fiskerättens omfattning.

4 §.

Den som ej är svensk medborgare må bedriva fiske i allmänt vatten endast efter tillstånd av Konungen. Är han innehavare av enskild fiskerätt, skall han dock i fråga om rätt att från det enskilda vattnet sträcka fast redskap vidare ut i allmänt vatten vara likställd med svensk medborgare.

Om fiske i enskilt vatten.**5 §.**

I enskilt vatten må, såvitt ej nedan annat stadgas, fiske bedrivas endast av jordägaren eller den som enligt avtal, urminnes hävd, dom eller skattläggning eller på annan särskild grund äger rätt därtill.

6 §.

Vid kusten av Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län må varje svensk medborgare i enskilt vatten bedriva fiske efter strömming och skarpsill med notar ävensom med skötar och sillnät, vilka äro att hänföra till rörliga redskap.

7 §.

Vid kusten av Stockholms län må varje svensk medborgare i enskilt vatten som har större djup än sex meter bedriva fiske efter strömming och skarpsill med skötar och sillnät, vilka äro att hänföra till rörliga redskap.

8 §.

Vid kusten av Södermanlands och Östergötlands län samt av Kalmar län norr om Kråkelund må varje svensk medborgare bedriva fiske efter strömming och skarpsill med skötar och sillnät, vilka äro att hänföra till rörliga redskap, i sådant enskilt vatten som har större djup än sex meter och är beläget på ett avstånd ej understigande tvåhundra meter från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd;

dock är strömmings- och skarpsillfisket förbehållet innehavaren av den enskilda fiskerätten inom följande områden:

Slåtbaken, Tränöfjärden och Gropviken jämte angränsande vatten innanför räta linjer Djursö norra udde—fastlandet över sydligaste udden av Lilla Rimmö ävensom Djursö—Yxnö och Norra Finnö—fastlandet över sundens smalaste ställen;

Valdemarsviken innanför en rät linje Stora Ålö—Kvädö, där inloppet är smalast;

Syrsan och Bågviken samt Gudingefjärden innanför räta linjer Björkö—fastlandet över smalaste delen av sundet, Björkö södra udde—sydligaste udden av Lilla Rätö samt västligaste udden av Lilla Rätö—närmaste ställe på fastlandet; ävensom

Gamlebyviken och Lucernafjärden innanför en linje från södra udden av Gränsölandet rätt åt söder.

9 §.

Vid kusterna av Kalmar län söder om Kråkelund samt vid Blekinge läns östra kust (norr om Torhamnsudde) må varje svensk medborgare i enskilt vatten bedriva fiske efter strömming (sill) och skarpsill med skötar

och sillnät, vilka äro att hänföra till rörliga redskap, ävensom fiska med tobisnot.

10 §.

I Gotlands län må i havet varje svensk medborgare i enskilt vatten fiska med nät, som är att hänföra till rörligt redskap, ävensom med tobisnot.

11 §.

Vid Blekinge läns södra kust (väster om Torhamnsudde) må varje svensk medborgare med rörligt redskap fiska i enskilt vatten på ett avstånd ej understigande trehundra meter från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd eller, där den stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, utanför denna djupkurva. Med nät, som är att hänföra till rörligt redskap, samt med tobisnot är fisket fritt ända intill stranden.

12 §.

Vid Skånes kuster må varje svensk medborgare fiska i enskilt vatten med rörligt redskap och vid Skånes västra kust även med fast redskap.

13 §.

Vid kusten av Hallands län samt Göteborgs och Bohus län må varje svensk medborgare fiska i enskilt vatten med rörligt redskap ävensom med mindre ålryssja, ändå att den är att hänföra till fast redskap; dock är fisket efter ostron förbehållet innehavaren av den enskilda fiskerätten intill tvåhundra meter från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd.

14 §.

Vid alla rikets havskuster må varje svensk medborgare i enskilt vatten fiska med långrev, förutom i den utsträckning som följer av 11—13 §§, jämväl eljest i vatten som är minst tjugu meter djupt och som tillika aningen har förbindelse med öppna havet av större bredd än en kilometer, räknat från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd, eller ock är beläget vid ö eller holme vilken från fastlandet helt skiljes av vatten med sådan förbindelse.

15 §.

Har vid tiden för lagens ikraftträdande allmänheten eller viss del av befolkningen oklandrat och efter gammal sed bedrivit fiske i enskilt vatten vid havskust utöver vad enligt 6—14 §§ är medgivet, skall vad sålunda tillämpats fortfarande gälla.

Vad nu sagts avser dock icke fiske efter strömming (sill) eller skarp-sill vid rikets östra och södra kuster samt i Gotlands län.

16 §.

I Vänern må svensk medborgare utan stöd av enskild fiskerätt fiska i enskilt vatten enligt följande särskilda bestämmelser.

1. Fiske med ålrev med dött agn må under tiden från och med den 16 juli till och med den 15 oktober bedrivas efter tillstånd av länsstyrelsen. Sådant tillstånd må ej meddelas åt annan än den som utövar fiske yrkesmässigt; det må begränsas till att avse visst område.

2. Fiske efter siklöja och nors med finmaskad not må, när så finnes kunna ske utan men för fiskevärden, av länsstyrelsen förklaras fritt i visst notvarp, beläget utanför öppen, brant sluttande stenstrand, ävensom i visst annorstädes beläget notvarp, om sådant fiske oklandrat och efter gammal sed fritt bedrivits där.

3. Fiske efter siklöja och nors med finmaskat nät, som är att hänföra till rörligt redskap, är fritt utanför öppen strand på större djup än åtta meter, bestämt efter rådande vattenstånd.

4. I Mariestadsfjärden jämte Östersundet är jämväl i övrigt fiske med rörligt redskap fritt på ett avstånd ej understigande trehundra meter från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd eller, där den stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, utanför denna djupkurva.

Närmare föreskrifter angående utövandet av fiske, som avses under 2 och 3, meddelas av länsstyrelsen, vilken ock äger att, på framställning av innehavaren av den enskilda fiskerätten, från det under 3 avsedda fisket undantaga visst område, där siklöja eller nors ej förekommer i större mängd.

17 §.

I Vättern må fiske med utter och drag* samt med agnnot bedrivas av varje svensk medborgare i enskilt vatten utanför öppen strand.

18 §.

I Mälaren må i Norra Björkfjärden, Prästfjärden, Södra Björkfjärden och Hovgårdsfjärden varje svensk medborgare fiska med rörligt redskap på ett avstånd ej understigande trehundra meter från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd eller, där den stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, utanför denna djupkurva. Vid tillämpningen av vad nu sagts skola nämnda fjärdar anses begränsade mot Gripsholmsviken av räta linjer från Hagskär till närmaste ställen på fastlandet, mot Grönsöfjärden av räta linjer Bingsökalven—Bastlagnö—Ytterholmen över sundens smalaste ställen, mot Ekolsundsviken av räta linjer från Tallholmen till närmaste ställen på fastlandet, mot Kalmarviken av räta linjer från Knuten till närmaste ställen på fastlandet, mot Säbyholmsviken av Smidösunds smalaste del samt mot Långtarmen av en rät linje Dävensö västspets—Munsö nordspets.

19 §.

I Hjälmarén må i Mellanfjärden varje svensk medborgare fiska med rörligt redskap på ett avstånd ej understigande en kilometer från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd.

20 §.

I Storsjön i Jämtland må varje svensk medborgare i enskilt vatten bedriva sikfiske med nät, som är att hänföra till rörligt redskap, på ett avstånd ej understigande trehundra meter från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd ävensom idka lakfiske med hängryssja (lakstrut).

21 §.

Konungen äger bestämma att fiske enligt föreskrifterna i 6—20 §§ må bedrivas även av den som ej är svensk medborgare.

Särskilda bestämmelser om rätt till fiske i vissa fall.

22 §.

Till förekommande av att fiske som är förbehållet innehavare av enskild fiskerätt hindras eller skadas genom fiske som utövas med stöd av stadgande i 6—9 §§ eller 11 § äger länsstyrelsen meddela erforderliga föreskrifter rörande längden av de redskap som därvid må användas och avståndet mellan dem ävensom stadga förbud mot att utsätta skötar eller nät inom visst avstånd från notvarp som utmärkts med av länsstyrelsen fastställt märke.

Länsstyrelsen må ock i annat fall än i första stycket sägs meddela de föreskrifter som erfordras för att förebygga att fiske med fast redskap som utövas med stöd av enskild fiskerätt hindras eller skadas genom fiske som må bedrivas utan stöd av sådan rätt.

23 §.

Fiske tillhörigt sådan allmänning, som avses i lagen om häradsallmänningar eller lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna, äga de som hava del i allmänningen rätt att nyttja.

Allmänningsfiske som nu nämnts må ock av delägarna utarrenderas för gemensam räkning. Beslut därom fattas i enlighet med gällande föreskrifter om allmänningens förvaltning.

24 §.

Oskiftat fiske ävensom annat fiske som är samfällt för två eller flera fastigheter må nyttjas av fastigheternas ägare efter vad de kunna samsjas. Samsjas de ej, må rätten på ansökan av någon av dem föreskriva huru fisket må nyttjas. Innan sådan föreskrift meddelas skola de övriga ägarna genom särskilda underrättelser av domstolen erhålla tillfälle att yttra sig, såvitt det kan ske utan märklig tidsutdräkt.

Upplåtelse av fiskerätt åt annan än någon av fastigheternas ägare må ej annat än i samband med upplåtelse av jord till brukande göras av en ägare utan de flesta övrigas samtycke. Därvid skola de, som med samäganderätt innehava viss fastighet, tillsammansantagna räknas för en ägare och skall lika så endast en röst beräknas för den som äger flera fastigheter.

Vad i denna paragraf stadgas äger ej tillämpning å fiske som utgör gemensamhetsfiske eller ingår i sådant fiske.

25 §.

Upplåtes jord till brukande, må brukaren nyttja det fiske som hör till jorden, om ej annorlunda avtalas.

26 §.

Om gemensamhetsfiske, om fiske inom nationalpark, så ock om lapparnas rätt till fiske i vissa delar av riket gäller vad särskilt är stadgat.

Om rätt att nyttja annans strand m. m.

27 §.

Fiskande må, när det erfordras för fiskets utövande, beträda annans strand och nyttja den för tillfällig fastgöring eller uppdragning av redskap eller båt, om det kan ske utan förfång för den som innehar stranden. Vad nu sagts om annans strand skall äga motsvarande tillämpning beträffande annans vattenområde, även om den fiskande ej äger fiska där, såvida förfång ej uppkommer för den som innehar vattenområdet eller har enskild fiskerätt där.

Ändå att förfång uppkommer, må den som vid annans strand yrkesmässigt utövar fiske som må bedrivas utan stöd av enskild fiskerätt, mot ersättning för skada och intrång beträda stranden och nyttja den på sätt i första stycket sägs, när det erfordras för fiskets utövande. Tomt eller plantering må dock tagas i anspråk endast om särskilda skäl föreligga.

Om fiskådra.

28 §.

I vattendrag och sund skall i varje gren där fisken har sitt drev fiskådra finnas i djupaste vattnet. Fiskådran utgör en sjättedel av vattnets bredd vid vanligast förekommande lågt vattenstånd. Där vattendrag med fiskådra mynnar i havet eller utlöper i eller från sjö eller större vattendrag, skall fiskådran med oförändrad bredd sträcka sig vidare trehundra meter ut i djupaste vattnet. Vad sist sagts skall äga motsvarande tillämpning beträffande fiskådra i sund vid dettas ändpunkter.

Länsstyrelsen må efter hörande av rättsägarna och av sakkunnig föreskriva att fiskådran skall gå i annan del av vattnet än i första stycket sägs, om det kan antagas icke lända till märkligt förfång för någon som ej samtyckt till åtgärden.

29 §.

Fiskådra skall lämnas fri från fiskeredskap som kan hindra fiskens gång. Ej heller må i eller vid fiskådra anbringas annan anordning än fiske-

redskap, vilken är avsedd och ägnad att avhålla fisken i ådran från att gå fram i denna.

Länsstyrelsen må i visst fall efter hörande av rättsägarna och av sakkunnig medgiva undantag från vad i första stycket sägs, om det kan antagas icke lända till märkligt förfång för någon som ej samtyckt till åtgärden. I fråga om fiskebyggnad eller annan anordning, vars tillåtlighet enligt vattenlagen skall prövas av vattendomstol, skall dock jämväl vad där om är stadgat lända till efterrättelse.

Äger någon särskild rättighet att för fiske stänga fiskådra, skall han njuta den rättigheten till godo.

Om åtgärder mot vanskötsel av fiske.

30 §.

Om innehavare av enskild fiskerätt, i strid med allmänt intresse, uppenbart vansköter fisket genom alltför hård beskattning av fiskbeståndet eller genom underlåtenhet att utnyttja fisket, skall statens fiskeritjänsteman söka träffa överenskommelse med ägaren av den fastighet, till vilken fisket hör, samt, där fiskerätt innehaves av annan, jämväl med denne om fiskets bedrivande. Överenskommelsen skall avfattas skriftligen samt avse viss tid, högst tio år.

31 §.

Kan överenskommelse ej träffas eller fullgöres ej åtagande i överenskommelse, skall fiskeritjänstemannen anmäla förhållandet till länsstyrelsen och därvid angiva vilka föreskrifter rörande fiskets bedrivande som enligt hans uppfattning böra meddelas för avhjälpande av vanskötseln. Då sådan anmälan skett, skall länsstyrelsen därom underrätta sakägare som sägs i 30 § med föreläggande av viss tid, inom vilken yttrande i ärendet må avgivas. Underrättelsen skall delgivas sakägare på sätt om delgivning i rättegång är stadgat.

Sedan yttrande inkommit eller tiden för avgivande av yttrande gått till ända, må länsstyrelsen fastställa de föreskrifter rörande fiskets bedrivande som finnas nödiga för avhjälpande av vanskötseln (fiskeriplan). Vid planens utformning skall hänsyn tagas till det särskilda intresse som sakägare kan hava att själv få bedriva fiske inom visst område, under viss årstid eller efter visst slags fisk. Fiskeriplan skall avse viss tid, högst tio år, och, sedan länsstyrelsens beslut kungjorts i den ordning 40 § stadgar, gälla jämväl mot ny sakägare. Vid fastställande av fiskeriplan äger länsstyrelsen stadga vite för underlåtenhet att följa planen.

Beslut om fiskeriplan må av länsstyrelsen återkallas, när skäl därtill äro.

32 §.

Följer sakägare ej fiskeriplan, ehuru han därom har kännedom, ankommer det på länsstyrelsen att, på yrkande av statens fiskeritjänsteman, utdöma förelagt vite, om det ej med hänsyn till omständigheterna finnes obilligt. Länsstyrelsen må ock stadga nytt vite.

Om vattenstånd.

33 §.

Strandlinjer och vattendjup skola vid tillämpningen av denna lag, om ej annat särskilt angives, bestämmas efter förhållandena vid följande vattenstånd, nämligen

- i havet normalt medelvattenstånd;
- i Väneren 3,⁶⁰ meter över nedre slusströskeln vid Sjötorp;
- i Vättern 2,⁹⁷ meter över västra slusströskeln vid Motala;
- i Mälaren 4,² meter över västra slusströskeln vid Karl Johans torg i Stockholm;
- i Hjälmarén 2,⁷⁷ meter över södra slusströskeln vid Notholmen; samt
- i Storsjön i Jämtland 292,⁴⁵ meter över nollplanet i det höjdsystem som ligger till grund för sjöns reglering.

Ansvarsbestämmelser m. m.

34 §.

Bedriver någon utan lov fiske som hör under annans enskilda fiskerätt eller enligt denna lag må utövas endast efter tillstånd av myndighet, dömes för olovligt fiske till dagsböter.

Är brottet med hänsyn till att fisket avsåg särskilt värdefull fisk eller idkades vanemässigt eller i större omfattning att anse som grovt, vare straffet dagsböter, ej under tjugu, eller fängelse i högst sex månader.

35 §.

Den som bryter mot föreskrift, som meddelats av länsstyrelse eller domstol med stöd av 16, 22 eller 24 §§, eller anbringar fiskeredskap eller anordning i uppenbar strid med vad som gäller om fiskådra, dömes till straff för olovligt fiske enligt vad i 34 § sägs.

36 §.

Finnes någon hava bedrivit olovligt fiske, skall det fångade eller, där det undergått förskämning eller ej är i behåll, dess värde förklaras förverkat.

Fiskeredskap som använts vid fisket skall ock förklaras helt eller delvis förverkat, såvitt ägaren eller någon som var i hans ställe uppsåtligen förövat gärningen eller medverkat därtill och det ej är uppenbart obilligt; finnes redskapet ej i behåll, skall i stället dess värde förklaras förverkat.

Vad nu sagts gäller dock ej mot den som i god tro förvärvat fångsten eller redskapet eller särskild rätt därtill.

37 §.

Ertappas någon å bar gärning, då han bedriver olovligt fiske, eller anträffas redskap för sådant fiske utsatt i vattnet, må av länsstyrelsen eller fiske-

ristyrelsen förordnad fisketillsynsman samt, där fisket kränker enskild fiskerätt, jämväl vederbörande rättsägare eller hans folk beslagtaga fångsten och redskapet ävensom båt eller annat, som kan antagas äga betydelse för utredning om brottet.

Har egendom tagits i beslag enligt första stycket, skall anmälan därom göras till närmaste polisman, som har att förfara som om han själv gjort beslaget; dock må fångst, som tagits i beslag av innehavaren av enskild fiskerätt eller hans folk, utan anmälan behållas av fiskerättshavaren.

38 §.

Böter och viten som ådömas enligt denna lag, så ock förverkat redskap eller dess värde, tillfalla kronan.

Förverkad fångst eller dess värde tillfaller, om fisket utan intrång i enskild fiskerätt skett i allmänt vatten eller i fiskådra, kronan och eljest den som har den enskilda fiskerätten.

Vite må ej förvandlas till frihetsstraff.

39 §.

Finnes uppenbart att fiskeredskap utsatts eller anordning vidtagits i strid med vad som gäller om fiskådra, och följer ej rättelse genast efter det tillsägelse skett, äger på ansökan av den som lider skada utmätningsmannen i orten att, sedan han med trovärdig person hållit syn på stället, meddela nödig handräckning på den tredskandes bekostnad.

Detsamma skall gälla, om någon begagnar av länsstyrelsen fastställt märke för redskap eller notvarp på sätt som är ägnat att obehörigen avhålla annan från att fiska.

Beröres allmänt fiskeriintresse, må även allmän åklagare, statens fiskeritjänsteman eller av länsstyrelsen eller fiskeristyrelsen förordnad fisketillsynsman göra ansökan om handräckning.

Om besvär m. m.

40 §.

Då beslut som länsstyrelse meddelar enligt denna lag angår så många att avskrift av beslutet ej lämpligen kan tillställas envar av dem, skall beslutet kungöras i kyrkan för den eller de församlingar, där fiskevattnet är beläget, samt tillika anslås i länsstyrelsens lokal och på statsverkets bekostnad tillkännagivas i länskungörelserna ävensom i en eller flera tidningar inom orten; delgivning skall anses hava skett den dag då kungörandet i kyrka ägde rum.

Är någon missnöjd med länsstyrelses beslut enligt denna lag, må klagan föras hos Konungen genom besvär, vilka skola hava inkommit till jordbruksdepartementet inom två månader efter det klaganden erhöll del av beslutet.

Beslut, som avses i 22, 28 och 29 §§, skola lända till efterrättelse utan hin-

der av förd klagan, om ej länsstyrelsen annorlunda förordnar. Om särskilda skäl förligga, må länsstyrelsen förordna att även beslut, som avses i 31 §, skall lända till omedelbar efterrättelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1951.

Genom lagen upphävas

lagen den 27 juni 1896 (nr 42 s. 1) om rätt till fiske; samt

kungörelsen den 17 juni 1932 (nr 241) om utmärkning av notvarp.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

Om ersättning av statsmedel för förlust av fiskerätt till följd av nya lagen är särskilt stadgat.

Förslag

till

Lag**angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946
(nr 807) om handläggning av domstolsärenden.**

Härigenom förordnas, att 6 § lagen den 20 december 1946 om handläggning av domstolsärenden skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***6 §.**

Underrätt vare — — — — — lagfaren domare.

Vid annan — — — — — av arvode;

8. tillstånd till försäljning av samfälld egendom enligt lagen om samäganderätt, underställning av delägarbeslut eller meddelande av särskilda föreskrifter angående godmans förvaltning enligt lagen om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter eller intagande i rättens protokoll av förening enligt lagen om ägofred; eller

8. tillstånd till försäljning av samfälld egendom enligt lagen om samäganderätt, underställning av delägarbeslut eller meddelande av särskilda föreskrifter angående godmans förvaltning enligt lagen om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter, *föreskrifter jämlikt 24 § lagen om rätt till fiske angående nyttjande av samfällt fiske* eller intagande i rättens protokoll av förening enligt lagen om ägofred; eller

9. dödande av förkommen handling.

Skall i — — — — — överförmyndares beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1951.

F ö r s l a g

till

L a g**angående ändrad lydelse av 19 kap. 12 § lagen den 18 juni 1926
(nr 326) om delning av jord å landet.**

Härigenom förordnas, att 19 kap. 12 § lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***19 KAP.****12 §.**

Avstyckning skall — — — — — nödiga vägar.

Vid avstyckning skall bestämmas, om och i vad mån med avstyckad ägovidd skall följa rätt till delaktighet i område, som vid lantmäteriför rättning avsatts för gemensamt ändamål, i äga, som eljest är samfälld för stamfastigheten och annan fastighet, eller i särskilda rättigheter och förmåner, som tillkomma stamfastigheten; *dock* må där någon styckningsdel skall utgöra eller tillhöra jordbruksfastighet, andel i allmänning eller därmed jämförlig samfällighet, som är av vikt såsom stöd för jordbruket, *icke* tillfalla fastighet som ej är avsedd för jordbruk.

Vid avstyckning skall bestämmas, om och i vad mån med avstyckad ägovidd skall följa rätt till delaktighet i område, som vid lantmäteriför rättning avsatts för gemensamt ändamål, i äga, som eljest är samfälld för stamfastigheten och annan fastighet, eller i särskilda rättigheter och förmåner, som tillkomma stamfastigheten. *Därvid må ej till ägovidd, som avstyckas, läggas andel i fiske, om därigenom skulle för fisket uppkomma men av någon betydelse. Ej heller må, där någon styckningsdel skall utgöra eller tillhöra jordbruksfastighet, andel i allmänning eller därmed jämförlig samfällighet, som är av vikt såsom stöd för jordbruket, tillfalla fastighet som ej är avsedd för jordbruk.*

För de — — — — — sådan fastighet.

Avsättande av — — — — — fastighetens ägare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1951; dock skall vad däri stadgats icke utgöra hinder för avstyckning, beträffande vilken utlåtande, varom sägs i 19 kap. 16 §, avgivits före lagens ikraftträdande.

¹ Senaste lydelse se SFS 1947:700.

F ö r s l a g
till
L a g
angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189)
om expropriation.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 12 maj 1917 om expropriation¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, samt att i samma lag skall under särskild rubrik av den lydelse som framgår av det följande införas en ny paragraf, betecknad såsom 112 §, av nedan angivna innehåll.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Fastighet, som — — — — — fjällrenskötselns behov;

15. för stärkande av ofullständigt jordbruk; *eller*

16. för att säkerställa att mark på skäliga villkor är tillgänglig för tätbebyggelse och därmed sammanhängande anordningar eller för att eljest i kommuns ägo överföra mark, som icke är tätbebyggd, för upplåtelse med tomträtt.

15. för stärkande av ofullständigt jordbruk;

16. för att säkerställa att mark på skäliga villkor är tillgänglig för tätbebyggelse och därmed sammanhängande anordningar eller för att eljest i kommuns ägo överföra mark, som icke är tätbebyggd, för upplåtelse med tomträtt; *eller*

17. för att å viss ort bereda fiskarbefolkningen utrymme för uppförande av brygga, bod eller annan anläggning, som erfordras för yrkesfisket.

Särskild rätt — — — — — till nationalpark.

14. Särskilda bestämmelser om expropriation till gagn för yrkesfisket.

112 §.

Rätt till expropriation för ändamål som i 1 § 17 sägs må, om den ej skall utövas av kronan, icke beviljas annan än kommun eller hushållnings-sällskap. Expropriationen må endast avse förvärv av nyttjanderätt under en tid av högst tjugufem år; om

¹ Senaste lydelse se SFS 1949:663.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ägaren begär det, skall dock området lösas.

Genom expropriation förvärvad nyttjanderätt må upplåtas till enskilda yrkesfiskare eller sammanslutning av yrkesfiskare för det ändamål som expropriationen avsett.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1951.

Förslag

till

Förordning

**om fiskerätten vid vissa kronan tillhöriga havsstränder,
skär och holmar m. m.**

Häriigenom förordnas som följer.

Vid sådana kronan tillhöriga havsstränder samt i saltsjön belägna skär och holmar, vilka icke höra till något hemman eller innehavas under särskilda villkor, må varje svensk medborgare fiska med rörligt redskap.

Fiskeriidkare och sammanslutningar av yrkesfiskare äro berättigade att på stränder, skär och holmar som avses i första stycket i mån av tillgång avgiftsfritt erhålla upplåtelse av mark för uppförande av boningshus, bod eller annan anläggning till gagn för yrkesfisket.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1951.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1949.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG. WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om ny lag om rätt till fiske m. m. samt anför därvid följande.

Jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 8 oktober 1943 tillkallade chefen för jordbruksdepartementet samma dag åtta sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag till lagstiftning angående rätt till fiske m. m. De sakkunniga voro dåvarande expeditionschefen numera presidenten A. C. T. Romberg, ordförande, dåvarande byråchefen i lantbruksstyrelsen numera byråchefen i fiskeristyrelsen G. O. Alm, dåvarande ledamoten av riksdagens första kammare lantbrukare P. V. Andersson, Köpinge, ledamoten av riksdagens andra kammare fiskaren H. S. Levin, Kämpinge, dåvarande ledamoten av riksdagens andra kammare riksgäldsfullmäktigen K. H. Magnusson, Skövde, dåvarande t. f. byråchefen för lagärenden i jordbruksdepartementet hovrättsrådet L. P. O. Palmquist, ledamoten av riksdagens andra kammare folkskolläraren G. T. Skoglund, Umeå, samt fiskerikonsulenten H. Widerberg, Köping.

De sakkunniga, vilka antagit benämningen fiskerättskommittén, ha den 31 juli 1947 avgivit betänkande med förslag till fiskelag jämte därmed sammanhängande författningar (SOU 1947: 47). Betänkandet är enhälligt utom beträffande två frågor av lokal räckvidd, nämligen frigivandet av hummerfisket i delar av Bohuslän och fisket efter lax med fast redskap i delar av Skälderviken.

Över betänkandet ha efter remiss yttranden avgivits av Svea hovrätt, Göta hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge samt hovrätten för Övre Norrland, statskontoret, kammarkollegiet, lantmäteristyrelsen, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, samtliga länsstyrelser, sjökarteverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, fastighetsbildningssakkunniga, Sveriges lantbruksförbund förening u. p. a., Riksförbundet landsbygdens folk, fiskerinämnden för Vänern, Föreningen Sveriges länsfiskeritjänstemän, Föreningen statens fiskeritjänstemän, Svenska ostkustfiskarens centralförbund, Svenska sydkustfiskarens centralförbund, Svenska västkust-

fiskarnas centralförbund, Blekinge läns havsfiskeförening, Malmöhus läns havsfiskeförening u. p. a., Sveriges ålfiskares andelsförening u. p. a., Gotlands ålfiskareförbund förening u. p. a., Malmöhus läns ålfiskares andelsförening u. p. a., Svenska insjöfiskares centralförbund, Svenska insjöfiskarenas försäljningsförening u. p. a., Svenska fiskevårdsförbundet, Södra Sveriges fiskeriförening u. p. a., Sveriges sportfiskares riksförbund och Kalmar läns fiskevattensägareförbund.

Lantbruksstyrelsen har jämväl överlämnat yttranden av samtliga fiskerintendenten. Även i övrigt ha vid myndigheternas utlåtanden i åtskilliga fall fogats yttranden av tjänstemän, organisationer eller enskilda. Anmärkas må vidare att Svenska ostkustfiskarens centralförbund bifogat yttranden från de anslutna distriktsförbunden Norrbottens kustfiskareförbund, Västerbottens läns fiskareförbund, Ångermanlands kustfiskareförbund, Medelpads kustfiskarförbund, Gävleborgs läns fiskarförbund, Uppsala läns fiskareförbund, Stockholms läns fiskareförening, Södermanlands skärgårdsfiskareförbund, Östergötlands kustfiskareförbund, Norra Kalmar läns kustfiskareförbund, Södra Kalmar läns kustfiskareförbund, Ölands fiskareförbund och Gotlands fiskareförbund. Svenska insjöfiskares centralförbund har vid sitt yttrande fogat utlåtanden från de anslutna organisationerna Mälarens fiskareförbund, Vänerens fiskareförbund förening u. p. a., Malmöhus läns fiskeriförening, Kristianstads läns fiskeriförening, Hjälmarens fiskareförbund och Vätterns fiskarförbund. Yttranden ha vidare avgivits av Svenska jägareförbundet och Svenska naturskyddsföreningen. Skrivelser i anledning av betänkandet ha även inkommit från åtskilliga enskilda fiskare och strandägare.

Huvuddragen i kommittéförslaget.

Nuvarande bestämmelser på förevarande område återfinnas främst i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske. Enligt denna gäller som huvudregel, att i insjöar och vattendrag samt inomskärs i saltsjön allt fiske är förbehållet strandägarna. Utomskärs och vid öppen havsstrand sträcker sig strandägarnas enskilda fiskerätt 180 meter ut från det ställe invid stranden där stadigt djup av 2 meter vidtager. Även inom detta område är dock i stor utsträckning ensamrätten begränsad genom särskilda undantagsstadganden om rätt för envar att idka fiske av visst slag. I Östersjön avse dessa undantagsbestämmelser huvudsakligen strömmingsfiske medan de på västkusten omfatta praktiskt taget allt fiske med rörliga redskap utom hummerfiske i vissa delar av Bohuslän. Fiskerättens fördelning mellan strandägarna regleras av jordabalken och jorddelningslagstiftningen. Genom lagen den 30 juni 1913 om gemensamhetsfiske har viss möjlighet öppnats att medelst majoritetsbeslut få till stånd en lämplig ordning för utnyttjandet av fiske som är oskiftat eller eljest tillhör flera.

Kommittén har i enlighet med sina direktiv (se betänkandet s. 47—48) utrett frågan om en revision av fiskelagstiftningen i dess helhet. På åtskil-

liga punkter har kommittén inskränkt sig till att förorda mindre justeringar eller förtydliganden av nu gällande bestämmelser. På andra områden har kommittén däremot föreslagit bestämmelser, vilka väsentligt avvika från eller helt sakna motsvarighet i nu gällande fiskelagstiftning.

Det torde vara lämpligt att omedelbart göra en kort sammanfattning av de viktigaste nyheterna i betänkandet. Senare torde jag få lämna en närmare redogörelse för innebörden av de förslag kommittén framlagt. Beträffande motiveringen till dessa ber jag att i huvudsak få hänvisa till betänkandet.

En av de mest betydelsefulla frågorna gäller gränsdragningen mellan vad kommittén kallat fritt och enskilt fiskevatten, dvs gränsdragningen mellan sådant vatten, där i princip varje svensk undersåte skall äga rätt att fiska, och vatten, där sådan allmän rätt till fiske ej skall finnas. Stor oklarhet råder nu på många håll om innebörden av gällande bestämmelser. Detta har föranlett kommittén att föreslå nya tekniska grunder för gränsdragningen. Sålunda skall enligt förslaget i saltsjön den yttre gränsen för enskilt fiskevatten vid öppen havsstrand i regel löpa 300 meter från stranden. Till det enskilda »inomskärs»-området skall hänföras allt vatten vid fastlandskusten, som ej har bredare förbindelse med öppna havet än 1 kilometer; det fria fiskevattnet skall med andra ord sträcka sig så långt in mot fastlandet som man kan komma utan att behöva passera vatten med en bredd av mindre än 1 kilometer. Smärre holmar, mindre än 100 meter långa, räknas i detta sammanhang ej med. Kommittén har ansett att den nya gränsen i stort sett icke torde komma att mera väsentligt avvika från vad som nu gäller.

Samma regler i fråga om gränsen mellan fritt och enskilt fiskevatten, som förordats för saltsjön, avses — med två lokala undantag — också skola tillämpas i Vänern, Vättern, Hjälmarén och Storsjön i Jämtland. Övriga insjöar, däribland Mälaren, samt rinnande vatten skola liksom hittills i sin helhet utgöra enskilt fiskevatten.

Från den allmänna grundsatsen om strandägarnas ensamrätt till fiske i enskilt fiskevatten innehåller förslaget, i likhet med gällande rätt, ett flertal undantag, vilka i allmänhet avse begränsade delar av kusten eller viss sjö. Bland de viktigaste avvikelserna från de nu gällande undantagsbestämmelserna kan nämnas att rätten att i Östersjön fiska strömming i enskilt fiskevatten föreslås utvidgad och att hummerfisket avses skola bli fritt i hela Bohuslän.

Kommittén har vidare föreslagit bestämmelser om fiskevårdsområden, vilka skulle ersätta stadgandena i lagen om gemensamhetsfiske. Den har härmed avsett att skapa en ny form för organiserandet av fiske i vatten med flera delägare. De föreslagna bestämmelserna avvika väsentligt från vad som nu gäller om gemensamhetsfiske. Fråga om bildande av fiskevårdsområde skall sålunda kunna väckas ej endast av delägare i fiskevattnet utan även av vissa fiskeritjänstemän eller av sammanslutning av fiskare i orten. Medan det för bildande av gemensamhetsfiske fordras majoritet bland del-

ägarna, räknat efter såväl huvudtal som delaktighet, skall enligt förslaget länsstyrelsen kunna bifalla ansökan om fiskevårdsområde, så snart flertalet delägare biträtt ansökningen eller lämnat den utan erinran. I vissa undantagsfall skall länsstyrelsen även äga förordna om bildande av fiskevårdsområde mot flertalets mening. Fastställandet av stadgar för fiskevårdsområde skall ankomma på länsstyrelsen. Denna skall även i vissa fall äga besluta om utarrendering av fiske, som ingår i fiskevårdsområde.

I betänkandet ha vidare föreslagits bestämmelser om åtgärder mot vanskötsel av fiskevatten. Enligt dessa skulle det allmänna få möjlighet att ingripa mot fiskerättsägare, som i strid med allmänt intresse uppenbart vansköter sitt fiskevatten genom rovfiske eller genom att låta fisket ligga outnyttjat.

Nu nämnda bestämmelser ha upptagits i ett av kommittén utarbetat förslag till fiskelag. Denna lag skulle ersätta de gällande lagarna av den 27 juni 1896 om rätt till fiske och den 30 juni 1913 om gemensamhetsfiske.

Där de nya reglerna om gränsdragnin mellan fritt och enskilt fiskevatten medföra en minskning av det enskilda fiskevattnet, föreslås ersättning skola utgå av statsmedel. Detsamma skall gälla i vissa andra fall, där ett genomförande av kommitténs förslag skulle leda till inskränkning i eller upphävande av nu gällande fiskerättigheter. Kommittén förordar att ersättningsfrågorna skola prövas av särskilda nämnder, fiskevärderingsnämnder. Bestämmelserna här om ha upptagits i ett förslag till lag om ersättning för mistad fiskerätt m. m. Ersättningsbeloppen väntas enligt kommitténs uppskattningar (betänkandet s. 136 f och 320 f) ej överskrida ett totalbelopp av 2 miljoner kronor, fördelat på ett flertal år.

De nya reglerna om gränsdragnin mellan fritt och enskilt fiskevatten ha utarbetats i samråd med lagberedningen. Denna har i sitt förslag till jordabalk (SOU 1947: 38) förordat ett liknande system för gränsdragnin mot allmänt vattenområde. I avbidan på att jordabalksförslaget skall bli lag har kommittén — för att undvika skiljaktighet mellan äganderättsgräns och fiskerättsgräns — brutit ut lagberedningens stadganden om gräns mot allmänt vattenområde till ett särskilt lagförslag. Detta upptager också bestämmelser avsedda att möjliggöra att dylik gräns kan fastställas genom lantmåteriförrättning.

Betänkandet innehåller vidare förslag om tillägg till lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom. Enligt detta förslag skola vissa bestämmelser om sociala jordbruksarrenden, bland annat optionsrätt, bli tillämpliga på fiskearrenden. Detta skall dock blott gälla, då den, som arrenderat fiskerätten, bedriver fiske yrkesmässigt.

Kronan, kommun och hushållningssällskap föreslås erhålla expropriationsrätt, då så behövs för att bereda fiskarbefolkningen utrymme för att uppföra brygga, bod eller annan för yrkesfisket erforderlig anläggning. Sådan expropriation skall avse nyttjanderätt under en tid av högst 25 år.

Bland annat för att hindra att vid avstyckning av fastighet fisket splitt-

ras på en mängd händer till förfång för fiskenäringen i orten, ha föreslagits vissa ändringar i jorddelningslagen.

Slutligen har kommittén utarbetat förslag till förordning om fiskerätten vid vissa kronan tillhöriga havsstränder, skär och holmar m. m.

Yttrandena.

I yttrandena har allmänt understrukits, att de nuvarande lagbestämmelserna på fiskets område till stor del äro svårtolkade och föråldrade, samt att fiskevården och fiskerinäringen skulle ha gagn av nya, klarare regler. Huvuddragen i kommitténs förslag ha även i flertalet yttranden godtagits eller lämnats utan erinran. Den kritik av mera principiell karaktär, som förekommit, har i allmänhet endast avsett vissa avsnitt av förslagen.

Vad som särskilt hälsats med tillfredsställelse är den av kommittén föreslagna gränsdragningen mellan allmänt och enskilt fiskevatten. Även behovet av nya regler om gemensamt utnyttjande av fiskevatten har kraftigt understrukits i flera yttranden. De i betänkandet upptagna stadgandena om fiskevårdsområde ha också i flertalet fall tillstyrkts eller lämnats utan erinran. I några yttranden har dock anmärkts, att ett genomförande av förslaget i denna del skulle leda till att beslutanderätten i dylika frågor i alltför hög grad skulle frångävas de enskilda delägarna och läggas i myndigheternas hand. Jämväl bestämmelserna om åtgärder mot vanskötsel av fiskevatten ha i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Behovet och värdet av desamma ha dock i åtskilliga yttranden satts i fråga eller bestritts.

Tveksamhet om lämpligheten av att nu revidera fiskelagstiftningen har uttalats endast av *statskontoret*. Detta ämbetsverk har framhållit, att det i princip funnit starka skäl kunna anföras för en allmän revision av gällande bestämmelser. Med hänsyn till rådande statsfinansiella läge och de utan tvivel betydande kostnader, som de nya fiskerättsliga reglerna torde komma att medföra för statsverket, kunde dock viss tvekan råda rörande den lämpliga tidpunkten för reformens genomförande. Ansåges emellertid den nationalekonomiska vinsten härav mer än väl uppväga de direkta utgifter reformen skulle åsamka statsverket, hade statskontoret intet att erinra mot att den nya lagstiftningen nu komme till stånd.

I en del yttranden ha, framförts allmänna synpunkter på fiskelagstiftningen, vilka här torde få återgivas.

En fråga, som berörts i åtskilliga yttranden, är huruvida man bör eftersträva enhetliga bestämmelser för så stora delar av landet som möjligt eller i stället utforma lagstiftningen med största möjliga hänsynstagande till de varierande lokala vanor och rättsuppfattningar, som kunna ha utbildat sig. Från flera håll har understrukits att det, i samma mån som fisket tenderade att bliva allt rörigare, bleve av allt större vikt att fiskerätten skulle regleras likformigt efter hela rikets kuster liksom i de stora insjöarna. Sålunda har bland andra *länsstyrelsen i Älvsborgs län* framhållit, att olägenheterna av skilda bestämmelser för olika kustområden bleve alltmer känn-

bara, i samma mån som rörligheten bland yrkesfiskarena ökades och antalet fiskeutövande turister bleve allt större. I andra yttranden har däremot betonats, att fiskelagstiftningen måste anpassas efter nu rådande lokala förhållanden. Bland dem, som ur denna synpunkt gjort erinringar mot kommitténs förslag, kan nämnas *Riksförbundet landsbygdens folk*. Förbundet har uttalat, att det visserligen vore glädjande, att kommittén sökt utarbeta enkla och klara regler, vilka även menige man utan svårighet kunde överblicka. Kommittén syntes emellertid alltför mycket ha strävat efter för hela riket enhetliga linjer och ej tillräckligt beaktat den sedvanerätt, som utbildat sig i olika delar av landet och fått en fast förankring i befolkningens medvetande.

Fastighetsbildningssakkunniga, med vilka *lantmäteristyrelsen* instämt, ha berört frågan om sambandet mellan jordbruket och fisket. De ha framhållit, att en klar och såvitt möjligt allmängiltig gränsdragning mellan enskild och allmän fiskerätt särskilt ur rättssäkerhetens synpunkt vore så viktig, att man i viss utsträckning måste eftersätta önskemålet att icke genom ny lagstiftning göra intrång på enskild rätt. De ville emellertid understryka, att man i de fall, då fisket bedreves såsom binäring till jordbruket, måste gå varsamt fram, så att man icke genom att upphäva eller inskränka enskild fiskerätt berövade jordbruket en inkomstkälla, varav det kunde vara beroende för sin lönsamhet. Det vederlag, som enligt kommitténs förslag skulle utgå av allmänna medel vid sådant intrång, komme väl ägaren men icke fastigheten till godo. Det kunde således icke ersätta en försvagning av fastighetens bärkraft.

Den intresse motsättning, som kan uppkomma mellan yrkesfiskarena eller den bofasta kustbefolkningen, å ena, samt övriga befolkningsgrupper, å andra sidan, har uppmärksamrats i åtskilliga yttranden. *Svea hovrätt* har anfört, att ingreppen i enskild äganderätt motiverats främst av omsorgen om yrkesfisket och önskan att skydda fisket såsom en värdefull nationell tillgång. Den utvidgade möjlighet till fritt fiske, som förslaget medgäve, komme emellertid — samtidigt som den främst lände yrkesfisket till gagn — att kunna utnyttjas även av nöjesfiskare. Enligt hovrättens mening kunde det i vissa orter komma att bliva huvudsakligen nöjesfisket, som gynnades.

Vad angår skärgårdarna — där kommittéförslaget på sina håll, genom inflyttning av frifiskegränsen, komme att bereda ökade möjligheter till fritt fiske — har *Stockholms läns fiskareförening*, vilken omfattar såväl yrkesfiskare som strandvattenägare, framhållit faran av att detta kunde leda till rovfiske. Den bofasta skärgårdsbefolkningen måste känna med sig, att den ägde något, som skapats åt den särskilda miljö, i vilken den vuxit upp. Att nagga skärgårdens äganderättsförhållanden i kanten måste bliva till skada för denna befolkningsgrupps levnadsbetingelser. Liknande synpunkter ha anförts av *länsstyrelsen i Stockholms län* samt *förvaltningsutskottet i Stockholms läns och stads hushållningssällskap*. Även *fiskeriintendenten i Österhavets distrikt* har ifrågasatt, om ej vissa av utvidgningarna i den allmänna fiskerätten kunde begränsas att gälla enbart den bofasta skärgårdsbe-

folkningen. *Länsstyrelsen i Uppsala län* har funnit det kunna övervägas om icke undantagsstadgandena om rätt att i viss utsträckning fiska i annans enskilda fiskevatten borde begränsas till att avse dem som hade fiske såsom yrke eller åtminstone binäring, eventuellt till den bofasta kustbefolkningen. Häremot talade dock svårigheten att göra en dylik gränsdragning och att i praktiken upprätthålla den.

Å andra sidan har i några yttranden betonats att avseende borde fästas även vid amatörfisket. Sålunda har *överståthållarämbetet* uttalat, att det för befolkningen i en stad av Stockholms storlek vore särskilt viktigt, att amatörfiskeintressena skulle bli tillgodosedda.

I flera yttranden har beklagats att kommittén icke framlagt förslag om allmän fiskevårdsavgift. Framställningar om sådan avgift, utformad i viss anslutning till motsvarande bestämmelser om jaktvårdsavgift, äro för närvarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Departementschefen.

Mer än femtio år ha nu förflutit, sedan gällande lag om rätt till fiske trädde i kraft. Under denna tid ha mycket betydande förändringar inträtt på fiskets område. Värdet av att ha tillgång till fiske för eget behov har minskat i samband med att naturahushållningen successivt avvecklats. Delvis i samband härmed ha viktiga förskjutningar inträtt i de fiskandes led. Medan fisket tidigare i stora delar av landet bedrevs antingen såsom husbehovsfiske eller såsom binäring till jordbruket, har tendensen på senare tid gått i den riktningen, att fiske i förvärvssyfte främst kommit att idkas av personer, vilka ha detsamma till enda eller huvudsakliga inkomstkälla. Genom att fångstmetoderna förändrats och förbättrats har det kvantitativa utbytet av fisket i vissa fall kunnat höjas och nya former av fiske kunnat upptagas. Denna utveckling har emellertid samtidigt vid avvägningen av skyddet för olika fiskaregrupper intressen skapat problem, till vilka någon motsvarighet tidigare ej funnits. Av mycket stor betydelse är slutligen den omfattning nöjesfisket fått. Det framstår såsom en viktig social angelägenhet, att de stora grupper av befolkningen, vilka vilja bedriva fiske såsom rekreation och fritidssysselsättning, ha möjlighet härtill på rimliga villkor.

Justeringar av mer eller mindre lokal art i de fiskerättsliga bestämmelserna ha visserligen vidtagits vid några tillfällen. Därvid har det emellertid helt naturligt icke varit möjligt att gå till grunden med de föreliggande problemen.

Redan med hänsyn till den utveckling, som nyss skisserats, synes sålunda en omprövning av gällande fiskerilagstiftning påkallad. En sådan är även motiverad ur en annan synpunkt. Vid tillkomsten av 1896 års lag ägnades förhållandevis ringa uppmärksamhet åt fiskevårdens krav. Därefter har emellertid allt större klarhet vunnits om vad som kan ernås genom en god fiskevård. Vidare har fiskbeståndet i allt fler vatten — till följd av alltför intensivt fiske eller andra omständigheter — minskat så, att den avkastning de nu lämna endast utgör en ringa del av vad som skulle kunna

erhållas vid en lämpligare skötsel. Samtidigt har genom den fortgående fastighetssplittringen antalet fiskerättsägare stadigt ökat. Förbises bör ej heller, att utbyggnaden av industrierna och vattenfallen skapat svåra problem i fråga om fiskevården.

Ett visst stöd åt de fiskevårdande strävandena har visserligen lämnats genom tillkomsten av 1913 års lag om gemensamhetsfiske. Denna lag har emellertid i praktiken visat sig föga användbar för ändamålet. Vid en reform av fiskerilagstiftningen är det därför enligt min uppfattning nödvändigt, att uppmärksamhet ägnas även åt detta problem.

Det förslag till fiskelag, som kommittén framlagt, bygger på omsorgsfulla utredningar och överbäganden. Förslaget har mottagits gynnsamt i de avgivna yttrandena. Även jag finner detsamma lämpat att, med vissa justeringar, läggas till grund för ny lagstiftning i ämnet. Av skäl, som skola angivas i det följande, har jag dock beträffande frågan om bildande av fiskevårdsområden ansett ytterligare utredning erforderlig. Ej heller kommer i detta sammanhang att upptagas frågan om lagstiftningsåtgärder för fastställande av gräns mot allmänt vattenområde. Denna fråga är för närvarande under överbägande inom justitiedepartementet. Även spörsmålet om skydd för vissa fiskearrendatorer bör enligt min mening bli föremål för förnyad utredning under medverkan av representanter för olika berörda intressen; det måste särskilt förebyggas att de blivande bestämmelserna få den icke avsedda verkan att strandägarnas benägenhet att upplåta dylika arrenden minskas.

Jag kommer i det följande att angiva min inställning till övriga av kommittén framlagda förslag. Dessförinnan torde jag emellertid, i anslutning till vissa i yttrandena framkomna synpunkter, få redogöra för min uppfattning beträffande några frågor av grundläggande betydelse för utformningen av en ny fiskelagstiftning.

Huvudsyftet med en ny fiskelag synes — vid sidan av intresset att främja fiskevården — böra vara att skapa sådana regler i fråga om rätten att bedriva fiske av olika slag och på olika vatten, som innebära en rättvis avvägning mellan de här ifrågakommande intressena och samtidigt fylla rimliga anspråk på enhetlighet och klarhet. Vid en dylik avvägning träda flera olika gruppers anspråk i förgrunden. Där rätt till fiske hittills varit förbunden med viss fastighet, har givetvis i regel fastighetens ägare intresse av att denna fiskerätt skall bibehållas, i varje fall om fisket bedrivs för eget behov. Särskilt starkt gör sig detta gällande, då fisket är av direkt betydelse för fastighetens bärkraft. För dem åter, som yrkesmässigt bedriva fiske annorstädes än på eget vatten, är det ett önskemål att de få rörelsefrihet för sin yrkesutövning och att den enskilda fiskerätten ej skall ges sådan omfattning, att den försvårar eller omöjliggör för dem att bedriva sin näring med tillfredsställande resultat. För de alltmer växande skarorna av amatörfiskare är det slutligen, såsom redan nämnts, ur social synpunkt angeläget att de skola få en öppen möjlighet att i lagliga former kunna bedriva sin sysselsättning, på några ställen kanske genom att fisket

göres helt fritt och på andra ställen genom att de till skäligt pris kunna förvärva tillstånd till fiske. Om icke tillräckliga vatten kunna ställas till rekreationsfiskarens disposition, kan konkurrensen om de tillgängliga vatten lätt komma att få skadliga återverkningar även på yrkesfisket i form av stegrade arrenden och minskad rörelsefrihet.

Enligt min uppfattning bör det allmänna, i den mån konflikt uppkommer mellan dessa intressen, i första hand söka tillgodose yrkesfiskets skäliga krav. Redan med hänsyn till den betydelse det yrkesmässigt bedrivna fisket har ur ekonomisk synvinkel och ur försörjningssynpunkt synes det skäligt att statsmakterna, såvitt på dem ankommer, skola söka bereda denna närings utöware möjlighet att bedriva sitt fiske utan onödiga hinder. Då det yrkesmässiga fisket fått en alltmer rörlig karaktär, måste det i allt större utsträckning bedrivas även på annans vatten.

Att den enskilda rätt till fiske, som nu finnes, helt skulle slopas skulle på de flesta ställen redan ur fiskevårdande synpunkt ej vara lämpligt. Däremot bör denna fiskerätt, som nyss antytts, få vidkännas de inskränkningar, som kunna finnas påkallade för att tillgodose berättigade anspråk från det yrkesmässigt bedrivna fiskets sida. Förhållandena kunna därvid bedömas olika för skilda kuststräckor.

I betraktande av den roll fisket såsom rekreationsmedel spelar för stora grupper av befolkningen, synes det slutligen nödvändigt att även rekreationsfiskarintresset beaktas. Även här gäller emellertid, att ett fullständigt frigivande av det fiske, som hittills varit underkastat enskild fiskerätt, i vart fall på längre sikt knappast kan väntas bliva till gagn ens för dem, som därigenom skulle få ökade fiskemöjligheter. Särskilt i de vatten, där fiskbeståndet är mera stationärt, skulle ett frigivande av fisket säkerligen skapa allvarlig risk för en utarmning av fiskbeståndet och försvåra genomförandet av fiskevårdande åtgärder. Förbises bör ej heller, att ett sådant frigivande i vissa fall måste försämra arbetsbetingelserna för det yrkesmässigt bedrivna fisket.

I viss mån kommer rekreationsfiskarintresset att tillgodoses genom den utvidgning av det fria fisket som jag i det följande, i huvudsaklig anslutning till kommittén, kommer att föreslå. Jag överväger även att till förmån för rekreationsfisket föreslå vissa ändringar i nu gällande bestämmelser angående utnyttjandet av kronans fiskevatten. Några längre gående åtgärder från statens sida böra enligt min mening icke vidtagas i samband med utformningen av fiskelagstiftningen. Ofta torde den bästa lösningen ligga i att städer och andra samhällen, större industriföretag och friluftsförbund upplåta egna eller för ändamålet arrenderade vatten till amatörfiske.

En särskild svårighet vid utformningen av fiskelagstiftningen utgör den omständigheten, att frågor om fiskerätt hittills i mycket stor utsträckning kommit att avgöras efter de lokala förhållandena. Såsom i några yttranden framhållits är det, bland annat med hänsyn till den ökade rörlighet fisket numera fått, ett önskemål, att bestämmelserna om fiskerätt såvitt möjligt skola vara enhetliga. Å andra sidan kan man ej bortse från att de sär-

bestämmelser, som nu gälla, så gott som undantagslöst ha sin grund i de speciella förhållanden, som förelegat och ofta allttjämt föreligga vid viss sjö eller viss kuststräcka. Det måste därför bli en avvägningsfråga, i vad mån man i enhetlighetens intresse bör offra dylika av speciella förhållanden betingade särregler. Denna fråga bör enligt min uppfattning besvaras så, att man visserligen bör eftersträva enhetlighet men att detta önskemål dock ej bör tillmätas så stor vikt, att man för den skull bör rubba bestående förhållanden i de fall, där detta skulle medföra verklig våda ur fiskerinäringens eller fiskevårdens synpunkt. Med denna utgångspunkt kan jag i stort sett godtaga kommitténs förslag, dock med vissa jämkningar, till vilka jag senare torde få återkomma.

Av vad jag anfördt torde framgå att en tillfredsställande lösning icke kan vinnas utan att enskilda rättsägare i viss utsträckning åsamkas förluster för vilka de böra hållas skadeslösa av statsmedel. Gjorda förhandsberäkningar om totalkostnaden kunna, såsom kommittén framhållit, av flera skäl endast bli approximativa och kunna därför i praktiken komma att behöva justeras i den ena eller andra riktningen. Emellertid lära kostnaderna ej bli av sådan storleksordning att de icke mer än väl uppvägas av det allmänna intresset av fiskets och fiskevårdens främjande. Jag ämnar för övrigt föreslå vissa jämkningar i kommittéförslaget, som äro ägnade att något minska ersättningsanspråken.

Jag torde härefter få övergå till att närmare redovisa min principiella inställning till huvudpunkterna i de olika förslagen.

Gränsen mellan fritt och enskilt fiskevatten.

Saltsjön.

Gällande rätt.

I 2 § 1896 års lag stadgas såsom allmän grundsats, att saltsjöfisket inom-skärs tillhör dem som äga stränder och holmar omkring fiskevattnet (inom-skärsregeln), samt att vid öppna havsstranden och utom skären strandägarens enskilda fiskerätt omfattar allt det vatten, som finnes till och med 180 meter från det ställe invid stranden, där stadigt djup av 2 meter vidtager (strandvattenregeln). I »öppna havet» därutanför äger enligt 1 § samma lag varje svensk undersåte rätt att fiska.

De nu återgivna reglerna äga dock icke förbehållslös giltighet. Vid »sådana kronan tillhöriga havsstränder samt i saltsjön belägna skär och holmar, vilka icke till något hemman höra eller under särskilda villkor innehas», gälla sedan gammalt samma bestämmelser som i öppna havet; där finnes alltså överhuvud ingen enskild fiskerätt. Även där lagen i princip tillerkänner strandägaren rätt till fisket, kan denna rätt på grund av särskilda stadganden vara inskränkt i olika avseenden. Å andra sidan kan i undantagsfall den enskilda fiskerätten vara mera omfattande än huvudregeln

angiver. Om nämligen »genom urminnes hävd eller genom särskilt stadgande, avtal, dom eller skattläggning eller på annat lagligt sätt» annorledes är bestämt om någons rätt till fiske än nyss sagts, skall enligt 12 § 1896 års lag detta vara gällande.

Kommittén.

Kommitténs förslag till gränsdragning mellan fritt och enskilt fiskevatten i saltsjön syftar ej till någon principiell förändring av nu gällande förhållanden. I fråga om strandvattenregeln har kommittén sålunda sökt utforma bestämmelser, vilka liksom de nu gällande anpassa sig till de lokala förhållandena, men vilka äro lättare att tillämpa i praktiken än dessa. Av betydelse i detta sammanhang är dock att enligt kommitténs förslag enskilt fiskevatten ej skall räknas kring varje landbildning, oberoende av dess storlek. Medan gällande lag här ej stadgar någon begränsning, har kommittén nämligen föreslagit, att holmar och skär, som ej äro minst 100 meter långa, skola lämnas ur räkningen vid bestämmandet av det enskilda fiskevattnets omfattning.

Även vad inomskärsregeln angår har kommittén funnit grundsatsen om strandägarnas rätt till fisket i de mera slutna kustvattnen böra bibehållas. Kommittén har dock ansett det nödvändigt, att man på ett klarare sätt än som skett i 1896 års lag fastslår, vilka vatten som sålunda skola vara förbehållna strandägarna.

Olika metoder kunna därvid komma i fråga. Sålunda har det övervägts att låta gränsen bestämmas genom att utmärka den på normerande kartor. Emellertid har kommittén ansett det vara att föredraga att låta gränssträckningen framgå direkt av lagtexten, låt vara att det för vissa kuststräckor kunde vara lämpligt att det med statsbidrag utgäves särskilda hjälpkartor av inofficiell karaktär.

I stället för den nu gällande strandvattenregeln skall enligt kommitténs förslag stadgas, att det enskilda fiskevattnet skall omfatta allt vatten inom 300 meter från stranden av fastlandet eller av ö eller holme av minst 100 meters längd. På långgrunda sträckor, där den stranden följande djupkurvan för högst 3 meter når utanför 300-meterslinjen, skall dock gränsen i stället följa nämnda djupkurva.

Då det gällt att ersätta den nuvarande inomskärsregeln med andra bestämmelser har kommittén, i anslutning till vissa uttalanden under förarbetena till 1896 års lag, byggt på den grundsatsen, att ett vattenområdes förbindelse med havet bör ha en viss minsta bredd för att området skall anses som »öppet» och fisket där vara fritt utanför det egentliga strandvattenområdet. Bredden bör enligt kommittén överstiga en kilometer. Den bör av praktiska skäl räknas från strandlinje till strandlinje. Hänsyn bör ej heller här tagas till öar och holmar med mindre än 100 meters längd. Annorlunda uttryckt skola alltså de vatten i sin helhet utgöra enskilt fiskevatten, till vilka man icke kan komma in från öppna havet utan att passera vatten så trånga, att bredden ej uppgår till mer än 1 kilometer, räknat

från stranden av fastlandet eller av ö eller holme om minst 100 meters längd. Den föreslagna regeln betecknas i det följande för korthetens skull som 1-km-regeln.

Såsom en kompletterande modifikation har föreslagits, att 1-km-regelns tillämplighetsområde skall begränsas till vatten, som ej helt skiljes från fastlandet genom vatten av större bredd än 1 kilometer.

Till förebyggande av att med tillämpning av strandvattenregeln och 1-km-regeln skola uppkomma smärre isolerade frivatten, vilket ej minst ur övervakningssynpunkt vore olämpligt, har kommittén slutligen föreslagit ett kompletterande stadgande, varigenom även sådana vatten skulle utgöra enskilt fiskevatten.

Gränsdragningen mellan fritt och enskilt fiskevatten i saltsjön har vid tillämpningen av 1896 års lag i rättspraxis ansetts böra ske efter förhållandena vid »vanligast förekommande lågt vattenstånd.» Kommittén har föreslagit, att man i stället skall anknyta till medelvattenståndet (normalt medelvattenstånd).

För att få likformighet med avseende på utsträckningen av den enskilda äganderätten till vatten och grund och den enskilda rätten till fiske har samråd ägt rum mellan kommittén och lagberedningen. Beträffande den yttre gränsen för fastigheternas ägovälde i havet samt gränsdragningen mellan enskilt och fritt fiskevatten där ha dessa överläggningar lett till helt överensstämmande regler.

Yttrandena.

Såsom redan nämnts har i remissyttrandena allmänt såsom en av de största förtjänsterna i kommitténs förslag till fiskelag framhållits den ökade klarhet och enhetlighet, som detta innebär beträffande gränsdragningen mellan allmänt och enskilt fiskevatten i saltsjön. De här föreslagna bestämmelserna ha i regel ansetts utgöra en rimlig avvägning mellan olika intressen och ägnade att underlätta utövandet av fiskerinäringen. I vissa yttranden ha dock gjorts erinringar mot gränsdragningsreglerna, särskilt mot den att fiskerätt ej skulle förknippas med vissa mindre holmar och skär. Från några håll har vidare hävdats, att de föreslagna bestämmelserna för vissa kuststräckor alltför mycket avvika från vad som där ansetts vara gällande rätt, och påyrkats särregler för dessa delar av kusten. I ett par yttranden har slutligen förordats, att gränsdragningen skall ske efter lokala undersökningar och att man vid dessa skall eftersträva en närmare anslutning till rådande förhållanden.

Förslaget har i ifrågavarande del helt tillstyrkts av bland andra *lantbruksstyrelsen*, *fastighetsbildningssakkunniga* med vilka *lantmäteristyrelsen* instämt, *Sveriges lantbruksförbund* och *fiskeriintendenten i Österhavets distrikt* samt — med viss lokal reservation — av *Svenska ostkustfiskarens centralförbund*.

Lantbruksförbundet har uttalat, att den föreslagna gränsdragningen på ett efter allt att döma rationellt sätt komme att upphäva den osäkerhet, som

tidigare rätt. En klar regel för gränsdragningen vore mycket eftersträfvansvärd både för fiskarena och för strandägarna. Med hänsyn härtill och till att ersättning av statsmedel skulle utgå för förluster på grund av minskad fiskerätt, funne sig förbundet kunna tillstyrka den föreslagna gränsdragningen, även om dess verkningar i vissa fall kunde vara svåra att överblicka.

Beträffande den nya gränsdragningen för strandvattnet har *lantbruksstyrelsen* framhållit, att denna icke syntes komma att mera väsentligt rubba nuvarande rättsförhållanden men i jämförelse med äldre bestämmelser erbjöde högst betydande fördelar i fråga om tydlighet och lättillgänglighet.

Fastighetsbildningssakkunniga, med vilka *lantmäteristyrelsen* instämt, ha likaledes tillstyrkt den föreslagna strandvattenregeln och ha därom anfört.

Enligt utredning som företagits av fiskerättskommittén skulle en efter dessa normer bestämd gräns icke avsevärt avvika från den gräns som erhålles vid tillämpning av 180-metersregeln. Fastighetsbildningssakkunniga, som sakna anledning ifrågasätta riktigheten härav, instämma också till fullo i vad kommittén anfört angående den föreslagna regelns fördelar framför den nu gällande. Ur lantmäterisynpunkt skulle det innebära en påtaglig fördel att slippa ifrån de tidsödande och besvärliga lodningar som nu måste göras för att kunna fastställa den bottenkurva, där stadigt djup av 2 meter vidtager och varifrån 180-metersavståndet till den yttre gränsen för den enskilda fiskerättszonen därefter skall räknas. Visserligen kunna motsvarande svårigheter antagas uppkomma även då det gäller att fastställa läget av 3-meterskurvan. Ett sådant fastställande torde emellertid komma att erfordras endast i undantagsfall, och man får då god hjälp av sjökorten, varå nämnda kurva finnes inlagd. Som en given fördel med den nya strandvattensregeln bör också framhållas, att man därigenom undgår de tolknings-svårigheter som äro förknippade med den nuvarande regeln med en kumulerad djup- och avståndskurva.

Kammarkollegiet har i likhet med kommittén ansett, att fisket i vattnet på landgrundet intill 3 meters djup borde vara strandägaren förbehållet. Denna regel borde emellertid vara huvudregeln. Om än med någon tvekan har kollegiet dock godtagit även den av kommittén föreslagna 300-metersregeln som ett komplement till huvudregeln men erinrar om att de nya reglerna i åtskilliga fall komma att medföra en utvidgning av området för den enskilda fiskerätten. Till utveckling av sin ståndpunkt har kollegiet anfört.

De anmärkningar, som kommittén framställt mot nu gällande bestämmelser, synas icke sakna fog. Försöket att ersätta dem med andra regler, som äro lättare att tillämpa men i huvudsak giva samma resultat, är därför värt allt erkännande. Den i 2 § a) i förslaget upptagna regeln, som är avsedd att ersätta fiskerättslagens 180-metersregel, synes medföra många praktiska fördelar. Då grunden till bestämmelsen är att fiske på det grundare vattnet vid stranden bör tillkomma strandägaren, anser kollegiet likväl att huvudregeln bör vara, att fisket i vattnet på landgrundet intill 3 meters djup är strandägaren förbehållet. Åtskilliga skäl tala för att man stannar vid denna regel. Om vattnet är bråddjupt intill stranden, finnas ej de biologiska och tekniska förutsättningarna för strandfiske i motsats till fiske på djupt vatten. En sådan avgränsning av den enskilda fiskerätten skulle emellertid

i många fall ge ett snävare begränsat område än gällande rätt, utan att några egentliga fördelar därigenom vunnas för det av strandäganderätten oberoende fisket på djupare vatten.

Även förslaget att vissa mindre öar och holmar icke skulle medräknas vid bestämmandet av det enskilda fiskeområdets omfattning har uttryckligen tillstyrkts av *lantbruksstyrelsen*.

Kammarkollegiet har uttalat, att de skäl, som kommittén anförte för att fiskerätt icke borde följa med varje område över vattenytan, huru litet detta än vore, syntes riktiga. För att enskild fiskerätt skulle finnas vid holme, borde det dock fordras icke blott att holmen hade en längd av minst 100 meter utan även att den hade viss minimiareal, exempelvis ett halvt hektar. Dessutom borde medräknas holmar med en areal av minst ett hektar, varvid två eller flera holmar, som låge på samma landgrund med mindre vattendjup än 3 meter, borde få sammanräknas, om avståndet mellan dem ej överstege 50 meter. Enskild fiskerätt borde dessutom finnas i vatten, som vore helt omgivet av enskilt fiskevatten. Kollegiet har härom anförte följande.

Någon regel motsvarande den av kommittén föreslagna har ej tidigare funnits i svensk rätt. Att låta förefintligheten av enskild fiskerätt bliva beroende endast av viss längd på skäret eller holmen, synes dock knappast lämpligt. Regeln om en viss minimilängd synes för att uppfattas såsom rättvis kräva komplettering med en regel om en viss minimiareal exempelvis ett halvt hektar. Kollegiet anser det icke uteslutet att fordran enbart på en viss areal, förslagsvis ett hektar, skulle bliva lika lätt att tillämpa, om regeln kompletteras på sätt nedan föreslås. Även om arealen får betydelse, kan det ifrågasättas, om regeln alltid kommer att uppfattas som rättvis. Inom en cirkel med 100 meters radie ligga exempelvis flera holmar, som upptaga större delen av cirkelytan, men ingen av dem når en längd av 100 meter eller en areal av ett halvt hektar. I dylika fall, då skär eller holmar ligga nära varandra, borde en viss sammanräkning få äga rum. En cirkelyterregel torde vara mindre lämplig. Bättre synes vara att holmar, som ligga inom samma tremeters djupkurva, få räknas samman, om avståndet mellan dem ej överstiger 50 meter. Det väsentliga i regeln bleve då att området med grunt vatten vore tämligen stort och lämpade sig för strandfiske.

Även i en del andra yttranden ha betänkligheter uttalats mot kommitténs förslag på denna punkt. Sålunda har exempelvis *Norra Kalmar läns kustfiskareförbund* anförte, att det vore olämpligt att grunda fiskerätten på viss minimistorlek av holme. Detta gällde vilket mått på holmen som än valdes. Det kunde befaras, att knep komme att tillämpas för att få en holme mindre eller större eller för att skilja eller sammanbinda holmar, exempelvis genom att fylla ett sund med sten. Det vore svårt att bevisa huruvida en sten vid en udde legat där av naturens nyck eller blivit ditlagd under en mörk natt. Därför borde vid bestämmande av gränsen hänsyn tagas till alla landbildningar, holmar, skär, hållor och dylikt, som vid medelvattenstånd och stilla sjö vore synbara ovan vattnet.

Vad 1 - k m - r e g e l n angår har *lantbruksstyrelsen* framhållit, att införandet av denna regel komme att medföra att stora delar av de vatten, som

enligt 1896 års lag ansåges ligga inomskärs, skulle komma att utgöra fritt fiskevatten. Detta gällde särskilt i de yttre, mera glesa skärgårdsområdena. På denna punkt skilde sig alltså förslaget ganska radikalt från den nuvarande lagen. Enligt styrelsens mening skulle emellertid de ekonomiska konsekvenserna för strandägarna av den föreslagna inskränkningen av det enskilda fiskevattnet i skärgårdarna — utom i vissa undantagsfall, såsom där lax-fiske med fast redskap bedreves av strandägare på vatten, som nu föresloges bliva fritt — bliva förhållandevis små. För yrkesfiskarena innebure förslaget å andra sidan stora fördelar genom att det gäve dem större rörelsefrihet. Detta gällde ej blott de yrkesfiskare, som icke ägde enskilt fiskevatten, utan även dem, som disponerade sådant vatten av mera begränsad omfattning.

Fastighetsbildningssakkunniga, med vilka *lantmäteristyrelsen* i stort sett instämt, ha likaledes tillstyrkt förslaget i denna del och ha till motivering härav anfört bland annat följande.

Att det svårtolkade inomskärsbegreppet ersättes med konkreta bestämmelser, vari direkt angives vilka vatten som skola anses som inomskärs, är uppenbarligen till stor fördel för rättstillämpningen. Huruvida den under 2 § b) intagna 1-km-regeln kan antagas leda till i huvudsak samma resultat som inomskärsregeln är ett spørsmål, varom fastighetsbildningssakkunniga icke våga göra något bestämt uttalande. Såsom kommittén jämväl förutsett, torde det dock vara klart, att kravet på en minsta längd av 100 meter för att ö eller holme skall tagas med i beräkningen vid tillämpningen av strandvattens- och 1-km-reglerna i åtskilliga fall kommer att medföra en inskränkning av den enskilda fiskerätten. Då de föreslagna reglerna emellertid synas vara ändamålsenliga och förhållandevis lätta att tillämpa, torde någon erinran mot dessa regler icke vara att göra. Men resultatet blir onekligen ej så tilltalande i vissa fall. Följande exempel må åskådliggöra detta. En havsvik begränsas utåt mot havet av två från fastlandet utskjutande uddar, mellan vilka kortaste avståndet är 2 000 m. Vattnet här är på det hela taget djupt. På halva avståndet mellan uddarna ligger emellertid en 100 m lång holme, och viken skall till följd härav anses vara enskilt fiskevatten. Om nu i stället mellan uddarna legat en hel barriär av mindre holmar, som i bokstavig bemärkelse nära nog avstängt viken från öppna havet, hade viken skolat hänföras till fritt fiskevatten. Enligt de sakkunnigas mening föreligga enligt sakens natur i det senare fallet starkare skäl för att hänföra viken till enskilt fiskevatten än i det förra. Sådana fall som det senast anförda torde emellertid vara att anse som undantag, och kommitténs undersökningar synas visa att de föreslagna reglerna under b) på det hela taget skulle leda till tillfredsställande resultat.

Kammarkollegiet har anfört att de i 1896 års lag förekommande begreppen »inomskärs» och »utom skären» av högsta domstolen och lantmäteristyrelsen tolkats på ett sådant sätt, att reglerna om den enskilda fiskerätten inomskärs erhållit en vidsträcktare tillämpning än som syntes rimligt. Andra bestämmelser, som begränsade tillämpningen av inomskärsregeln till mera slutna fjärdar och vikar, där fisket kunde bedrivas under förhållanden som påminde om dem, som rådde i insjöar, vore därför enligt kollegiets mening önskvärda. Inför den av kommittén uppställda regeln att vatten, som saknade förbindelse med öppna havet av större bredd än 1 kilometer, skulle vara förbehållna strandägarna, ställde kollegiet sig dock tveksamt. I

varje fall syntes den utformning regeln erhållit mindre tillfredsställande. Kollegiet ville föreslå att det i stället skulle upprättas en förteckning över de vatten, där fiskerätten skulle vara enskild även utanför den av kollegiet föreslagna strandvattenzonen. Förteckningen skulle kunna revideras förslagsvis vart trettonde år, och ersättning skulle utgå, om något vatten överfördes från enskilt till allmänt. Mot 1-km-regeln har kollegiet vidare invänt, att den såsom rent mekanisk icke tillåte någon hänsyn till det historiskt be-tingade, nuvarande rättsläget, sådant det kommit till uttryck i skriven lag och mer eller mindre fast sedvänja. Ej heller tillåte regeln någon anpassning efter näringspolitiska synpunkter.

Kammarkollegiets chef, generaldirektören Sverne, har beträffande gränsdragningen mellan fritt och enskilt fiskevatten för rikets östra kust ned till Blekinge anslutit sig till den uppfattning, som uttalats av kollegiets majoritet. Vad däremot angår kuststräckan mellan Blekinge och Norge har han ansett, att med hänsyn till den fria fiskerättens omfattning utmed denna kuststräcka några särskilda bestämmelser rörande omfattningen av enskilt fiskevatten icke behövdes.

Lantmäteristyrelsen har särskilt berört förslaget att 1-km-regeln icke skulle vara tillämplig på friliggande öar och ögrupper. Styrelsen har funnit det icke vara uteslutet, att denna bestämmelse kunde innebära högst betydande inskränkningar i öbornas nuvarande rätt till vattenområde och fiske. Vad kommittén anfört såsom skäl för att fastigheter å dylika öar och ögrupper sålunda försättas i sämre ställning än fastigheter å fastlandet syntes icke hänföra sig till någon närmare utredning om hur den nya regeln skulle komma att verka i förhållande till de gällande reglerna och med stöd av dessa uppkomna hävdeförhållanden och verkställda lantmåteriför-rättningar. Styrelsen ville framhålla att, bortsett från Gotland och Öland, saken kunde beröra skifteslag av stor omfattning, exempelvis Holmöns skifteslag i Bottniska viken.

Såsom förut nämnts har i ett par yttranden framförts tanken att gränsdragningen skulle ske efter lokala undersökningar. En dylik uppfattning har uttalats av bland andra *fiskeriintendenten i södra distriktet*. Denne har som skäl för sin ståndpunkt anfört att det syntes föreligga fara för att betydande inomskärsvatten komme att fråntagas yrkesfiskarena för att i stället översvämmas av amatörfiskare. Det kunde därför ifrågasättas, om icke gränserna borde fastställas efter lokala undersökningar hellre än efter en-hetliga regler.

Svenska fiskevårdsförbundet har föreslagit att till enskilt fiskevatten i saltsjön jämväl skulle hänföras vatten beträffande vilket Konungen förordnat att det skulle utgöra enskilt fiskevatten. En dylik möjlighet att från fri-vattnet undantaga vissa fiskevatten skulle närmast motiveras av önskvärd-heten att låta dylika fiskevatten ingå i fiskevårdsområde, ej minst med tanke på de många arkipelager av småholmar, som vore så karakteristiska för Upplands, Södermanlands och Östergötlands skärgårdar. Men denna rätt borde även kunna användas för att avhjälpa olägenheter av de nya gräns-

dragningsreglerna, där dessa komme att medföra uppenbara, med penningersättning svårigen avhjäljbara orättvisor för sådana yrkesfiskare, som ägde eller arrenderade fiskevatten. Även kunde en dylik undantagsrätt behövas för att i särskilda nu ej överblickbara fall korrigera inadvertenser, som säkerligen måste uppkomma vid tillämpningen av en så schematisk regel som den av kommittén föreslagna.

En ledamot av fastighetsbildningssakkunniga, riksdagsmannen C. A. D. Jonsson i Skedsbygd, har uttalat farhågor för att det frigivande av fiske, som den nya gränsdragningen kunde medföra, kunde tillskapa ofullständiga jordbruk och jämväl eljest verka menligt för jordbruket. Å andra sidan har fiskeriintendenten i Österhavets distrikt uttalat, att exempelvis i ett sådant län som Stockholms län, där stadsbor med åren inköpt allt större vattenområden och amatörfiskarena lade under sig allt större arealer, de föreslagna bestämmelserna vore ägnade att åtminstone i viss mån neutralisera den under senare år tydligt iakttagbara utvecklingen, att yrkesfiskarena alltmer avstängdes från möjligheten att utnyttja eller arrendera fiskevatten.

Såsom tidigare nämnts ha i ett stort antal yttranden gjorts uttalanden beträffande frågan om gränsdragningen mellan fritt och enskilt fiskevatten, vilka helt eller huvudsakligen hänföra sig till förhållandena vid viss del av kusten.

Vad Norrbotten angår har fiskeriintendenten i övre norra distriktet framhållit, att för storryssjefisket efter lax den föreslagna gränsdragningen syntes komma att inskränka de enskilda fiskeområdena inom norra och östra delarna av skärgården. Efter att ha lämnat flera exempel på givande storryssjeplatser, vilka helt eller delvis skulle komma att falla inom det fria fiskevattnet, har fiskeriintendenten anförts att om dessa fasta fisken enligt gällande författningar skulle finnas äga en så omfattande fiskerätt som den, vilken de tillämpade, måste den nya lagen leda till omfattande ersättningsanspråk. Samtidigt har emellertid i yttrandet också framhållits, att skärgårdens laxfisken föranlett många års klagomål dels från älvfiskarena över den enligt deras mening alltför hårda beskattningen av den uppvandrande laxen, och dels från flottningsintressets sida över det hinder för sjöfarten och särskilt för bogseringen av virkesflottarna, som dessa laxfisken utgjorde. — För fisket efter siklöja kunde den nya gränsdragningen komma att bliva till gagn. Den komme att ge yrkesfiskarena större möjlighet att utnyttja siklöjebeståndet i Bottenvikens skärgård.

Förvaltningsutskottet i Norrbottens läns hushållningssällskap har funnit den del av förslaget, som avsåge kustfisket, i princip innebära betydande fördelar för såväl yrkesfisket som det mera amatörmässiga fisket. Utskottet har emellertid samtidigt understrukt, att en speciell undersökning borde företagas om dess inverknings på storryssjefisket i Torne skärgård.

Norrbottens läns kustfiskareförbund har anförts, att principerna för bestämning av gränsen mellan fritt och enskilt fiskevatten syntes vara enkla och tydliga och icke medföra några större ingrepp i nuvarande fiskeförhållan-

den. Ett undantag härvidlag utgjorde dock stadgandet, att fiskerätt ej skulle medfölja holmar om mindre än 100 meters längd. Detta stadgande skulle nämligen för Torne skärgård medföra att det ytterst värdefulla storryssjefisket efter lax vid åtskilliga grund skulle avhändas de nuvarande ägarna. Förbundet ansåge därför att särskild utredning borde företagas angående den lämpligaste gränsdragningen i denna skärgård.

Beträffande den ofta mer tvärbranta kusten i de sydligare norrlandslänerna har i några yttranden påpekats, att de föreslagna bestämmelserna mångenstädes skulle medföra en utvidgning av det enskilda fiskevattnet och att reglerna för gränsdragningen därför borde ändras. En sådan ståndpunkt har intagits av bland andra, *Gävleborgs läns fiskarförbund*, vilket anfört i huvudsak följande.

I Gävleborgs län kommer 300-metersgränsen att medföra en betydlig utvidgning av det enskilda fiskevattnet jämfört med den nuvarande 180-metersgränsen utanför 2-metersdjupet. Utmed Gävleborgs läns kust — liksom utmed Västernorrlands läns kust — är 2-metersdjupet i stort sett att jämställa med strandlinjen. Om gränsen för det enskilda fiskevattnet ej generellt kan dras 200 meter från land, bör detta dock kunna tillämpas i Gävleborgs län. — Genom 1-km-regeln komma mycket stora vattenområden att förbehållas fiskerättsägaren som enskilda fiskevatten. Det finnes längs kusten stora innavikar, där i den yttre skärgården förekomsten av öar och utstående uddar medför att avståndet ej blir mera än en kilometer men där ändock finnas ganska stora fiskevatten, vilka borde få nyttjas av den bofasta yrkesfiskarebefolkningen. Ett högsta avstånd av 500 meter vore tillräckligt.

Vad *Stockholms län* angår ha i några yttranden uttalats farhågor för att den inflyttning av gränsen mellan fritt och enskilt fiskevatten, som kommittéförslaget skulle medföra i vissa delar av den yttre skärgården, skulle få menliga inverknings för den bofasta kustbefolkningens utkomstmöjligheter. Dessa betänkligheter ha dock ej delats av *länsstyrelsen i länet*, vilken hållit före att bestämmelserna vore ägnade att i stort sett främja yrkesfiskarens önskemål och intressen.

Svenska ostkustfiskarens centralförbund har icke gjort någon annan erinran mot gränsdragningen än att förbundet understrukt vad vissa lokalförbund inom skärgården från och med Stockholms län till och med Kalmar län anfört om betydelsen för fisket av att även holmar under 100 meters längd tillerkändes enskild fiskerätt. Förbundet har framhållit att sådana holmar mångenstädes inom såväl Östergötlands som Kalmar län vore värdefulla fiskeplatser för strömming (s. k. sättstånd) och för ål (s. k. hommestånd). Hänsyn borde tagas till dessa speciella förhållanden så att den enskilda fiskerätten utsträcktes att gälla även vid dylika mindre holmar, i den mån den bofasta kust- och skärgårdsbefolkningen yrkesmässigt bedreve fiske med anlitande av dessa.

Vad *Kalmar län* angår ha i åtskilliga yttranden anmärkningar framställt mot den föreslagna gränsdragningen. Särskilt ha betänkligheter uttalats mot de konsekvenser gränsdragningen skulle få i norra och mellers-ta delarna av länet, där den skulle leda till att fisket skulle frigivas i de

yttre delarna av skärgården. Det har hävdats att detta frigivande särskilt skulle skada bottengarnsfisket efter ål och även på sina håll fisket efter gädda och abborre m. m. Frigivandet skulle icke komma yrkesfiskarena till godo utan sportfiskarena. För södra delen av länet, där egentlig skärgård saknas och där vid sidan av strömmingsfisket fisket med ålbottengarn har den största betydelsen, ha en del fiskare hävdats att det enskilda fiskevattenet borde ha väsentligt större utsträckning än kommittén föreslagit. Andra fiskare åter ha ansett kommitténs förslag där tillgodose alla skäliga anspråk på rättvisa, klarhet och möjlighet till rationellt fiske.

Länsstyrelsen i Kalmar län har anfört att det förefölle, som om de föreslagna bestämmelserna för gränsdragningen väl skulle lämpa sig för kuster utan skärgård. I skärgårdarna, särskilt mera öppna sådana, komme de däremot att medföra en reduktion av fiskerätten, som syntes synnerligen betänklig. Länsstyrelsen ansåge därför, att den nu bestående fiskerätten borde bibehållas så långt möjligt oförändrad även inom skärgårdsområdena. Statens ersättningskyldighet skulle därigenom betydligt minskas.

Norra Kalmar läns kustfiskareförbund har för sagda del av länet särskilt gjort anmärkning mot den av kommittén föreslagna 1-km-regeln. Förbundet har framhållit att denna regel skulle verka så att det enskilda fiskevattenet sönderflikades. Det skulle uppstå liksom tungor av enskilt fiskevatten utåt samtidigt som vidsträckta och värdefulla områden inomskärs skulle bli fria. Förbundet ville förorda att det av kommittén angivna avståndet av 1 kilometer skulle höjas till 2 500 meter och att vid gränsdragningen hänsyn skulle tagas till varje landbildning oavsett dess längd. Troligen skulle en på så sätt dragen gräns på ett par ställen komma att gå något utanför den nu tillämpade gränsen. Regeln syntes emellertid på alla andra platser väl fylla sin uppgift. Då vidare enligt kommitténs förslag skydd skulle finnas för fiske som bedreves med stöd av sedvana, syntes inga olägenheter kunna orsakas fiskarena, om gränsdragningen inom Norra Kalmar län skedde i enlighet med vad förbundet förordat. Förbundet har vidare om fisket efter annan fisk än strömming (»fjällfisket») anfört bland annat följande.

De områden inomskärs, som enligt 1-km-regeln skulle bli fria, äro såväl djupare som grundare vatten och i alla fall synnerligen värdefulla med hänsyn till det fjällfiske som bedrives där. Speciellt är detta fallet med området omkring Äskeskär samt utanför Vinö i Misterhults socken. Sträckningen på 1-km-gränsen kommer att efter hela kusträckan uppvisa kraftiga slingringar och på ett ställe utanför Händelö avskäres t. o. m. ett flertal till detta skifteslag hörande holmar från förbindelse med enskilt fiskevatten. Ur fisketeknisk synpunkt kommer denna gräns att medföra svåra följder för särskilt fjällfisket och fiskevården medförande mindre inkomst för fiskarena. Statserättning kommer att få utbetalas för vattenområden, som fiskande personer från bebyggelsecentra komma att översvämma med olika redskap. Skulle lagen i oförändrat skick komma att införas för norra Kalmar län, komme det att medföra en kraftig avfolkning av skärgården på fiskare. I stället komme denna att befolkas med sommargäster och söndagsfiskare, en ordning som förbundet vill med alla medel motarbeta. Utvecklingen går starkt nog ändå den vägen utan att den dessutom skall givas

fördelen av laga stöd. Inom länsdelen äges i de allra flesta fall skärgårdshemmanen av bofast fiskarbefolkning, vilken kan ha sina boplatser ända ut i havsbandet. De fiskare, som ej äro självägande, arrendera praktiskt taget i samtliga fall fiskerätt av andra fiskare eller jordägare. Genom att de ensamma då kunna idka sitt fiske få de ut bästa ekonomiska nettot av sitt arbete, även om de måste vidkännas ett visst arrende.

Förvaltningsutskottet i Kalmar läns norra hushållningssällskap har instämt i nyssnämnda kustfiskareförbunds förslag.

Förvaltningsutskottet i Kalmar läns södra hushållningssällskap har likaledes ansett, att kommitténs förslag skulle leda till en alltför stor inskränkning av det enskilda fiskevattnet. Förslaget borde därför omarbetas antingen så att skärgårdsfisket — strömmingsfisket undantaget — bibehölles såsom enskilt eller så att genom särskilt stadgande i lagen öppnades möjlighet att göra undantag från huvudregeln för gränsdragningen. Utskottet har åberopat ett yttrande från hushållningssällskapets fiskerinämd, däri bland annat anförts följande.

Där skärgård finnes, komma betydande vattenområden, som hittills ansetts ha varit enskilt fiskevatten, att bliva frivatten. Som exempel må inom Mönsterås och Döderhults socknar nämnas fiskevattnen kring Runnö och Vällö samt fjärdarna innanför dessa öar. Genom gränsbestämning har äganderätten till fiskevattnet mellan berörda skifteslag blivit fastställd. Fiskerinämden har icke tagit ställning till lagligheten av denna gränsdragning utan endast velat påvisa de betydande vattenområden, vilka nu anses vara enskilt fiskevatten och som genom det nya lagförslaget bliva fria. Inom dessa områden har på grund av den enskilda äganderätten möjliggjorts en viss kontroll och planläggning av fiskets bedrivande, som därjämte kompletterats med fiskevårds- och fiskodlingsåtgärder. Det synes antagligt, att förslagets 2 § kommer att få liknande konsekvenser på andra platser vid fastlandskusten.

Inom *Södra Kalmar läns kustfiskareförbund* har enighet icke kunnat uppnås beträffande förbundets ståndpunkt till förslaget om gränsdragningen mellan fritt och enskilt fiskevatten. Förbundsstyrelsen har framhållit att flertalet av de till förbundet anslutna fiskarena — utgörande frifiskare och arrendatorer av mindre vatten — tillstyrkt förslaget. Inom denna grupp hade man vanligen helst önskat, att fisket skulle bliva helt fritt. Då detta tydligen icke gått att genomföra och då enligt kommitténs förslag omfattningen av det fria fiskevattnet skulle något ökas samt gränsdragningen dessutom förenklas, hade man ansett sig kunna tillstyrka förslaget. Fiskevattensägarna inom förbundet hade däremot ansett, att det enskilda fiskevattnet borde ha betydligt större omfattning än kommittén föreslagit. I fråga om de regler, som därvidlag borde gälla, hade de anslutit sig till den ståndpunkt, som intagits av *Sveriges ålfiskares andelsförening u. p. a.* Sagda förening har anfört bland annat följande.

Enskilt fiskevatten bör såsom i gamla tider omfatta allt vatten innanför öar, holmar, skär, grund m. m. samt — för fiskets rationella bedrivande — ett visst vattenområde därutanför. Skall det nu fastställas en ny gräns mellan enskilt och allmänt vatten, bör denna lämpligen baseras på ett visst djup — t. ex. 3 meter — och framdragas med raka linjer mellan detta djups

ytterpunkter. Angivna raka gränslinjer skola följa grundområdets riktning och ha minst en sådan längd — t. ex. högst 2,5 kilometer — att innanför uppkommet vattenområde omfattar det enligt gammal hävd nu såsom »enskilt fiskevatten» ansedda vattenområdet. Ett avvikande härifrån skulle medföra ett nedbrytande av skärgårdsfiskarens rättigheter och oändligt många och kostsamma processer. Föreningen anser för fiskets skull lämpligt att basera gränsen på ett visst vattendjup och genom raka linjer mellan ytterpunkterna erhålla klarare gränser. Detta är i praktiska livet nödvändigt för gränsbestämningar över vatten.

Föreningen har vidare hemställt, att såsom enskilt fiskevatten också skulle räknas vattenområde med av domstol fastställd eller på annat sätt lagligen bestämd gräns. Föreningen har slutligen vänt sig mot förslaget att vid gränsdragningen endast skulle medräknas holmar med minst 100 meters längd. Den har yttrat, att kommittén ej tycktes ha fäst något avseende vid de förändringar fiskodlingen och fiskets bedrivande undergått i det senaste århundradet. Ej heller tycktes lagberedningen vid upprättandet av sitt förslag till jordabalk ha insett, att dessa mindre öar, holmar och skär, vilka varit så värdelösa för fastigheterna, att de ofta ej ens upptagits på ägokartorna, just genom sina kringliggande vatten nu blivit värdefulla.

Frågan om gränsdragningen mellan fritt och enskilt fiskevatten vid kusten av Kalmar län har även berörts i *flera skrivelser från strandägare och fiskare. Ett antal ålfiskare vid Kalmarsundskusten*, som uppgivit att vissa fiskerättsägare där sökt hävda en synnerligen extensiv tolkning av 180-metersregeln, ha gentemot dessa försök framhållit att kommittéförslaget förefölle väl genomtänkt. Därigenom skapades äntligen en fast gräns mellan fritt och enskilt fiskevatten, något som i Kalmarsund komme att medföra en rättvisare och jämnare fördelning av ålfångsterna.

I skrivelse från *Vällö byalag i Mönsterås socken* har framförts samma förslag rörande gränsdragningen som av Norra Kalmar läns kustfiskareförbund. Byalaget har framhållit att det i så fall i huvudsak skulle få behålla sitt nuvarande fiskevatten. Detta vore en nödvändig förutsättning för att byalaget där i fortsättningen skulle kunna någorlunda ostört bedriva ett lönande fiske. Om en sådan ändring i kommitténs förslag icke vore möjlig, hemställde byalaget, att byns gränser genom undantagsbestämmelser måtte bibehållas sådana de nu vore. I byalagets skrivelse har rörande skälen härför anförts bland annat följande.

De små odlingsmöjligheterna på öarna inom Vällö skifteslag ha medfört att fisket blivit huvudnäringen för att på senare tid för flertalet av befolkningen bliva en ren yrkesutövning. — Av ålder har vattenområdet kring öarna ansetts såsom en ensamt tillhörigt därvarande fastigheter. Till de holmar och skär och fiskevattnet däremellan inom de gränser, som bestämts vid en lantmäteriförrättning 1944, anser sig byalaget ha äganderätt enligt urminnes hävd. Ålfisket är här det viktigaste fisket. Med den av kommittén föreslagna frivattensgränsen skulle ett 20-tal av de omkring 100 ålbottengarnsätten kring Vällö komma att frånhändas byalaget, representerande en årlig nettoavkastning av cirka 50 000 kronor. Även fjällfisket, d. v. s. fisket efter gädda, abborre, sik m. fl. fiskarter, är av vikt. För byns oskiftade fiskevatten har gemensamhetsfiske inrättats och fiskeriplan fastställts. Fastigheterna äro med hänsyn till fisket högt taxerade.

I en skrivelse från *yrkesfiskare och hemmansägare på Runnö i Döderhults socken* har anförts, att ett genomförande av kommitténs förslag skulle innebära en väsentlig inskränkning av det fiskevatten, som Runnö by nu räknade som sitt enskilda med stöd av skattläggning, urminnes hävd och de allmänna reglerna i gällande fiskelag och vilket närmare fixerats genom gränsbestämning 1929. På grund av jordbrukets dåliga beskaffenhet hade Runnöborna i alla tider varit hänvisade till fiske och jakt som huvudnäring. I skrivelsen har vidare anförts bland annat följande.

Runnö huvudö ligger kringgärdad av ett mycket stort antal mindre öar, holmar, klippor, övervattensskar och kobbar (bådar), vilka emellertid — på några undantag när — icke uppfylla fordringarna på minst 100 meters längd och alltså enligt kommitténs förslag fränses. Fiskerättskommittén har icke tillräckligt beaktat att små öar, holmar o. s. v. ofta erbjuda lika goda och i flera fall bättre möjligheter till ett givande fiske än de stora öarna, större än 100 meter. På Runnö är befolkningen emellertid mycket beroende av de mindre öarna, holmarna o. s. v. för ett gott resultat av fisket inom skifteslaget. Väl markerade punkter, som helst äro upptagna på sjökort och ekonomiska kartor, böra väljas i ett vattenområde som detta, dithän fiskeflottor från andra län med förkärlek bege sig för att bedriva fiske i havsområdet utanför Emåns utlopp i skärgården. Gemensamhetsfiske råder. Det är givet att i de landskap, där dansk rättsuppfattning i äldre tider gjort sig gällande och trängt igenom i fråga om fiskets bedrivande, andra rättsbestämmelser äro förhärskande än i riket i övrigt, men detta förhållande får icke skymma blicken för de sedvänjor och rättsregler för fisket, som utbildats på Sveriges ostkust. Den praktiska användningen av sjökortet för bestämning av 3-m-djupet förringas inom Runnö skifteslag av att där förekomma flera långsträckta, smala fördjupningar, med strandlinjen ofta långsgående kanaler av större djup än 3 meter belägna utanför 300 meter från strandlinjen men inom sjökortets djupgräns för 3-m-kurvan, sådan denna djupgräns är fixerad på det för andra ändamål i mindre skala framställda sjökortet. — Raka linjer mellan enskilt vatten och frivatten torde bidraga till större klarhet än buktande linjer.

För västkustens del har *Svenska västkustfiskarnas centralförbund* hävdatt att allt fiske borde vara fritt. Alltsedan 1766 års fiskeristadga hade fiskerilagstiftningen utmärkts av oklarhet i uppläggnings- och otydligheter i föreskrifterna. Ideligen hade detta givit anledningar till tvister och svårigheter för fiskets utövare liksom för andra därav berörda medborgargrupper. Förbundet hälsade därför med glädje kommitténs förslag att ur lagtexten utrensa sådana mångtydiga begrepp som »inom- och utomskärs» med flera. Emellertid ansåge förbundet, att åtminstone för västkusten allt fiske borde förklaras fritt med rätt för lokala myndigheter att utfärda de ordningsföreskrifter, som kunde finnas erforderliga. En sådan form för reglering av havsfisket vore både lättare och billigare att genomföra än den med enskilt fiskevatten, vilkas gränser det visat sig omöjligt att klart uppdraga. Kommitténs nya gränsförslag innebure att strandägarnas enskilda områden ytterligare skulle vidgas utan att någon väsentlig klarhet i gränsdragningen vunnos.

Fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt har hänvisat till att han — så-

som i annat sammanhang skall beröras — hävdad, att vid västkusten allt fiske i enskilt fiskevatten borde vara fritt ända in till stranden. Om så bleve fallet, komme den av kommittén föreslagna gränsdragningen mellan fritt och enskilt fiskevatten ej att få någon betydelse för västkusten. Han ville därför rörande gränsdragningsfrågan inskränka sig till att påpeka, att för västkusten de nya bestämmelserna torde komma att medföra att omfattningen av det enskilda fiskevattnet utan anledning utökades. Kommitténs motivering för tillämpningen av 1-km-regeln vid bukter, nämligen att fiskevården skulle främjas därigenom, ägde ej heller giltighet för västkusten. Fiskbeståndet borde nämligen skyddas ej genom lagbestämmelser om fiskerätt utan liksom hittills genom regler för fiskets bedrivande, vilka utfärdats i administrativ ordning.

Förvaltningsutskottet i Hallands läns hushållningssällskap har däremot ej haft någon erinran mot kommitténs förslag till frivattensgräns, enär den i huvudsak syntts överensstämma med den nuvarande. *Två reservanter* inom hushållningssällskapetets fiskerinämnd ha emellertid motsatt sig bibehållande av enskilt fiskevatten på västkusten.

Kommitténs förslag att i saltsjön medelvattenståndet skall vara bestämmande vid gränsdragningen mellan fritt och enskilt fiskevatten ävensom vid tillämpningen av vissa andra stadganden i fiskelagen, har i så gott som alla yttranden tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Bland dem som uttryckligen tillstyrkt förslaget i denna del märkas *fastighetsbildningssakkunniga och lantmäteristyrelsen*. De sakkunniga ha framhållit att avsaknaden av bestämmelser om det normerande vattenståndet förorsakat olägenheter av olika slag, ej minst för lantmäteriet. Anmärkning mot förslaget i denna del har gjorts endast av *en ägare av ett enskilt skattefiske vid Kalmarsund*, som ifrågasatt om man icke hellre borde utgå från ett lägre vattenstånd, nämligen 40 cm under medelvatten. Detta skulle enligt hans mening ungefärligen motsvara »vanligast förekommande lågt vattenstånd».

På tal om gränsdragningen mellan fritt och enskilt fiskevatten må till sist nämnas, att *kammarkollegiet* beträffande den rättsliga karaktären av det »fria» fiskevattnet bl. a. uttalat att den rätt till fiske för envar, som alltse- den 1766 års fiskeristadga funnits i öppna havet, torde vara att konstruera som ett upplåtande till allmänt begagnade av en kronans riksallmänning, vare sig kronans förfogande över detta område uppfattades som en äganderätt eller endast som en förvaltningsdisposition. *Kollegiets chef, generaldirektören Sverne*, har däremot hävdad att rätten till fiske i saltsjön vore att betrakta som en allemansrätt, vilken dock i vissa avseenden begränsats till förmån för strandägare.

I några yttranden har behandlats frågan huruvida äganderättsgränsen och fiskerättsgränsen lämpligen böra regleras efter identiska principer och på samma gång.

Sålunda ha *fastighetsbildningssakkunniga*, med vilka *lantmäteristyrelsen*

instämt, ifrågasatt om icke de fiskerättsliga bestämmelserna borde byggas på de äganderättsliga och ha härom anfört.

I fiskerättskommitténs och lagberedningens förslag råder — fränsett ett par speciella undantag från de allmänna reglerna om gräns mellan enskilt och fritt fiskevatten — full likformighet med avseende å utsträckningen av den enskilda äganderätten i vatten och den enskilda rätten till fiske. Det kan vid sådant förhållande ifrågasättas, om det icke skulle vara tillräckligt och ur såväl principiell som lagteknisk synpunkt mera tilltalande att i de från jordabalksförslaget hämtade provisoriska lagbestämmelserna fastslå strandäganderättens omfattning och i fiskelagen inskränka sig till att ange i vad mån fisket inom enskilt vattenområde är strandägaren förbehållet eller ej.

Kammarkollegiet däremot har ej ansett lämpligt att redan nu genomföra en lagstiftning om äganderättsgränsen. Visserligen vore lagregler om fastighetsgräns önskvärda, men även utan lagstiftning därom kunde rättspraxis väntas påverkas av de nya reglerna för fiskerättsgränsen. Önskemålet att samtidigt kunna ordna frågan om ersättning för förlust av fiskerätt och av landgrund syntes ej vara ett tillräckligt vägande skäl för att forcera fram en så viktig fråga som lagstiftning om äganderätten.

Departementschefen.

Av grundläggande betydelse för fiskerätten vid saltsjökusterna är gränsen mellan fritt och enskilt fiskevatten.

De nu gällande reglerna om denna gränsdragningsmetoder äro till följd av sin oklara formulering svårtolkade och ha ofta givit upphov till tvister. Olägenheterna härav ha blivit allt mer påtagliga, i samma mån som fiskets betydelse ökat både ur ekonomisk synpunkt och ur rekreationssynpunkt. Rättsläget är oklart och fullt klagörande prejudikat saknas. Det må i detta sammanhang endast erinras om att beträffande vissa avgöranden i högsta instans kommittén ansett sig kunna uttala att den uppfattning, som där kommit till uttryck, torde — även med hänsyn tagen till de särskilda lokala förhållandena — representera en extremt vidsträckt tolkning av inomskärsbegreppet.

På sätt kommittén anfört kan en lösning knappast vinnas utan att man i någon mån bortser från det rådande rättsläget och söker sig fram efter delvis nya linjer, även om detta skulle medföra vissa rubbningar av bestående förhållanden. I den mån intrång därigenom sker i enskild rätt, bör ersättning utgå.

I valet mellan olika gränsdragningsmetoder måste enligt min mening systemet med normerande kartor eller med förteckningar över vilka vatten som äro enskilda och vilka som äro fria i princip avvisas. De försök, som i sådant hänseende tidigare gjorts beträffande Väneren och Hjälmaren, mana icke till efterföljd.

Jag ansluter mig i stället till kommitténs förslag, att omfattningen av det enskilda fiskevattnet skall bestämmas genom en generell regel, som gör till enskilt dels strandvattnet och dels vissa inomskärsvatten m. m.

Mot utformningen av strandvattenregeln ha endast några få anmärkningar

gjorts, närmast avseende det av kommittén valda avståndet från stranden, 300 meter. Detta avstånd synes dock lämpligt som huvudregel, och tillräcklig anledning synes ej heller föreligga att för någon viss kuststräcka frångå den allmänna regeln.

Av större räckvidd är frågan, huruvida endast vissa landbildningar skola medföra fiskerätt och, om denna fråga besvaras jakande, huruvida den av kommittén föreslagna begränsningen till holmar med minst 100 meters längd är den lämpligaste.

Vad den första frågan angår må framhållas, att det synes uteslutet att låta varje landbildning, om än aldrig så obetydlig, medföra fiskerätt. Det torde till belysande härav vara tillräckligt att erinra om att det är så gott som ogörligt att fastställa, huruvida de tusentals friliggande bränningarna utanför skärgårdarna vid medelvattenstånd helt eller endast delvis ligga under vattenytan. En sådan regel skulle vidare lätt kunna missbrukas genom att enstaka stenblock avsiktligt utplacerades på lämpliga fiskeställen.

Om det sålunda knappast kan råda någon tvekan om att en begränsning här är nödvändig, återstår det dock att avgöra, hur denna begränsning skall ske. Med rätta har kommittén framhållit, att det här fordras en enkel och lättillämpad regel. Att avgöra frågan från fall till fall genom särskild förrättning är av praktiska skäl uteslutet. Icke heller synes en regel, som bygger på landbildningens areal eller dess höjd över vattnet eller förefintligheten av vegetation (skog, bete) å holmar, lämpad att läggas till grund för ett stadgande, som allmänheten skall kunna tillämpa även utan lantmäteritekniskt biträde. För fisket i strandvattnet äro dylika omständigheter av underordnad betydelse. Det må även framhållas att för fisket längden av en holmes strandlinje har större betydelse än holmens ytvidd och att bland olika slag av holmar med ungefärligen samma längd strandlinjens längd varierar mycket mindre än ytvidden. På sätt kammarkollegiet framhållit är det ur fiskesynpunkt icke själva övervattensdelen, som är av betydelse, utan det kringliggande vattenområdet.

Jag anser alltså den av kommittén valda metoden att endast låta holmar med viss längd medföra fiskerätt vara den lämpligaste. Icke heller finner jag vad som förekommit i yttrandena utgöra tillräckligt skäl för att frångå den av kommittén valda minimilängden. Anmärkas må att sammanhängande övervattensrev, som vid medelvattenstånd håller 100 meters längd, givetvis skall räknas som holme i lagens mening.

Av yttrandena framgår att så gott som fullständig enighet råder om att en strandvattenregel bör kompletteras med en »inomskärs»-regel, som låter mera slutna fjärdar och vikar i deras helhet bliva enskilt fiskevatten. Frågan om utformningen av denna regel har kommittén löst med ett radikalt grepp, nämligen uppställandet av den s. k. 1-km-regeln. Åskådligast framträder kanske regelns innebörd, om man tänker sig gränsen dragen som en enda sammanhängande linje runt fastlandets kust på sådant sätt, att det vid varje punkt av denna linje finnes möjlighet att nå fastlandet utan överskridande av bredare vatten än en kilometer (även här bortses då från landbild-

ningar med en längd av mindre än 100 meter). Friliggande öar och ögrupper, exempelvis Holmön utanför Umeå, vissa utskärgårdar i Stockholms län samt Gotland och Öland, falla utanför. I stort sett synes denna regel giva ett gott resultat. Jag ansluter mig därför till kommitténs förslag även på denna punkt. En skenbar förenkling av 1-km-regeln skulle kunna vinnas, om denna, såsom ifrågasatts i ett par yttranden, finge omfatta även friliggande öar och ögrupper. En sådan förenkling skulle emellertid närmast äga teoretiskt värde. Då det gäller att i praktiken avgöra, var gränsen mellan fritt och enskilt vatten går i en friliggande skärgård, är det nämligen uppenbarligen enklare att endast behöva ta hänsyn till en enda regel, strandvattenregeln. Härtill kommer att det strandägarintresse, som 1-km-regeln tillgodoser, framstår som mera beaktansvärt i de vatten, som ligga nära fastlandskusten, än i vattnen kring friliggande ögrupper.

Såsom en komplettering av de båda nu nämnda reglerna bör slutligen, på sätt kommittén föreslagit, gälla, att därest det eljest finnes fiskevatten, som helt omgives av enskilt vatten, också sådant fiskevatten skall vara enskilt.

Med hänsyn till vad som anförts i remissyttrandena finner jag emellertid önskvärt, att gränsen på vissa ställen efter kusten får en sträckning, som något avviker från vad som skulle följa av de allmänna reglerna. De ställen jag åsyftar äro Norrbottens län vid mynningen av Torne älv samt vissa delar av Kalmar län. Det är här fråga om en skärgård av särpräglad typ, grund och småbruten. Vidare äro äganderättsförhållandena annorlunda än på många övriga håll, i det att här yrkesfiskarena i stor utsträckning ännu stödja sig på strandäganderätt och ofta samtidigt äro både bönder och fiskare. Dessa förhållanden synas mig böra föranleda vissa jämkningar till strandägarnas förmån, varvid dock uppenbart överdrivna anspråk böra tillbakavisas. Jämkningarna böra enligt min mening få karaktären av undantagsstadganden. Däremot finner jag ej lämpligt att öppna möjlighet att i administrativ ordning göra avvikelser från den i lagen angivna gränsen.

Från några få kuststräckor har det gjorts gällande att den gränsdragning, som kommittén föreslagit och som jag med vissa jämkningar nu förordat, skulle skada yrkesfisket och äventyra fiskevärden i havsbandet. Beträffande andra delar av kusten ha från fiskarhåll uttalats farhågor för att den föreslagna gränsdragningen snarare skulle alltför mycket tillgodose strandägarnas intressen.

Befolknings- och näringsförhållanden växla utefter de olika kuststräckorna. Påfallande är emellertid att de kuststräckor, där fisket nått högst, samtidigt äro de, där fisket utövas av yrkesmän som specialiserat sig på detta näringsfång. Vid dessa kuststräckor är fisket med rörliga redskap i väsentlig mån oberoende av strandrätt. Också där fisket ännu utövas mera som en binäring till jordbruket tyda många tecken på att man kan vänta en större yrkesspecialisering, så att några bli rena lantbrukare och andra rena fiskare. En sådan arbetsfördelning torde ej sällan kunna leda till en rationalisering både av lantbruket och av fisket. Det kommer då också där att

ligga i yrkesfiskarens intresse att tillräckliga vatten finnas öppna för det fria fisket. Detsamma blir förhållandet i skärgårdar där äganderätten, såsom ofta är fallet i närheten av tätorterna, övergått till stadsbor eller sportfiskeklubbar. Bestämmelser om fritt fiske bliva där till skydd främst för yrkesfiskarna.

För västkustens del har från några håll yrkats, att enskilt fiskevatten icke vidare skulle finnas i saltsjön. Man har därvid åberopat lokala rätts-traditioner med rötter ända i den dansk-norska tiden. För min del finner jag det icke påkallat, att man nu för västkustens del omprövar riktigheten av den uppfattning om förefintligheten av strandäganderätt till fisket, som sedan 1766 års fiskeristadga varit gällande för alla rikets kuster och som senast kommit till uttryck i 1896 års lag. Jag kan alltså icke förorda, att för västkustens vidkommande något undantag skall göras från de allmänna reglerna om gränsdragningen mellan fritt och enskilt fiskevatten. Det väsentliga ur yrkesfiskarens synpunkt synes i stället vara, att de oberoende av strandäganderätten skola ha erforderlig rörelsefrihet i utövningen av sitt yrke. Redan nu gällande bestämmelser giva i mycket betydande grad sådan frihet och, på sätt jag i det följande skall angiva, kommer jag att föreslå, att denna frihet skall ytterligare utvidgas.

Av stor praktisk betydelse är frågan, från vilket vattenstånd man skall utgå vid bestämmande av vattendjup och strandlinjer. Även här har oklarhet rått vid tillämpningen av 1896 års lag och den tolkning, som gjort sig gällande i rättspraxis, har, även om den varit välgrundad med hänsyn till gällande bestämmelsers förhistoria, erbjudit vissa svårigheter i den praktiska tillämpningen. Det är därför angeläget, att frågan nu löses på ett tillfredsställande sätt. Jag ansluter mig till kommitténs förslag, att i havet det normala medelvattenståndet skall vara avgörande.

I kammarkollegiets yttrande har berörts frågan om innebörden av den enskilda fiskerätten i saltsjön. Kollegiets chef har för sin del uttalat den uppfattningen att denna rätt icke — såsom fallet är med rätten till fiske i insjöar och rinnande vatten — bör betraktas såsom en särskild tillhörighet till fastigheterna utan såsom en till förmån för strandägarna gjord inskränkning i den allemansrätt till fiske, som enligt hans förmenande i princip finnes i dessa vatten. Detta spörsmål har väl huvudsakligen teoretiskt intresse, därest man, på sätt skett vid de ändringar, som vidtagits i 1896 års lag och även jag anser riktigt, förutsätter att ersättning skall utgå till strandägaren för de inskränkningar som kunna göras i hans ensamrätt till fiske. Det synes mig emellertid naturligast att, såsom kommittén gjort, anse den ifrågavarande fiskerätten helt likställd med den fiskerätt, som tillkommer jordägare i insjöar och rinnande vatten.

Med hänsyn härtill vore det uppenbarligen önskvärt att i samband med uppdragandet av gränserna för den enskilda fiskerätten i havet kunna avgöra även den sedan länge svävande frågan om äganderätten till själva vattenområdet. Med anledning av vissa erinringar som i remissyttrandena

framställt mot kommitténs förslag till lag om gräns mot allmänt vattenområde har emellertid denna fråga ansetts kräva förnyat övervägande, framför allt såvitt angår äganderätten till vissa småholmar ute i det fria fiskevattnet och jakträtten kring dem. Utredning härom pågår inom justitiedepartementet men torde icke kunna slutföras så tidigt att förslag kan framläggas för årets riksdag. Det torde ej heller behöva medföra några större olägenheter, om under en kortare tid olika regler kunna komma att gälla med avseende å äganderätten till vattenområdet och rätten till fiske. I varje fall torde nackdelen härav ej vara så väsentlig att den bör föranleda uppskov med revisionen av fiskelagstiftningen.

Sötvattnen.

Gällande rätt.

Enligt 5 § 1896 års lag äger i insjöar och rinnande vatten strandägaren utan intrång av annan nyttja fiskevatten som är beläget inom hans fastighets rå och rör eller eljest till dess ägor hör. Bestämmelsen utgår från den sedan gammalt i vårt land gällande grundsats som kommit till uttryck i 12 kap. 4 § jordabalken, nämligen att sötvattensområdena tillhöra strandfastigheterna. Något utrymme för fritt fiske i sjöar och vattendrag lämnar detta stadgande icke.

I fråga om vissa större insjöar innehåller emellertid 6 § 1896 års lag en särskild bestämmelse. Där stadgas att »i de delar av större insjöar, till vilka strandäganderätten sig icke sträcker och där ej heller eljest enskilt fiske är kronan förbehållet eller annan tillhörigt», skall om fisket gälla vad i lagens 1 § sägs om fiske i öppna havet, dvs fiskerätt skall där tillkomma varje svensk undersåte.

Beträffande tillämpningen av denna bestämmelse må hänvisas till betänkandet (s. 140 ff).

Kommittén.

Även enligt kommitténs förslag skola sötvattnen i regel utgöra enskilt fiskevatten. Undantag från denna regel föreslås endast beträffande de öppna delarna av Vätern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland. Avgränsningen av det fria fiskevattnet i dessa sjöar skall enligt förslaget ske efter i huvudsak samma regler som i saltsjön. Dock skola, med avvikelser från 1-km-regeln, vissa öppna vattenområden i Södra Hjälmaren och södra Storsjön i sin helhet hänföras till enskilt fiskevatten, varjämte till grund för tillämpningen av strandvattenregeln och 1-km-regeln skola läggas vattenstånd, som i viss mån skilja sig från medelvattenståndet.

I Vätern, Vättern och Hjälmaren har kommittén därvid valt att anknyta till de vattenstånd, som tagits till utgångspunkt för sjökorten, nämligen i Vätern 3,60 meter över nedre slusströskeln vid Sjötorp, i Vättern 2,97 meter över västra slusströskeln vid Motala och i Hjälmaren 2,77 meter över södra slusströskeln vid Notholmen. I Storsjön, varöver sjökort ej finnes, har kom-

mittén föreslagit ett vattenstånd, som nära motsvarar medelvattenståndet, nämligen 292,45 meter över nollplanet i det höjdsystem, som ligger till grund för sjöns reglering.

Med avseende å Mälaren har kommittén väl funnit utredningen tyda på att i ett fåtal större fjärdar — Norra och Södra Björkfjärdarna samt den mellan dem belägna Prästfjärden — fritt fiske bedrivits i viss utsträckning. Att genom inrättande av frivatten lagfästa denna ingalunda allmänt gällande sedvana vore emellertid enligt kommitténs mening ägnat att väcka betänkligheter ej minst ur allmänna fiskerisynpunkter. Kommittén har härom anfört följande.

En sjö av Mälarens geografiska typ med dess smala och sönderflikade vatten samt talrika öar lämpar sig över huvud ej väl för en anordning med frivatten. Ur såväl fiskevårds- som kontrollsynpunkt synes det ännu mer vanskligt att göra fisket fritt för envar i en mindre del av sjön. För fiskerinäringen såsom sådan torde ett frigivande av fisket i någon eller några av de ovannämnda målarfjärdarna ej medföra någon fördel, och en sådan åtgärd synes ej motsvara något allmänt önskemål bland yrkesfiskarna i dessa trakter.

Yttrandena.

Mot ståndpunkten att sötvatten i regel skall utgöra enskilt fiskevatten har någon erinran ej framställts i yttrandena. De uttalanden, som gjorts om nu ifrågasvarande avsnitt av betänkandet ha i stort sett endast avsett frågan om gränsdragningen mellan fritt och enskilt fiskevatten i nyssnämnda fyra insjöar. Även härvidlag har kommitténs förslag i allmänhet tillstyrkts, dock med vissa erinringar av huvudsakligen lokal karaktär. I några yttranden har ifrågasatts införande av särskilda bestämmelser även beträffande vissa andra insjöar än de fyra nyss nämnda.

Bland dem som i princip tillstyrkt förslaget har *kammarkollegiet* förklarat sig icke ha något emot att samma allmänna bestämmelser beträffande gränsen för den enskilda fiskerätten skulle gälla i förenämnda fyra insjöar som i saltsjön. Kollegiet har dock erinrat om de modifikationer som kollegiet föreslagit i fråga om gränsen för enskilt fiskevatten i saltsjön. Även *fastighetsbildningssakkunniga* ha ansett anledning saknas att för dessa sjöar tillämpa andra bestämmelser än dem som kunde komma att gälla för saltsjön.

Vad härefter angår de yttranden som huvudsakligen avse förhållandena i viss sjö och då först *Vänern*, har *fiskerinämden för Vänern* yttrat, att de föreslagna gränserna mellan enskilt och fritt fiskevatten vore lämpliga och ägnade att väl tillfredsställa såväl fiskerättsägare som frifiskare. Också fiskevårdens krav bleve väl tillgodosedda genom dem. Även *länsstyrelsen i Värmlands län* har tillstyrkt förslaget och framhållit att de mindre olägenheter som kunde ligga däri, att bestämmelsen om 3-meterskurvan som yttersta gräns för strandvattnet i en del fall skulle medföra en utvidgning av området för den enskilda fiskerätten, eller däri, att eljest gränsen mellan

enskilt och allmänt fiskevatten vid några stränder borde ha kunnat dragas närmare land, uppvägsdes av fördelen av att gränsen vore tämligen lätt att fixera.

Vänerns fiskareförbund har däremot föreslagit vissa modifikationerna i strandvattenregeln. Vid sådana sterila stenstränder med djupt vatten, där strandägaren sällan eller aldrig utnyttjade sitt fiske, borde den enskilda fiskerätten ej sträcka sig längre än högst 200 meter från stranden. För fiskare som yrkesmässigt bedreve nätfiske vore det nämligen av stort värde att på sådana platser få ett utgångsläge för nätlänkarna närmare land än 300 meter. Vidare borde rätten till enskilt fiske upphöra 300 meter från land även på grunda områden som sträckte sig utanför denna gräns, eftersom strandägaren i dylika fall sällan hävdade fisket därutanför.

Beträffande *Vättern* har *länsstyrelsen i Jönköpings län* — för att man skulle komma ifrån det nuvarande osäkerhetstillståndet och då de enskilda intressena syntes böra få vika för allmännyttan — icke velat göra någon erinran mot de av kommittén föreslagna gränsreglerna. *Södra Vätterns fiskareförening* har däremot hävdad, att det i *Vättern* varken finnes eller borde finnas någon enskild rätt till fiske.

I fråga om *Hjälmaren* har *Hjälmarens fiskareförbund* förordad en mindre utvidgning av det vattenområde i södra delen av sjön som av kommittén hänförts till enskilt fiskevatten. Å andra sidan har förbundet föreslagit att fisket i *Östra Hjälmaren* skulle göras fritt. Förbundet har framhållit, att denna del av sjön innehölle det djupaste vattnet i hela *Hjälmarbäckenet*, och har därför ställt sig frågande, varför den helt skulle komma under enskild fiskerätt. Ur yrkesfiskesynpunkt kunde den utnyttjas bättre, om frifiske finge utövas där.

Fastighetsbildningssakkunniga ha anført, att den av kommittén föreslagna undantagsbestämmelsen för *Södra Hjälmaren* torde få anses motiverad med tanke på där rådande förhållanden.

Med avseende å *Storsjön* har *fiskeriintendenten i nedre norra distriktet* framhållit att det ur fiskevårdssynpunkt vore fördelaktigt, om i enlighet med kommitténs förslag hela södra delen av *Storsjön* finge utgöra enskilt fiskevatten. Liknande synpunkter ha anförts av *förvaltningsutskottet i Jämtlands läns hushållningssällskap*.

Beträffande kommitténs förslag om det sätt, på vilket vattendjup och strandlinjer skulle bestämmas i nu ifrågavarande sjöar, ha meningarna varit något delade.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut har icke funnit skäl till erinran mot kommitténs förslag.

Även *fastighetsbildningssakkunniga*, med vilka *lantmäteristyrelsen* instämt, ha tillstyrkt kommittéförslaget och framhållit att avsaknaden av uttryckliga bestämmelser i ämnet länge förorsakat olägenheter av olika slag, ej minst för lantmäteriet.

Kammarkollegiet har däremot ansett att, liksom i saltsjön, medelvattenståndet i princip borde vara avgörande. Sjöarna i fråga kunde bli föremål för nya regleringar — detta gällde i varje fall för Storsjön — och det syntes därför ej lämpligt att i lagen anknyta till siffermässigt fixerade vattenstånd. I stället syntes Kungl. Maj:t böra få befogenhet att kungöra vad som skulle anses vara de olika sjöarnas medelvattenstånd. Härigenom skulle en anpassning efter de tid efter annan inträdande förändringarna i medelvattenståndet kunna genomföras på enklare sätt än genom lagändring.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har uttalat sig för att gränsdragningen skulle ske efter det vid varje särskilt tillfälle rådande vattenståndet. De av kommittén föreslagna vattenstandsreglerna komme nämligen att bli vanskliga att begagna, i all synnerhet i vatten där variationerna i vattenståndet vore mycket stora. Om man valde det vid tillfället rådande vattenståndet, erhöles man däremot en utgångspunkt, som i praktiken vore lätt att tillämpa.

I några yttranden har berörts frågan, huruvida fritt fiskevatten funnes eller borde finnas i *Mälaren*.

Kammarkollegiet har såsom sin uppfattning uttalat att fisket i vissa delar av *Mälaren* för närvarande vore fritt samt att detta fria fiske borde bibehållas åtminstone i det centrala partiet, nämligen *Norra och Södra Björkfjärdarna* samt *Prästfjärden* jämte *Hovgårdsfjärden* och *Ekoln*. Kollegiet har härom anfört i *huvudsak* följande:

Fiskerättskommittén medger att fritt fiske bedrives i *Norra och Södra Björkfjärdarna* samt *Prästfjärden*. Sådant fiske torde också förekomma i viken mellan *Lina sund* och *Södra Björkfjärden* samt även på andra ställen i *Mälaren*. — Såsom kollegiet framhållit i sitt utlåtande över insjöfiskesak-kunnigas betänkande, kan en allmän fiskerätt i *Mälaren* stödjas på *Stockholms* och *Enköpings* privilegier, vilka medgiva städernas invånare rätt att fiska i *Mälaren* (kronans vatten och allmänningstvatten för *Stockholm* samt *Enköpingsviken* för *Enköping*). Det är vidare otvivelaktigt, att fritt fiske utövas i rätt stor utsträckning i de centrala delarna av sjön. *Norra och Södra Björkfjärdarna* samt *Prästfjärden* jämte *Hovgårdsfjärden* och *Ekoln* upptaga tillsammans en yta, som kan tävla med *Hjälmarens* och *Storsjöns* i storlek. I båda dessa sjöar äro stora delar enskilda fiskevatten, medan de centrala delarna äro allmänt fiskevatten. Kollegiet kan ej inse varför i *Mälaren* den allmänna fiskerätten skall helt vika för den enskilda eller att svårigheterna att ha allmänt och enskilt fiskevatten i samma sjö skulle vara större där än i *Hjälmarens* och *Storsjön*.

Länsstyrelsen i Uppsala län har däremot ansett kommitténs utredning giva vid handen, att något fritt fiskevatten icke borde inrättas i *Mälaren*. Även *fastighetsbildningssakkunniga*, med vilka *lantmäteristyrelsen* instämt, ha ansett kommitténs ståndpunkt väl grundad med hänsyn till den utredning som verkställes rörande sedvana och lantmäteriförhållanden m. m. Nämnas må jämväl att *Uppsala läns mälarfiskeriförening* förklarar sig bestämt avstyrka att någon del av *Mälaren* hänfördes till fritt fiskevatten. En annan lokal förening, *Granebergs fiskevårdsförening*, har emellertid intagit en motsatt ståndpunkt under åberopande av att omkring en tredjedel

av Sveriges stadsbefolkning bodde i städerna kring Mälaren och att denna befolkning under semestrarna borde beredas möjlighet till fiske i de större fjärdarna. Jag vill i detta sammanhang också erinra, att flera remissinstanser, bland dem *överståthållarämbetet*, på tal om de allmänna grunderna för lagstiftningen betonat vikten av att tätortsbefolkningens amatörfiskeintressen bleve tillgodosedda.

Vad angår andra sjöar än de nu nämnda har *förvaltningsutskottet i Norrbottens läns hushållningssällskap* framhållit, att fisket i vissa lappländska sjöar vore av den beskaffenhet att särskilda bestämmelser kunde vara befogade. Utskottet har härom anfört följande:

I Torneträsk, Stora Lulevatten, Hornavan och möjligen Uddjaur och Storavan bedrives ett fiske, som skulle lida avsevärt avbräck, om hänsyn måste tagas till ägogränser ute i sjön. Torneträsk äges helt av kronan. Inga hemman finnas och torde väl knappast komma att anläggas. Där kan alltså fisket helt regleras av kronan, varför inga särbestämmelser där äro aktuella. Vid Stora Lulevatten och Hornavan däremot finnas ett flertal hemman, vilka vid tillämpning av den vanliga principen enligt 12: 4 jordabalken skulle erhålla ett långsmalt vattenområde ut till mitten av sjön. I dessa sjöar skulle det troligen för fiskets rationella bedrivande vara förmånligt med en 300-metersgräns för den enskilda äganderätten och att kronan bleve ägare till allt vatten utanför denna gräns. Ett fritt fiskevatten i dessa sjöar kan icke ifrågakomma, emedan de ligga ovan odlingsgränsen och alltså disponeras av de renskötande lapparna. Beträffande Uddjaur och Storavan kan det även ifrågasättas, om ej liknande principer borde tillämpas för de stora öppna vattenområdena mitt i sjöarna. Även här borde i så fall kronan bli ägare till dessa områden, då det icke är önskvärt, att vem som helst får fiska där okontrollerat.

Liknande synpunkter ha anförts av *fiskeriintendenten i övre norra distriktet*.

Länsstyrelsen i Norrbottens län däremot har sagt sig icke vara övertygad om behovet och lämpligheten av en sådan reglering som hushållningssällskapets förvaltningsutskott och fiskeriintendenten ifrågasatt.

Departementschefen.

Såsom framgått av redogörelsen för remissyttrandena har ej från något håll ifrågasatts att sötvattensfisket skulle upplåtas till allmänt begagnande annorlunda än i vissa delar av de största insjöarna. Däremot ha delade meningar framträtt såväl beträffande frågan i vilka sjöar fritt fiske bör tillåtas som ock om hur gränsdragningen mellan fritt och enskilt fiskevatten i dessa sjöar lämpligast bör ske.

Enighet synes råda om att fisket i Vänern, Vättern, Hjälmaren och Stor-sjön i Jämtland för närvarande åtminstone i viss utsträckning är fritt samt att fritt fiskevatten även i fortsättningen bör finnas där. Jag delar denna uppfattning. Omfattningen av det fria fiskevattnet i dessa fyra sjöar torde lämpligen böra bestämmas i enlighet med kommitténs förslag. För vinnande av enhetlighet är det uppenbarligen önskvärt att gränsdragningen sker i

huvudsak på samma sätt som i saltsjön, och några lokala avvikelser utöver dem kommittén föreslagit för Hjälmarens och Storsjön lära icke vara påkallade vare sig av hänsyn till nu rådande sedvanor eller på annan grund. Ej heller synes mig tillräcklig anledning föreligga att frånga kommittéförslaget i vad det avser frågan, vilket vattenstånd som skall tagas till utgångspunkt vid gränsdragningen. De ändrade regler i detta avseende som förordats i vissa remissyttranden skulle i praktiken kunna leda till rättsosäkerhet.

Vad Mälaren beträffar ha meningarna bland remissinstanserna på förevarande punkt varit delade. För egen del finner jag starka skäl tala för att befolkningen i städer och andra samhällen kring denna sjö bör ha tillgång till åtminstone något vatten där rekreationsfiske fritt kan utövas. Därmed vinnes indirekt en fördel också för yrkesfiskarna genom att konkurrensen om fiskearrendena minskas. Även kommittén har vitsordat att fritt fiske redan nu förekommer i sjöns centrala delar, där Norra Björkfjärden, Prästfjärden, Södra Björkfjärden och Hovgårdsfjärden bilda en sammanhängande öppen vattenyta. Denna kan enligt min mening väl jämföras med motsvarande områden i Hjälmarens och Storsjön. På grund av vad sålunda anförts förordar jag, att fisket gives fritt i dessa fjärdar, dock endast utanför det egentliga strandvattnet. Några mera allvarliga olägenheter för fiskevården torde icke vara att befara härav. Till utgångspunkt för gränsdragningen mellan fritt och enskilt vatten torde böra tagas det vattenstånd som ligger till grund för sjökorten, nämligen 4,2 meter över västra slusströskeln vid Karl Johans torg i Stockholm. Detta vattenstånd motsvarar nära medelvattenståndet.

I vidare mån än nu sagts är jag för närvarande icke beredd att tillstyrka några begränsningar av det enskilda fiskevattnets omfattning i insjöarna. Frågan om fisket i en del sjöar i övre Norrland är föremål för särskild utredning.

Fisket i fritt fiskevatten.

Gällande rätt.

I sådant vatten som ej omfattas av enskild fiskerätt är enligt 1896 års lag fisket i princip fritt för varje svensk medborgare. Sätillvida föreligger dock en begränsning, att »fiskegård, ryssja eller annan dylik fast fiske-redskap» ej får utsättas utan särskilt tillstånd av offentlig myndighet. Som huvudregel gäller att sådant tillstånd skall meddelas av Kungl. Maj:t. I vissa fall ankommer emellertid prövningen på länsstyrelsen. Enligt särskilt stadgande må sålunda strandägare från sitt enskilda fiskevatten utsträcka fast redskap, om länsstyrelsen finner att det kan ske utan men för annan fiskande.

Kommittén.

Kommittén har ansett att även i framtiden fisket i frivattnet borde begränsas genom föreskrifter om tillståndstvång för vissa slags redskap. Emellertid har kommittén tillika framhållit att mycket delade meningar rådde om den närmare innebörden av begreppet fast redskap. Med anledning härav har kommittén ansett att varken detta uttryck eller dess motsats, »rörlig redskap», vidare borde komma till användning i lagtexten. I stället borde tillståndstvånget anknytas till vissa uppräknade förutsättningar i fråga om redskapets beskaffenhet och sättet för dess användning. I sådant hänseende har kommittén — efter en undersökning av rådande praxis och fångstmetoderna i olika delar av landet — föreslagit att tillståndsplikt skall föreskrivas dels för fiskebyggnad, dels ock för annat fiske-redskap som är försett med ledarm och medelst pålar eller tyngder eller annorledes fäst vid botten eller stranden och som tillika är avsett att kvarstå på samma ställe längre än två dygn utan att i sin helhet upptagas ur vattnet.

Härutöver har kommittén anfört att den nuvarande uppdelningen av tillståndsprövningen på två olika myndigheter ej syntes böra bibehållas. Det kunde starkt ifrågasättas att för vinnande av enhetlighet förlägga denna prövning till det centrala ämbetsverk varunder fiskerinäringen hörde. På grund därav och då frågan om fiskeriadministrationens framtida organisation vore föremål för utredning, förordade kommittén att i lagen blott upptoges föreskrift att tillstånd skulle meddelas av den myndighet Konungen bestämde.

Slutligen har kommittén erinrat, att den föreslagna nya gränsdragningen mellan enskilt och fritt fiskevatten på sina håll kunde komma att försätta strandägarna i sämre ställning än förut. Sålunda vore t. ex. vid vissa långgrunda stränder, där ett lönande fiske bedreves med ålbottengarn, dessa bottengarn delvis belägna på vatten som nu betraktades som enskilt men som enligt förslaget bleve att hänföra till frivatten. Det vore icke uteslutet att på grund därav betydande ersättningsanspråk komme att framställas mot statsverket. Bl. a. för att dessa anspråk skulle kunna nedbringas borde enligt kommitténs uppfattning strandägare erhålla viss rätt att utan särskilt tillstånd utsträcka fiskebyggnad och andra liknande redskap från strandvattnet ut i det fria vattnet.

I kommittéförslaget har också upptagits ett stadgande av denna innebörd, varvid dock tillika föreskrivits att sådan utsträckning ej må ske längre än intill 200 meter från den stranden följande kurvan för högst 3 meters djup. Därigenom begränsas stadgandets betydelse till sådana fall då nämnda djupkurva löper mer än 100 meter från stranden.

Yttrandena.

Kommitténs förslag att ersätta den nuvarande uppdelningen i fast och rörlig redskap med mera detaljerade bestämmelser har i flertalet av de yttranden där denna fråga behandlats betecknats som ett värdefullt framsteg. Bl. a. har *fiskeriintendenten i mellersta distriktet* uttryckt sin tillfredsställelse över att uttrycken »fast» och »rörlig» ej använts i lagförslaget samt uttalat att dessa uttryck vore konstlade och att de fiskande stode främmande för dem.

Å andra sidan har *Svenska västkustfiskarnas centralförbund* betecknat de föreslagna bestämmelserna såsom oanvändbara. På västkusten rådde nämligen delade meningar om när ett redskap skulle anses vara försett med ledarm. Kommitténs förslag kunde också komma att låsa fast den redskaps- och fångsttekniska utvecklingen eller tvinga den in på olämpliga banor.

Även *fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt* har funnit det önskvärt att i lagtexten undvika föreskrifter som kanske då och då behövde ändras, om fisket skulle drivas ändamålsenligt. Enligt hans mening vore det ej erforderligt att i lagen närmare angiva de redskap som ej utan särskilt tillstånd finge användas i fritt vatten. Det vore till fyllest om det föreskrevs att tillstånd fordrades för vissa redskap, som närmare angäves i särskild kungörelse. En sådan kunde lätt ändras och anpassas efter fisketeknikens utveckling samt lokala fiskeförhållanden.

Förvaltningsutskottet i Örebro läns hushållningssällskap har uttalat, att det borde vara möjligt att uppräknas och i länsfiskeristadgorna katalogisera vilka de i frivattnet tillåtna redskapen vore i de enskilda sjöarna. En sådan uppräknings och katalogisering bleve tydligare och fullständigare än kommittéförslagets allmänna uttalanden om redskapens beskaffenhet.

Lantbruksstyrelsen har däremot anfört, att en hänvisning till administrativa bestämmelser väl kunde synas tilltalande men att det knappast vore lämpligt att till reglering i sådan ordning överlämna ett för fiskerättens utövande så ytterligt viktigt spörsmål som det förevarande. De av kommittén föreslagna stadgandena vore enligt styrelsens mening klara och tydliga, och vid deras utformning syntes nödig hänsyn ha tagits till rådande sedvanerätt.

Från andra håll ha emellertid vissa erinringar framställts mot kommittéförslagets avfattning. Sålunda har *Svea hovrätt*, i betraktande av de bevissvårigheter som måste uppkomma, icke funnit lämpligt att den faktiska användningen av vederbörande redskap eller till och med — vilket med hänsyn till ordet »avsedd» icke syntes uteslutet — den tillämnade användningen bleve avgörande för frågan om tillståndstvång. De normer som lagen uppställde för tillståndsplikt borde vara objektiva och lätt fastställbara. Möjligen skulle stadgandet kunna avfattas antingen så, att de därmed avsedda redskapen skulle vara sådana som i orten allmänt brukades på det i förslaget angivna sättet, eller ock så, att redskapen skulle vara ägnade för dylik användning. — *Kammarkollegiet* har likaledes framhållit att bestämmelsen om viss längsta tid för redskapets kvarstående på samma ställe syntes kunna ge anledning

till missbruk och tolkningstvister. Kunde denna regel utbytas mot en annan, som utan tidsbestämning gjorde undantag för mindre, lätt flyttbara redskap, samtidigt som exempel på sådana redskap lämnades i lagtexten, syntes detta vara att föredraga. En uppräknings i lagtexten av huvudtyperna av de tillståndskrävande redskapen torde också vara av värde. Det syntes kollegiet ej vara så viktigt att lagtexten lämnade en uttömmande beskrivning på dessa redskap som att vad som åsyftades bleve i huvudsak begripligt för fiskarbefolkningen. — Också *länsstyrelsen i Älvsborgs län* har funnit det betänkligt att göra lagligheten av användningen av ett fiskeredskap beroende av sättet för redskapets vittjande. Skillnaden mellan en fiskemetod där redskapet, t. ex. ryssja, vid vittjandet endast delvis upplyftes ur vattnet, och sådana fall, då det helt upptoges för att omedelbart därefter nedläggas på nästan exakt samma plats, funne *länsstyrelsen* hårfin, och på grund av bevisningssvårigheter inbjöde den föreslagna bestämmelsen till lagöverträdelse. — Från *Hjälmarens fiskareförbund* har framhållits att det skulle innebära en förenkling att endast röra sig med begreppen dels sådan redskap, som varken kunde eller vore avsedd att flyttas och varur fångsterna borttoges med håv, och dels sådan redskap, som under fiskesäsongen kunde och brukade förflyttas. För att yrkesutövaren, liksom hittills, skulle få ha redskapen stående ute så länge som det ur fiskesynpunkt kunde vara lämpligt, borde enligt förbundets mening den föreslagna tidsbegränsningen bortfalla.

Några remissinstanser ha å andra sidan uttryckligen framhållit som en fördel att kommittén lagt vikt även vid användningssättet. Sålunda har *förvaltningsutskottet i Gävleborgs läns hushållningssällskap* med instämmande av *länsstyrelsen i länet* funnit särskilt befogat att vid fiske med s. k. krok-skötar metoden att låta skötarnas landarm stå kvar på samma plats mer än två dygn genom den föreslagna formuleringen bleve förbjuden.

Slutligen må nämnas att *fiskeriintendenten i mellersta distriktet* och *fiskerinämden för Vänerne* ansett det vara av vikt att s. k. lakstrutar och vissa vinkelformigt böjda laxnät ej komme att anses såsom tillståndspliktig redskap.

Beträffande frågan om behörig tillståndsmyndighet har i åtskilliga yttranden anförts att prövningen borde ankomma på *länsstyrelserna*. Uttalanden i denna riktning ha gjorts av bl. a. *länsstyrelserna i Malmöhus och Älvsborgs län, förvaltningsutskotten i Kristianstads och Malmöhus läns hushållningssällskap, Hallands läns hushållningssällskaps fiskerinämd, Blekinge läns havsfiskeförening u. p. a., Malmöhus läns fiskeriförening* och *Kristianstads läns fiskeriförening*.

Till belysande av de skäl som åberopats för en sådan lösning torde jag få återge vad som yttrats av *länsstyrelsen i Malmöhus län*. Denna *länsstyrelse* har framhållit att de frågor, som kunde uppkomma vid avgörande av tillståndsärenden, regelmässigt vore av lokal karaktär. De borde också lösas med hänsynstagande därtill. Kravet på enhetlighet borde ingalunda vara utslagsgivande. Vid utformandet av andra bestämmelser i kommitté-

förslaget hade just åberopats den stora erfarenhet som länsstyrelserna hade och ännu mer väntades komma att få i fiskerättsfrågor. Det syntes därför som om länsstyrelserna med fördel skulle kunna tilldelas uppgiften att meddela nu ifrågavarande tillstånd. En sådan anordning förefölle så mycket mer naturlig som just decentralisering och icke centralisering stode på dagordningen.

Lantbruksstyrelsen har däremot ansett att tillståndsgivningen borde anförtros åt den centrala fiskerimyndigheten samt till stöd därför anfört följande.

En betydande fördel med förslaget är att enligt detsamma, till skillnad från nu gällande lag, en och samma myndighet skall meddela ifrågavarande tillstånd oberoende av om sökanden är fiskerättsägare eller ej. Någon mera väsentlig skillnad torde ej uppkomma vare sig tillstånden meddelas av länsstyrelse eller den centrala fiskemyndigheten. Vilket av dessa alternativ som än väljes kommer nämligen ärendenas avgörande i mycket stor utsträckning att bero på de utredningar, som företagas av vederbörande fiskeriintendent. I båda fallen torde därför kunna förväntas, att tillbörlig hänsyn kommer att tagas till lokala förhållanden. Det torde däremot vara otvivelaktigt, att ärendena få en mer enhetlig behandling, om de handläggas av en central myndighet. Någon ökad tidsutdräkt vid ärendenas behandling torde därigenom icke behöva befaras.

Den föreslagna rätten för strandägare att i viss omfattning utan särskilt tillstånd sträcka fast redskap ut i frivattnet har i allmänhet lämnats utan erinran men avstyrkts i vissa yttranden.

Lantbruksstyrelsen har erinrat, att ett generellt utsträkningsmedgivande bl. a. kunde medföra avsevärd skada för angränsande fisken. Enligt styrelsens mening borde utsträkningsrätt kunna givas endast åt den som ägde anspråk på ersättning för mistat fiske, och frågan om sådan rätt borde prövas av vederbörande fiskevärderingsnämnd i samband med ersättningsanspråket. Härom har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Huvudsakliga motivet för fiskerättskommitténs bestämmelse synes vara farhågor för att betydande ersättningskrav skulle kunna resas från ägare av fasta redskap, exempelvis ålbottengarn, om dessa redskap genom den nu föreslagna begränsningen av enskilt fiskevatten skulle komma att till större eller mindre del sträcka sig ut på fritt vatten. Denna motivering är givetvis vägande. *Lantbruksstyrelsen* anser dock, att detta skäl icke uppväger de stora olägenheter, som kunna uppkomma för angränsande fisken. Ersättningskraven torde högst väsentligt kunna nedbringas, om fiskevärderingsnämnderna finge befogenhet ej blott att pröva och avgöra ärenden rörande ersättning för mistad fiskerätt utan även att, där så finnes lämpligt, meddela tillstånd för fiskerättsägare att för all framtid utsträcka fiskeredskap, som omförmälas i 6 § förslaget till fiskelag, till den längd, vartill de enligt nu gällande lag äro berättigade, dock högst intill 200 meter utanför den stranden följande kurvan för högst tre meters djup. När krav om ersättning göres hos dylik nämnd, bör den alltså ha att taga ställning till frågan, huruvida och i vad mån den mistade fiskerätten kan kompenseras genom meddelande av sådant tillstånd, som här ifrågasatts. Genom en dylik bestämmelse torde ej blott ersättningskraven kunna kraftigt reduceras utan den tillåtna utsträckningen av ifrågavarande redskap kunde på ett ganska smidigt sätt anpassas efter de lokala förhållandena.

I övrigt har frågan om strandägares utsträckningsrätt bedömts på olika sätt i skilda delar av landet. Sålunda har från Norrbottens och Kalmar län starkt understrukits att en sådan rätt borde medgivas, medan förslaget därom mött kritik bl. a. inom Gävleborgs län samt på skånska kusten och västkusten norr om Skåne.

Som exempel på tillstyrkande yttranden må nämnas att *Norrbottens läns kustfiskareförbund* uttalat, att utsträckningsrätten komme att få stor betydelse vid storryssjefiske, särskilt i Torne skärgård där många av de mest givande fiskeplatserna låge långt utanför tremeterskurvan, samt att *länsstyrelsen i Norrbottens län* — under hänvisning till att i den östligaste delen av länets skärgård det viktiga lax- och sikfisket utövades med storryssjor eller andra fasta redskap av betydande längd — ifrågasatt om ej sådant redskap i särskilda fall till och med skulle kunna få utsträckas längre än kommittén föreslagit. Dessutom ha *flera remissinstanser i Kalmar län* framhållit, att den föreslagna utsträckningsrätten vore väl motiverad enär den nya gränsen mellan fritt och enskilt vatten komme att medföra mycket betydande inskränkningar i strandägarnas fiskerätt.

Å andra sidan har *Gävleborgs läns fiskarförbund* hemställt att stadgandet om utsträckningsrätt måtte utgå. Liknande yrkanden ha framställts av *länsstyrelsen i länet* och *förvaltningsutskottet i länets hushållningssällskap*. Även *fiskeriintendenten i Österhavets distrikt* har funnit detta stadgande olämpligt för Gävleborgs läns del. Han har dessutom framställt den allmänna invändningen att en utsträckning utöver vad förut varit tillåtet kunde medföra mer eller mindre berättigade ersättningskrav från grannar.

Blekinge läns havsfiskeförening har ansett att utsträckningsrätten borde göras beroende av tillstånd och att sådan rätt ej borde medgivas med mindre det vore tydligt att den ej lände till men för annan fiskande. Särskild tillståndsprövning har också förordats av *förvaltningsutskotten i Kristianstads, Malmöhus och Hallands läns hushållningssällskap*. *Fiskeriintendenten i södra distriktet* har — dock utan att formligen avstyrka förslaget om fri utsträckningsrätt — framhållit att denna rätt i många fall kunde leda till intressekonflikter av olika slag. Sålunda kunde ett ålbotten-garn som utsträcktes komma att utestänga ålen från ett skattelagt ålfiske som vore bestämt till sin längd och därför ej finge utökas. Därjämte borde beaktas att det i vissa orter, t. ex. Hallands län, vore förbjudet att fiska i närheten av fasta fisken. I dylika fall kunde utsträckningsrätten medföra att det förbjudna området ökades till förfång för det fria fisket.

Avstyrkande yttranden ha vidare avgivits av *Svenska västkustfiskarnas centralförbund, Göteborgs och Bohus läns havsfiskeförening* och *fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt*.

Fiskerikonsulenten hos fiskerinämden för Vänern har anfört att den föreslagna utsträckningsrätten skulle gynna strandägarens fångstmöjlighet på ett sätt som för Vänerns del icke motsvarade sedvanerätten eller hade stöd i äldre lag. Särskilt i ett sund där ryssjefisket vore inriktat på fångst

av vandringsfisk vore det även ur fiskevårdssynpunkt oriktigt att utsträcka fångstmöjligheterna. Skulle fasta redskap på något sätt få utsättas i fritt vatten, borde detta prövas från fall till fall.

Slutligen må nämnas att i åtskilliga yttranden uttalats önskemål om att till förebyggande av tvekan i lagen måtte uttryckligen angivas att den strandägaren tillkommande utsträckningsrätten gällde även för hans rättsinnehavare.

Departementschefen.

I fritt fiskevatten bör tydligen i princip fiske kunna obehindrat utövas av varje svensk medborgare. I enlighet härmed bör på dylikt vatten en fiskande i allmänhet ej kunna för sig monopolisera en viss fiskeplats. Redskap som möjliggöra ett dylikt förfarande böra därför, liksom nu, i regel icke få användas utan tillstånd av offentlig myndighet.

Med hänsyn till mångfalden av olika redskapstyper är det förenat med svårigheter att i ett allmänt stadgande angiva vilka redskap som skola vara underkastade tillståndstvång och vilka som må fritt begagnas. För närvarande användas för detta ändamål termerna fast redskap och rörlig redskap. Såsom kommittén erinrat råda emellertid olika uppfattningar om den närmare innebörden av dessa uttryck. Det synes därför angeläget att mera klarläggande bestämmelser komma till stånd. I några remissyttranden har förordats, att i lagen blott skulle hänvisas till särskilda förteckningar i fiskeristadgor eller liknande författningar. Den nu föreliggande frågan är emellertid av sådan betydelse att den enligt min uppfattning ej lämpligen bör avgöras i administrativ ordning. I likhet med kommittén förordar jag därför att fullständiga bestämmelser i ämnet upptagas i lagtexten. Därvid bör bl. a. beaktas att det av flera skäl är önskvärt att erhålla korta och lätthanterliga benämningar på de båda olika grupperna av redskap. Från denna synpunkt har den nuvarande lagen företrädde framför kommittéförslaget. De hävdvunna uttrycken fast redskap och rörlig redskap giva också en god antydning om de allmänna grunderna för föreskrifterna om tillståndsplikt. En lämplig utväg synes därför vara, att dessa uttryck bibehållas och att tillika i en beskrivning närmare angives vad som skall förstås med fast redskap.

I sistnämnda hänseende torde kommitténs förslag innefatta en tillfredsställande lösning. Mot förslaget har huvudsakligen invänts, att beträffande annat redskap än fiskebyggnad frågan om tillståndsplikt i viss utsträckning komme att bli beroende av hur redskapet begagnades i det särskilda fallet. För egen del finner jag emellertid detta snarast vara att anse som en fördel. I fråga om en del redskap kan faran för att de skola utnyttjas till att bereda ägaren ensamrätt till viss fiskeplats icke bedömas med utgångspunkt allena från deras yttre beskaffenhet. Som exempel kunna nämnas s. k. strömmingskrokskötur med landarm. Dessa utsättas i allmänhet på kvällen och upptagas nästa morgon. Möjlighet föreligger emellertid också att då redskapet vittjas låta landarmen stå kvar och upptaga endast den egentligen

fångande delen, »skötkroken». Genom ett dylikt förfaringssätt kunna andra fiskande utestängas från fiskeplatsen, och det bör därför icke få användas utan myndighets tillstånd. Å andra sidan torde det icke vara erforderligt att på grund av risken för sådant missbruk lägga allt fiske med krokskötar under tillståndstvang. Det synes tillräckligt att möjlighet finnes att inskrida i sådana fall då redskapen faktiskt begagnas som långtidsredskap. Detsamma gäller t. ex. med avseende å vanliga småryssjor, vilka i vissa trakter upptagas varje dygn men på andra håll få kvarstå under längre tid. I övrigt vill jag med anledning av vad som anförts i remissyttrandena allenast framhålla, att eftersom tillståndsplikt avses skola gälla endast för redskap med ledarm, vanliga raka gös- och laxnät samt s. k. lakstrutar (hängryssjor) ej komma att beröras av bestämmelserna därom.

Vad härefter angår frågan vilken myndighet som bör handhava tillståndsgivningen, kunna goda skäl anföras såväl för att förlägga prövningen till fiskeristyrelsen som för att överlämna den till länsstyrelserna. Särskilt om fråga uppkommer att för större områden lämna generellt tillstånd att utsetta fast redskap även i frivattnet framstår det som naturligast att denna fråga avgöres av fiskeristyrelsen. Å andra sidan torde ansökningar av enskilda fiskare i regel utan olägenhet kunna prövas av vederbörande länsstyrelse. Såsom framhållits i åtskilliga remissyttranden äga länsstyrelserna tillgång till fiskeriintendenternas sakkunskap och torde dessutom framdeles komma att få en betydande erfarenhet av fiskefrågor. Därtill kommer att vid tillståndsprövningen ofta stor vikt måste fästas vid lokala synpunkter. I andra fall, t. ex. vid de insjöar där frivatten förekommer, spelar visserligen önskemålet om enhetlig praxis en större roll, men detta önskemål torde i stor utsträckning kunna tillgodoses genom anvisningar av fiskeristyrelsen utan att varje ärende behöver underställas denna. Med hänsyn till vad jag sålunda anført synes det icke vara lämpligt att nu binda sig för en viss ordning i förevarande avseende. I lagen torde därför böra föreskrivas allenast, att sådant tillstånd varom nu är fråga skall meddelas av den myndighet Konungen bestämmer.

Beträffande slutligen kommitténs förslag om viss rätt för strandägare att utan särskilt tillstånd sträcka fast redskap ut i frivattnet vill jag framhålla att förefintligheten av en dylik befogenhet säkerligen kan avsevärt nedbringa anspråken mot statsverket på ersättning för mistad fiskerätt. Å andra sidan kan det, såsom anmärkts i remissyttrandena, vara förenat med vissa olägenheter att medgiva dylik utsträckning utöver gränsen för vad som hittills betraktats såsom enskilt fiskevatten. En föreskrift, varigenom utsträckningsrätten begränsades till sådant vatten skulle dock uppenbarligen icke vara lämplig, bl. a. enär svårigheter alltid måste möta att efter längre tids förlopp tillämpa en upphävd lag. Ej heller torde det vara lyckligt att, på sätt lantbruksstyrelsen förordat, överlämna åt fiskevärderingsnämnderna att i samband med prövning av ersättningsfrågor avgöra om och i vad mån sökanden i stället borde erhålla gottgörelse i form av fri utsträckningsrätt. Förutom att detta mången gång kunde bli en vanskelig och ömtålig

uppgift, skulle en sådan ordning medföra den nackdelen att det icke utan tillgång till nämndens protokoll kunde fastställas, huruvida i ett visst fall utsträkningsrätt vore för handen eller ej. Även om — såsom tänkbart vore — dylika avgöranden överflyttades till Kungl. Maj:t, skulle motsvarande nackdel kvarstå. En lämpligare utväg synes mig därför vara att fri utsträkningsrätt medges utan särskild prövning men endast vid sådana långgrunda kuststräckor där yttergränsen för det enskilda fiskevattnet för närvarande anses gå tämligen långt från stranden och där strandägarna bedriva ett särskilt inkomstbringande fiske med fasta redskap, medan det fria yrkesfisket är av sådan art att från frifiskarhåll nämnvärt intresse i allmänhet saknas för en inskränkning i strandägarnas rätt att fiska med fasta redskap.

I enlighet härmed förordar jag att utsträkningsrätt av den omfattning kommittén föreslagit skall tillkomma fiskerättshavare i Norrbottens och Kalmar län samt vid östra kusten av Blekinge län. Det torde utan särskilt stadgande vara tydligt att utsträkningsrätten är ett tillbehör till den enskilda fiskerätten och i fråga om möjligheten till överlåtelse o. d. skall följa samma regler som denna.

I övriga delar av landet bör enligt min uppfattning en strandägare lika litet som en annan fiskande äga att utan tillstånd begagna fast redskap i frivatten. Jag vill erinra, att sådant tillstånd kräves även enligt gällande rätt. De nuvarande bestämmelserna i ämnet äro emellertid något förmånligare för strandägare än för andra. Därest en strandägare vill sträcka fast redskap ut över yttergränsen till sitt enskilda fiskevatten, skall nämligen enligt lagens ordalydelse hans begäran därom alltid bifallas, om det finnes kunna ske »utan men för annan fiskande». Då detta på vissa håll, t. ex. vid Skånes sydkust, betraktas som en förmån av ej ringa ekonomiskt värde, torde en motsvarande föreskrift böra upptagas i den nya lagen.

Begränsningar av strandägarnas ensamrätt till fiske.

Allmänna synpunkter.

Strandägarnas ensamrätt till fiske i enskilt fiskevatten är enligt 1896 års lag begränsad genom olika undantagsstadganden till förmån för den övriga befolkningen.

Sålunda är fiske med krok eller rev »å djup i yttre skärgården och i havsbandet» tillåtet för varje svensk medborgare även på enskilt vatten.

Vidare innehåller lagen en allmän bestämmelse, att om vid öppna havsstranden och utom skären de fiskande av ålder oklandrat med rörlig redskap utövat fiske eller agntäkt vid annans strand, de skola vara bibehållna vid rätten därtill.

Vid sidan av dessa generella föreskrifter äro särskilda regler meddelade dels beträffande strömmingsfisket på ostkusten och vid Gotland, dels ock rörande fisket på västkusten. Vad strömmingsfisket angår finnes ett flertal

olika bestämmelser för skilda kuststräckor. De stadganden som avse fisket på västkusten äro mera enhetliga, men lokala variationer förekomma dock, särskilt i fråga om hummerfisket.

Kommittén har i nu förevarande avseende föreslagit, att de allmänna reglerna om frihet för envar att i viss utsträckning fiska med krok eller rev samt om skydd för gammal och oklandrad sedvänja skola bibehållas, dock med vissa modifikation, till vilka jag torde få återkomma senare.

I fråga om de stadganden som gälla blott för vissa delar av riket har kommittén anfört, att det i och för sig kunde synas önskvärt att undvika föreskrifter med endast lokal räckvidd. De nu åsyftade inskränkningarna i strandägarnas ensamrätt till fisket i eget vatten hade emellertid sin grund i sedvanerättsliga förhållanden, fast rotade i befolkningens medvetande och av stor vikt för fiskarens utkomstmöjligheter. Dylika förhållanden kunde enligt kommitténs mening icke lämnas obeaktade vid lagstiftningen. Å andra sidan kunde det knappast ifrågakomma att låta dessa från eljest vedertagna rättsgrundsatser avvikande landsseder bli normgivande för fiskerätten i trakter där de ej vunnit burskap. En sådan ordning skulle oundvikligen framkalla befogade protester från strandägarna i dessa trakter och giva anledning till omfattande ersättningsanspråk. Med hänsyn till det anförda hade kommittén funnit nödvändigt att bibehålla systemet med lokalt begränsade undantagsstadganden. Det hade t. o. m. befunnits önskvärt att ytterligare utbygga detta system. Kommitténs förslag innehölle därför en ganska vidlyftig serie av särbestämmelser, gällande för olika kuststräckor. Kommittén ville emellertid betona, att denna olikhet vore betingad av historiska skäl. På fiskets område hade gamla lokala rättsvanor i högre grad än eljest förmått leva kvar oberoende av skriven lag. Den ökade brist på enhetlighet som syntes utmärka förslaget i jämförelse med gällande rätt vore också endast skenbar. De nya stadgandena innefattade väsentligen blott ett uttryckligt lagfästande av rättigheter som nu grundades på den allmänna bestämmelsen om skydd för gammal sedvana.

De viktigaste lokala begränsningar i den enskilda fiskerätten som föreslagits av kommittén eller eljest ifrågasatts avse strömmings- och skarpsillfisket, visst annat fiske i Östersjön, hummerfisket i Bohuslän, övrigt fiske vid västkusten samt fisket i Vätern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön. Det torde vara lämpligt att jag redan nu upptager dessa frågor till behandling. Jag kommer senare att redogöra även för övriga föreslagna undantagsstadganden.

Strömmings- och skarpsillfisket.

Gällande rätt.

Med hänsyn till strömmingsfiskets stora ekonomiska betydelse och de fiskandes behov av att kunna följa de vandrande strömmingsstimmen ha, såsom redan nämnts, i 1896 års lag meddelats ett flertal mer eller mindre

långtgående bestämmelser om rätt för envar att bedriva sådant fiske även på enskilt fiskevatten.

I Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Gävleborgs län må sålunda »å ställen, där sådant av ålder varit vanligt», strömmingsfiske med all slags rörlig redskap idkas av varje svensk medborgare även vid annans strand, dock endast om stranden består av skogsmark eller sten och ej av åker eller äng. Vid notfiske skall emellertid strandägaren, om han deltagar i fisket, vara berättigad till första notdräkten varje måndag och onsdag.

I Uppsala, Stockholms, Gotlands, Södermanlands, Östergötlands och Kalmar län är strömmingsfiske med garn (skötar) inomskärs tillåtet för envar å vatten som har minst 10 meters djup och ligger mer än 180 meter från det ställe invid stranden där stadigt djup av 2 meter vidtager. Därvid är dock tillika att beakta, dels att i Uppsala, Stockholms och Gotlands län fisket må utövas även på mindre djup och närmare stranden, om detta av ålder oklandrat fått ske, dels ock att strömmingsfisket helt förbehållits strandägarna i vissa vattenområden inom Östergötlands och Kalmar län, nämligen Slätbaken, Tränöfjärden, Gropviken med vissa angränsande vatten, Valdemarsviken, Syrsan, Bågviken, Gudingefjärden, Gamlebyviken och Lucernafjärden. Dessutom har till skydd för strandfisket stadgats förbud mot att utan strandägarnas samtycke utsätta garn i en sammanhängande sträcka till större längd än 450 meter eller med mindre än 100 meters avstånd mellan skilda garnsträckor eller, om strandägaren nyttjar behörigen utmärkt notvarp, närmare detta än 300 meter.

Slutligen gäller att i Blekinge län strömmingsfiske med skötar inomskärs är fritt ända in till stranden, dock med enahanda begränsningar i fråga om skötarnas längd och placering som nyss sagts.

Jag vill i detta sammanhang erinra att i den mån rätt till strömmingsfiske å annans vatten ej följer redan av nu återgivna bestämmelser sådan rätt likväl kan vara för handen på grund av det förut omförmälda allmänna stadgandet om skydd för gammalt och oklandrat bruk att vid öppna havsstranden och utom skären fiska med rörlig redskap. Detta stadgande kan sålunda få betydelse bl. a. i fråga om möjligheten att i de norrländska kustlänen fiska strömming även vid stränder som bestå av åker eller ängsmark. Vidare kan det vinna tillämpning beträffande fisket utomskärs i övriga nyss uppräknade län samt vid Skånes östra och södra kuster där några inskränkningar i strandägarrätten till förmån för strömmingsfisket eljest icke äro stadgade.

Å andra sidan bör beaktas att bestämmelserna om fritt strömmingsfiske icke gälla mot särskild rättighet, som grundas på urminnes hävd, avtal, dom eller skattläggning m. m., och ej heller med avseende å kronans i jordeboken upptagna enskilda fisken.

Kommittén.

Kommittén har till en början framhållit, att strömmingsfisket i särskilt hög grad vore beroende av möjligheten att följa fisken på dess vandringar.

På grund därav borde dylikt fiske, liksom hittills, i betydande omfattning tillåtas även på enskilt vatten. En svaghet hos de nuvarande bestämmelserna i ämnet vore emellertid, att de i många fall medgäve fritt fiske, endast om sådant ägde stöd av gammal och oklandrad sedvänja. Det vore ej sällan svårt att bevisa att denna förutsättning verkligen vore för handen. Därtill komme att en fiskare som vore främmande på orten ofta saknade möjlighet att bedöma, huruvida något hävdvunnet bruk till förmån för strömmingsfisket funnes eller ej. Det kunde därför lätt hända, att han av misstag gjorde sig skyldig till obehörigt intrång i enskild fiskerätt. Från denna synpunkt vore det angeläget att det i varje särskilt fall direkt av lagen framginge om och i vilken utsträckning strömmingsfiske på enskilt vatten vore tillåtet. I den mån lokala sedvänjor ägde sådan styrka att de uppbures av ett allmänt rättsmedvetande i orten syntes de böra uttryckligen lagfästas, men därutöver borde den enskilda fiskerätten lämnas oförkränt. Beträffande strömmingsfisket vore det nämligen av mindre betydelse att ingen rubbning skedde i rådande förhållanden än att klara gränser uppdroges mellan det fria och det enskilda fisket. I övrigt erfordrades enligt kommitténs mening icke några mera betydande ändringar i de nuvarande bestämmelserna. Emellertid borde med strömmingsfisket likställas fiske efter skarpsill (vassbuk).

I överensstämmelse med det sålunda anförda har kommittén i första hand föreslagit att det förut omförmälda allmänna stadgandet om skydd för gammal och oklandrad sedvänja skall begränsas till att gälla endast annat fiske än sådant som avser strömming eller skarpsill.

Härjämte föreskriver kommittéförslaget att fiske efter strömming och skarpsill må fritt bedrivas

inom Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län med not, skötar och sillnät ända in till stranden, oavsett dennas beskaffenhet,

inom Stockholms län med skötar och sillnät på större djup än 6 meter samt

inom Södermanlands, Östergötlands och Kalmar län med skötar och sillnät på vatten som har större djup än 6 meter och är beläget minst 200 meter från stranden, dock med det undantaget att strandägarna liksom hittills skola ha ensamrätt till fisket i Slätbaken och övriga nyss uppräknade fjärdar.

För återstående delar av östersjökusten innehåller förslaget inga speciella stadganden om fisket efter strömming och skarpsill. Emellertid föreslår kommittén att fiske efter allt slags fisk skall kunna fritt utövas vid Gotland med nät ända intill stranden, vid Blekinge läns södra kust med nät överallt och med annan rörlig redskap intill 300 meter från stranden samt vid Skånes östra och södra kust med all rörlig redskap ända till stranden. I själva verket innebär alltså kommittéförslaget att fiske efter strömming och skarpsill skall i större eller mindre utsträckning tillåtas även på enskilt vatten i hela landet utom vid Blekinges östra kust.

Kommittén har emellertid förutsatt att rätten att med vissa redskap idka

fiske jämväl å annans vatten liksom hittills skall till skydd för strandfisket begränsas genom särskilda föreskrifter angående redskapens längd och placering. Enligt förslaget skall det ankomma på Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer att meddela dylika föreskrifter.

Yttrandena.

Såsom framgått av det förut anförda innebär kommitténs förslag beträffande de norrländska kustlänen att strömmingsfisket å annans vatten ej längre skall vara begränsat till platser, där sedvanerätt kan visas föreligga och där stranden ej utgöres av odlad mark. I stället skall sådant fiske med not, skötar och sillnät överallt få fritt bedrivas ända in till stranden, oavsett dennas beskaffenhet. Någon skyldighet att vid notfiske lämna strandägaren viss företrädesrätt skall icke vidare föreligga.

Remissyttrandena över förslaget i denna del gå i allmänhet i tillstyrkande riktning.

Sålunda har *Svenska ostkustfiskarens centralförbund* uttalat att de föreslagna bestämmelserna torde motsvara fiskarens önskemål.

Norrbottens läns kustfiskareförbund har anført att, på några lokala undantag när, förslaget i praktiken ej komme att medföra någon ändring i vad som för närvarande tillämpades. Även *fiskeriintendenten i övre norra distriktet* har uppgivit att det vid norrlandskusten i allmänhet av ålder varit vanligt att strömmingsfiske med rörlig redskap fått fritt bedrivas jämväl på enskilt vatten. På vissa håll, t. ex. å Storön i Kalix skärgård, vore rätten därtill visserligen icke obestridd, men därest betryggande skyddsföreskrifter meddelades angående redskapens längd och placering, syntes förslaget dock ej komma att föranleda alltför genomgripande förändringar. *Förvaltningsutskottet i Norrbottens läns hushållningssällskap* har instämt i vad fiskeriintendenten sålunda yttrat.

Västerbottens läns fiskareförbund har ansett att intet vore att invända mot förslaget. Strömmingsfisket inom länet bedreves nämligen redan nu utan några egentliga inskränkningar. Ej heller *länsstyrelsen i länet* har i stort sett funnit anledning till erinran. *Förvaltningsutskottet i länets hushållningssällskap* har förklarat sig icke vilja motsätta sig förslaget men framhållit att det fria fisket ej borde få hindra fiskerättsägaren i hans fiske.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län och *förvaltningsutskottet i länets hushållningssällskap* ha båda utan erinran godtagit förslaget. Detta har vidare uttryckligen tillstyrkts av *Angermanlands kustfiskareförbund* och *Medelpads kustfiskareförbund*. Däremot har *Medelpads provinsförbund av Riksförbundet landsbygdens folk* ifrågasatt, om ej till skydd för strandägarnas fasta redskap rätten till fritt strömmingsfiske borde begränsas till vatten med minst 10 meters djup. I samband därmed har förbundet uppgivit att strömmingsfiskarena hittills aldrig lagt sina skötar på grundare vatten.

Gävleborgs läns fiskareförbund har anført att strömmingsfisket i länet i stort sett brukade få utövas fritt även på enskilt vatten. Förslaget innebure

därför icke någon saklig nyhet men vore likväl av värde, enär det skapade trygghet för att förhållandena ej komme att ändras genom en annan inställning hos strandägarna. Även *förvaltningsutskottet i länets hushållnings-sällskap* har med instämmande av *länsstyrelsen* tillstyrkt förslaget samt uppgivit att de nuvarande bestämmelserna visserligen hittills i praktiken ej utgjort något hinder för strömmingsfisket, men dock, på grund av kravet på bevislig sedvana, inneburit ett visst osäkerhetsmoment.

Även *Sveriges lantbruksförbund* har anslutit sig till förslaget samt vitsordat att detta i stort sett överensstämde med nu tillämpad praxis. Sålunda syntes strömmingsfisket med not och skötar efter praktiskt taget hela norrlandskusten redan anses tillkomma vem som helst. Visserligen borde det framhållas, att det för strandägaren föreläge en betydande skillnad mellan att sedvanerättsligt ha accepterat en dylik utveckling, där dock bevisningen åvilade den som ville begagna sig av rättigheten, och att få den lagstiftningsvis fastslagen. Så länge det endast vore en sedvanerätt, torde strandägaren kunna utöva en viss dirigeringsfisket, varigenom vissa irritationsanledningar mellan fiskarena och strandägarna kunde undvikas, särskilt i de fall då strandägarna även själva utövade fiske. Denna olägenhet uppvägs dock av fördelen att få klara regler om vad som vore tillåtet och icke tillåtet.

Kammarkollegiet har däremot ansett, att förslaget icke vore tillräckligt motiverat. Visserligen syntes rätten till fritt strömmingsfiske även vid annans strand i allmänhet vara godtagen utmed norrlandskusten, men undantag förekomme dock. Bl. a. ansåges i Västernorrlands län viss ensamrätt tillkomma befolkningen i fiskelägena. Kommittén hade icke gjort gällande annat än att den nuvarande avvägningen mellan enskild och allmän rätt till strömmingsfiske vore i huvudsak lämplig. Vid sådant förhållande syntes det saknas anledning att medelst lagstiftningsåtgärder genomföra några förändringar. Man borde i stället söka åstadkomma att rättsläget icke rubbades. Därvid borde beaktas att något ökat intrång i den enskilda fiskerätten icke syntes vara att befara. Snarare föreläge det på sina håll en viss risk för att det fria yrkesfisket skulle trängas tillbaka. Detta borde emellertid kunna förhindras genom mindre ingripande åtgärder än kommittén föreslagit. Enklast kunde det ske genom en omläggning av bevisbördan i fråga om förhandenvaron av sedvanerätt. Enligt kollegiets mening borde man därför överväga att som huvudregel föreskriva, att vid norrlandskusten varje svensk medborgare finge fiska strömming med rörlig redskap överallt där det ej kunde visas att sådant fiske av ålder varit strandägaren eller annan förbehållet eller uteslutande tillkommit viss grupp av fiskare. Kollegiet hade intet att invända mot att en sådan allmän fiskerätt finge utövas även vid stränder som bestode av åker eller äng. Däremot ville kollegiet ifrågasätta om det ej kunde vara lämpligt att stadga förbud mot fiske inom visst avstånd från annans tomt, trädgård, brygga eller båtlänning. Den nuvarande regeln om viss företrädesrätt för strandägaren vid notdräkt syntes kollegiet utan olägenhet kunna upphävas.

Såvitt angår Uppsala län — där rätten till fritt strömmingsfiske,

såvitt förmånligare sedvana ej kan visas föreligga, för närvarande är begränsad till platser å vilka djupet uppgår till minst 10 meter och som ligga mer än 180 meter från det ställe vid stranden där stadigt djup av 2 meter vidtager — har kommittén såsom förut nämnts förordat samma regel som för Norrland, d. v. s. att fiske efter strömming och skarpsill med skötar, not och sillnät överallt skall vara tillåtet för envar. Förslaget innefattar således åtminstone formellt en betydande begränsning av den enskilda fiskerätten. Det har emellertid det oaktat tillstyrkts såväl av *länsstyrelsen* och *förvaltningsutskottet i länets hushållningssällskap* som av *Uppsala läns fiskareförbund*. *Kammarkollegiet* har ansett att för detta län borde gälla detsamma som kollegiet föreslagit beträffande norrlandskusten.

För *Stockholms län*, där strömmingsfisket nu är reglerat på samma sätt som i Uppsala län, innebär kommittéförslaget både utvidgningar och inskränkningar av den allmänna fiskerätten. Å ena sidan skall fiske med skötar och sillnät vara tillåtet för envar överallt där vattendjupet är större än 6 meter, men å andra sidan skall det aldrig få bedrivas på grundare vatten, även om så förut opåtalat fått ske.

Förslaget har tillstyrkts av *länsstyrelsen i länet*, *förvaltningsutskottet i Stockholms läns och stads hushållningssällskap* samt *Stockholms läns fiskareförening*.

Kammarkollegiet har däremot förordat en reglering i närmare anslutning till nuvarande bestämmelser. Härom har kollegiet anfört följande.

Det synes riktigt, att strömmingsfiske intill 6 meters djup i allmänhet icke kommer att mera avsevärt inkräkta på fjällfisket, men de båda formerna av fiske komma att efter lagändringen bedrivas närmare varandra. Anledningarna till konflikter och stridigheter torde härigenom bli flera. För att detta måtte kunna undvikas, är det önskvärt att den nuvarande regeln om 10 meters djup och visst avstånd från stranden bibehålles för fritt strömmingsfiske i enskilt fiskevatten. Avståndet från stranden synes i anslutning till den nya regeln om den enskilda fiskerättens minsta utsträckning böra sättas till 300 meter.

För *Stockholms län* torde faran för tillbakaträngandet av det på sedvänja grundade fria strömmingsfisket vara mera påtaglig än vid norrlandskusten. Av skäl, som kollegiet nyss anfört beträffande norrlandslänen, synes även här bevisbördan böra läggas på strandägaren. Ändringen anser kollegiet vara till fyllest för sedvanans säkerställande.

Kollegiet får därför föreslå att i *Stockholms län* envar svensk undersåte må få bedriva fiske efter strömming och skarpsill med skötar och sillnät i enskilt fiskevatten, dock ej på mindre djup än 10 meter eller på mindre avstånd från stranden än 300 meter i vattenområden där rätten till sådant fiske av ålder varit strandägarna eller annan enskilt förbehållen.

I *Södermanlands*, *Östergötlands* och *Kalmar län* skall enligt kommittéförslaget fiske efter strömming och skarpsill med skötar och sillnät — utom i förut omnämnda fjärdar — vara fritt, där djupet överstiger 6 meter och tillika avståndet från stranden uppgår till minst 200 meter. I förhållande till gällande rätt innebär detta i huvudsak den skillnaden att minimidjupet satts till 6 i stället för 10 meter.

Kammarkollegiet har ansett att en sådan ändring icke vore tillrådlig. Någon sedvana som kunde åberopas till stöd för fritt strömmingsfiske på mindre djup än 10 meter hade icke funnits i skärgårdarna i nu ifrågasvarande län. Statsverket kunde därför komma att få utbetala dryga ersättningsbelopp, om rätten till fritt fiske utvidgades på föreslaget sätt. Vidare ansåge kollegiet att avståndet från land borde vara detsamma som föreslagits beträffande det enskilda fiskevattnets omfattning vid öppen havsstrand, eller således 300 meter. Olika avståndsregler komme lätt att verka förvirrande.

I övrigt har förslaget i denna del bedömts väsentligt olika inom de särskilda därav berörda länen.

I *Södermanlands län* har det tillstyrkts av *länsstyrelsen* och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott*.

Södermanlands skärgårdsfiskareförbund och *Svenska ostkustfiskarenas centralförbund* ha däremot ansett, att under tiden den 1 oktober—den 31 mars regeln om 6 meters djup borde vara enda begränsningen och att således under nämnda tid ej dessutom borde krävas visst minsta avstånd från stranden. Till stöd härför har skärgårdsfiskareförbundet anfört bl. a. följande.

Vinterfisket med skötar och sillgarn kan utan olägenhet lämnas fritt under vinterhalvåret. Direkta landsättningar förekommer inte, så någon skada för fiskerättsinnehavaren uppkommer ej. Förbundet består dels av fria yrkesfiskare utan fiskerätt, dels ock av fiskerättsinnehavare. Något motstånd mot förslaget från de senare har inte förekommit. Redan nu ta fiskarena under vinterfisket inte stor hänsyn till gällande bestämmelser om avstånd från land. Detta har ej heller påtalats av någon fiskerättsinnehavare. I detta sammanhang må också påpekas att det har skett, och av allt att döma kommer att ske även i fortsättningen, en överflyttning av äganderätten inom skärgården från den bofasta befolkningen till en mera tillfälligt boende stadsbefolkning. För dessa nya ägare inom skärgården och på fastlandet, som gränsar mot skärgården, kan det inte spela någon som helst roll om strömmingsfisket är »fritt» under vintern.

I *Östergötlands län* har den föreslagna utvidgningen av rätten till fritt strömmingsfiske avstyrkts såväl av *länsstyrelsen* och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott* som av *Östergötlands kustfiskareförbund*. Länsstyrelsen har därvid åberopat ett yttrande av *fiskeriinstruktören vid hushållningssällskapet*, vari denne anför följande.

Flertalet icke fiskerättsägande yrkesfiskare inom länet som bedriva strömmingsfiske med skötar anse de nuvarande lagbestämmelserna i berörda hänseende ändamålsenliga. Bland fiskeutövere, som framställt önskemål om större friheter, finnas många för vilka fisket näppeligen kan anses utgöra den väsentliga inkomstkällan, utan endast ett tillskott till deras egentliga näringsfång.

Det strömmingsfiske med skötar, som inom Östergötlands län bedrivs på mindre vattendjup än 10 meter, är i huvudsak begränsat till våren och försommaren samt avser till största delen fångst av mera stationär strömming under dess lektid. Under denna tidsperiod brukar ej sällan på grund av riklig tillförsel och andra orsaker avsättningssvårigheter för strömmingsfångs-

terna förefinnas. Den föreslagna utvidgningen av rätten till fritt strömmingsfiske med skötar torde i allmänhet ej bliva till stor nytta för yrkesfiskarena, men däremot medföra en ökning av antalet tillfälliga fiskeutövare från andra yrkesgrupper, vilket skulle vara till skada och olägenhet för såväl fiske-rättsägarna som andra yrkesmässiga fiskeutövare, ej minst genom de försämrade avsättningsmöjligheter som kan vållas genom tillökningen av tillfällighetsfiskarens fångster.

För den bofasta skärgårdsbefolkningen kommer det intrång och de tvistigheter, som berörda lagändring medför, att förutom de ekonomiska konsekvenserna även skapa en olust och vantrevnad, som kan komma att i hög grad medföra skärgårdsområdenas avfolkning. På en del trakter, som beröres av ifrågavarande bestämmelse, bedrives såväl nätfiske som krokfiske efter fjällfisk på större djup än 6 meter, vartill kommer att ett intensivt skötfiske på det minimidjup och avstånd från stranden det här är fråga om kan verka hindrande och störande för fjällfisken jämväl inom angränsande vattenområden.

Vad beträffar *Kalmar län* har *länsstyrelsen* ansett starka skäl tala för att skötfiske efter strömming bleve fritt ända in till stranden.

Lantbruksstyrelsen har förordat att sådan obegränsad rätt skulle medgivas vid Öland samt vid fastlandskusten söder om Kråkelund (beläget omkring 8 km nordost om Oskarshamn). För kusten norr om Kråkelund funne styrelsen däremot kommittéförslaget lämpligt.

Samma ståndpunkt har intagits av *Svenska ostkustfiskarens centralförbund*, *Ölands fiskareförbund*, *förvaltningsutskottet i länets södra hushållningssällskap* och *Södra Kalmar läns kustfiskareförbund*. Sistnämnda förbund har till utveckling av sin mening yttrat i huvudsak följande.

Största antalet fiskare inom Södra Kalmar län är strömmingsfiskare. Vid fiskerättskommitténs såväl som vid våra sammanträden nu med fiskare från Kalmar, Skäggenäs och Oskarshamn har framhållits att strömming alltid fiskats av frifiskare på enskilt vatten utan att detta klandrats. — Vid denna kuststräcka förekommer tidiglekande fjärdströmming rätt rikligt vid vissa tillfällen under våren och försommaren. Frifiskarena, som alla fiska strömming, ha alltid följt denna upp mot land och in i vikar och fjärdar intill 2—3 meters vatten. Såsom framgått vid kommitténs sammanträden med ordsbefolkningen har detta fiske ansetts fritt, alldenstund det fått fortfara utan att klandras och av gammal vana. Begäran om att detta fiske förklaras fritt innebär således endast att gammal sedvana fastställas till lag. — Att Kalmar län därigenom uppdelas på två områden, vad beträffar fisket, är helt naturligt och självfallet, då länet har så olika karaktär.

Förvaltningsutskottet i länets norra hushållningssällskap och *Norra Kalmar läns kustfiskareförbund* ha för sitt verksamhetsområde avstyrkt förslaget att sätta djupgränsen till 6 i stället för 10 meter. En sådan utvidgning vore obehövlig och kunde medföra att hinder uppkomme för annat fiske.

Departementschefen.

Redan de nya bestämmelser jag förordat i fråga om gränsdragningen mellan fritt och enskilt fiskevatten torde medföra att det yrkesmässiga strömmingsfisket icke oväsentligt underlättas. Ej minst är därvid av betydelse

delse att någon enskild fiskerätt ej längre skall finnas vid fritt liggande skär och holmar med mindre än 100 meters längd. Jämväl med beaktande härav lär det dock, av skäl som framgått av det förut anförda, fortfarande vara nödvändigt att i stor utsträckning tillåta fiske efter strömming och skarpsill även på annans enskilda vatten. Därvid synes det, såsom kommittén framhållit, vara önskvärt att i lagen meddelas uttömmande föreskrifter, så att rättsläget i varje särskilt fall omedelbart kan fastställas utan undersökningar rörande förekomsten av lokala sedvänjor eller s. k. särskilda rättigheter. Jag delar därför kommitténs uppfattning att dylika sedvänjor och rättigheter icke böra få återopas såvitt angår fiske efter strömming och skarpsill. Å andra sidan böra tydligen reglerna på detta område åtminstone i huvudsak ansluta till vad som för närvarande tillämpas. Det lär därför vara ofrånkomligt att olika bestämmelser meddelas för skilda delar av kusten. De stadganden i sådant hänseende som kommittén föreslagit ha vid remissbehandlingen i allmänhet visat sig väl motsvara ortsbefolkningens önskemål. I Östergötlands län och norra delen av Kalmar län ha vissa remissinstanser påyrkat att minimidjupet för fritt strömmingsfiske skulle bibehållas vid 10 i stället för föreslagna 6 meter. De skäl som anförts härför kunna dock enligt min mening icke anses bärande. Erforderligt skydd för det s. k. fjällfisket torde kunna beredas genom administrativa föreskrifter angående skötarnas längd och placering. I fråga om Öland och södra smålandskusten har så gott som enhälligt hemställts, att strömmingsfisket med skötar och sillnät måtte givas helt fritt. Dessa önskemål synas äga stöd i nu rådande vanor och böra därför enligt min mening beaktas. I enlighet härmed förordar jag, att i Kalmar län söder om Kråkelund fiske efter strömming och skarpsill med dylika redskap får bedrivas fritt ända in till stranden. Vidare tillstyrker jag, i enhetlighetens intresse, att sistnämnda regel får gälla även vid Blekinge läns ostkust, där enligt kommittéförslaget intet intrång i den enskilda fiskerätten skulle tillåtas. Denna jämkning torde på grund av strandens beskaffenhet i praktiken få ringa eller ingen betydelse. I övrigt anser jag mig böra biträda kommittéförslaget.

Annat fiske i Östersjön.

Kommittéförslag och yttranden.

I fråga om annat fiske än strömmingsfiske är enligt 1896 års lag den enskilda fiskerätten vid rikets ost- och sydkust icke underkastad någon vidare begränsning än som följer av de allmänna stadgandena om rätt för envar att fiska med krok eller rev å djup i yttre skärgården och i havsbandet samt om skydd för oklandrad sedvana att utomskärs fiska med rörliga redskap.

Såsom jag redan nämnt har emellertid kommittén ansett, att därutöver borde meddelas särskilda föreskrifter till förmån för frifisket vid Gotland och södra Blekingekusten samt Skånes östra och södra kuster. Under remissbehandlingen ha önskemål framställts att sådana föreskrifter måtte givas också beträffande Öland och södra delen av fastlandet i Kalmar län.

För Gotlands kust har kommittén föreslagit, att allt fiske med nät och tobisnot skall vara fritt för envar ända in till stranden. Häremot har ej gjorts annan erinran än att *lantbruksstyrelsen* ansett möjlighet böra finnas att utfärda administrativa föreskrifter till skydd för fiskerättsägarnas fiske. Jag vill nämna att förslaget uttryckligen tillstyrkts av *länsstyrelsen* och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott* ävensom av *Gotlands fiskareförbund*, som uttalat att förslaget i själva verket blott innebure ett sanktionerande av redan gällande sedvana.

Beträffande *Öland* och *södra smålandskusten* — där kommittén ej funnit något specialstadgande behöfligt — avse de yrkanden som framställts i remissyttrandena allenast rätten att fiska efter tobis och annan småfisk samt räkor till agn. *Svenska ostkustfiskarens centralförbund* och *Södra Kalmar läns kustfiskareförbund* ha hemställt om föreskrift att sådant fiske vid nu ifrågavarande kuststräckor skall vara fritt för varje svensk medborgare. Till stöd härför har sistnämnda förbund anfört i huvudsak följande.

Fisket efter betesfisk utnyttjas mycket litet av fiskerättsinnehavarna själva; dessa arbeta mera med bottengarn och ryssjor. I stora skärgårdsområden användes aldrig betesfiske. Samtidigt finns god tillgång på sådan fisk som endast kan fångas med krok och rev ute på frivattnet på de stora grundområdena mitt i Kalmarsund. Vid frigivande av agntäkt på enskilt vatten skulle dessa fisketillgångar kunna tillvaratagas, vilket torde vara av stort allmänt intresse och väsentligt öka frifiskarens möjligheter till någon inkomst den tid av året som strömmings- och flundrefisket ger ringa eller intet i utbyte.

Förvaltningsutskottet i Kalmar läns södra hushållningssällskap har likaledes ansett att, vad *Öland* beträffar, tobis- och räkfisket borde givas fritt, dock endast för yrkesfiskare. Samma önskemål har framställts av *Ölands fiskareförbund*, som i sitt yttrande bland annat anfört.

Av gammalt lär fiske med tobisnot för fångst av tobis till agn ha förekommit vid *Ölands* kuster, och det synes som om fiskemetoden åter kan komma att få betydelse där. Även den på sina håll rikligt förekommande rakan är ett eftersökt agn, som särskilt användes till ålrevarna. Då varken tobis eller raka, som endast kan fiskas efter stränderna, har något större värde för fiskerättsägarna, då de vanligen ej själva bedriva krokfiske, anser förbundet att räkfångst och fiske med tobisnot bör vara fritt för varje svensk medborgare, som bedriver yrkesmässigt fiske även på enskilt fiskevatten vid *Öland*.

Vad angår *Blekinge läns södra kust* har kommittén framhållit, att motsättningarna mellan olika befolkningsgrupper här vore påfallande skarpa. Intressekonflikter förekomme ej blott mellan strandägare och icke strandägande fiskare utan även mellan sådana frifiskare, vilka idkade huvudsakligen garnfiske, samt dem som fiskade med not. De sedvanemässiga förhållandena vore också mycket oenhetliga och invecklade. Sedvanorna växlade starkt i olika trakter, och enligt kommitténs mening kunde någon mera utpräglad tendens hos desamma med undantag för fisket med

större fasta redskap och med sillgarn knappast påvisas. Av uttalanden även från strandägarhåll syntes dock framgå att fiske med rörliga redskap till på senare år ganska allmänt bedrivits fritt, åtminstone ute på fjärdarna och överhuvud på något avstånd från land.

Därjämte har kommittén anförts, att det för en stor del av den icke strandägande fiskarbefolkningen i länet vore ett livsvillkor att kunna utnyttja även enskilt vatten för fiske med rörliga redskap. Å andra sidan skulle ett totalt frigivande av sådant fiske på många håll innebära ett alltför stort avsteg från nuvarande rättsvanor. Enligt kommitténs mening kunde en lämplig avvägning ske genom att det rörliga fisket gäves helt fritt på sådant vatten som visserligen låge inom 1-km-gränsen men utanför strandvattengränsen, medan däremot endast mindre begränsningar gjordes i den enskilda fiskerätten i strandvattnet. I enlighet härmed har kommittén föreslagit, att vid Blekinge läns kust väster om Torhamns udde varje svensk medborgare skall äga fiska med rörliga redskap även i enskilt fiskevatten, dock att i vatten, som ligger mindre än 300 meter från stranden eller — där den stranden följande följande kurvan för högst 3 meters djup går längre ut — innanför denna djupkurva, den fria fiskerätten allenast skall avse fiske med nät och tobisnot.

Såvitt angår området utanför själva strandvattnet har kommittéförslaget i stort sett lämnats utan erinran.

Kammarkollegiet har emellertid som allmänt omdöme om förslaget uttalat, att det förefölle som om kommittén gått väl långt samt att det syntes vara tillräckligt att frigiva garnsillfisket samt fisket med flundrenät och tobisnot.

Beträffande härefter strandvattnet ha *Blekinge läns havsfiskeförening* och *fiskeriintendenten i Österhavets distrikt* ansett att också fiske med krok eller långrev borde få bedrivas fritt ända in till stranden.

En sådan utvidgning har förordats även av *Svenska sydkustfiskarens centralförbund* och *förvaltningsutskottet i länets hushållningssällskap*, som emellertid samtidigt uttalat att rätten till fritt fiske i strandvattnet överhuvud borde begränsas till att gälla enbart för yrkesfiskare. Till stöd härför har förvaltningsutskottet åberopat ett av *hushållningssällskapets fiskerikommitté* till utskottet avgivet yttrande, vari anförts bland annat att ett frigivande av nätfisket utan varje inskränkning ofelbart komme att medföra att fiskevattnen vid stränderna bleve överhopade med nät, utsatta av allehanda amatörfiskare från städer och andra samhällen. En annan sak vore att sådana yrkesfiskare som under yngre år förbrukat sina bästa krafter på utomskärsfiske därefter borde få tillfälle att bedriva sitt näringsfång under mindre krävande omständigheter. Likaså borde yrkesfiskarena, som måste amortera sina dyrbara båtar och redskap, få möjlighet att fiska vid stränderna när fisket utomskärs sloge fel eller hindrades av otjänligt väder.

Länsstyrelsen har för sin del hänvisat till vad som anförts av fiskeriintendenten och hushållningssällskapets förvaltningsutskott.

Däremot har *lantbruksstyrelsen*, särskilt med hänsyn till de mycket skiftande sedvanorna i länet, funnit det knappast vara tillrådligt att i större

utsträckning än fiskerättskommittén föreslagit begränsa fiskerättsägarnas ensamrätt till fiske i enskilt vatten.

Två ledamöter av hushållningssällskapets fiskerikommitté ha ansett att redan fiskerättskommitténs förslag förde för långt. De ha framhållit att inomskärsfiskarena visserligen vore i minoritet gentemot utomskärsfiskarena och att deras fångstmängd ävenledes blott vore en bråkdel av utsjöfiskets, men att dessa omständigheter likväl icke kunde rättfärdiga ett så kraftigt ingrepp i strandfiskarens försörjningsmöjligheter som skulle följa av förslaget. Inomskärsfiskarena vore till stor del innehavare av s. k. ofullständiga jordbruk och de, som ej fiskade med sillnot, fiskade med ryssjor, nät, långrev och ståndkrok. Efter frigivande av nät- och krokfiske komme endast ryssjefisket att återstå. All upplåtelse av fiskerätt mot arrende komme att bli fullständigt meningslös, varför avsevärda ersättningsanspråk från strandrättsägarna torde vara att förvänta. Intresset för fiskevårdande åtgärder inomskärs torde också försvinna, då vederbörande fiskevårdare själva blott i ringa utsträckning komma att få skörda frukterna av sitt arbete.

Slutligen må nämnas att *byamännen i Elleholms by* i Mörrums socken i en till departementet inkommen skrift bestämt motsatt sig att i denna trakt nälfiske skulle tillåtas även på annans enskilda vatten. I skriften har anförts i huvudsak följande.

På grund av Mörrumsåns utlopp i Elleholms socken och laxfisket kring åmynningen i Östersjön äro fiskerättsförhållandena noga reglerade genom länsstyrelsens stadgar och genom sedvanerätt. Av ålder har inom Elleholms by strandäganderätten respekterats. Jordägarna anse sig för sitt hushållsfiske ha behov av att strandrätten även i fortsättningen respekteras. Skulle envar få tillstånd att sätta nät inom enskilt vatten, skulle det nuvarande fisket försämrast för jordägarna. Inom Elleholms socken finnas inga yrkesfiskare, som för sin näring komma att utnyttja den rätt lagförslaget avser att ge dem, utan förslaget komme att gynna nöjesfiskarena. En kontroll av fisket komme säkerligen i framtiden att försvåras.

Med avseende å Skånes östra och södra kuster har kommittén förordat, att allt fiske med rörlig redskap skall bli fritt överallt ända in till stranden. Förslaget härom har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *lantbruksstyrelsen, länsstyrelsen i Malmöhus län, förvaltningsutskotten i Malmöhus län och Kristianstads läns hushållningssällskap, Malmöhus läns havsfiskeförening och Malmöhus läns ålfiskares andelsförening.*

Länsstyrelsen i Kristianstads län har däremot anmärkt, att ett sådant frigivande av det rörliga fisket kunde tillfoga ålfiskarena ekonomisk skada. Redan nu hade länsstyrelsen vid flera tillfällen försport klagomål över att ålfisket stördes av annat fiske. Teoretiskt gäve förslaget visserligen möjlighet till ersättning för förluster, men den med förhållandena förtrogne visste alltför väl vilka svårigheter som mötte i fråga om bevisningen och vilka konsekvenser som plägade vara förbundna med ersättningskrav.

Kammarkollegiet har ansett, att i lagen borde intagas bestämmelser som generellt förbjöde bedrivandet av annat fiske inom ett visst avstånd från fasta fisken.

Departementschefen.

I likhet med kommittén finner jag starka skäl tala för att i södra Östersjön strandägarnas ensamrätt begränsas genom lokala undantagsstadganden även beträffande annat fiske än sådant som avser strömming eller skarp-sill. De regler härom som kommittén föreslagit med avseende å Gotland samt Skånes östra och södra kuster ha praktiskt taget enhälligt tillstyrkts av remissinstanserna, och även jag saknar anledning till erinran mot dem. Jag har ej heller funnit skäl att motsätta mig det i åtskilliga remissyttrandena framställda önskemålet om frigivning av fisket efter tobis till agn vid Öland och södra smålandskusten. På grund härav och då samma frihet utan olägenhet lär kunna medgivas vid ostkusten av Blekinge län, förordar jag att i dessa delar av landet varje svensk medborgare erhåller rätt att fiska med tobisnot ända in till stranden. Vad slutligen beträffar södra kusten av Blekinge län framgår av remissyttrandena, att delade meningar råda om hur avgränsningen mellan de olika intressena lämpligen bör ske. De farhågor som från vissa håll uttalats för att kommitténs förslag skulle få till följd ett intensivt och för fiskbeståndet förödande nätfiske av tillfällig-hetsfiskare torde emellertid vara överdrivna. En sådan utveckling bör kunna förekommas genom särskilda föreskrifter om sättet för det fria fiskets bedrivande. Jag anser mig därför icke böra föreslå några begränsningar i kommitténs förslag om rätt till fritt fiske. Å andra sidan är jag ej heller beredd att tillstyrka, att denna rätt, på sätt vissa remissinstanser hemställt, utvidgas så att även fiske med krok och långrev blir fritt för envar ända in till stranden. Frågan om långrevsfisket i saltsjön torde böra regleras genom ett särskilt stadgande, gällande för hela landet. I enlighet med vad sålunda anförts finner jag mig alltså även för nu ifrågakvarande kuststräcka böra ansluta mig till kommittéförslaget.

Vid genomförande av de begränsningar i den enskilda fiskerätten som jag sålunda föreslagit torde det, på sätt jag redan antytt — liksom i fråga om strömmingsfisket — vara nödvändigt att administrativ myndighet får befogenhet att meddela särskilda bestämmelser till skydd för strandägarnas fiske, särskilt det viktiga fisket med ålbottengarn och andra fasta redskap. Till denna fråga torde jag få återkomma senare.

Hummerfisket i Bohuslän.**Gällande rätt.**

Också i Bohuslän var enligt den ursprungliga lydelsen av 1896 års lag den enskilda fiskerätten begränsad endast genom den förut omnämnda bestämmelsen om viss frihet för envar att idka fiske med krok eller rev samt vissa stadganden om fortsatt giltighet av gammal sedvanerätt. Efter lagändring år 1928 gäller emellertid för närvarande som huvudregel, att allt slags fiske

med rörliga redskap är tillåtet för envar även på enskilt vatten. Härifrån ha dock gjorts vissa undantag, bland annat i fråga om hummerfisket. I de inre delarna av Gullmars-, Bro- och Åbyfjordarna är sålunda fisket efter hummer förbehållet strandägarna i sådant vatten som ligger mindre än 180 meter från det ställe invid stranden, där stadigt djup av två meter vidtager. Detsamma är fallet i Vette, Tanums och Kville härader, dvs vid hela den nordligaste kusten. Där gäller dock tillika — som ett undantag från undantaget — att om på en viss ö även andra där boende än strandägarna av ålder oklandrat idkat fiske efter hummer vid stränderna av ön och därtill hörande holmar, detta fortfarande skall vara dem medgivet. Sistnämnda stadgande har i praktiken fått en något vidsträcktare tillämpning än som skulle följa av den bokstavliga lydelsen. Som exempel kan nämnas att samtliga invånare i det på fastlandet belägna Fjällbacka municipalsamhälle bruka få fiska hummer vid alla holmar inom samhällets gränser. Och i Koster-skärgården anses hummerfisket fritt för envar som bor på endera av öarna Nordkoster och Sydoster.

Kommittén.

Redan vid tillkomsten av 1928 års lagändring påyrkades från vissa håll att hummerfisket i hela Bohuslän skulle göras fritt för varje svensk medborgare. Även senare ha upprepade framställningar gjorts i sådant syfte, bland annat i riksdagsmotioner 1939 och 1944. Närmare redogörelse härför lämnas å s. 130 ff i fiskerättskommitténs betänkande.

Med anledning av vad sålunda förekommit har kommittén verkställt en ingående undersökning rörande de verkningar ett totalt frigivande av hummerfisket skulle få såväl ekonomiskt som i andra avseenden. Kommittén har därvid kommit till det resultatet att en sådan åtgärd måste antagas komma att medföra en rationalisering av fisket och leda till ett mera fullständigt utnyttjande av båtar och redskap. I samband därmed kunde, åtminstone på vissa håll, avkastningen komma att stiga. Vidare kunde enligt kommitténs uppfattning ett frigivande av hummerfisket väntas få ej ringa social betydelse särskilt i norra Bohuslän. Därigenom skulle nämligen beredas bättre försörjningsmöjligheter för de många yrkesfiskarena och ej minst för sådana äldre fiskare som ej längre orkade med det mera krävande högsjöfisket. Dessutom innebure det redan i och för sig en fördel med enhetliga rättsregler. Å andra sidan kunde det icke förnekas, att om hummerfisket bleve fritt, viss fara kunde uppkomma för alltför hård beskattning av beståndet. Därest det visade sig att avfiskningen på något håll bleve för stark, borde dock detta kunna mötas med fiskevårdande åtgärder. I övrigt kunde mot en frigivning anföras att ensamrätten till fiske efter hummer kunde äga stor betydelse för strandägaren och att det stundom till och med kunde föreligga risk för att han utan sådan rätt ej längre skulle kunna skaffa sig full försörjning. Enligt vad den av kommittén företagna utredningen givit vid handen vore dock sådana verkningar icke att befara annat

än i några få fall. Det finge därjämte beaktas, att den som lede skada genom fiskets frigivande borde erhålla ersättning härför av statsmedel. Kommittén hade på grundval av den officiella statistiken och annan utredning som kommittén införskaffat sökt uppskatta storleken av den sammanlagda ersättningsskyldighet som i sådant hänseende kunde komma att åvila statsverket. Beräkningarna hade givit vid handen att beloppet knappast skulle komma att överstiga 750 000 kronor men kunde tänkas bli ej obetydligt lägre.

Vid övervägande av de skäl som enligt kommitténs mening sålunda talade för och mot ett frigivande av hummerfisket har kommittén — om än med hänsyn till de väntade skadeersättningarna ej utan viss tvekan — funnit fördelarna av en sådan åtgärd vara så betydande att kommittén ansett sig böra föreslå att fisket efter hummer gjordes helt fritt.

Två av kommitténs åtta ledamöter ha dock på denna punkt haft avvikande mening. De ha beträffande den enskilda rätten till hummerfiske anfört följande.

Berörda rättighet tillkommer nästan uteslutande innehavare av småfastigheter — ofullständiga jordbruk — vilka genom avlösningen av rätten till hummerfisket skulle ytterligare få sina förut mycket begränsade försörjningsmöjligheter försvagade. Visserligen skulle genom avlösningen ersättning beredas strandägarna, men sådan ersättning bereder förmån enbart för dåvarande ägare och försvagar för framtiden fastighetens avkastning och blivande innehavares försörjningsmöjligheter. Då det ej heller har påvisats några avsevärda olägenheter med nuvarande ordning, ha vi ansett oss böra avstyrka frigivningen.

Yttrandena.

Kommitténs förslag i denna del har tillstyrkts av *lantbruksstyrelsen, fiske-riintendenten i Västerhavets distrikt, Svenska västkustfiskarnas centralförbund samt Göteborgs och Bohus läns havsfiskeförening.*

Förvaltningsutskottet i länets hushållningssällskap har begränsat sig till att påpeka betydelsen av fredade områden för hummer för trygghet av dess bestånd.

Kammarkollegiet har däremot förklarat sig icke kunna biträda förslaget samt uttalat att ett totalt frigivande av hummerfisket sannolikt icke komme att få till följd vare sig någon rationalisering av fisket eller några större sociala fördelar men däremot kunde medföra betydande fara för utfiskning av beståndet. Ur kollegiets yttrande må återgivas följande.

Av vad kommittén anfört framgår, att antalet hummerfiskare i förhållande till tillgången på hummer är så stort, att de fria vattnen bliva utfiskade mot slutet av säsongen, varför fisket icke blir så lönsamt för de fiskare, som ej ha egna hummerfiskevatten. De fiskare, som ha sådana vatten, kunna i säsongens början fiska på fritt vatten och spara sina egna vatten, till dess fisket i det fria vattnet börjar bliva mindre lönande. Dessa fiskare kunna bättre utnyttja redskap och båtar än de övriga och följaktligen bedriva fisket mera rationellt. Om hummerfisket friges, kommer resultatet sannolikt att bliva, att ytterligare fiskare komma att ägna sig åt hummer-

fisket och fisket över allt bedrivs intensivare med påföljd, att alla vatten mot säsongens slut bliva lika utfiskade, som de fria vattnen uppgivas vara för närvarande. Att frigivningen skulle medföra en rationalisering av fisket måste däremot på goda grunder betvivlas. Antalet fiskare kommer att avgöras av hummerfiskets lönsamhet och ej av några rationella synpunkter.

Kommittén medger, att frigivningen kan möta vissa betänkligheter ur fiskevårdssynpunkt, men olägenheterna härav borde mötas med fiskevårdande åtgärder och ej med generella inskränkningar i den fria fiskerättens omfattning. Kollegiet anser däremot hotet om en utfiskning kunna bliva en realitet, för så vitt det relativa skydd hummern åtnjuter inom det enskilda fiskevattnet upphäves. Detta gäller särskilt för de vatten, där stammen är obetydlig. Några garantier för att stammen skulle kunna bibehållas genom odling torde ej kunna lämnas.

Kommittén har vidare funnit de sociala hänsynen icke vara av mindre betydelse än de rationella synpunkterna. Avgörande för kommittén har varit, att frigivandet skulle bliva till icke ringa fördel för den icke jordägande kustbefolkningen samt även för de jordägare, som ha små eller dåliga fiskevatten. Det har vidare ansetts önskvärt, att bereda bättre försörjningsmöjligheter åt de många yrkesfiskarena och icke minst åt sådana äldre fiskare, vilka ej orka med det mera krävande högsjöfisket.

Det må medgivas, att vissa grupper kunna draga någon fördel av frigivningen men den torde ej bliva så stor. Det finns nämligen ingen anledning att antaga, att strandägarna skulle upphöra att fiska, om fisket friges. Någon väsentlig minskning i konkurrensen från deras sida kan ej väntas. Dessutom kan det tillkomma en hel grupp hummerfiskare, nämligen amatörfiskare såväl från ortens samhällen som bland de semesterfirande. Många kunna förlägga sin semester till tider, då hummerfisket är tillåtet. Högsjöfisket har sina huvudorter längre söderut och bedrivs endast obetydligt i norra Bohuslän. Antalet äldre högsjöfiskare torde följaktligen vara ringa i de tre norra häradena. Något behov av en lagstiftning till förmån för dem synes ej föreligga. Däremot skall det icke bestridas, att antalet yrkesfiskare kan vara tämligen stort i förhållande till fisktillgången, som är hårt anlitad i kustvattnen. Drivkraften till aktionen mot det enskilda hummerfisket är sannolikt den, att hummerfisket blivit mer lönande genom prisstegringen under kriget samtidigt som antalet fiskare ökats något.

Fastighetssplittringen har fortskridit så långt, att en stor del av bondebefolkningen icke äger större brukningsdelar än som motsvarar knapphändig försörjning. För många av dessa fastigheter spelar hummerfisket samma roll som skogen i andra bygder. Ur social synpunkt synes det ej riktigt att beröva denna befolkning ett viktigt försörjningsobjekt för att bereda yrkesfiskarena en förmån, som i längden torde visa sig av tvivelaktigt värde. Det kan ej heller uteslutas, att fiskarbefolkningen åter kommer att nedgå i antal, vilket kommer att underlätta dess försörjning. Frågan kunde måhända bedömas annorlunda, om en rationalisering av jordbruket i norra Bohuslän kunde genomföras, så att lämpliga och bärkraftiga jordbruk bildades, där brukaren kunde erhålla en tillfredsställande levnadsstandard oberoende av hummerfisket. Om en sådan rationalisering skulle visa sig genomförbar, bortfaller den förnämsta invändningen mot hummerfiskets frigivande.

Generaldirektören för kammarkollegiet har varit av skiljaktig mening och ansett fiskerättskommitténs förslag om fritt hummerfiske väl grundat. Enligt hans mening borde rätten till hummerfisket i Bohuslän i full utsträck-

ning inrymmas i den enligt hans uppfattning på västkusten gällande allemansrätten till fiske; till förhindrande av en alltför hård beskattning av hummerbeståndet torde genom det allmännas försorg kunna vidtagas motåtgärder, bl. a. i form av fiskevårdande föreskrifter.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har i likhet med kammarkollegiets majoritet avstyrkt förslaget. I sitt yttrande har länsstyrelsen anfört att det icke vore strandäganderätten som sådan, som länsstyrelsen sökte skydda — även om beträffande norra Bohuslän de av kommittéreservanterna framhållna synpunkterna icke saknade betydelse — men länsstyrelsen räknade med att ett bibehållande av det skydd, som hummern åtnjöte i de hittills icke till fritt fiske upplåtna delarna av länet, skulle hindra ett alltför hårt beskattande av hummerstammen och därigenom, åtminstone i det långa loppet, bliva gagneligt.

Fastighetsbildningssakkunniga ha sagt sig icke ha kunnat undgå det intrycket, att fiskerättskommittén i någon mån underskattat de menliga verkningar ett frigivande av hummerfisket skulle få för de fastigheter som beröras av den tilltänkta reformen. De ha härom anfört följande.

Kommittén har visserligen beaktat även denna sida av problemet men ansett risk för mera betydande intrång i strandägarnas förvärvsmöjligheter föreligga endast i undantagsfall. De sakkunniga ha icke kunnat finna utredningen övertygande i detta avseende. Av de uppgifter som i betänkandet lämnas rörande hummerfiskets ekonomiska värde och antalet brukningsdelar det här gäller ha de sakkunniga — i likhet med reservanterna — funnit snarare framgå, att sådana skadeverkningar som här avses i varje fall kunna befaras inträda i så stor omfattning, att man icke kan undgå att taga hänsyn härtill vid frågans bedömande. Ett försvagande av en brukningsdels bärkraft neutraliseras ingalunda av att brukningsdelens nuvarande innehavare får ersättning för den skada som uppkommer genom att brukningsdelen till följd av det enskilda hummerfiskets bortfallande ej längre lämpligen kan bestå såsom självständig brukningsenhet. Kvar står att ett jordbruk, där brukaren kan få sin bärgning tack vare de biinkomster hummerfisket ger, förvandlas till ett ofullständigt jordbruk av den typ som den av statsmakterna beslutade jordbruksrationaliseringen i främsta rummet åsyftar att avlägsna. De sakkunniga finna dylika verkningar av den ifrågasatta reformen så mycket mer betänkliga som man till följd av natur- och näringsförhållandena i dessa trakter torde sakna möjlighet att framdeles beträffande de berörda brukningsdelarna vidtaga sådana åtgärder för deras förstärkning som eljest stå till buds vid jordbrukets yttre rationalisering. Huruvida de skäl som av kommittén åberopats till stöd för dess förslag om hummerfiskets frigivande äro av den styrka, att de motivera förslagets genomförande oavsett de skadeverkningar som kunna befaras uppkomma i nu angivna hänseende, är en fråga som undandrar sig de sakkunnigas bedömande.

Lantmäteristyrelsen har förklart sig instämma i vad fastighetsbildningssakkunniga sålunda yttrat.

I samband med remissförfarandet ha vidare till departementet inkommit skrivelser från ett tiotal strandägare vid bohuskusten, vilka förklarat sig vilja protestera mot att hummerfisket frigäves. I dessa skrivelser har bl. a.

anförts att hummerfisket även utan frigivning räckte gott till för yrkesfiskarena. Från social synpunkt vore det för övrigt snarast större behov av att skydda strandägarna än yrkesfiskarena. Sådana äldre yrkesfiskare, som ej längre orkade deltaga i högsjöfisket, borde efter de sociala reformer som genomförts under senare år kunna skaffa sig erforderligt uppehälle även utan att fiska hummer på annans enskilda vatten. Däremot hade strandägarna ute på öarna, vilka ofta saknade elektriskt ljus och andra bekvämligheter, mången gång knappast någon annan inkomst än den de kunde få genom att utnyttja sin fiskerätt. Dessutom har gjorts gällande att den enskilda fiskerätten utgjorde ett välbehövt skydd mot utrotning. På strandägarnas landgrund släppte nämligen många den rombärande hummern tillbaka i sjön för att stammen icke skulle bli för hårt beskattad. Slutligen har anförts, att den särställning i förevarande hänseende som nu tillkomme nordligaste Bohuslän vore väl motiverad av att förhållandena där ej vore jämförbara med dem som rådde i landskapets södra del med dess grundare vatten.

Departementschefen.

Det har länge varit ett önskemål från yrkesfiskarens sida att hummerfisket skall frigivas även i de vatten, som undantogs vid genomförandet av 1928 års lagändring. Då det är av stor vikt att denna befolkningsgrupp kan erhålla skälig inkomst av sitt betydelsefulla arbete, finner jag i likhet med kommittén starka skäl tala för att nämnda önskan nu bör tillmötesgås. Några avgörande betänkligheter torde ej heller möta häremot, vare sig med hänsyn till strandägarnas utkomstmöjligheter eller från fiskevårdssynpunkt.

För flertalet strandägare kommer ett frigivande sannolikt snarare att bli till nytta än till skada. Mot förlusten av ensamrätten till hummerfiske vid den egna stranden måste nämligen vägas fördelen av att få tillgång även till andra vatten, som för närvarande icke kunna utnyttjas. Det må också framhållas, att strandägarna regelmässigt ha ett försteg framför andra fiskare genom att de känna till de bästa fiskeplatserna och ha kortare färdväg dit. Även om deras ensamrätt avskaffas, torde de därför ej sällan ändå i praktiken komma att intaga en viss förmånsställning.

Mera väsentliga olägenheter för den jordägande befolkningen torde uppkomma endast då jordbruket såsom sådant icke är bärkraftigt, men hummerfisket brukar ge god avkastning. I sådana fall kan det måhända inträffa att efter upphävandet av ensamrätten till dylikt fiske fastigheten ej längre med samma fördel kan bestå såsom självständig brukningsenhet. Sådana skadeverkningar kunna emellertid icke väntas uppkomma i större utsträckning än att deras betydelse framstår såsom underordnad i jämförelse med fördelarna av förslaget.

Vad slutligen angår fiskevårdssynpunkten vill jag endast framhålla, att det bör ankomma på de fiskevårdande myndigheterna att noga tillse att

hummerbeståndet skyddas genom lämpliga åtgärder, såsom fridlysning å vissa ställen eller tider samt utsättning av rombärande hummer.

På grund av vad sålunda anförts har jag ansett mig böra biträda förslaget att hummerfisket skall totalt frigivas.

Övrigt fiske vid västkusten.

Gällande rätt, kommittéförslag och yttranden.

Frånsett fisket efter hummer och ostron är, såsom redan nämnts, allt fiske med »rörlig redskap» — vartill enligt lagen i förevarande sammanhang skall hänföras jämväl mindre ålryssja — i Göteborgs och Bohus län alltsedan 1928 fritt för varje svensk medborgare även på enskilt vatten. Samma regel gäller för Hallands län. Vid Skånes västra kust är i allmänhet också fiske med fast redskap tillåtet för envar ända in till stranden.

Kommittén har icke funnit anledning att föreslå någon ändring i dessa bestämmelser.

I vissa remissyttranden ha emellertid framställts önskemål att den för skånska västkusten gällande regeln skulle göras tillämplig även i Halland samt Göteborgs och Bohus län.

Sålunda har *fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt* uttalat, att en sådan ändring vore motiverad redan av historiska skäl. Han har därom till en början anfört följande.

I landskapen Blekinge, Skåne och Halland rådde, innan de avträdde till Sverige, den danska lagstiftningens grundsatser, enligt vilka någon uteslutande fiskerätt vid havsstranden icke tillkom strandägaren annorledes än på grund av förläning från kronans sida. Där strandfisket ej sålunda var bortförlänat, stod det öppet för varje medborgare. Enligt norsk rätt, som gällde i Bohuslän, innan det blev svenskt, var fisket i saltsjön fritt. Denna rättsuppfattning levde kvar i landskapen, sedan de blivit svenska. Strandägarna ha ej meddelat några vitesförbud i fråga om fiske vid deras stränder under den tid norsk rätt var gällande i Bohuslän och icke heller under tiden närmast efter 1683, då den svenska rättsskipningen infördes. Först omkring 20 år senare anträffas de första vitesförbuden. Till en början förekomma de ganska sparsamt men bli talrikare ju närmare man kommer tiden för utfärdandet av 1766 års fiskeristadga, vår första fiskerättslag. Dessa förbud, som ha en mycket begränsad omfattning i lokalt hänseende, ha tydligen tillkommit i den mån strandägarna varit företagsamma. Strandägarna ha utan tvivel genom förbuden sökt leda den pågående lagstiftningen i riktning mot erkännande av enskild fiskerätt. — Någon hävd för enskild fiskerätt ha strandägarna vid denna tid ej kunnat åberopa. — Strandägarna ha så småningom skaffat sig denna rätt genom praxis, och på grund av att de otvivelaktigt haft större inflytande på lagstiftningen än yrkesfiskarna ha de lyckats få denna rätt lagligen befast i 1766 års fiskeristadga. Denna stadga innebar ett tvärt brytande mot de gamla rättsreglerna.

Efter att vidare hava erinrat, att ett särskilt reglemente för »nordsjöfiskerierna» utfärdades 1774 samt att högsta domstolen i ett utlåtande 1852 tolkat detta reglemente såsom innebärande, att fisket i skärgårdarna mellan Öresund och norska gränsen vore fritt för varje svensk man, fortsätter fiskeriintendenten.

Ungefär två månader efter högsta domstolens nämnda uttalande utfärdades en ny fiskelag, 1852 års fiskeristadga. Riksdagen medverkade ej därtill, och vid högsta domstolens uttalande fästes ej avseende. I denna nya lag stärktes den enskilda fiskerätten därigenom att den på sedvanor baserade fria fiskerätten inskränktes. — I det år 1894 avgivna förslaget till ny fiskerättslag erinrades om att å de flesta ställen utmed västkusten rådde den uppfattningen, att fisket var fritt. Uppenbarligen i syfte att sanktionera denna uppfattning upptog förslaget en § av följande lydelse: »Där å viss ort de fiskande av ålder oklandrat utövat fiske eller agntäkt vid annans strand annorledes än i denna lag är medgivet, vare de vid sådan rätt bibehållna». I 1896 års lag blev emellertid detta medgivande inskränkt till att omfatta endast rörlig redskap.

Även *Svenska västkustfiskarnas centralförbund* har framhållit att den enskilda fiskerätten på västkusten vore en jämförelsevis sen företeelse. Den hade första gången införts genom 1766 års fiskeristadga men finge enligt förbundets mening anses åter ha blivit upphävd genom det nyssnämnda reglementet för nordsjöfiskerierna 1774. Visserligen hade det oaktat vissa innehavare av frälse- och boställshemman samt gårdar i den inre skärgården lyckats att med åberopande av 1766 års stadga utverka vitesförbud av häradsrätterna mot fiske vid sina stränder, men detta hade berott på att jordlösa fiskare icke kunnat insättas i nämnderna och att nämndemännen således haft samma intressen som de sökande själva. Förnyat lagligt stöd för sina anspråk hade strandägarna icke fått förrän genom 1852 års fiskeristadga. Denna hade formellt dragit ett streck över likaberättigandet till havets naturtillgångar vid kusterna. I praktiken hade man dock i stort sett allttjämt levt vidare efter sina gamla sedvänjor och fortsatt att fiska vid andras och varandras stränder. Först 1896 års lag hade i detta hänseende fått någon större praktisk betydelse. Efter dess tillkomst hade nämligen, till följd av samfärdselns och polisväsendets utveckling, strandägarna kommit att få långt effektivare medel än förut att bevaka sina rättigheter. Med ändrade ekonomiska förhållanden hade också många jordägare som tidigare aldrig utnyttjat sin ensamrätt funnit att de bl. a. genom utarrendering och försäljningar kunde göra sina privilegier inkomstbringande utan att själva genom arbete eller kapitalinsats intressera sig i fisket.

Förbundet har gjort gällande att den sålunda skildrade rättsutvecklingen stått i strid mot de ekonomiska och sociala synpunkter som bort vara avgörande. Härom har förbundet bl. a. anfört följande.

Det må vara rimligt att i inlandets vattendrag och sjöar vattnet och fisket däri skiftas mellan dem, som äga omkringliggande mark. Men att överföra detta såsom rättsprincip till havskusterna med deras annorlunda beskaffade natur, ekonomiska, sociala och fångsttekniska förhållanden samt därav betingade rättssedvanor är en orimlighet. I andra länder har grundregeln i stället varit att betrakta havets rikedomar såsom naturtillgångar, över vilka staten har högsta förfoganderätten, och till vilka den oväldigt bör bereda alla sina medborgare lika rätt.

I inget annat land har en enda medborgargrupp lämnats så stort inflytande över fiskerilagstiftningen som strandägarna fått i Sverige. Förklaringen härtill ligger däri, att genom överförande av inlands- och ostkustprincipen till västkusten ha strandägarna lyckats få jordägare i riksdagen

att stödja sina anspråk, som i realiteten endast grunda sig på ett felaktigt analogislut och att fiskarbefolkningen i den lagstiftande församlingen länge saknade förespråkare. På så sätt ha västkustens strandägare åt sig lyckats utverka förmånsrätt till vad som kan fångas i kustvattnen och därigenom för medborgarnas flertal bidragit till att fördyra en betydelsefull grupp av livsmedel samt förmenat fiskarbefolkningen den rättstrygghet, som de i sitt riskfyllda arbete äro i stort behov av.

Beträffande förhållandena efter 1928 års lagändring har förbundet anfört att strandägarna nu mera än tidigare begagnade sin rätt att utsätta fasta redskap samt att detta visat sig vara till ohägn för övriga fiskare. Som en ytterligare olägenhet har förbundet anmärkt, att det vore svårt att avgöra vilka redskap som skulle anses såsom fasta och således ej finge användas på annans enskilda vatten. Förbundet har yttrat att denna svårighet icke bleve undanröjd genom kommittéförslaget, enär på västkusten delade meningar rådde om när ett redskap skulle anses vara försett med ledarm. I övrigt har förbundet gjort gällande att varje slags ensamrätt för strandägarna vore ägnad att försvåra utkomstmöjligheterna för dem som hade det sämst ställt, t. ex. de äldre yrkesfiskarena, samt att i stället befrämja spekulationsbetonade utarrenderingar. På västkusten låge fastigheternas inägor ofta så långt från havet att den som skulle bruka jorden ej samtidigt kunde driva ett yrkesmässigt fiske. Strandfiskerätten kunde därför få någon ekonomisk betydelse för jordbrukarna endast om den utarrenderades. Därvid funnes ingen garanti för att fisket bedreves med skäligt hänsynstagande till befolkningen i övrigt och kommande generationer. En fiskearrendator, som icke kunde räkna med att få utnyttja fisket mer än under viss tid, saknade nämligen ekonomiskt motiv för att tillse att utfiskning icke ägde rum. Om den nuvarande ordningen med enskild fiskerätt bibehölles, vore det därför enligt förbundets åsikt att befara att kapitalstarka personer eller företag komme att frihägna och intensivt utfiska vattenområdena närmast strandlinjen.

Slutligen har förbundet anfört, att den enda vägen att komma till klarhet och reda i fiskerättsförhållandena på västkusten syntes vara att förklara allt fiske vid denna kust fritt samt giva de lokala myndigheterna (länsstyrelse och fiskeriintendent) rätt att efter hörande av fiskarens organisationer samt andra berörda parter utfärda de ordningsföreskrifter, som kunde befinnas erforderliga. Förbundet har tillagt, att en sådan ordning med gott resultat genomförts för visst fiske vid Skånes västkust.

Med anledning av fiskeriintendentens yttrande har även *lantbruksstyrelsen* funnit sig böra upptaga den nu förevarande frågan. Styrelsen har därvid vitsordat, att ganska starka historiska skäl kunde anföras för att, i enlighet med vad som redan skett för skånska västkustens del, praktiskt taget fullständigt upphäva den enskilda fiskerätten i Göteborgs och Bohus samt Hallands län. Samtidigt har styrelsen emellertid uttalat att med hänsyn till nu rådande sedvanor en sådan åtgärd icke vore lämplig. I Göteborgs och Bohus län vore fisket med större fasta redskap visserligen icke så omfattande, men dessa redskap hade flerstädes sedan länge uteslutande använts av strandägarna eller dessas rättsinnehavare. I Hallands län bedreves fisket med bot-

tengarn och liknande redskap utesluta långa sträckor av kusten mycket intensivt av personer, som innehade enskild fiskerätt inom de områden, där dessa redskap utsattes. Förhållandena vore därför här väsentligt olika dem, som rådde på Skånes västkust. Den av fiskeriintendenten föreslagna åtgärden skulle således med säkerhet föranleda mycket stora ersättningskrav från fiskerättsägarnas sida. Med anledning härav kunde styrelsen icke biträda fiskeriintendentens förslag.

Vidare vill jag nämna att till Kungl. Maj:t inkommit en *skrivelse från åtskilliga strandägare och yrkesfiskare* vid kusten av Laholms socken i Hallands län, i vilken skrivelse betonas att strandägarnas ensamrätt till fiske med fasta redskap vore av stort värde i denna trakt. Där finnes nämligen sedan flera hundra år fasta laxfischen som hörde till hemmanen. I samband därmed anföres i skrivelsen att om utomstående tillåtes att utsätta finmaskiga botten-garn i strandvattnet, skulle nämnda laxfischen bli så gott som värdelösa. Här-jämte uppgives, att de i orten bosatta kustfiskarena icke hade något att an-märka mot den nuvarande ordningen samt att förhållandet mellan dem och strandägarna alltid varit gott. Kustfiskarena hade obehindrat kunnat fiska med rörliga redskap och hade även fått arrendera de fasta laxfiskena, när ägarna själva ej varit i tillfälle att utnyttja dem. För dessa kustfiskare skulle en ökad konkurrens med yrkesfiskare från andra håll vara till stor skada.

Departementschefen.

Under den tid som förflutit sedan tillkomsten av 1896 års lag ha de yrkes-fiskare vid västkusten, vilka bedriva sin näring utan stöd av strandägande-rätt, i olika sammanhang framställt önskemål om större rörelsefrihet. Dessa önskemål ha också i stor utsträckning tillgodosetts. Vid Skånes västra kust är sålunda rätten att fiska på annans vatten praktiskt taget obegränsad, och i Halland och Bohuslän föreligger sådan rätt beträffande allt fiske med rör-liga redskap utom ostrontäkt och, i vissa trakter, fiske efter hummer. Vad hummerfisket angår har jag förut föreslagit att det nu skall helt frigivas. Såsom strandägaren förbehållet skulle därefter — fränsett det obetydliga ostronfisket — återstå egentligen endast fisket med fasta redskap vid kusten av Hallands samt Göteborgs och Bohus län. På sätt framgått av det förut an-förda har emellertid under remissbehandlingen hemställts att även detta fiske måtte frigivas för allmänt bruk, med rätt likväl för lokal myndighet att meddela särskilda bestämmelser om fiskeplatsernas fördelning mellan de fiskande m. m.

Till stöd för dessa yrkanden ha i första hand åberopats historiska skäl. Emellertid var ensamrätt till fiske med fast redskap icke okänd ens i den gamla danska och norska rätten. På många håll synes fiske med fasta red-skap vid egen strand ha bedrivits i århundraden, och detta har uppenbarli-gen icke varit möjligt utan åtminstone ett visst mått av trygghet mot intrång från andras sida. Såvitt angår de fasta redskapen torde det därför vara en överdrift att hävda, att 1766 års fiskeristadga inneburit ett fullständigt bry-

tande med äldre rättsåskådning. Ej heller torde det finnas fog för uppfattningen att 1766 års stadga satts ur kraft genom det särskilda reglementet angående nordsjöfiskerierna av år 1774. Denna uppfattning synes delvis grunda sig på ett misstag i fråga om räckvidden av den åberopade bestämmelsen i detta reglemente.

I varje fall har numera strandägarnas ensamrätt till fiske med fasta redskap varit erkänd och respekterad under lång tid. Enligt den officiella fiskeristatistiken funnos år 1946 i Hallands län 48 s. k. bottengarnsfiskare med tillhoppa 155 redskap, värda sammanlagt 69 275 kronor, och med ett redovisat fångstvärde av 89 006 kronor. För Göteborgs och Bohus län voro motsvarande siffror 82 bottengarnsfiskare med 98 redskap, värda 80 000 kronor, och med ett fångstvärde av 123 075 kronor. Dessa statistiska uppgifter avse fisket med bottengarn, kilnotar och laxsätt. Vid sidan härav bedrives emellertid ett icke obetydligt fiske med andra fasta redskap, såsom torsk- och laxryssjor. Särskilt fisket med torskryssjor lär vara ganska omfattande, ej minst i Bohuslän. Enligt vad som uppgivits idkas det fasta fisket till övervägande del på enskilt vatten och endast i mindre utsträckning i frivattnet. I den mån det försiggår på enskilt vatten torde det vanligen utövas av strandägarna själva. Även upplåtelser till andra förekomma dock ganska ofta. Därvid betinga sig strandägarna i allmänhet visst arrende, men det händer också att upplåtelsen sker avgiftsfritt. Såvitt angår fiske med torskryssjor lär det t. o. m. vara undantag att ersättning begäres, men fiskarena bruka dock fråga strandägarna om lov.

Såsom framgått av det sagda skulle ett frigivande av fisket med fasta redskap innebära ett avsevärt ingrepp i bestående förhållanden och med säkerhet giva upphov till omfattande ersättningskrav. I sistnämnda hänseende finge man tydligen räkna med anspråk även från sådana strandägare som av en eller annan anledning för tillfället icke utnyttja sin fiskerätt. Det måste också beaktas att de verkliga fångstvärdena kunna visa sig vara högre än de som redovisas i den officiella statistiken.

En ändring av den nuvarande ordningen på denna punkt bör därför icke genomföras utan starka praktiska och sociala skäl. Enligt min mening kan emellertid vad som i sådant avseende anförts från frifiskarhåll knappast anses tillräckligt bärande. Vad särskilt angår de äldre fiskare som ha svårt att längre deltaga i högsjöfisket uppväges nackdelen av att ej kunna fiska var som helst i icke ringa mån av den förmån som ligger i att de genom arrende kunna tillförsäkra sig möjlighet att sätta bottengarn och ryssjor i strandvattnet utan risk för att bli utträngda av andra. Enligt vad som uppgives äro fiskearrendena för närvarande varken oskäligt höga eller svåråtkomliga. I själva verket torde invändningarna mot den enskilda fiskerätten ej heller i främsta rummet avse, att de fria yrkesfiskarena därigenom skulle förhindras att i önskad utsträckning fiska med fasta redskap. Den huvudsakliga grunden för anmärkningarna synes vara, att de fasta redskapen anses vara till hinder för det rörliga fisket särskilt därför att de, enligt lokala fiskeristadgor, ofta äro omgivna av ganska vidsträckta skyddszoner. Framför allt sy-

nas farhågor göra sig gällande att svårigheter skulle kunna uppkomma under en möjligen inträffande s. k. sillperiod. Med anledning härav vill jag framhålla, att i den mån skyddsområden kring fasta fisken kunna visa sig alltför omfattande, ändring kan ske i administrativ ordning. En särskild anledning härtill kan tydligen komma att föreligga om det, såsom ganska allmänt förväntas, inom kort skulle inträffa en ny sillperiod. I sådant fall kan det måhända också befinnas önskvärt att i någon form inskränka strandägarnas rätt att använda fasta redskap. Emellertid synes mig detta då lämpligen böra ske genom särskild, tidsbegränsad lagstiftning. En sådan tillfällig lagstiftning torde för övrigt vid en sillperiod kunna visa sig påkallad även av andra skäl. Bl. a. kan det bli nödvändigt att närmare reglera användningen av s. k. sillstängen, dvs nät som begagnas för att avspärra mynningen av en vik eller fjord, dit sillen gått in, i syfte att den inestängda sillen där efter skall uppfiskas av den som utsatt stänget. Dessa anordningar bli enligt kommitténs av mig tillstyrkta förslag att anse såsom rörliga redskap.

På grund av vad sålunda anförts finner jag mig icke för närvarande böra föreslå att strandägarnas ensamrätt till fiske med fast redskap i enskilt vatten upphäves även i Hallands samt Göteborgs och Bohus län. Jag vill emellertid erinra att jag för västkustens del ansett mig böra avstyrka kommitténs förslag om vidgad rätt för fiskerättsägare att sträcka fast redskap ut i frivattnet.

Fisket i de stora insjöarna.

Gällande rätt, kommittéförslag och yttranden.

Den enskilda fiskerätten i våra stora insjöar är — så långt den sträcker sig — enligt lagen ej underkastad några inskränkningar. I praktiken har emellertid på många håll fiske i en eller annan form fått bedrivas fritt även i omedelbar närhet av stranden.

Fiskerättskommittén har ansett, att i samband med införandet av fasta regler rörande det enskilda fiskevattnets utsträckning i Väneren, Vättern, Hjälmarén och Storsjön i Jämtland borde för envar av dessa sjöar meddelas särskilda bestämmelser som begränsade strandägarnas ensamrätt i huvudsaklig anslutning till rådande praxis. Däremot har kommittén icke funnit erforderligt eller lämpligt att något fritt fiske tillätes i Mälaren.

Beträffande Väneren har kommittén föreslagit fyra olika stadganden om undantag från den enskilda fiskerätten.

Enligt det första av dessa stadganden skall Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t bestämmer kunna meddela den som utövar fiske yrkesmässigt personligt tillstånd att under tiden den 15 juni—den 15 september fiska med ålrev med dött agn även på annans vatten.

Förslaget härom har i princip tillstyrkts av *länsstyrelsen i Värmlands län, fiskerinämnden för Väneren, fiskerikonsulentén vid Värmlands läns hushållningssällskap, Vänerens fiskareförbund och Värmlands länsförbund av Riks-*

förbundet landsbygdens folk, varvid emellertid förordats den jämkningen, att tiden för fritt ålrevsfiske skulle flyttas en månad framåt och alltså räknas från och med den 15 juli till och med den 15 oktober. Som skäl härför har anförts att gösfisket i Vänerns vikar påginge hela juni och stundom även i början av juli. Ett fritt ålrevsfiske redan från och med den 15 juni skulle därför verka störande på det fiskerättsägarna förbehållna fisket. Under tiden den 15 juli—den 15 oktober idkade fiskerättsägarna däremot i regel ej något mera betydande fiske.

Fiskeriintendenten i mellersta distriktet har emellertid avstyrkt det föreslagna stadgandet. Han har till motivering av sin ståndpunkt anført bl. a. följande.

På grund av hinder vid Trollhättefallen kan ålynglet ej uppvandra till Vänern. Ålynglet uppsamlas i en fångststation vid Trollhättan, och ungefär 50 % av det insamlade ynglet utsättes i Vänern. Under senare år har ålyngelfångsten i hög grad nedgått, vilket åtminstone delvis sammanhänger med ett kraftstationsbygge vid Trollhättan. Ålfångsten i Vänern har alltid varit förhållandevis ringa. Enligt den officiella statistiken för åren 1914—1923 fångades 19 194 kg i medeltal pr år. Enligt senare undersökningar torde ålfångsten hålla sig vid omkring 7 000—10 000 kg pr år. Ålen är ett av de fiskslag, som fångas minst i Vänern. — Med hänsyn till den förhållandevis ringa betydelse ålfisket i Vänern har synes det mig ej vara berättigat att vidtaga så omfattande inskränkningar i rätten till enskilt fiske, som fiskerättskommitténs förslag innebär. Det skulle också vara synnerligen svårt att kontrollera att endast personer, som erhållit särskilt tillstånd av viss myndighet, bedriver detta fiske, liksom att endast dött agn kommer till användning. Helt visst skulle också en lagbestämmelse som den ifrågasatta medföra mycket slitningar mellan fiskerättsägare och fiskare.

Lantbruksstyrelsen har förklarat sig instämma i vad fiskeriintendenten anført i frågan.

Det andra av kommittén föreslagna undantagsstadgandet innebär att fiske efter siklöja och nors med finmaskad not skall kunna av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer förklaras fritt i visst notvarp, beläget utanför öppen, brant sluttande stenstrand, ävensom i visst annorstädes beläget notvarp, om sådant fiske där pläгат fritt bedrivs. Dylik friförklaring skall dock kunna meddelas allenast om det kan antagas ej medföra fara för fiskevården.

Mot denna bestämmelse har ingen erinran framställts i remissyttrandena.

Enligt den tredje undantagsregeln skall fiske efter siklöja och nors med finmaskat nät vara fritt för envar på sådant enskilt vatten som ligger utanför öppen strand och har större djup än 8 meter, bestämt efter rådande vattenstånd.

Häremot har icke gjorts annan anmärkning än att *fiskerikonsulenten vid Värmlands läns hushållningssällskap* ansett stadgandet i stället böra utformas så, att fiske efter siklöja och nors till agn med finmaskade nät skulle vara fritt utanför djup och öppen strand där sådan fisk förekomme. Som skäl härför har anförts i huvudsak följande.

Att frivattensfiskaren icke skulle få bruka finmaskade nät på mindre djup än 8 meter utanför öppen strand innebär att vida kuststräckor icke skulle kunna nyttjas för agnfiske, särskilt då lågvatten råder. Så blir t. ex. förhållandet å kuststräckan från Oxhålsrevet norr om Gälleudde på Dalslandskusten över åt Vänersborg, Vänersnäs, Friel, Hindensrev, Rackeby- och Kållandsökusten till St. Eken, samt i södra och sydöstra delen av Kinnevikens m. fl. platser. T. o. m. vid Väterns djupaste stränder skulle frivattensfiskaren icke komma stranden mer än 300 m nära inom stora områden, där anskaffande av agn har stor betydelse för en talrik icke strandägande befolkning. En sådan bestämmelse försvårar och omöjliggör i många fall ett enkelt och nödvändigt fiske för att skaffa siklöja och nors till agn vid revfisket, och påbudet komme troligen icke att respekteras av de fiskande. — Vid vissa tider av året går siklöjan och norsen in på mycket grunt vatten och de finmaskade nät som brukas för fångst av dessa fiskslag äro inga rovfiskeredskap utan böra få brukas minst lika fritt som de finmaskade notarna.

Såsom fjärde och sista begränsning av den enskilda fiskerätten i Vätern har kommittén föreslagit att i Mariestadsfjärden jämte Östersundet — vilka på grund av 1-km-regeln skulle komma att i sin helhet hänföras till enskilt fiskevatten — allt fiske med rörliga redskap skall vara fritt utanför strandvattnet, d. v. s. på sådant vatten som ligger mer än 300 meter från stranden eller, där den stranden följande kurvan för högst 3 meters djup går längre ut, utanför denna djupkurva.

Detta förslag har tillstyrkts av *förvaltningsutskottet i Skaraborgs läns hushållningssällskap* samt *fiskeriintendenten i mellersta distriktet*.

Väterns fiskareförbund har däremot anmärkt, att i de mittre delarna av Mariestadsfjärden även fiske med fast redskap borde vara tillåtet för envar.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län, stadsfullmäktige i Mariestad och *fiskerikonsulenten vid Värmlands läns hushållningssällskap* synas vilja förorda den lösningen, att i nu ifrågavarande delar av Vätern fiske med såväl fasta som rörliga redskap utanför strandvattnet skulle lämnas fritt för envar som tillhörde orsbefolkningen, men att å andra sidan ingen annan skulle tillåtas att utan strandägarnas tillstånd där bedriva något slags fiske. Till stöd för denna mening har fiskerikonsulenten bl. a. anfört, att den öppna delen av Mariestadsfjärden hittills utnyttjats av alla kringboende såsom fritt område men att fiskare från andra trakter icke syntes ha idkat något fiske i denna fjärd. Fiskerättskommitténs förslag att frigiva fisket med rörliga redskap vore icke lyckligt. Sålunda skulle t. ex. ett allmänt nätfiske i fjärden troligen på ganska kort tid utrota det gösbestånd som där brukade vandra in till lek. Även fiske med utter kunde verka förödande.

Slutligen vill jag nämna att under remissbehandlingen önskemål framställt om ytterligare en undantagsbestämmelse utöver de av kommittén föreslagna. *Väterns fiskareförbund* har sålunda gjort gällande att i Dättern och Brandsfjorden i sydvästra Vätern — vilka vatten likaledes till största delen bli att hänföra till enskilt fiskevatten — fisket med uråldrig hävd ansetts tillkomma alla dem som tillhörde befolkningen i Åse härad, vare sig de ägde fastighet eller ej. Denna ordning borde enligt förbundets mening

bibehållas orubbad. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* har uttalat, att vad förbundet sålunda anfört syntes beaktansvärt.

Såvitt angår *Vättern* har kommittén föreslagit, att varje svensk medborgare skall äga rätt att utanför öppen strand fiska med utter och drag samt agnnot jämväl å annans enskilda vatten.

Detta förslag har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Förvaltningsutskottet i Skaraborgs läns hushållningssällskap har emellertid uttalat, att det fria fisket borde begränsas till vatten som låge mer än 100 meter från stranden, och fem ledamöter av utskottet ha ansett, att någon rätt att utnyttja annans vatten för fiske med utter eller drag överhuvud icke borde medgivas.

Fiskeriintendenten i södra distriktet har tvärtom anfört, att den fria fiskerätten borde utvidgas att omfatta även andra fiskemetoder än dem som upptagits i kommittéförslaget. Önskemål i samma riktning ha framställts av *Södra Vätterns fiskareförening* och *länsstyrelsen i Jönköpings län*, vilka ifrågasatt, om icke fiske med rev borde likställas med drag- och utterfiske.

Sistnämnda länsstyrelse har därjämte föreslagit att länsstyrelsen skulle få befogenhet att medgiva att, utan hinder av enskild fiskerätt, röding finge fångas för fiskodlingsändamål, åtminstone på de s. k. norra och södra grunden vid Visingsö. Detta förslag har biträtts av *förvaltningsutskottet i Jönköpings läns hushållningssällskap* samt av *Visingsö fiskareförening*.

För *Hjälmarén* har i kommittéförslaget föreskrivits att i Mellanfjärden — som hänförts till enskilt vatten — varje svensk medborgare det oaktat skall äga rätt att fiska med all slags rörliga redskap i vatten som ligger minst 1 000 meter från stranden.

Häremot har ingen erinran gjorts vid remissbehandlingen.

Vad slutligen beträffar *Storsjön* har kommittén föreslagit att fiske efter sik med nät samt efter lake med hängryssja skall vara fritt för varje svensk medborgare.

Detta förslag har mött gensagor i åtskilliga yttranden.

Sålunda har *domänstyrelsen* framhållit att man med nät kunde fånga all slags fisk, ej blott sik. Eftersom nätfångad fisk måste tillvaratagas, då den i regel doge efter utsläppning, vore det svårt att visa, om ett i lag medgivet sikfiske bedreves eller om tjuvfiske föreläge. Det syntes dessutom knappast befogat att i lagen införa bestämmelser om att fiske av lake med hängryssja skulle vara fritt just i Storsjön. Lake förekomme nämligen även i andra större norrlandssjöar.

Föreningen statens fiskeritjänstemän har anfört att, enligt vad som framginge av kommitténs betänkande, syftet med de föreslagna bestämmelserna huvudsakligen varit att bevara den fattigare befolkningens möjligheter att fiska s. k. blåsik, vilken ansåges mindervärdig och lämpligen borde bli föremål för en effektiv avfiskning. För vinnande av detta syfte vore det emellertid tillräckligt att man tillåte fiske med nät med högst 15 millimeters maskstolpar. Med kommitténs förslag bleve det möjligt att fritt bedriva fiske även med grövre nät. Följden skulle säkerligen bli ett intensivt fiske

med de gängse 20-varvsnäten, varvid — även om det uppgåves att fisket avsåge sik — större delen av fångsten skulle komma att utgöras av annan fisk, ofta värdefull sådan.

Liknande synpunkter ha anförts av *Svenska fiskevårdsförbundet*.

Fiskeriintendenten i nedre norra distriktet har uttalat att den fattigare orsbefolkningens behov av fiskemöjligheter numera icke syntes vara någon social fråga av betydelse. Den föreslagna rätten för varje svensk medborgare att bedriva fiske av sik med nät och av lake med hängryssja borde därför kunna begränsas att gälla allenast på minst 300 meters avstånd från stranden.

Lantbruksstyrelsen har — särskilt med hänsyn till önskvärldheten av att skydda laxöringens vandring upp mot lekplatserna i de rinnande vattendrag som utmynna i Storsjön — ansett sig böra biträda fiskeriintendentens förslag.

Departementschefen.

För att icke de av mig förordade nya reglerna om fritt och enskilt fiskevatten i Vätern, Vättern, Hjälaren och Storsjön skola medföra alltför stora rubbningar i nu rådande förhållanden lär det vara nödvändigt att genom särskilda undantagsstadganden vissa fiskemetoder lämnas fria även i det enskilda vattnet. Kommitténs förslag i detta avseende torde i stort sett vara väl avvägda.

Vad Vätern beträffar har sålunda den föreslagna regleringen av ålrevsfisket i princip tillstyrkts av samtliga lokala remissinstanser utom fiskeriintendenten i mellersta distriktet. Med anledning av dennes yttrande vill jag framhålla, att det ålrevsfiske som förekommer i Vätern till allra största delen bedrivs av yrkesfiskare. Från nationalekonomisk synpunkt är det önskvärt att dessa fiskares arbete underlättas så långt det är möjligt utan skada för strandägarna. Eljest kan det befaras att ålbeståndet i Vätern icke kommer att utnyttjas i tillräcklig omfattning. Genom att rätten till fritt ålrevsfiske i kommittéförslaget begränsats till en kortare tid under sommaren och dessutom gjorts beroende av särskilt tillstånd måste enligt min uppfattning strandägarnas intressen anses skäligen tillgodosedda. Svårigheterna att kontrollera att missbruk ej förekommer torde icke behöva bli alltför stora. Jag tillstyrker därför att förslaget genomföres, dock med den i flertalet remissyttranden påyrkade jämkningen att tiden för fritt ålrevsfiske förläggas en månad senare på året och således får sträcka sig från och med den 16 juli till och med den 15 oktober. Tillståndsprövningen bör enligt min mening ankomma på länsstyrelsen i det län där fisket skall bedrivas. Till förebyggande av tvekan torde i lagen böra upptagas en uttrycklig föreskrift att tillstånd må begränsas att avse allenast ett bestämt område.

De föreskrifter kommittén föreslagit i fråga om not- och nätfisket efter siklöja och nors ha likaledes så gott som enhälligt tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Den ändring som beträffande nätfisket förordats av fiskerikonulenten hos Värmlands läns hushållningssällskap finner jag mig icke kunna tillstyrka, främst därför att en rätt till fri agntäkt ända in till stran-

den lätt kunde komma att missbrukas genom att fiske bedreves även för konsumtionsändamål. Även i förevarande delar biträder jag därför kommitténs förslag. Befogenheten att förklara notvarp fritt för allmänt begagnande torde lämpligen böra överlämnas åt vederbörande länsstyrelse.

Vad angår fisket i Mariestadsfjärden ha mera delade meningar kommit till synes i remissyttrandena. De önskemål som framställts om att utanför strandvattnet även fisket med fasta redskap skulle i större eller mindre utsträckning frigivas synas mig emellertid ej tillräckligt motiverade. I den mån fiskare utan strandäganderätt skulle vilja utsätta storryssjor eller liknande redskap på grundområden ute i fjärden, böra de utan större olägenhet kunna träffa uppgörelse därom med fiskerättsägarna. Å andra sidan är det enligt min åsikt ej heller påkallat, att den av kommittén föreslagna allmänna rätten att fiska med rörliga redskap begränsas till att gälla allenast för ortsbefolkningen. Det torde knappast behöva befaras att fiskare från andra trakter skola söka sig in i Mariestadsfjärden i sådan mängd att de närboende undanträngas eller fiskbeståndet utrotas. Skulle tendenser till rovfiske visa sig, bör detta för övrigt kunna förekommas genom att länsstyrelsen med stöd av fiskeristadgan utfärdar särskilda bestämmelser angående fiskets bedrivande. Med hänsyn till det sålunda anförda finner jag mig icke böra föreslå någon avvikelse från kommitténs förslag.

Ej heller torde det vara anledning att i lagen upptaga några speciella bestämmelser angående fisket i Dättern och Brandsfjorden. Några konflikter mellan jordägare och frifiskare synas icke ha förekommit i dessa delar av Vänern.

Det undantagsstadgande kommittén föreslagit för Vättern har på vissa håll ansetts innebära ett alltför starkt åsidosättande av strandägarintresset, medan andra remissinstanser ifrågasatt, om icke fisket på enskilt vatten borde frigivas i ännu större utsträckning. De flesta yttrandena gå dock i tillstyrkande riktning. För egen del har jag kommit till den uppfattningen att kommittéförslaget utgör den lämpligaste lösningen. Vad särskilt angår det i några remissyttranden framförda önskemålet om speciella bestämmelser angående fångst av röding för fiskodlingsändamål förutsätter jag, att det icke skall visa sig omöjligt att vid behov träffa uppgörelse med fiskerättsägarna om tillstånd att utöva dylikt fiske. Jag tillstyrker alltså, att kommitténs förslag i denna del oförändrat genomföres.

Likaså biträder jag förslaget angående Hjälmaren, mot vilket ingen erinran framställts i remissyttrandena.

Vad slutligen angår Storsjön torde vad som anförts i remissyttrandena böra föranleda den jämkningen, att nätfisket efter sik icke göres fritt på annat vatten än sådant som ligger minst 300 meter från stranden. Skulle det framdeles visa sig erforderligt att dessutom införa en begränsning av maskstorleken på siknäten, torde detta kunna ske i administrativ ordning. Beträffande lakfisket med hängryssja finner jag icke skäl att frångå kommittéförslaget.

Kronans fisken.

I 1896 års lag förekomma vissa, delvis ålderdomliga bestämmelser angående kronofisken.

Enligt 1 § äger sålunda varje svensk medborgare rätt att fiska — förutom i öppna havet — även vid »sådana kronan tillhöriga havsstränder samt i saltsjön belägna skär och holmar, vilka icke till något hemman höra eller under särskilda villkor innehavas». Vid sådana stränder, skär och holmar är vidare, enligt 21 § första stycket, fiskeriidkare berättigad att i mån av tillgång utan avgift erhålla upplåtelse av mark för uppförande av boningshus, bodar och beredningshus, byggnad av fartyg samt förfärdigande av kärl och redskap. Det skall ankomma på länsstyrelsen att för sådant ändamål anvisa nödigt område. Vilka »havsstränder» som numera omfattas av dessa stadganden är tveksamt. De äro i varje fall jämförelsevis få. S. k. odisponerade kronoholmar förekomma däremot i icke ringa antal, särskilt vid västkusten och i Norrbottens län.

I 7 § stadgas, att ström- och insjöfisken vid kronans överloppsmarker, allmänningar, parker och holmar ävensom vid oavvittrad mark må, där ej kronan dessa fisken sig eller annan enskilt förbehållit, mot skälig avgift och på fastställda villkor nyttjas av de inom häradet eller socknen boende efter tillstånd av länsstyrelsen eller, såvitt fråga är om fiske vid kronopark, av domänstyrelsen. Om hemman äro anlagda på mark av nu åsyftat slag, skola de dock, till dess delning skett, åtnjuta fritt fiske. Därjämte gällor, enligt 21 § andra stycket, att de fiskande äga rätt att efter tillstånd av länsstyrelsen, respektive domänstyrelsen, mot skälig avgift uppsätta bodar å den kronomark invid vilken fisket är beläget. De fisken som avses med dessa bestämmelser benämnas i lagen allmänna kronofisken. Sedan avvitttringen slutförts, förekomma sådana fisken numera i stort sett endast vid kronoparker och inom områden som vid avvitttring lämnats odisponerade såsom överloppmark.

Slutligen föreskrives i 8 § att kronans enskilda fisken i saltsjön, insjöar och rinnande vatten skola, liksom förut, vara förbehållna kronan och hennes rättsinnehavare. Stadgandet åsyftar sådana av strandäganderätt oberoende fisken, vilka av ålder tillhört kronan och i jordeboken äro upptagna såsom särskilda lägenheter av krononatur.

Vid sidan av de sålunda omförmälda »allmänna» och »enskilda» kronofiskena har man att räkna med sådant fiske som tillkommer kronan på grund av privaträttslig äganderätt till fastighet. Dylikt fiske förekommer i stor utsträckning t. ex. i vatten som hör till fastigheter under vattenfallsstyrelsens, fångvårdsstyrelsens eller försvarsmyndigheternas förvaltning. Några särskilda bestämmelser om detta privaträttsliga fiske ha ej meddelats i lagen, utan kronan har enahanda fiskerätt som andra strandägare.

Kommittén har ansett att några motsvarigheter till de nuvarande särskilda bestämmelserna om kronofisken ej borde upptagas i den nya lagen utan att kronan i princip borde likställas med enskilda fastighetsägare.

Beträffande 1 § i 1896 års lag har kommittén anført, att denna torde få anses innebära att någon enskild fiskerätt ej följde med de havsstränder, skär och holmar som omförmälas i lagrummet. Enligt kommitténs mening funnes det ej tillräckliga skäl att längre upprätthålla denna grundsats. I stället borde vanliga regler om enskilt fiskevatten tillämpas även vid nu ifrågavarande kronomark. Detta innebure emellertid icke att kommittén ville upphäva den gamla rätten till fritt fiske därstädes. Denna rätt borde bibehållas, men bestämmelser därom borde ej meddelas i fiskelagen utan i en särskild förordning angående kronofiskets utnyttjande, beslutad i den ordning § 77 regeringsformen föreskreve. I denna förordning borde också upptagas föreskrifter om rätt att erhålla kostnadsfri upplåtelse av mark för boningshus och fiskebodas m. m., motsvarande dem som nu funnes i 21 § första stycket 1896 års lag. I kommitténs betänkande har intagits ett förslag till dylik förordning. Till innehållet i detta torde jag få återkomma senare.

Med avseende å bestämmelserna om allmänna kronofisken i 7 § och 21 § andra stycket nämnda lag har kommittén erinrat att de i huvudsak innebure allenast att upplåtelse av fiskerätt ej finge ske till andra än dem som tillhörde ortsbefolkningen. Då denna regel stundom vore till hinder för ett rationellt utnyttjande av fisket, ansåge kommittén att den icke borde bibehållas. Kommittén ville framhålla att samma standpunkt intagits av 1915 års jakt- och fiskesakkunniga samt av 1939 års fiskevattensutredning. Enligt kommitténs mening borde i fråga om dispositionen av de allmänna kronofiskena gälla, att de i första hand skulle upplåtas till ortsbefolkningen till husbehovsfiske, men att därjämte även upplåtelser till sport- och yrkesfiske finge förekomma i den mån det funnes kunna ske utan intrång i husbehovsfisket. Jämväl denna fråga borde emellertid lösas genom fristående förvaltningsföreskrifter.

Vad slutligen angår 8 § i 1896 års lag har kommittén ansett, att de där omförmälda »enskilda» kronofiskena borde behandlas lika med de såsom självständiga fastigheter i jordeboken upptagna fisken av frälse eller skatte natur, som tillhörde enskilda personer eller förvärvats av kronan genom privaträttsligt fång.

Vid remissbehandlingen har kommitténs förslag föranlett erinran allenast från *kammarkollegiet*, som uttalat att frågan om företrädesrätt för ortsbefolkningen att utnyttja de allmänna kronofiskena vore av sådan vikt att bestämmelserna därom syntes ha sin plats i fiskelagen.

Departementschefen. För egen del anser jag i likhet med kommittén att erforderliga föreskrifter angående begagnandet av fisket vid kronans omförmälda stränder, skär och holmar i saltsjön samt av de s. k. allmänna kronofiskena utan olägenhet böra kunna meddelas i den ordning § 77 regeringsformen föreskriver. Därvid bör regleringen enligt min uppfattning ske i huvudsaklig överensstämmelse med vad kommittén föreslagit.

Till frågan om de enskilda kronofiskena torde jag få återkomma senare.

Jag vill emellertid redan nu nämna att jag icke finner lämpligt att andra föreskrifter givas för dessa fisken än för de övriga fisken som upptagits i jordeboken såsom särskilda fastigheter.

Fiskevårdsområden.

Gällande rätt.

I 10 § i 1896 års lag meddelas vissa bestämmelser om hur fiske må bedrivas i oskiftat fiskevatten. Huvudregeln är att sådant fiske må utövas av samtliga delägare »efter ty de kunna samsas». Kunna de icke komma överens, äger domstol föreskriva på vad sätt fisket skall nyttjas.

Dessa stadganden skola emellertid icke äga tillämpning, om fiskevattnet utgör eller ingår i gemensamhetsfiske. Om sådant fiske gäller en särskild lag av den 30 juni 1913. Enligt denna lag kunna delägarna i fiskevatten som är oskiftat eller eljest tillhörigt två eller flera besluta att fisket i vattnet skall vara gemensamhetsfiske. Detta medför att fisket därefter icke må tillgodogöras på annat sätt än så att det nyttjas av delägarna i bolag eller upplåtes på arrende eller brukas av delägarna var för sig efter fastställd plan.

För att beslut om inrättande av gemensamhetsfiske skall vara giltigt fordras viss kvalificerad majoritet bland delägarna; därvid beräknas rösttal efter andel i skifteslaget eller, om fisket är skiftat, i avkastningen av det vattenområde varom är fråga. Dessutom kräves länsstyrelsens fastställelse. Sådan må meddelas allenast om med hänsyn till fiskevattnets gränser och omfattning samt förhållandena i övrigt gemensamhetsfiske finnes böra inrättas där.

Kommittén.

Kommittén har föreslagit att bestämmelserna om domstols rätt att reglera fisket i oskiftat vatten samt om gemensamhetsfiske skola ersättas med nya föreskrifter angående s. k. fiskevårdsområden.

Fiskevårdsområde skall enligt förslaget kunna bildas i ändamål att främja fisket och fiskevården i visst fiskevatten som är oskiftat eller eljest tillhör två eller flera.

Sådant område skall bildas för viss tid, minst 10 och högst 25 år. Beslut om bildande av fiskevårdsområde skall ej fattas av delägarna själva utan på ansökan meddelas av länsstyrelsen. Ansökan skall kunna göras av envar delägare i fiskevattnet och dessutom av statens fiskeritjänsteman, hushållningssällskapets förvaltningsutskott, hos hushållningssällskapet anställd fiskerikonsulent eller fiskeriinstruktör ävensom sammanslutning av fiskare i orten. Då ansökan inkommit skall tillfälle beredas samtliga delägare att yttra sig över densamma. För bifall till ansökan skall i regel fordras att flertalet bland delägarna biträtt den eller lämnat den utan erinran. I vissa fall skall dock länsstyrelsen kunna besluta om bildande av fiskevårdsområde, trots

att de flesta delägarna uttalat sig däremot. Så skall kunna ske om fiskevattnet, i strid med allmänt intresse, till väsentlig del uppenbart vanskötes genom att fiskbeståndet utarmas eller genom att fisket ej utnyttjas, så ock om eljest särskilda skäl föranleda därtill. Som exempel på sådana särskilda skäl har kommittén bl. a. nämnt behov av att iståndsätta fisktomma vatten, trygga en socialt betydelsefull sedvanerätt eller att eljest bereda en viss befolkningsgrupp tillfälle till husbehovsfiske.

Kommittén föreslår vidare, att vid bildande av fiskevårdsområde länsstyrelsen skall utfärda stadgar för området, angivande de huvudsakliga grunderna för fiskets och fiskevårdens utövande. I stadgarna skola också meddelas föreskrifter bl. a. om beräkningsgrunden för delaktighet i området och för rösträtt.

Såvida ej annat enhälligt beslutats skall delaktigheten, om fiskevattnet är i sin heihet oskiftat, bestämmas efter andel i skifteslaget och i annat fall grundas på avkastningen från de olika delägarnas särskilda fiskevatten samt fastställas vid av länsstyrelsen anordnad förrättning.

I fråga om rösträtten föreslås som huvudregel, att varje delägare skall äga en röst samt att beslut skall fattas med enkel majoritet bland de röstande. I vissa fall skall dock rösttalet bestämmas efter delaktighet och kvalificerad majoritet erfordras. Bl. a. skall beslut om att utarrendering eller upplåtelse av mindre omfattning (fiskekort) skall ske i allmänhet icke vara giltigt, med mindre beslutet biträtts av delägare med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes rösttal, beräknat efter delaktigheten i fiskevårdsområdet.

Jag vill emellertid i detta sammanhang anmärka, att länsstyrelsen i förslaget tillagts en självständig befogenhet att, såväl i samband med fiskevårdsområdets bildande som därefter, i stadgarna föreskriva att utarrendering eller annan upplåtelse skall äga rum.

I övrigt må om förslagets innehåll blott nämnas, att därest delägarna äro flera än tre, styrelse skall utses att handhava fiskevårdsområdets gemensamma angelägenheter.

Yttrandena.

I så gott som samtliga yttranden, där frågan om fiskevårdsområden berörts, har framhållits, att det vore angeläget att en planmässig ordning för fisket och fiskevården inom slutna eller eljest sammanhängande vattenområden kunde åvägabringas i enklare och effektivare former än lagen om gemensamhetsfiske erbjuder.

Behovet därav har särskilt understrukits av *Svenska fiskevårdsförbundet*, som bland annat anfört följande.

Det torde icke råda något tvivel om att tillgången på fisk i de svenska fiskevattnen numera är avsevärt mycket knappare än för t. ex. femtio år sedan. Detta gäller såväl kustvattnen som, framför allt, insjövattnen. Åtskilliga faktorer ha medverkat härtill. Effektivare fiskemetoder medgiva för yrkesfiskarens del fångster av en helt annan storleksordning än tidigare. Intres-

set för fiske såsom rekreation eller nöje har ökat i en omfattning, som man knappast tidigare kunnat förutse, samtidigt som de nutida kommunikationsmedlen gjort allt fler vatten tillgängliga för stora skaror av semesterfirare. Jämsides med intensifieringen av denna så att säga naturliga beskattning av fiskbestånden har ett forcerat utnyttjande av vattendragen för flottning samt kraftutvinning och andra industriella ändamål ävensom olika av jordbruksdriften påkallade förändringar i vattenföringen menligt påverkat levnadsbetingelserna för de flesta ur fiskesynpunkt värdefulla fiskslagen och avsevärt minskat förutsättningarna för deras naturliga reproduktion.

Om denna utveckling får fortgå utan samtidigt effektiva motåtgärder, uppstår fara för att fiskevattnen bli utarmade till men för yrkesfisket och därmed för folkförsörjningen samt till förlust för många rekreationssökande. De sålunda nödiga motåtgärderna, som måste taga sikte på fiskbeståndens såväl skydd som förkovran och vilka man med ett gemensamt namn benämner fiskevård, kunna emellertid icke bli effektiva med mindre de stödjas av en tidsenlig lagstiftning.

Förbundet har tillika framhållit att fiskevårdsområdesinstitutet borde kunna utnyttjas för att praktiskt pröva idén om enhetlig flodområdesförvaltning, särskilt i vissa laxälvar.

Även *kammarkollegiet* har anfört, att det vore synnerligen önskvärt att få till stånd en enhetlig förvaltning i vissa vattendrag, men att föreskrifter om fiskevårdsområden icke vore tillräckliga för detta ändamål. Om ett fiskevårdsområde gjordes alltför stort, bleve nämligen organisationen ohanterlig och tungrodd. Den enda möjligheten att få till stånd en effektiv administration för ett helt vattendrag vore enligt kollegiets mening att tillskapa ett särskilt organ med nödiga befogenheter, som uteslutande ägnade sig åt uppgiften. En sådan styrelse borde äga ombesörja eller övervaka att alla fiskevårdsåtgärder, som föreskrivits av vattendomstol eller eljest, vederbörligen utfördes samt för ändamålet förfoga över utdömda avgifter och andra medel. Den måste också äga rätt att föreskriva i vilken omfattning fiske finge bedrivas samt att upptaga avgifter att disponeras för fiskevården. Kollegiet vore icke berett att ens skissera ett förslag till lagstiftning om dylik fiskeradministration. Emellertid hade kollegiet ansett sig böra påpeka att med hänsyn till kollegiets erfarenheter från förandet av det allmännas talan i vattenmål en central förvaltning av ett helt vattendrag i många fall tedde sig som den enda utvägen, om det skulle bli något allvar med sötvattensfiskets upphjälpande.

Liknande uttalanden ha gjorts av *Svenska lax- och laxöringsföreningen u. p. a.*

Särskild uppmärksamhet har i remissyttrandena ägnats frågan huruvida, på sätt kommittén föreslagit, beslut om bildande av fiskevårdsområde borde kunna meddelas även om alla eller de flesta bland delägarna uttalat sig däremot.

Länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings och Kopparbergs län samt Svenska fiskevårdsförbundet ha uttalat att en sådan befogenhet vore av stort värde. I sammanhang därmed har nämnda förbund anfört följande.

Det är en känd sak att 1913 års lag om gemensamhetsfiske i stort sett blivit en besvikelse för dem, som i denna motsågo ett medel att uppnå en

effektivare fiskevård och därmed ett bättre utbyte av de enskilda fiskevatten. De brister, varmed denna lagstiftning var behäftad, ha i fiskerättskommitténs förslag på ett enligt förbundets mening lyckligt sätt undanröjts. Förbundet är därför övertygat om att förslaget upphöjande till lag skall komma att få samma goda verkningar i avseende å fiskevården som 1938 års lagstiftning om jaktvårdsområden erfarenhetsmässigt haft för jaktvården.

Å andra sidan har förslaget i denna del bestämt avstyrkts av *förvaltningsutskottet i Örebro läns hushållningssällskap och länsstyrelsen i Östergötlands län*, som sagt sig befara att förståelsen för den nya lagstiftningen skulle komma att lida ett kännbart avbräck därest dylika tvångsingripanden finge företagas.

I några yttranden har grundsatsen att fiskevårdsområde skall kunna framtvingas även mot de flesta delägarnas vilja i och för sig lämnats utan erinran men samtidigt hävdats att kommittéförslaget gäve länsstyrelserna alltför vittgående befogenheter i detta avseende.

Fastighetsbildningssakkunniga, med vilka *lantmäteristyrelsen* instämt, ha sålunda yttrat, att de funne det väl motiverat att länsstyrelse finge rätt att jämväl mot flertalet delägares mening besluta om bildande av fiskevårdsområde för att hindra uppenbar vanskötsel av fiske. Att medgiva en dylik tvångsreglering för andra ändamål syntes däremot betänkligt. I varje fall borde då förutsättningarna preciseras närmare än som skett genom det i kommittéförslaget använda uttrycket »eller eljest särskilda skäl föranleda därtill».

Kammarkollegiet har ansett att icke ens vanskötsel alltid borde medföra rätt att tvångsvis besluta om inrättande av fiskevårdsområde samt att detta än mindre borde få ske för sådana i kommitténs motiv angivna syften som att iståndsätta fisktomma vatten, trygga ett sedvanerättsligt fiske av den icke jordägande befolkningen eller eljest bereda en viss befolkningsgrupp tillfälle till husbehovsfiske. Denna ståndpunkt har av kollegiet utvecklats på följande sätt.

Föreligger risk för fiskbeståndets utarmning, torde skäl föreligga för ingripande, även mot majoritetens önskan. Däremot kan det ifrågasättas, om fiskevårdsområde bör bildas tvångsvis, när alla delägarna motsätta sig detta. Fiskevårdsområdet bör ha stöd av en icke alltför liten minoritet för att medföra något resultat och icke blott utgöra ett förhatligt tvång. Att tvångsvis bilda ett fiskevårdsområde mot majoritetens önskan, därför att fisket ej utnyttjas, synes ej böra komma i fråga. Underlåtet fiske inom en del av ett fiskevatten torde i allmänhet bliva till nytta för grannarna. Fall kunna dock förekomma då ett grannelagsintresse eller ett allmänt fiskeriintresse kräver efterhållande av rovfisk eller utfiskning av ogräsfisk. Den eller de intresserade böra då kunna berättigas att verkställa åtgärden i den andres vatten eller också böra åtgärderna få utföras genom myndighets försorg.

Inplantering av fisk i förstörda vatten bör vara en frivillig sak eller också ske genom myndighets försorg.

Om det sedvanemässigt förekommit i en ort att ej blott fiskevattnens ägarna utan även ortsbefolkningen i övrigt idkat fiske i ett fiskevatten, synes en sedvanerätt till fiske föreligga för ortsbefolkningen. Föreligger en rätt, lära jordägarna ej kunna förbjuda rättens utövande och den måste

beaktas i stadgarna för fiskevårdsområdet. Om det i annat fall framstår såsom angeläget att ur försörjningssynpunkt bereda en befolkningsgrupp tillfälle till husbehovsfiske, anser kollegiet den riktiga utvägen vara att skapa ett enkelt expropriationsinstitut, som tillåter det allmänna att förvärva nyttjanderätten till fisket för viss tid och sedan upplåta denna till de behövande. Då institutet torde böra komma till användning endast i bygder, varest arbetstillfällena och försörjningsmöjligheterna äro få och dåliga, skulle ersättningen för en dylik nyttjanderätt icke komma att ställa sig hög.

Sammanfattningsvis har kollegiet framhållit att bildande av fiskevårdsområde borde vara ett medel att i delägarnas intresse främja fisket och fiskevården. För ett erforderligt tillgodoseende av sociala intressen borde andra medel anlitas. Gränslinjen härvidlag borde hållas klar. Annars kunde institutet komma att mötas med misstro och måhända användas på mindre lämpligt sätt.

Samtidigt har kollegiet uttalat att i oskiftade vatten en lämplig ordning borde kunna åstadkommas med mindre ingripande åtgärder än att inrätta fiskevårdsområde, t. ex. genom en modernisering av 10 § fiskerättslagen, så att regler motsvarande dem som funnes i den finska rätten erhöles. Tanken att delägarna i ett oskiftat fiskevatten skulle utgöra ett fiskelag med rätt för varje delägare att påkalla stadgar för fiskets bedrivande och med en efterföljande prövning av vederbörande underrätt, huruvida stadgarna vore till fördel för fisket och ej kränkte någons rätt, syntes kollegiet tilltalande och kunde i många fall på ett enkelt sätt leda till avsett resultat.

Kommittéförslagets regler om delaktighet och rösträtt ha likaledes föranlett invändningar i åtskilliga remissyttranden.

Sålunda ha *fiskeriintendenten i mellersta distriktet, förvaltningsutskottet i Skaraborgs läns hushållningssällskap* och *fiskerinämden för Vänern* uttalat, att de bestämmelser kommittén föreslagit om grunden för delaktighet när vattnet vore skiftat, vore verklighetsfrämmande och alltför invecklade. *Domänstyrelsen* har funnit tveksamt, huruvida delägarna borde äga frihet att besluta om andra grunder för delaktigheten än dem som enligt förslaget i första hand skulle tillämpas. Även om därför krävdes enhälligt beslut, kunde ett dylikt tillkomma på grund av liknöjdhet eller bristande förmåga att bedöma följderna. Enhälligheten kunde sedan lätt hos många förbytas i missnöje med beslutet.

Vad rösträtten beträffar ha från många håll betänkligheter anförts mot regeln att i allmänhet röstning skall ske efter huvudtalet utan hänsyn till olika delaktighet. Bl. a. har *länsstyrelsen i Östergötlands län* yttrat, att en sådan anordning skulle stå i så uppenbar strid med hittills vedertagna rättsgrundsatser att länsstyrelsen icke kunde tillstyrka dess genomförande. *Förvaltningsutskottet i Örebro läns hushållningssällskap* har anmärkt, att det måste anses som ett missförhållande att man vid en omröstning efter huvudtalet skulle kunna besluta om utgifter, vilka skulle gäldas av delägarna i förhållande till deras delaktighet. *Sveriges lantbruksförbund* har på liknande skäl ansett att rösträtten i princip borde vara beroende av delaktig-

heten. De mindre delägarnas intressen kunde lämpligen tillgodoses genom en föreskrift att ingen finge rösta för mer än en tiondel av de vid sammanträdet representerade andelarna. Även *kammarkollegiet* har ansett röstning efter andelstal vara att föredraga samt till stöd därför anfört följande.

Kollegiet kan ej finna kommitténs motivering för att varje delägare i fiskevårdsområdet skall erhålla en röst bärande. Det gäller dock en ekonomisk sammanslutning och följaktligen måste tillses att de, som huvudsakligen komma att uppbära företaget, få ett tillbörligt inflytande på detsamma. Man tänke sig det fallet, att en sjö är samfälld för en by omfattande ett tiotal hemmansdelar med delaktighetstal, av vilka intet är mer än dubbelt så stort som något av de övriga. Från en av lotterna har emellertid för bostadsändamål avstyckats ett tjugotal ägolotter, vilka alla fått del i fisket. Om varje delägare skulle få en röst, kunna tomtägarna, som endast äro intresserade av vad kommittén betecknar som amatörfiske, erhålla majoriteten mot övriga delägare, som äro intresserade av fiskets ekonomiska bedrivande. Andra liknande situationer, där en majoritet i delaktighet kan få sina berättigade intressen undertryckta av en majoritet i antal, kunna lätt tänkas.

Å andra sidan har också gjorts gällande att kravet på två tredjedels majoritet efter delaktighetstal för beslut om utarrendering eller upplåtelse av begränsad fiskerätt vore för strängt. *Förvaltningsutskottet i Älvsborgs läns södra hushållningssällskap* har sålunda anfört, att enkel majoritet efter huvudtalet borde vara tillräcklig då fråga vore om utlämnande av fiskekort med begränsad räckvidd, t. ex. för mete och annat krokfiske under sommarsäsongen. Dylika fiskekort försålles allmänt av de fiskevårdsföreningar som nu funnes i länet. Därigenom finge föreningarna inkomster till sin verksamhet, varjämte tjuvfisket i hög grad motverkades.

I detta sammanhang vill jag nämna att några remissinstanser ansett förslaget i denna del böra kompletteras med bestämmelser att, därest fråga om utarrendering uppkomme, företräde skulle lämnas åt det yrkesmässiga fisket. Bl. a. ha *Svenska insjöfiskares centralförbund* och *Svenska insjöfiskarens försäljningsförening u. p. a.* därom anfört följande.

Fiskerättskommittén har framhållit, att hänsyn bör tagas till yrkesfisket, men då denna önskan icke åtföljes av någon föreslagen bestämmelse om prövning, huruvida ett vatten i första hand är lämpligt för förvärvsfiske, innan detsamma lämnas ut till andra fiskeutövare, torde denna önskan i praktiken icke ha något värde, så länge som vem som helst som har gott om pengar kan tillskansa sig vatten på yrkesmännens d. v. s. nationens bekostnad. Vi anse därför att om man skall utgå från den grundprincipen, att fisket skall vara en tillgång för nationen, prövning bör ske, om fisket bör förbehållas en förvärvsutövare, indirekt konsumenten, eller om det är av sådan art, att det lämpligen bör överlåtas till mera nöjesbetonad utövning. Först då kan man förutsätta att ett sådant rationellt utövande av fisket kan komma till stånd som är till nytta för flertalet av landets innevånare. Vi förutsätta, att den tanke som för närvarande förespeglar våra organisationer om samförstånd mellan yrkesutövare och sportmän eller amatörer kommer att utvecklas, och att de motsättningar som förefunnits mellan dessa utjämnas och icke kommer till hinder vid denna bedömning.

Utöver de invändningar för vilka jag sålunda redogjort ha ett flertal erinringar framställts mot olika stadganden i kommitténs förslag i förevarande ämne. Därvid ha bl. a. olika meningar uttalats, huruvida fisket inom ett fiskevårdsområde borde kunna regleras på sådant sätt att inskränkning skedde i den fria fiskerätt som enligt lag skulle tillkomma varje svensk medborgare.

Departementschefen.

Under de senaste årtiondena har en hastig utveckling ägt rum på fiskets område vilket föranlett att åtskilliga spørsmål, som förut haft mindre betydelse, nu påkalla skärpt uppmärksamhet. Särskilt bli frågorna om fördelningen av fiskemöjligheterna och om bevarandet av fiskbestånden alltmera brännande.

Antalet fiskande stiger för varje år. Ej minst ha den ökade fritiden och de förbättrade kommunikationerna medfört en stark tillväxt av det fiske som bedrivs i rekreationssyfte. Samtidigt som sålunda efterfrågan på fiskevatten ökats, ha fiskbestånden, framför allt av de värdefullaste fiskslagen, såsom lax, laxöring, sik och gädda, blivit allt hårdare åtgångna genom vattenregleringar, kraftverksbyggen, flottning, vattenföroreningar och rovfiske. För att fiskets upprätthållande icke skall äventyras är det därför angeläget, att en rationell fiskevård kommer till stånd. Härför förutsättes bl. a. att jämförelsevis stora fiskevatten kunna skötas någorlunda enhetligt. Alldeles särskilt gäller detta vandringsfisken, främst laxen.

Med nuvarande lagstiftning möta emellertid avsevärda svårigheter att få till stånd en dylik enhetlig skötsel. Möjligheten för delägare i oskiftat vatten att hos domstol påkalla beslut angående fiskets begagnande har utnyttjats endast i sällsynta fall, och även lagen om gemensamhetsfiske har i praktiken fått jämförelsevis liten betydelse. Detta torde i icke ringa mån ha berott på att förfarandet vid inrättande av gemensamhetsfiske ansetts alltför omständligt, delvis på grund av svårigheten att samla erforderlig majoritet för giltigt beslut.

I likhet med kommittén finner jag därför önskvärt att möjlighet beredes att i enklare former få till stånd en planmässig ordning för fisket och fiskevården inom ett visst, större eller mindre, sammanhängande fiskevatten. Den lagstiftning med motsvarande syfte som genomförts på jakträttens område har enligt vad som allmänt vitsordas givit goda resultat. Kommitténs förslag om fiskevårdsområden är i många avseenden väl ägnat att tillgodose behovet av praktiska och effektiva bestämmelser i ämnet. Genom att kraven på formlig omröstning och kvalificerad majoritet bland delägarna uppgivits ha sålunda utsikterna att få till stånd ett positivt beslut väsentligt ökats, och även i övrigt har förfarandet förenklats. Förslaget lämnar också större variationsmöjligheter i fråga om fiskets tillgodogörande än lagen om gemensamhetsfiske och medger därigenom en smidigare anpassning efter skiftande behov och förutsättningar.

Trots förslaget obestridliga förtjänster anser jag mig emellertid icke böra tillstyrka dess omedelbara genomförande. Med anledning av vad som anförts i remissyttrandena torde nämligen ytterligare överväganden böra ske på flera viktiga punkter.

De betänkligheter som anförts mot förslaget avse i första hand, att det tillägger länsstyrelsen alltför stora maktbefogenheter på bekostnad av delägarnas självbestämmanderätt. Denna anmärkning kan enligt min uppfattning icke lämnas utan beaktande. Det är nämligen av stor vikt att lagstiftningen på förevarande område mötes med intresse och förståelse och icke uppfattas som ett besvärande tvång. Utan medverkan från de närmast berörda lär någon verkligt effektiv fiskevård knappast kunna åstadkommas.

Det synes ej heller vara uteslutet att syftet med förslaget kan uppnås på ett sätt som gör mindre intrång på den enskildes handlingsfrihet utan att effektiviteten därför behöver äventyras. Att kommittén ansett länsstyrelsen böra utrustas med en tämligen vidsträckt rätt att tvångsvis genomdriva vissa åtgärder torde sammanhånga med en önskan att reglerna om fiskevårdsområde skulle kunna användas för flera olika, delvis rätt artskilda ändamål, av vilka några antagits svårigen kunna uppnås på frivillighetens väg. Det kan måhända därför visa sig vara en lämpligare lösning att bereda möjlighet till olika förfaranden allt efter förutsättningarna i det särskilda fallet.

Sålunda synes det böra övervägas att till särskild behandling utbryta frågan om åstadkommande av enhetlig förvaltning av fisket och fiskevården i vissa flodsystem, särskilt laxälvarna med tillhörande havsområden vid mynningen. En sådan ordning lär, såsom kammarkollegiet framhållit, knappast kunna genomföras utan tvångsföreskrifter. Det kan emellertid ifrågasättas om dessa lämpligen böra meddelas av länsstyrelsen. Vissa skäl synas tala för att det i stället bör ske under medverkan av vattendomstol.

Vidare böra möjligen särskilda regler meddelas om fiskevårdsområde i vatten med oskiftat fiske. I fråga om dylikt vatten, där en rättslig gemenskap redan föreligger, möta uppenbarligen mindre betänkligheter än eljest mot att även mot flertalets vilja genomföra en viss reglering i rättvisans och fiskevårdens intresse. Möjligheten därtill skulle få avsevärd betydelse, enär större delen av landets enskilda fiskevatten lära vara oskiftade.

I övriga fall borde då frågan om inrättande av en samorganisation för fiskevården och fiskets tillgodogörande i ett visst vatten kunna i princip överlämnas till fiskerättsägarnas avgörande. Det synes mig tveksamt om det i dessa fall verkligen kan anses påkallat, att fiskevårdsområde skall kunna inrättas trots att det bestritts av en majoritet bland delägarna i fiskevattnet. De syften kommittén velat främja med bestämmelserna om rätt till dylikt tvångsingripande torde åtminstone delvis kunna tillgodoses i annan ordning. Vanskötsel av fiske lär sålunda i åtskilliga fall kunna beivras redan med hjälp av de allmänna bestämmelser i detta ämne som kommittén föreslagit och som jag ämnar förorda till antagande. I viss omfatt-

ning kan för övrigt sådan vanskötsel motverkas också genom administrativa föreskrifter, utfärdade med stöd av fiskeristadgan. Vad angår behovet att i förekommande fall trygga rätten till sådant fiske som sedvanemässigt bedrivits utan stöd av strandäganderätt samt att kunna bereda befolkningen på viss ort nödig möjlighet till husbehovsfiske, kan det förtjäna undersökas, om icke en godtagbar lösning kan åstadkommas t. ex. genom statsförvärv av fiskerättigheter och upplåtelser av tillstånd till fiske å kro-noegendomar. Såvitt nu kan bedömas synas mig nämligen övervägande skäl tala för att inrättande av fiskevårdsområde i princip bör ifrågakomma endast för att främja delägarnas gemensamma intressen och reglera förhål-landet mellan dem.

Vad jag nu anfört innebär emellertid icke att jag anser lika stränga krav på anslutning bland delägarna böra uppställas för bildande av fiskevårds-område som nu gälla i fråga om inrättande av gemensamhetsfiske. Snarast synes det böra övervägas, om icke kommitténs förslag på denna punkt bör något uppmjukas. Det lär stundom kunna inträffa, att en majoritet efter huvudtalet står emot en minoritet som förfogar över större delen av fisket i vattenområdet. Med hänsyn till dylika fall kan det ifrågasättas, om icke rätt att besluta om inrättande av fiskevårdsområde bör föreligga så snart ansö-kan därom biträts eller lämnats utan erinran antingen av flertalet delägare eller av en majoritet beräknad efter delaktighet. Möjligen bör majoriteten i båda fallen vara på visst sätt kvalificerad. I samband med fortsatt utredning om denna fråga torde det också böra undersökas huruvida ej delägarna böra få tillfälle att innan de yttra sig över ansökningen taga del av ett fullständigt förslag till stadgar för fiskevårdsområdet. I många fall kan nämligen känne-dom om stadgarnas innehåll vara av väsentlig betydelse för frågans bedö-mande.

Vidare synes det vara anledning att överväga, om icke i större utsträck-ning än som skett i förslaget böra meddelas bestämmelser som begränsa rät-ten att i stadgarna giva föreskrifter om delägarnas rätt att fiska samt om fiskets tillgodogörande i övrigt. Särskilt synes det mig tveksamt om länssty-relsen, på sätt kommittén föreslagit, bör kunna utan hänsyn till delägarnas önskemål bestämma att utarrendering eller upplåtelse av fisketillstånd skall äga rum.

I detta sammanhang bör uppmärksamhet ägnas också åt frågan, huruvida det bör vara tillåtet att genom stadgeföreskrifter begränsa sådan rätt till fiske inom området som enligt lag må tillkomma varje svensk medborgare, t. ex. strömmingsfiske med skötar. För min del är jag närmast böjd för att besvara denna fråga nekande, åtminstone såvitt angår fiske av andra än delägarna själva. Skulle det emellertid befinnas lämpligt att medgiva en dy-lik befogenhet, erfordras tydligen uttryckliga bestämmelser därom.

Därutöver torde förnyad utredning böra ske jämväl i fråga om grunderna för delaktighet och rösträtt. Dessa frågor erhålla uppenbarligen ökad vikt i samma mån som länsstyrelsens möjlighet till tvångsingripande begränsas.

Slutligen vill jag framhålla att den föreliggande frågan äger nära sam-

band med spörsmålet angående upptagandet av en allmän fiskevårdsavgift, vilket spörsmål i annat sammanhang varit föremål för förberedande utredning.

I några yttranden har gjorts gällande, att de i kommittéförslaget upptagna reglerna om fiskevårdsområde vore av sådan betydelse för förslaget i dess helhet, att övriga delar ej lämpligen kunde brytas ut till särskild behandling. Som skäl härför har främst anförts, att ej minst de föreslagna nya bestämmelserna om fritt fiske i enskilt fiskevatten måste medföra att behovet av fiskevårdande åtgärder bleve än mer framträdande än förut. Enligt min uppfattning kan emellertid ett uppskov med lagstiftningen om fiskevårdsområden knappast väntas föranleda så allvarliga olägenheter att övriga reformer för den skull böra anstå.

I avbidan på att frågan om fiskevårdsområden löses bör uppenbarligen möjligheten för domstolarna att meddela föreskrifter om fisket i oskiftat fiskevatten bibehållas. Även lagen om gemensamhetsfiske bör tillsvidare förbli gällande. Jag hoppas att detta provisorium ej skall behöva bli alltför långvarigt.

Vanskötsel av fiske.

Kommittén.

Kommittén har ansett, att i samband med revisionen av fiskelagstiftningen borde införas bestämmelser till förekommande av vanskötsel av fiske. Enligt kommitténs mening borde det från samhällets sida kunna krävas att ägaren av ett fiskevatten utnyttjade det på ett gagneligt sätt. Detta innebure å ena sidan att han icke borde få genom rovdrift föröda fiskbeståndet och å den andra att han ej heller borde få underlåta att tillvarataga eller låta andra tillvarataga den nationalekonomiska tillgång som fisket utgjorde.

I enlighet härmed har kommittén till en början föreslagit att om fiskerättsägare bedriver fiske på sådant sätt att fiskevattnet, i strid med allmänt intresse, uppenbart vanskötes genom att fiskbeståndet utarmas och rättelse ej sker på anmaning av länsstyrelsen, denna må för viss tid vid vite föreskriva inskränkningar i fisket eller helt förbjuda detsamma.

Vidare stadgas i förslaget, att om fiskerättsägare i strid med allmänt intresse uppenbart vansköter sitt fiskevatten genom att ej utnyttja fisket samt icke på anmaning av länsstyrelsen vidtager lämpliga åtgärder för fiskets utnyttjande, länsstyrelsen må fastställa föreskrifter för fiskets bedrivande (fiskeriplan) att lända till efterrättelse under viss tid. Vid planens utformning skall hänsyn tagas till det särskilda intresse fiskerättsägaren kan hava att själv få bedriva fiske inom visst område, under viss årstid eller efter visst slags fisk. Underlåter fiskerättsägaren att följa fastställd fiskeriplan, skall enligt kommittéförslaget länsstyrelsen kunna för hans räkning utarrendera fisket för en tid av högst tio år.

Slutligen föreskrives att om fiskerätt av ägaren upplåtits till annan, vad som förut sagts om fiskerättsägare skall äga motsvarande tillämpning å nyttjaren.

Yttrandena.

Kommitténs förslag i denna del har i det övervägande flertalet yttranden lämnats utan erinran. Ett tiotal remissinstanser ha emellertid uttalat sig mot dess genomförande, och några ha ställt sig tveksamma. I en del yttranden har förslaget tillstyrkts i vad det avser åtgärder mot rovfiske men avstyrkts såvitt det angår underlåtet utnyttjande.

Som exempel på tillstyrkande yttranden må nämnas, att *Östergötlands kustfiskareförbund*, *Norra Kalmar läns kustfiskareförbund*, *fiskerinämnden för Vänern*, *Svenska insjöfiskares centralförbund* och *fiskeriintendenten i mellersta distriktet* samtliga uttalat, att behov funnes av sådana bestämmelser som kommittén föreslagit. Ett par av dessa remissinstanser ha t. o. m. uttryckt farhågor för att de föreslagna reglerna om rätt att ingripa mot underlåtenhet att utnyttja fiske ej skulle visa sig tillräckligt effektiva. *Fiskeriintendenten i Österhavets distrikt* har ansett det riktigt och lämpligt, att bestämmelser meddelades om åtgärder mot vanskötsel av fiskevattnen, även om dessa bestämmelser sannolikt endast sällan komme att användas.

Bland dem som helt avstyrkt förslaget befinner sig *hovrätten över Skåne och Blekinge*, som yttrat att kommittén syntes ha gått väl långt i sin strävan att tillgodose det allmännas intresse av att fisket i landet bedrevs effektivt. Liknande synpunkter ha anförts av *förvaltningsutskottet i Hallands läns hushållningssällskap*, varifrån särskilt understrukits att det syntes innebära ett alltför omfattande ingrepp att tvinga fiskerättsägare att bedriva fiske. *Förvaltningsutskottet i Malmöhus läns hushållningssällskap* har gjort gällande att de föreslagna bestämmelserna ej fyllde något verkligt behov men lätt kunde ge anledning till trakasserier och tvister. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* har anfört att problemet om fiskets, enkannerligen insjöfiskets, upphjälpande vore av sådan betydelse för hela folkförsörjningen att det kunde vara värt sin egen utredning. Genom alltför rigorösa metoder mot den enskilde vunne man föga eller intet. Däremot kunde säkerligen mycket åstadkommas genom en systematisk undersökning av till en början de största insjöarna i syfte att utröna vilka fiskevårdande åtgärder som kunde anses lämpliga och genomförbara för varje särskilt vatten.

Till de tveksamma hör *lantbruksstyrelsen* som sagt sig vilja ifrågasätta om några föreskrifter av detta slag verkligen behövdes. De föreslagna bestämmelserna kunde emellertid måhända i något fall möjliggöra rättelse vid uppenbart missbruk till förfång för det allmänna. Det finge dessutom förutsättas, att länsstyrelserna icke utan mycket starka skäl komme att ingripa i enskild persons rätt att utnyttja sin fastighet. Lantbruksstyrelsen ville därför icke motsätta sig förslaget. Även *fiskeriintendenten i Väster-*

havets distrikt har — dock utan att formligen avstyrka förslaget — ställt sig reserverad till detsamma. Han har erinrat att beträffande vatten, där flera hade fiskerätt, vanskötsel i de flesta fall borde kunna förekommas på så sätt att lokala bestämmelser för fiskets bedrivande meddelades med stöd av fiskeristadgan. Vore åter den ur fiskevårdssynpunkt obotfärdige ensam om sitt vatten, kunde man fråga sig, om åtgärder verkligen behövde vidtagas, eftersom sådana ej erfordrades för landets försörjning med färsk fisk och ej heller för att tillgodose något särskilt exportintresse.

Av dem, som tillstyrkt förslaget till den del det avser åtgärder mot rovfiske men avstyrkt det såvitt det äsyftar att säkerställa att fiskevattnen utnyttjas, har *Göta hovrätt* anfört, att vanskötsel genom underlåtenhet att fiska sällan eller aldrig torde föreligga i sådan utsträckning, att ett ingripande av myndighet kunde anses motiverat. *Förvaltningsutskottet i Skaraborgs läns hushållningssällskap* har sagt sig gärna vilja medgiva, att, särskilt i tider då landets försörjningssläge vore ansträngt, lagstadganden mot vanskötsel av fiskevatten kunde vara i det närmaste lika befogade som då det gällde exempelvis jordbruk och skogsvård. Icke desto mindre hyste utskottet av principiella skäl starka betänkligheter mot det föreslagna stadgandet om åtgärder mot underlåtenhet att fiska. Detta stadgande innebure nämligen enligt utskottets mening ett alltför starkt och av förhållandena i vårt land icke påkallat ingrepp i den enskildes rätt. *Kammarkollegiet* har, i anslutning till vissa uttalanden rörande en annan punkt i förslaget, anfört bl. a. följande.

Såsom kollegiet redan förut erinrat synes ett statligt krav på att varje fiskevatten skall skötas på ett sätt, som överensstämmer med en rationell hushållning, för närvarande icke betingas av det ekonomiska läget, då det ej föreligger något intresse av att driva upp en fiskerinäring, som ej kan få lönande avsättning för sina fångster. Befolkningen bör ej tvingas att konsumera fisk i stället för kött, mejeriprodukter och grönsaker, om den företrar de senare. — Om ett fiskevatten ej utnyttjas fullt, är det oftast — ehuru icke alltid — icke till skada för fiskstammen och kan medföra bättre fiskemöjligheter på annat håll. Något otillbörligt kan ej heller anses ligga däri, att fisket efter vissa fiskslag ej utnyttjas av ekonomiska eller andra skäl, om det ej kränker någon optionsberättigad arrendators rätt. Det samhälleliga intresset synes följaktligen för närvarande endast kräva en lagstiftning, som möjliggör åtgärder till skydd mot fiskstammens förödande.

Departementschefen.

De svenska fiskevattnen äro en viktig tillgång ej blott för sina ägare. De utgöra också en nationell rikedom av stor betydelse för folkförsörjningen. Det är enligt min uppfattning angeläget att nu i lag slå fast, att skötseln av fiskevattnen är något som icke endast vidkommer ägarna, utan att dessa också ha ett visst ansvar mot samhället för att fisket och fiskevården bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. En sådan lagstiftning torde kunna få ett icke ringa värde även om den i praktiken icke kommer att tillämpas annat än i undantagsfall.

Mest framträdande är uppenbarligen behovet av att kunna ingripa mot rovfiske. Även underlåtenhet att fiska kan emellertid ibland vara till skada för fiskbeståndet, t. ex. genom att ett visst slags fisk växer så starkt i antal att andra och kanske värdefullare arter ej längre kunna livnära sig. Det måste också från nationalekonomiska och sociala synpunkter betraktas som ett missförhållande att stora fiskevatten komma att ligga obegagnade därför att ägaren själv icke kan eller vill tillvarata fiskemöjligheterna men å andra sidan ej heller medger att andra göra det. I likhet med kommittén anser jag därför att möjlighet till ingripande bör föreligga även i fall då innehavare av enskild fiskerätt underlåter att utnyttja den.

Som förutsättning för tvångsåtgärder bör — såsom kommittén också föreslagit — alltid gälla att sådana äro påkallade av ett allmänt intresse samt att försök först gjorts att vinna rättelse under hand. Det lämpligaste förfaringssättet synes mig vara att, om vanskötsel förekommer, statens fiskeritjänsteman söker träffa skriftlig uppgörelse med fiskerättens innehavare om fiskets bedrivande. Först om sådan uppgörelse ej kan träffas eller därvid gjort åtagande ej fullgöres, bör saken anmälas för länsstyrelsen. I samband därmed bör fiskeritjänstemannen angiva, vilka föreskrifter som enligt hans uppfattning böra meddelas för avhjälpan av vanskötseln.

Länsstyrelsen bör, innan den fattar sitt beslut, bereda fiskerättshavaren tillfälle att yttra sig. Därefter bör länsstyrelsen, om så prövas erforderligt, fastställa fiskeriplan att lända till efterrättelse under viss tid, högst tio år. Vid behov bör också kunna föreskrivas vite för underlåtenhet att följa planen. En sådan påföljd synes mig lämpligare än den av kommittén föreslagna utarrenderingen av fisket genom länsstyrelsens försorg. Utdömandet av förelagt vite torde böra ankomma på länsstyrelsen.

Kommittén har föreslagit att besvär över länsstyrelsens beslut i fråga av nu åsyftad beskaffenhet skulle upptagas och prövas av regeringsrätten. För vinnande av överensstämmelse med de regler som numera gälla i fråga om vanhävd av jordbruk synes det mig emellertid lämpligare att prövningen sker av Kungl. Maj:t i statsrådet.

De särskilda författningsförlagen.

I överensstämmelse med vad jag sålunda anført har jag inom departementet låtit vidtaga vissa ändringar i kommitténs förslag till fiskelag. Även de övriga kommittéförlagen ha, i den mån de ansetts böra upptagas i detta sammanhang, blivit föremål för viss överarbetning. Efter departementsbehandlingen föreligga förslag till

- 1) lag om rätt till fiske;
- 2) lag om ersättning för mistad fiskerätt;
- 3) lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden;
- 4) lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 12 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet;

5) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om *expropriation*; och

6) *förordning om fiskerätten vid vissa kronan tillhöriga havsstränder, skär och holmar m. m.*

Jag torde nu få övergå till att närmare redogöra för innehållet i dessa förslag.

Förslaget till lag om rätt till fiske.

Rubriken.

Såsom jag redan nämnt har kommittén förutsatt att 1913 års lag om gemensamhetsfiske skulle upphävas och ersättas med föreskrifter om fiskevårdsområde, vilka skulle sammanföras med de allmänna bestämmelserna om fiskerätt till en gemensam lag. Kommittén har föreslagit att denna nya lag skulle erhålla benämningen fiskelag. För min del är jag, på sätt jag förut framhållit, icke beredd att nu tillstyrka de föreslagna reglerna om fiskevårdsområden utan förordar att lagen om gemensamhetsfiske tills vidare får förbli i kraft. Med hänsyn härtill har det synt mig lämpligast att för de mera generella stadgandena bibehålla rubriken lag om rätt till fiske.

1 §.

I denna paragraf har upptagits en inledande bestämmelse att landets vattenområden med avseende å rätten till fiske skola vara indelade i fritt och enskilt vatten.

Under remissbehandlingen av kommittéförslaget har från vissa håll anmärkts att uttrycket fiskevatten ej lämpligen borde komma till användning i den nya lagstiftningen. *Fastighetsbildningssakkunniga*, med vilka *lantmästeristyrelsen* instämt, ha sålunda gjort gällande, att detta uttryck vore tve tydigt, samt uppgivit att dess förekomst i jorddelningshandlingar ofta för anlett tvistigheter och rättegångar. Särskilt hade detta varit fallet då det gällt innebörden av överenskommelser som vid äldre skiften träffats om att »fiskevattnet» skulle vara samfällt. I praxis hade fastslagits att ordet fiskevatten i detta sammanhang icke skulle anses avse vattenområdet utan endast rätten att bedriva fiske i detta. Enligt fastighetsbildningssakkunnigas mening borde vattentäckt del av jordytan benämnas »vattenområde», rätten att fiska i vattenområde betecknas såsom »fiske», »fiskerätt» eller »rätt till fiske» samt ordet »vatten» reserveras för själva ämnet vatten, om vilket lagstiftningen rörande den lukrativa och den defensiva vattenrätten huvudsakligen rörde sig.

Med anledning av vad sålunda förekommit vill jag framhålla att det uppenbarligen är angeläget att termen fiskevatten ej användes på sådant sätt att tvekan kan uppstå om vad därmed åsyftas. Med den utformning departementsförslaget erhållit torde emellertid några missförstånd ej behöva uppkomma.

2 §.

Denna paragraf, som angiver vad som skall hänföras till fritt fiskevatten, motsvarar 1 § i kommitténs förslag.

3—5 §§.

Dessa paragrafer motsvara 2 § i kommittéförslaget och innehålla de allmänna reglerna om gränsen mellan fritt och enskilt fiskevatten i saltsjön. För vinnande av ökad tydlighet ha de av kommittén föreslagna bestämmelserna i vissa delar något omarbetats. Den sakliga innebörden är emellertid oförändrad.

6 §.

Såsom framgått av vad jag förut anfört rörande gränsdragningen mellan fritt och enskilt fiskevatten har jag ansett särskilda undantagsstadganden till förmån för strandägarna påkallade i fråga om området kring Torne älvs utlopp och vissa kuststräckor i Kalmar län. Dessa stadganden ha upptagits i förevarande paragraf.

För Tornetrakten har därvid begagnats den metoden att gränsen förlagts utmed närmare angivna linjer i det internationella längd- och breddgradssystemet. Eftersom strandkonturen där till följd av landhöjningen förändras jämförelsevis hastigt, skulle det nämligen icke vara lämpligt att vid gränsdragningen anknyta till uddar eller andra punkter på stranden. Förslaget innebär att praktiskt taget hela skärgårdsområdet utanför Torneälvens mynning kommer att hänföras till enskilt vatten. Så blir förhållandet bl. a. med Skomakar-, Hamnskärs-, Enskärs- och Malifjärdarna samt östra delen av Kengalafjärden.

Vad Kalmar län beträffar har metoden med syftlinjer mellan uddar och andra lätt igenkännliga punkter kommit till användning. Där förekommer nämligen praktiskt taget ingen landhöjning. Till enskilt fiskevatten ha hänförts bl. a. fjärden norr och öster om Äskeskär utanför Västervik, Idöfjärden, Björkskärsdjupet, Vinöfjärden, Strupdjupet, vattnen innanför Boskär, Påskallaviksfjärden, fjärden utanför Emåns mynning, skärgården utanför Vällö samt större delen av Pataholmsfjärden och skärgården söder därom ned mot Skäggenäs.

7—9 §§.

I 7 § regleras frågan om enskilt fiskevattens omfattning i sötvatten. Under 8 § angives vilket vattenstånd som i allmänhet skall tagas till utgångspunkt vid tillämpningen av sådana bestämmelser som anknyta till visst vattendjup eller visst avstånd från stranden m. m., och 9 § innehåller en definition på begreppen fasta och rörliga redskap. Beträffande den närmare innebörden av de föreslagna bestämmelserna och skälen för desamma torde jag få hänvisa till vad jag tidigare anfört i dessa ämnen.

10 och 11 §§.

Även i fråga om dessa paragrafer, som handla om svensk medborgares rätt att fiska i fritt vatten, ber jag i huvudsak få hänvisa till det förut an-

förda. Jag vill emellertid därutöver nämna att, till förebyggande av tvekan, i 11 § upptagits ett uttryckligt stadgande att sådan särskild rättighet till fiske i enskilt vatten som ej är grundad på äganderätt till stranden skall medföra befogenhet att sträcka fast redskap ut i frivattnet allenast i den mån rättigheten ej i sig själv är snävare begränsad. Ett motsvarande stadgande återfinnes i kommittéförslaget i 27 § andra stycket.

12 §.

I 1896 års lag finnas inga särskilda bestämmelser om rätt för annan än svensk medborgare att fiska på svenska vatten. Av lagens avfattning torde emellertid få anses framgå att befogenhet därtill i enskilt fiskevatten föreligger allenast om den kan grundas på strandäganderätt eller innehav av sådan särskild fiskerättighet som nyss nämnts. Kommittén har ansett att Kungl. Maj:t borde uttryckligen bemyndigas att lämna utlänningar och juridiska personer tillstånd att i fritt fiskevatten utöva sådant fiske som enligt lag må bedrivas av varje svensk medborgare. Detta förslag har lämnats utan erinran i remissyttrandena, och även jag finner önskvärt att en sådan ordning införes. Därigenom vinnes bl. a. den fördelen att det blir möjligt att utöva fiske i aktiebolagsform, vilket måhända kan få viss betydelse för konservefabrikerna. Liknande regler böra enligt min mening gälla också för sådant fiske på enskilt vatten, som enligt lag må bedrivas av varje svensk medborgare.

Bestämmelser av nu angiven innebörd ha såvitt angår fiske i fritt vatten upptagits i förevarande paragraf. Beträffande fritt fiske i enskilt fiskevatten meddelas en motsvarande föreskrift i 26 §. Det torde utan särskilt stadgande vara uppenbart att tillstånd kan begränsas till att avse visst slags fiske, t. ex. sportfiske efter tonfisk i Öresund, samt förknippas med särskilda villkor, såsom erläggande av fiskevårds- eller licensavgift.

13 §.

Denna paragraf innehåller huvudregeln om rätten till fiske på enskilt vatten.

I 1896 års lag, där motsvarande bestämmelser äro uppdelade på flera paragrafer, ha dessa genomgående en lydelse som i en eller annan form angiver att fisket tillhör »strandägaren». Kommittén har framhållit att detta uttryck vore missvisande. Till utveckling härav har anförts att fiskerätt ofta tillkomme jämväl ägare till sådana fastigheter inom vederbörande skifteslag som icke hade några ägor vid stranden. På grund därav var kommitténs förslag på denna punkt avfattet så, att fisket i enskilt fiskevatten skulle, i den mån ej annat lagligen gällde, tillkomma den som ägde vattenområdet.

Mot denna formulering har i flera remissyttranden invänts att det i själva verket vore ett undantag att fiskerätten sammanföle med äganderätten till vattnet. I de flesta skifteslag vore nämligen fisket samfällt oaktat att själva vattenområdet varit föremål för delning. Även kommitténs förslag kunde

därför föranleda missförstånd, särskilt som innebörden i orden »i den mån ej annat lagligen gäller» icke vore fullt klar.

Med anledning av vad som sålunda förekommit vid remissbehandlingen har i departementsförslaget icke utsagts annat än att fisket i enskilt fiskevatten tillhör fastigheterna. Hur fiskerätten närmare skall fördelas mellan dem får bedömas med ledning av annan lagstiftning, verkställda jorddelningar, överlåtelseavtal o. d. Särskild föreskrift torde icke vara erforderlig för att utmärka att med fastighet i detta sammanhang skall förstås även sådana i fastighetsregister för stad eller samhälle redovisade områden, som icke ingå i fastighetsindelning.

I detta sammanhang vill jag nämna att några remissinstanser — under erinran att de nya bestämmelserna om gränsen mellan fritt och enskilt fiskevatten kunde föranleda att ett vattenområde som hittills ej varit föremål för strandägarätt i framtiden bleve att anse såsom enskilt — uttalat att det stundom kunde vara vanskligt att avgöra vem fiskerätten i detta vatten skulle tillkomma. Dylika svårigheter lära emellertid kunna uppkomma endast i undantagsfall och några bestämmelser i ämnet torde därför, åtminstone tillsvidare, icke vara erforderliga. Det må framhållas att liknande gränsförskjutningar redan tidigare förekommit på grund av landhöjningen utan att detta medfört större olägenhet.

14—17 §§.

Beträffande dessa paragrafer, som avse begränsningar i fiskerättsägarnas ensamrätt vid ostkusten, Gotland och den blekingska sydkusten, hänvisar jag till vad jag förut anfört i detta ämne.

18 §.

I 18 § behandlas frågan om fisket vid Skånes kuster.

Beträffande den östra och den södra kusten torde jag få åberopa den tidigare framställningen.

För skånska västkusten föreskrives redan nu som huvudregel att fisket är fritt ända in till stranden med både fasta och rörliga redskap. Härifrån gäller emellertid det undantaget att vid strand inom Barkåkra socken, Ängelholms stad eller Strövelstorps socken fiske efter lax med fast redskap är förbehållet strandägaren. Kommittén har föreslagit att detta undantagsstadgande ej vidare skulle bibehållas. Förslaget härom har vid remissbehandlingen tillstyrkts av *lantbruksstyrelsen, fiskeriintendenterna i södra distriktet och Västerhavets distrikt, förvaltningsutskottet i Kristianstads läns hushållningssällskap och Svenska västkustfiskarnas centralförbund* men avstyrkts av *hovrätten över Skåne och Blekinge samt länsstyrelsen i Kristianstads län*. För egen del har jag ansett mig böra biträda kommitténs ståndpunkt. Jag har därvid fäst särskilt avseende vid att fiskeriintendenten i södra distriktet i sitt yttrande upplyst, att till honom framförts betänkligheter mot att upphäva strandägarnas ensamrätt till nu ifrågavarande laxfiske men att han vid besök på platsen icke funnit dessa betänkligheter motiverade.

19 §.

I förevarande paragraf givas föreskrifter om rätten att fiska på enskilt vatten vid västkusten norr om Skåne. I enlighet med vad jag förut anfört ha i denna del de nuvarande reglerna bibehållits utan annan egentlig ändring i sak än att fisket efter hummer frigivits till allmänt begagnande även i de vatten där det nu är förbehållet fiskerättsägarna. Den jämkning som föreslås i föreskrifterna angående ostronfisket torde i praktiken icke komma att medföra några nämnvärda förskjutningar med avseende å omfattningen av strandägarnas ensamrätt.

20 §.

Enligt 15 § i kommitténs förslag skulle varje svensk medborgare i salt-sjön äga fiska med långrev och torsksnöre jämväl i enskilt fiskevatten, dock endast på större djup än 15 meter och minst 100 meters avstånd från stranden, såvitt ej för viss kuststräcka större frihet vore medgiven enligt andra stadganden om rätt till fritt fiske. Bestämmelsen var avsedd att ersätta det nuvarande stadgandet i 4 § 1896 års lag om att varje svensk undersåte må idka fiske med krok eller rev »å djup i yttre skärgården och i havsbandet».

Vid remissbehandlingen har kommitténs förslag blivit föremål för erinringar i flertalet av de yttranden där förevarande fråga berörts.

Det har sålunda helt avstyrkts av *förvaltningsutskottet i Östergötlands läns hushållningssällskap*, *Östergötlands kustfiskareförbund*, *förvaltningsutskottet i Kalmar läns båda hushållningssällskap* och *Norra Kalmar läns kustfiskareförbund*. Sistnämnda förbund har till utveckling av sin ståndpunkt anfört bl. a. följande.

Långrevsfiske är ett synnerligen effektivt fiske och bedrives t. o. m. redan nu på vissa håll inom norra Kalmar län till överdrift. Att ytterligare låta detta fiske bli fritt inomskärs praktiskt taget överallt i de i regel djupa fjärdarna och vikarna är totalt förkastligt. En stor svårighet finnes redan för yrkesfiskarna att skydda sina fiskevatten mot tjuvfiske. Detta tjuvfiske sker i stor utsträckning efter gädda med speciell gäddrev, ett högst effektivt redskap, som kan läggas på många håll oberoende av djupet och avståndet från land; efter ål med rev betad med räkor, mask, gli eller spigg; efter abborre med rev betad med löjor. Speciellt abborr- och ålrevar läggas till övervägande del på 15 m och större djup.

Fiskeriintendenten i Österhavets distrikt har anfört, att det kunde befaras att de enskilda fiskevattnen, särskilt i närheten av tätorter, på grund av den föreslagna bestämmelsen skulle komma att uppsökas av ett stort antal amatörfiskare. Särskilt med hänsyn till ålfisket kunde måhända därför på sina håll en viss utflyttning av den i förslaget angivna gränsen för det fria revfisket vara motiverad. Liknande uttalanden ha gjorts av *länsstyrelsen i Kalmar län*. *Förvaltningsutskottet i Västerbottens läns hushållningssällskap*, *Västerbottens läns fiskareförbund* och *Södermanlands skärgårdsfiskareförbund* ha intagit den ståndpunkten att fiske av nu ifrågakommande slag ej borde tillåtas på mindre avstånd från stranden än 300 meter. *Stockholms läns fiskareförening* har ansett, att minimidjupet borde bestäm-

mas till 25 i stället för 15 meter, och *förvaltningsutskottet i Stockholms läns och stads hushållningssällskap* har yttrat, att den föreslagna bestämmelsen ej borde äga tillämpning i de delar av Stockholms skärgård som låge innanför Mysingen, Nämndöfjärden, Kanholmsfjärden, Svartlögafjärden och Gräsöfjärden. I dessa inre områden bedreves nämligen nöjesfiske i stor omfattning, och det vore därför risk för att gäddbeståndet där skulle decimeras, om fiske med långrev bleve fritt för varje svensk medborgare. Även *förvaltningsutskottet i Södermanlands läns hushållningssällskap* har funnit en begränsning av området för det fria fisket vara påkallad och har föreslagit att denna skulle ske i den formen att fritt fiske tillätes endast utanför 1-km-gränsen. Där skulle nämligen intrånget på den enskilda fiskerätten bli mindre och medgivandet bl. a. få betydelse för laxfisket. *Länsstyrelsen i länet* har instämt i vad förvaltningsutskottet sålunda yttrat.

Å andra sidan har *förvaltningsutskottet i Uppsala läns hushållningssällskap* förordat, att minimidjupet skulle sättas till allenast 5 meter, samt *länets kustfiskareförbund* hemställt, att föreskriften om begränsning till visst djup måtte uteslutas. *Länsstyrelsen i Uppsala län* har tillstyrkt att med hänsyn till yrkesfiskarens långrevsfiske förslaget modifierades i enlighet med ettdera av dessa båda önskemål.

I några yttranden har ifrågasatts att rätt till fritt fiske skulle tillkomma endast yrkesfiskarena eller den bofasta kust- och skärgårdsbefolkningen. *Länsstyrelsen i Stockholms län* har sålunda funnit en sådan lösning vara att föredraga framför det av länets fiskareförening framställda förslaget att öka minimidjupet till 25 meter. En inskränkning i enlighet med sistnämnda förslag skulle enligt länsstyrelsens uppfattning medföra att yrkesfiskarens intressen bleve alltför mycket tillbakasatta.

Fiskeriintendenten i södra distriktet och vissa andra remissinstanser ha ansett det böra övervägas, om icke rätten till fritt fiske med långrev borde begränsas till att avse allenast fångst av torsk och flundra. Häremot har emellertid *lantbruksstyrelsen* erinrat att på grund av övervakningssvårigheter en sådan ordning vore ogenomförbar i praktiken.

Slutligen må nämnas att i ett stort antal yttranden framhållits att »torsksnöre» vore ett ganska obestämt begrepp. Det kunde därför bli svårt att övervaka att bestämmelsen om rätt till fritt fiske med sådant redskap icke missbrukades. På grund därav och då dylikt fiske ej vore av större betydelse för yrkesfiskarena borde stadgandet begränsas till att avse allenast långrev.

Departementschefen. Det nuvarande stadgandet om rätt för envar att fiska med krok och rev å djup i yttre skärgården och i havsbandet är på åtskilliga håll av stort värde för yrkesfisket, särskilt långrevsfisket efter torsk och flundra i ytterskärgårdarna. I likhet med kommittén finner jag därför angeläget att en liknande regel upptages i den nya lagen. Med anledning av vad som anförts i remissyttrandena torde emellertid kommitténs förslag på denna punkt böra undergå vissa jämkningar.

Övervägande skäl synas mig sålunda tala för att någon rätt till fritt fiske med torsksnöre icke bör medgivas. En sådan befogenhet kan icke anses påkallad av hänsyn till yrkesfiskarena och skulle lätt kunna missbrukas.

Vad härefter beträffar långrevsfisket rikta sig invändningarna framför allt mot att sådant fiske skulle givas fritt i de inre skärgårdsområdena, där det anses kunna verka förödande på beståndet av abborre och gädda. Denna synpunkt kan enligt min uppfattning icke lämnas obeaktad. I några ytt-randen har ifrågasatts att, till förekommande av dylika menliga verkningar, rätten till fritt fiske skulle begränsas till att avse fångst av torsk och flund-ra. I praktiken skulle emellertid en sådan inskränkning knappast kunna genomföras. Lämpligare synes mig därför vara att långrevsfisket göres fritt endast på sådant enskilt vatten som ligger vid öppen havsstrand eller utan-för 1-km-gränsen och har ett djup av minst 20 meter. Något krav på visst avstånd från stranden lär i så fall ej behöva uppställas.

En sådan regel torde närmare än kommittéförslaget ansluta till gällande rätt. Den blir också lättare att tillämpa, bland annat därför att 20-meters-djupet finnes angivet på sjökorten. Dessutom torde den komma att med-föra den fördelen att rätten till fritt långrevsfiske på annans vatten i stort sett kommer att utnyttjas endast av yrkesfiskare.

Departementsförslaget har avfattats i enlighet med vad jag sålunda an-fört.

21 §.

I 3 § 1896 års lag stadgas i sjätte stycket, att där vid öppna havsstranden och utom skären de fiskande av ålder oklandrat med rörlig redskap utövat fiske eller agntäkt vid annans strand annorledes än i lagen är medgivet, de skola vara bibehållna vid rätten därtill.

K o m m i t t é n har som förut nämnts i princip ansett önskvärt att det i varje särskilt fall omedelbart framginge av lagen huruvida och i vilken omfattning fiske finge bedrivas på annans enskilda vatten. I sådant syfte ha också i kommittéförslaget upptagits betydligt flera uttryckliga bestä-melser i denna fråga än den nuvarande lagen innehåller. Kommittén har emellertid samtidigt framhållit, att principen icke kunde genomföras full-ständigt utan att antingen lagtexten bleve alltför otymplig eller ock sådana sedvänjor som vore av utpräglad lokal natur uppoftades. Med hänsyn här-till har kommittén ansett erforderligt att en bestämmelse om skydd för sedvanemässigt fiske upptoges även i den nya lagen.

Beträffande utformningen av en sådan bestämmelse har kommittén an-fört, att dess tillämpningsområde liksom hittills syntes böra begränsas till saltsjön. Däremot borde skyddet ej längre vara inskränkt till fiske med rör-liga redskap vid öppna havsstranden och utom skären utan avse allt slags fiske både inom- och utomskärs. En närmare redogörelse för de skäl som därvidlag varit bestämmande för kommittén lämnas å s. 270 f i betänkandet.

Vidare har kommittén framhållit, att det för sedvaneskyddets effektivitet vore av stor betydelse, vilket mått av bevisning som skulle fordras för

att sedvanans existens skulle anses styrkt. Det i 1896 års lag uppställda kravet att fisket »av ålder» skall ha bedrivits oklandrat syntes ha tolkats så att den som velat åberopa sedvana måst visa att denna ägt bestånd sedan minst omkring 50 år. Enligt kommitténs mening borde det i allmänhet skäligen kunna anses tillfyllest att utredning vunnos om fiskeförhållandena under en något kortare tid, en »generation», eller i runt tal 30 år. Till utmärkande härav borde uttrycket »av ålder» lämpligen utbytas mot »efter gammal vana».

I överensstämmelse med vad sålunda anförts har i kommitténs förslag till fiskelag, under 16 §, intagits en föreskrift att, om i saltsjön å viss ort de fiskande oklandrat och efter gammal vana bedrivit fiske i enskilt fiskevatten annorledes än i lagen vore medgivet, de skulle vara bibehållna vid sådan rätt.

I remissyttrandena har kommitténs förslag i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Särskilt från *myndigheter och sammanslutningar i Gotlands och Gävleborgs län* har understrukits att det vore av stor betydelse att skyddet för sedvanemässigt frifiske bibehölles.

Sveriges ålfiskares andelsförening u. p. a., som har anslutning huvudsakligen från smålandskusten, har däremot av principiella skäl avstyrkt förslaget. Föreningen har anført, att om ett fiskevatten, som legat i lägervall, finge ny ägare vilken vore intresserad av fiske och ämnade vårda vattnet, skulle hans strävanden hindras av de föreslagna bestämmelserna. Dessa skulle nämligen medföra, att utomstående som »efter gammal vana» där bedrivit tjuvfiske nu finge lagens stöd att fortsätta därmed.

Från några håll ha framställts yrkanden att stadgandets räckvidd skulle i olika avseenden begränsas. *Norrbottens kustfiskareförbund* och ett flertal andra remissinstanser ha sålunda ansett att det borde gälla endast till förman för dem, som bedreve fiske yrkesmässigt, men icke kunna åberopas av den stora skaran nöjesfiskare. Och *förvaltningsutskottet i Kalmar läns södra hushållningssällskap* har hemställt om uttrycklig bestämmelse att fisket finge bedrivas endast med samma slags redskap som förut. Till stöd därför har utskottet anført, att det knappast kunde vara meningen att exempelvis en fiskande som oklandrat fått bedriva notfiske på enskilt fiskevatten skulle äga rätt att där övergå till att fiska med andra redskap, t. ex. botten-garn.

Med anledning av vad kommittén yttrat därom att dess förslag vore avsett att uppmjuka kraven på bevisning har *Svea hovrätt* anført att någon ändring ej borde göras i vad som nu gällde i detta hänseende. För att oklandrad vana att fiska i annans vatten skulle anses så stadgad, att ett skydd därför i lag vore påkallat, vore det nämligen enligt hovrättens mening icke tillfyllest att den ägt bestånd endast under en generation. Det borde i stället fordras att sedvanan uppbures av en verklig tradition från äldre tid. För övrigt syntes det tvivelaktigt, om den av kommittén föreslagna omformuleringen vore ägnad att giva stadgandet det åsyftade ändrade innehållet. Även *kammarkollegiet* har avstyrkt den föreslagna ändringen av uttrycket »av

ålder» till »efter gammal vana» och anført att en tidrymd av allenast 30 år vore alltför kort för att grunda en sedvanerätt. Sedvanan borde enligt kollegiets mening ha bestått åtminstone under två generationer för att en rätt skulle anses föreligga; en kortare tidrymd lämnade alltför mycket utrymme åt tillfälligheterna.

Gotlands ålfiskareförbund förening u. p. a. har förordat att en viss tidsfrist, exempelvis 30 år, skulle fastställas i lagen, enär annars oklarhet komme att råda angående vad som skulle betraktas såsom gammal vana. Samma uppfattning har uttalats av *Gävleborgs läns fiskarförbund*, som emellertid ansett tidsfristen böra bestämmas till exempelvis 40—50 år.

Departementschefen. Även departementsförslaget bygger på den grundsatsen att sådan sedvanerätt till fiske å annans vatten som kan anses allmänt erkänd såvitt möjligt bör lagfästas genom uttryckliga bestämmelser. Så har också i stor utsträckning skett. Jag hänvisar härom till 14—20 samt 22—25 §§ i förslaget. Av de skäl kommittén anført lär det emellertid vara nödvändigt att därutöver meddela ett allmänt stadgande till skydd för mera lokalt begränsade sedvänjor. Jag delar kommitténs uppfattning att detta stadgandes räckvidd bör begränsas till saltsjön men att det å andra sidan — i motsats till nuvarande bestämmelse i ämnet — bör avse fiske med alla slags redskap både inom- och utomskärs.

I vissa remissyttranden har gjorts gällande att skyddet för sedvanemäsigt fiske på annans vatten borde gälla endast till förmån för yrkesfiskare. Jag vill emellertid erinra att det framstår såsom angeläget att slå vakt även om beståndet av gammal rätt till fritt husbehovsfiske. Någon uttrycklig begränsning till vissa kategorier av fiskande torde därför icke böra ske. En annan sak är, att om i visst fall fiske fått utövas allenast av yrkesfiskare, detta kan föranleda till att någon sedvanerätt till förmån för andra ej bör anses föreligga. Likaså lär det utan särskild föreskrift vara tydligt att frågan vilka redskap som i det enskilda fallet skola få användas måste avgöras med hänsyn till vad som förut tillämpats.

Jag anser mig ej heller böra biträda de i några remissyttranden framställda yrkandena att i lagen skulle uttryckligen angivas, hur länge en sedvänja minst måste ha bestått för att den skall tillmätas rättslig betydelse. Denna fråga torde liksom hittills böra överlämnas till rättstillämpningen. Emellertid anser jag i likhet med kommittén att fordringarna i detta avseende utan olägenhet böra kunna sättas något lägre än enligt nu gällande praxis. Jag tillstyrker därför att till vinnande av detta syfte orden »av ålder» i den nuvarande lagtexten utbytas mot uttrycket »efter gammal sed».

Bestämmelser i enlighet med vad jag sålunda anført ha upptagits i första stycket av förevarande paragraf. Det torde utan särskilt stadgande vara uppenbart att lagrummet icke äger tillämpning å fiske som grundats uteslutande på föreskrifter i 1896 års lag.

I andra stycket stadgas i överensstämmelse med vad jag förut anført, att vad i första stycket sagts icke skall gälla fiske efter strömming och skarp-

sill i Östersjön. I fråga om detta fiske är det nämligen av större betydelse att icke i något fall tvekan behöver uppstå om den fria fiskerättens omfattning än att en eller annan lokal sedvänja bevaras.

22—25 §§.

Beträffande dessa paragrafer, som avse rätten till fritt fiske på enskilt vatten i Vänern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland, ber jag få hänvisa till vad jag tidigare anfört därom.

26 §.

Såsom jag omnämnt vid behandlingen av 12 § har i förevarande paragraf upptagits ett stadgande vilket bemyndigar Kungl. Maj:t att lämna utlåningar och juridiska personer tillstånd att bedriva sådant fiske i enskilt vatten som enligt 14—25 §§ i förslaget skall vara tillåtet för varje svensk medborgare. Upplåtelse av sådant tillstånd lär ej kunna anses ge upphov till några berättigade ersättningsanspråk från fiskerättsägarnas sida. Jag förutsätter emellertid att den ifrågavarande befogenheten kommer att begagnas med försiktighet.

27 §.

Jag har tidigare i mitt anförande framhållit att i samband med de olika bestämmelserna om rätt för varje svensk medborgare att i viss utsträckning fiska även på enskilt vatten borde meddelas stadganden om befogenhet för administrativ myndighet att utfärda särskilda föreskrifter till skydd för strandägarnas fiske.

Kommittén har ansett att ett sådant bemyndigande borde omfatta, dels rätt att i fråga om strömmingsfisket vid östra kusten av fastlandet samt det fria fisket vid södra blekingekusten giva regler om redskapens längd och placering, dels ock befogenhet att jämväl i övrigt meddela föreskrifter till förekommande av hinder för eller skada å fiske med fasta redskap. I vidare mån har kommittén icke funnit något skydd för strandägarna mot frifisket erforderligt.

Vid remissbehandlingen har denna kommitténs ståndpunkt i allmänhet lämnats utan erinran. *Lantbruksstyrelsen* har emellertid ifrågasatt om icke Gotland i förevarande avseende borde likställas med Blekinge.

För min del biträder jag kommitténs uppfattning. Vid Gotland torde nämligen det fria yrkesfisket vara av långt större betydelse än det som bedrivs med stöd av strandägenderätt. De bestämmelser i ämnet som upptagits i förevarande paragraf överensstämma följaktligen med kommittéförslaget (9, 11 och 22 §§). Jag har ansett lämpligast att beslutanderätten i nu åsyftade spörsmål överlämnas till länsstyrelserna.

I detta sammanhang vill jag nämna, att i några remissyttranden gjorts gällande att Kungl. Maj:t eller länsstyrelserna borde få befogenhet även att förhindra fiskerättsägare att bedriva sitt fiske på sådant sätt att det fria

fisket i hans vatten därigenom försvårades. Något särskilt stadgande härom utöver fiskeristadgans föreskrifter kan emellertid enligt min mening icke anses behöfligt. Därest någon håller redskap eller notvarp utmärkt allenast i syfte att därigenom avhålla annan från att fiska, skall enligt 47 § i förslaget handräckning kunna meddelas för utmärkningens borttagande.

28 §.

Denna paragraf innehåller föreskrifter om utnyttjandet av vissa allmäningsfisker. Enahanda bestämmelser finnas för närvarande i 9 § 1896 års lag.

29 §.

I denna paragraf regleras den viktiga frågan om rätten att nyttja fiske som är samfällt för flera fastigheter.

Härom stadgas i 10 § 1896 års lag, att oskiftat fiskevatten må brukas av alla som däri äga del efter ty de kunna sänjas. Kunna de icke komma överens, må rätten bestämma hur fisket må nyttjas utan förfång för någon av dem. Fiskebyggnad får i princip uppföras fritt av envar som så önskar. Däremot får en delägare ej utan de flesta övrigas samtycke upplåta fiskerätt åt någon som ej är delägare.

Kommittéförslaget överensstämmer på denna punkt i stort sett med den gällande lagen. Såsom jag nämnt vid behandlingen av frågan om fiskevårdsområden saknas dock motsvarighet till bestämmelsen om rätt för domstol att meddela föreskrifter angående fisket. Å andra sidan upptager förslaget, i anslutning till reglerna om upplåtelse av fiskerätt, ett nytt stadgande av innehåll att om någon delägare har flera fastigheter, han ändock skall ha endast en röst, samt att om en fastighet har flera ägare dessa ej skola äga mer än en röst tillsammans.

I motiven har kommittén bland annat uttalat, att den nuvarande lagen syntes böra tolkas så, att det stode delägare fritt att utan de övrigas hörande utöva sin fiskerätt genom husfolk, gäster eller anställda. Så länge fångsten skulle tillfalla delägaren, borde någon upplåtelse av fiskerätt icke anses föreligga, detta även om den fiskande skulle lämna delägaren ekonomiskt vederlag för att hjälpa honom med fisket. Kommittén har tillagt att förslaget ej avsåge att åvägabringa någon ändring i denna del.

Vid remissbehandlingen ha från flera håll framställts erinringar mot vad kommittén sålunda anfört angående tolkningen av gällande lag. Bl. a. har uttalats att den som anställde någon för att bedriva yrkesmässigt fiske i oskiftat vatten syntes kunna dömas till ansvar för missbruk av sin fiskerätt (jfr 17 a § 1896 års lag). Även eljest har gjorts gällande att delägares rätt att bedriva fiske genom husfolk, gäster eller andra medhjälpare icke kunde anses vara så vidsträckt som kommittén antagit.

I åtskilliga yttranden har påyrkats, att uttryckliga bestämmelser skulle meddelas angående nu berörda spörsmål. Därvid ha olika lösningar förordats. Från ett håll har sålunda uttalats, att delägares rätt att fiska genom

andra borde avse endast sådana anställda som mot ersättning mera stadigvarande arbetade åt honom. Andra remissinstanser ha anfört, att fiske av annan än delägaren själv ej borde tillåtas annat än om det skedde i närvaro av delägaren eller, eventuellt, någon av hans husfolk. I samband därmed har också antytts att som husfolk ej borde räknas t. ex. en son som icke bodde kvar i föräldrahemmet.

Särskild uppmärksamhet har ägnats åt frågan i vad mån det borde vara tillåtet för en delägare att utan de flesta övrigas samtycke låta gäster fiska i det samfällda vattnet. I ett flertal yttranden har anförts att detta ej borde få ske, åtminstone icke mot betalning. Något avseende borde ej fästas vid om gästerna avstode fångsten till värden eller om denne själv eller någon av hans familj följde med vid fisket. Eljest kunde det befaras att exempelvis en delägare som dreve pensionatrörelse sålde fiskekort till sina gäster med förbehåll om rätt till fångsten och därigenom komme i tillfälle att ekonomiskt utnyttja fisket i betydligt högre grad än de andra.

I övrigt ha blott ett fåtal anmärkningar framställts mot förslaget. *Riksförbundet landsbygdens folk* och *Svenska insjöfiskares centralförbund* ha anfört att upplåtelse borde få ske, så snart samtycke föreläge från de flesta delägarna, upplåtaren själv inräknad. *Fastighetsbildningssakkunniga* ha — med instämmande av *lantmäteristyrelsen* — erinrat att regeln om gemensam röst för flera ägare av samma fastighet borde gälla endast om fastigheten innehades med samäganderätt och icke t. ex. om den vore sämjedelad. *Kammarkollegiet* har yttrat att fiskebyggnad ej borde få uppföras annat än efter prövning av vattendomstol.

Departementschefen. I 10 § 1896 års lag regleras endast frågan om fisket i oskiftat vatten. Emellertid kan fiske vara samfällt för flera fastigheter även av annan anledning än att det är oskiftat, t. ex. på grund av servitut varöver vederbörande fastighetsägare ej kunna förfoga genom avtal. Departementsförslaget har — liksom för övrigt även kommittéförslaget — affattats så att bestämmelserna bli tillämpliga jämväl i dylika fall. Med »fastighet» avses här ej blott registerfastighet utan även t. ex. fastighet som tillkommit genom sämjedelning.

Även i ett annat avseende skiljer sig departementsförslaget från den nuvarande lagen. Jag har sålunda ansett obehövt att bibehålla några föreskrifter om delägares rätt att uppföra fiskebyggnad. Då fråga är om större fiskebyggnad lär ej sällan av vattenlagen följa att den icke får uppföras utan tillstånd av vattendomstol. För övriga fall torde saken utan olägenhet kunna behandlas i samma ordning som andra frågor rörande fiskets nyttjande.

Härom stadgas, i huvudsaklig överensstämmelse med gällande lag, i första stycket som huvudregel att fisket må brukas av delägarna efter vad de kunna sämjas samt att om de ej sämjas rätten på ansökan må föreskriva hur fisket skall nyttjas. Anledningen till att sistnämnda bestämmelse bibehållits är, som jag redan nämnt, att jag ansett mig tillsvidare icke böra framlägga något förslag till lagstiftning om fiskevårdsområden.

I anslutning till stadgandet om domstolsprövning har föreskrivits, att rätten innan den fattar sitt beslut skall bereda icke sökande delägare tillfälle att yttra sig, såvitt det kan ske utan märklig tidsutdräkt. Domstolen är emellertid lika litet som enligt gällande rätt bunden av delägarnas önskemål. I den mån ej hinder möter på grund av någon lagbestämmelse om att visst fiske inom området skall vara fritt för varje svensk medborgare, äger domstolen meddela alla de föreskrifter som den med hänsyn till föreliggande förhållanden finner lämpliga. Av stor betydelse därvid är uppenbarligen huruvida någon delägare visat tendenser att till förfång för de övriga utnyttja fisket alltför hårt. Till förekommande av dylikt illojalt förfarande lär det ibland kunna vara erforderligt att fiskeriplan fastställas. I andra fall kan det vara tillräckligt att föreskriva att ingen delägare må utsätta mer än ett visst antal redskap, att fiskeplatserna skola cirkulera mellan delägarna enligt en bestämd turordning, att visst område skall vara fredat för fiske el. dyl. Intet hinder föreligger tydligen därvid mot att regleringen begränsas till visst slags fiske, t. ex. strömmingsfiske eller kräftfiske. Det torde vidare kunna ifrågakomma att stadga skyldighet för fiskande att erlagga en fiskevårdsavgift till en gemensam kassa, eventuellt bestämd efter antalet redskap eller efter den tid, varunder fisket bedrivs. Vid valet av åtgärder äger domstolen enligt allmänna processuella regler möjlighet att inhämta yttrande från sakkunnig.

Andra stycket av paragrafen innehåller föreskrifter om befogenheten att upplåta fiskerätt till någon som icke är delägare. I detta avseende har jag ej funnit anledning att frångå den nuvarande grundsatsen att sådan upplåtelse icke må ske utan de flesta övrigas samtycke. I likhet med kommittén har jag emellertid ansett önskvärt att bestämmelsen därom fullständig med vissa anvisningar om hur stadgandet skall tolkas, då någon äger flera fastigheter eller en fastighet har flera ägare. Därvidlag har jag följt kommitténs förslag, varvid dock till förebyggande av tvekan en jämkning skett i enlighet med vad fastighetsbildningssakkunniga och lantmäteristyrelsen förordnat.

I åtskilliga remissyttranden har anmärkts att det ej sällan kunde vara tveksamt, huruvida upplåtelse skulle anses föreligga och att uttryckliga bestämmelser därför borde meddelas i vad mån delägare finge utan de övrigas hörande låta fiske bedrivas av familjemedlemmar, anställda eller gäster. Det lär emellertid icke vara möjligt att på ett tillfredsställande sätt lösa denna fråga genom generella stadganden i lag. Kommittén har som sin uppfattning uttalat, att det avgörande måste anses vara, huruvida fångsten skulle tillfalla fiskerättsägaren eller den fiskande själv. I det förra fallet borde saken alltid betraktas som om fisket bedreves för fiskerättsägarens räkning, detta även om den fiskande betalade ersättning för nöjet att få fiska. Enligt min mening kan emellertid denna uppfattning knappast vidhållas för alla fall. Då fråga är om sport- eller annat nöjesfiske mot betalning lär frågan om vem fångsten skall tillfalla ej sällan vara av så underordnad betydelse, att det ter sig naturligast att anse en upplåtelse vara

för handen även om den fiskande ej får behålla den fisk han kan draga upp. Ej heller i remissyttrandena har anvisats någon lösning som icke lämnar rum för invändningar. Med hänsyn härtill och då liknande spörsmål kunna uppkomma i andra fiskerättsliga sammanhang ha några bestämmelser i ämnet ej upptagits i departementsförslaget.

Där samfällt fiske utgör eller ingår i gemensamhetsfiske, böra uppenbarligen nu ifrågavarande bestämmelser icke äga tillämpning. Ett stadgande härom har upptagits i tredje stycket. Däremot har jag icke ansett någon särskild erinran påkallad om att bestämmelserna ej heller skola gälla för sådana allmänningsfisken som omförmälas i 28 §.

30 §.

Enligt förevarande paragraf skall vid utarrendering av jordbruksfastighet upplåtelsen anses omfatta även fastigheten tillhörigt fiske, såvida ej annat särskilt avtalats. En motsvarande bestämmelse finnes för närvarande i 11 § 1896 års lag och hade av kommittén upptagits i 26 § första stycket av dess förslag. Departementsförslaget har avfattats i nära anslutning till lydelsen av 2 kap. 1 § nyttjanderättslagen.

31 §.

Paragrafen motsvarar 8 och 12 §§ i 1896 års lag.

Enligt det förstnämnda av dessa båda lagrum skola »kronans enskilda fisken» vara förbehållna kronan och hennes rättsinnehavare. Med bestämmelsen avses, som jag förut nämnt, sådana av strandäganderätt oberoende fisken som finnas upptagna i jordeboken såsom särskilda lägenheter av krononatur. I 12 § 1896 års lag stadgas, att om genom urminnes hävd eller genom särskilt stadgande, avtal, dom eller skattläggning eller på annat lagligt sätt blivit annorledes än förut i lagen sagts bestämt om någons rätt till fiske, detta skall vara gällande. Detta stadgande har betydelse framför allt för jordeboksfisken av frälse och skatte natur samt andra särskilt skattlagda fisken. Dessutom inbegripes därunder t. ex. sådan på urminnes hävd grundad rätt till fiske å viss plats som stundom tillkommer ett hemman eller en by.

Innebörden av de båda lagrummen är bl. a. att de i dem åsyftade särskilda rättigheterna till fiske icke skola lida intrång t. ex. genom föreskrifterna i 1 och 4 §§ att fiske i öppna havet utanför strandvattnet samt krok- och revfiske å djup i yttre skärgården och i havsbandet är tillåtet för varje svensk medborgare.

K o m m i t t é n har ansett att det i klarhetens intresse vore önskvärt att särskild rättighet — vare sig den tillhörde kronan eller annan — ej längre finge göras gällande i fritt fiskevatten. Ej heller borde dylik rättighet få åberopas för att hindra utövningen av sådan rätt till fiske efter strömming eller skarpsill jämväl på enskilt vatten som enligt kommittéförslaget skulle tillkomma envar. I övrigt har kommittén icke funnit någon saklig ändring av de nuvarande bestämmelserna påkallad. Stadganden i enlighet med det nu anförda ha upptagits i 27 § av kommitténs förslag.

Jag torde i detta sammanhang också få nämna att kommittén föreslagit att ett vid Skånes västra kust beläget skattlagt ålfiske, Alabodarna nr 1, skulle genom avtal med rättsinnehavarna inlösas av statsverket och upplåtas till allmänt begagnande.

Vid renissbehandlingens har kommitténs förslag i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Sålunda har *fiskeriintendenten i Österhavets distrikt* anfört att förslaget skulle få stor betydelse för Stockholms län, där det funnes åtskilliga skattlagda strömmingsfisker. Dessa vore enligt fiskeriintendentens mening att betrakta som en otidsenlig reminiscens från längesedan svunna tider. *Länsstyrelsen i Stockholms län* har uppgivit, att de skattlagda fiskerna i länet i regel vore splittrade på ett stort antal ideella andelar samt att dylika andelar vore föremål för en ganska livlig efterfrågan från stadsbors och andra amatörfiskares sida och betalades avsevärt över taxeringsvärdet. Med hänsyn därtill finge det anses som ett yrkesfiskarintresse att den privilegierade ställning som tillkomme de skattlagda fiskerna begränsades.

Kammarkollegiet har emellertid avstyrkt de föreslagna lagändringarna. Kollegiet har gjort gällande att det ej funnes tillräckliga skäl för att sådana särskilda rättigheter till fiske, som nu gällde även utanför området för vanlig strandäganderätt, skulle för framtiden inskränkas till enskilt vatten. Med anledning av vad kommittén anfört därom, att detta vore erforderligt i klarhetens intresse har kollegiet erinrat att rättigheterna genom att de brukades bleve kända av den personkrets, särskilt yrkesfiskare, som hade intresse av saken. Dessutom har kollegiet uttalat att en sådan motivering för övrigt ej syntes vara tillfyllest som grund för en expropriation av enskild rätt samt att de nu ifrågakvarande fiskerna ofta vore värdefulla, varför avvecklingen skulle ställa sig dyrbar för statsverket. Vad särskilt angår förhållandet till strömmingsfisket har kollegiet upplyst att det i hela Norrland blott funnes tio skattlagda strömmingsfisker och ett litet antal andra skattlagda fisker i vilka notdräkt efter strömming inginge. I anslutning därtill har kollegiet anfört att därest något av dessa fisker skulle vara till särskilt förfång för yrkesfiskarna, detta fiske kunde inlösas av statsverket och upplåtas till allmänt begagnande.

I övrigt må nämnas att *förvaltningsutskottet i Kristianstads läns hushållningssällskap*, *Kristianstads läns fiskeriförening* och *Malmöhus läns fiskeriförening* ifrågasatt om icke även andra skattlagda fisker vid skånekusten än Alabodarna nr 1 borde inlösas av statsverket.

Departementschefen. Såsom jag redan förut berört är det för de yrkesfiskare som icke grunda sitt fiske på strandäganderätt ett viktigt intresse att de omedelbart av lagen kunna utläsa huruvida och i vad mån fiske på viss plats är tillåtet. Eljest kunna de lätt löpa fara att ofrivilligt göra sig skyldiga till intrång i enskild rätt. Från denna synpunkt innebär förekomsten av särskilda ensamrätter med större utsträckning än vanlig strandägarätt en icke ringa olägenhet. Såsom kommittén funnit framträda nackdelarna skarpast i fråga om fisket på fritt vatten och annat frifiske efter strömming

och skarpsill. Emellertid kan det enligt min uppfattning knappast anföras några bärande skäl varför innehavare av särskild rättighet till fiske överhuvud skulle äga anspråk på en bättre ställning än fiskerättsägare i allmänhet. Med hänsyn härtill och då av remissyttrandena framgår att de skattlagda fiskenas nuvarande särställning på sina håll lett till mindre önskvärda konsekvenser även i andra avseenden än nyss nämnts, har jag ansett mig böra förorda att fiskerättighet av nu ifrågavarande slag icke i något fall skall kunna göras gällande mot sådan rätt till fiske inom området som enligt annat stadgande i lagen må tillkomma varje svensk medborgare. I den mån rättighetens innehavare på grund därav lider förlust bör tydligen ersättning utgå till honom. Några mera avsevärda kostnader för statsverket lära emellertid ej vara att befara. Jag vill i detta sammanhang erinra, att enligt 27 § i förslaget länsstyrelsen skall kunna utfärda särskilda föreskrifter till skydd mot att fritt fiske bedrivs på sådant sätt att fiskerättsägarers rätt till fiske med fast redskap därigenom försvåras.

Med denna lösning kommer, på grund av innehållet i 18 § i förslaget, det skattlagda fisket Ålabodarna nr 1 framdeles att bli fritt för allmänt begagnande. I övriga skattlagda fisken vid skånekusten blir ensamrätten begränsad till fiske med fasta redskap. Någon anledning för det allmänna att lösa till sig även detta fasta fiske torde åtminstone tillsvidare icke föreligga.

Bland de grunder som kunna föranleda avvikelser från vad eljest i lagen är föreskrivet nämnes för närvarande även avtal. Detta ord har uteslutits i departementsförslaget. Med hänsyn till förslagets avfattning i övrigt lär det nämligen ej längre vara nödvändigt att giva särskilt uttryck åt principen om avtalsfrihet.

32 §.

I denna paragraf, som motsvarar 13 § 1896 års lag, har upptagits en erinran att särskilda bestämmelser gälla om gemensamhetsfiske, om fiske inom nationalpark samt om lapparnas rätt till fiske i vissa delar av riket. Med hänvisningen åsyftas lagen den 30 juni 1913 om gemensamhetsfiske, lagen den 25 juni 1909 angående nationalparker, 55 och 56 §§ lagen den 18 juli 1928 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige samt 16 § lagen den 20 juni 1919 innefattande bestämmelser i anledning av konventionen den 5 februari 1919 mellan Sverige och Norge angående flyttlapparnas rätt till renbetning. Beträffande innehållet i lagen om gemensamhetsfiske torde jag få hänvisa till vad jag anfört vid behandlingen av frågan om fiskevårdsområden. En redogörelse för bestämmelserna om fisket inom nationalparker samt om lapparnas rätt till fiske återfinnes å s. 197 f i fiskerättskommitténs betänkande.

Under remissbehandlingen av kommittéförslaget ha från några håll framställts önskemål om att lapparnas rätt till fiske måtte begränsas. *Överjägarmästaren i Övre Norrbottens distrikt* har sålunda ansett att denna rätt borde avse allenast husbehovsfiske och ej som nu jämväl fiske till avsalu. *Sveriges sportfiskares riksförbund* har uttalat, att betydande framtidsvärden säker-

ligen komme att spolieras, om ej en inskränkande reglering genomfördes, och *domänstyrelsen* har ifrågasatt, om icke vissa befattningshavare borde tillåtas att, utan hinder av lapparna eljest tillförsäkrad ensamrätt, under tjänsteresa fiska i kronans vatten för tillfälligt anskaffande av livsmedel.

Enligt min uppfattning föreligga dock, åtminstone för närvarande, ej tillräckliga skäl för en lagändring på detta område.

33 §.

Vid fiske kan det ofta vara behöfligt att beträda annans strand eller färdas över annans vattenområde samt att använda stranden eller vattenområdet för fastgöring eller uppdragning av redskap eller båt. En ganska vidsträckt befogenhet därtill har också sedan gammalt ansetts följa av allmänna rättsgrundsatser. Frågan är emellertid endast för vissa fall uttryckligen reglerad i lag. Den nuvarande fiskerättslagen innehåller i 3 § en föreskrift att de, som med stöd av paragrafen idka fiske i saltsjön vid annans strand, må nyttja stranden för landfäste och sådan tillfällig uppdragning av redskap och båt, som för fiskets utövande är av nöden, dock med skyldighet att svara för skada och intrång. Ersättningen skall enligt 20 § bestämmas av skiljemän, med rätt för den som är missnöjd med skiljedomen att genom stämning draga saken inför rätta. För övrigt kan den ersättningsberättigade redan från början väcka talan vid domstol, om han föredrar detta framför att anlita skiljedomsförfarande. I andra fall än dem som avses i 3 § har man att lita till oskriven rätt. Denna torde i stort sett innebära att åtminstone åtgärder av tillfällig karaktär äro tillåtna, om de ej förorsaka skada eller annat ekonomiskt avbräck eller störa hemfriden.

K o m m i t t é n har ansett att utförligare bestämmelser nu borde meddelas. Dylika ha också upptagits i 21 § av kommittéförslaget. Därvid har kommittén följt den hittills tillämpade grundsatsen att varje fiskande må vidtaga sådana åtgärder som ej medföra förfång för strandägaren eller annan, men att större intrång får göras endast av den som med stöd av särskild föreskrift i lagen fiskar vid annans strand.

Under nämnda paragraf i kommitténs förslag stadgas sålunda till en början i ett första stycke att fiskande må nyttja annans strand eller vattenområde för sådan fastgöring eller uppdragning av redskap och båt, som erfordras för fiskets utövande, såframt ej nyttjandet eller i samband därmed företagen åtgärd är till förfång för strandens eller vattenområdets innehavare eller för den som där har fiskerätt. I motiven till detta stadgande har kommittén anfört att vid bedömande av vad som i det särskilda fallet skulle anses som förfång stor vikt måste fästas vid den lokala rättsåskådningen. Vidare har kommittén yttrat, att det icke borde tillmätas någon betydelse huruvida förfånget uppkomme genom själva fastgöringen eller uppdragningen eller genom annan åtgärd som stode i samband med nyttjandet, t. ex. utkastande av fiskavfall eller uppläggande av tång eller skräp som följt med redskapen vid notdragning.

I ett andra stycke har kommittén upptagit bestämmelser av innebörd att den som, med stöd av särskild föreskrift om rätt för envar att fiska i en-

skilt vatten, bedriver fiske vid annans strand skall, ändå att förfång uppkommer, äga nyttja stranden för landfäste och för sådan tillfällig uppdragning av redskap eller båt, som erfordras för fiskets utövande. Denna rätt skall dock vara begränsad till strand som ej utgöres av tomt eller plantering, och ersättning skall lämnas för skada och intrång. Kan överenskomme ej träffas om ersättningens belopp, skall detta bestämmas av skiljemän enligt lag.

I remissyttrandena har kommitténs förslag i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Svenska naturskyddsföreningen har emellertid uttryckt farhågor för att den vidsträckta rätt som de fiskande enligt förslaget skulle få att nyttja bl. a. stränderna till åtskilliga småholmar i ytterskärgårdarna kunde komma att verka så störande på fåglarnas häckning, att den redan nu hårt åtgångna sjöfågelsstammen ytterligare decimerades.

Vidare ha från flera håll större eller mindre jämkningar påkallats.

Beträffande de bestämmelser som upptagits i första stycket av nu ifrågavarande paragraf i kommittéförslaget har sålunda *lantbruksstyrelsen* bl. a. hemställt att den där avsedda rätten till nyttjande av annans strand och vattenområde måtte utvidgas att gälla även för sådana fall då förfång visserligen uppkomme men icke vore väsentligt. Liknande uttalanden ha gjorts av *fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt*, *Göteborgs och Bohus läns havsfiskeförening* samt *Svenska västkustfiskarnas centralförbund*. Å andra sidan ha också önskemål om inskränkningar framställts. Bl. a. ha *kammarkollegiet*, *lantbruksstyrelsen*, *förvaltningsutskottet i Kalmar läns södra och Gävleborgs läns hushållningssällskap* samt *länsstyrelsen i sistnämnda län* uttalat att fastgöring eller uppdragning av redskap eller båt borde tillåtas endast såvitt fråga vore om en tillfällig åtgärd. *Fiskeriintendenten i Österhavets distrikt*, *förvaltningsutskottet i Kalmar läns norra hushållningssällskap*, *Södermanlands skärgårdsfiskareförbund* och *Norra Kalmar läns kustfiskareförbund* ha ansett, att bestämmelserna borde gälla allenast till förmån för yrkesfiskare, och *förvaltningsutskottet i Södermanlands läns hushållningssällskap* har ifrågasatt, om icke deras giltighet borde begränsas till saltsjön och sådana större insjöar där fritt fiskevatten förekomme. Till stöd härför har utskottet anfört att stadgandena syntes ha sin största betydelse för strömmingsfisket och därför borde äga tillämpning endast där verkligt storfiske bedreves.

Med avseende å andra stycket ha *länsstyrelsen i Västernorrlands län*, *fiskeriintendenterna i södra och nedre norra distrikten* samt åtskilliga andra remissinstanser påyrkat eller ifrågasatt, att jämväl den befogenhet som omförmäldes i detta stycke skulle tillkomma alla fiskande. *Svenska västkustfiskarnas centralförbund* har anfört att det föreslagna undantaget för tomt och plantering kunde få menliga följder för fisket, särskilt sedan allt flera strandfastigheter kommit att förvandlas till sommarnöjen. *Svea hovrätt* har erinrat att bestämmelserna om prövning av ersättningsfrågor borde jämkas så, att möjlighet bereddes att vid missnöje med skiljedom få saken prövad

vid domstol. Enligt hovrättens mening vore det nämligen principiellt riktigast att en medborgare ej genom lag berövades sin rätt att få en tvist avgjord av landets domstolar.

Slutligen må nämnas att *länsstyrelsen i Jämtlands län* ifrågasatt om ej den rätt, varom i paragrafen vore fråga, borde med hänsyn till hemfridsintresset begränsas genom en föreskrift att den ej finge utövas på mindre avstånd från boningshus än exempelvis 100 eller 200 meter.

Departementschefen. Som följd av den tilltagande bebyggelsen vid stränderna har frågan, i vad mån det är tillåtet att vid fiske beträda annans strand samt att använda stranden för fastgöring eller uppdragning av redskap eller båt, kommit att erhålla ökad betydelse. Detsamma gäller spörsmålet i vilken utsträckning det är medgivet att anbringa dragg eller annan förankring i vattenområde som gränsar till själva fiskevattnet. Jag delar därför kommitténs uppfattning att en mera generell reglering på dessa punkter nu bör komma till stånd.

Kommitténs förslag till sådan reglering har lämnats utan erinran i flertalet remissyttranden, och även jag kan i stort sett biträda detsamma. Med anledning av de farhågor som från naturskyddshåll uttalats för att menliga verkningar skola uppkomma för fågellivet vill jag framhålla, att förslaget väsentligen blott innebär ett lagfästade av vad som länge ansetts såsom gällande rätt.

I vissa yttranden har gjorts gällande att alla fiskande borde ha samma rätt i förenämnda hänseende, oavsett om förfång uppkomme eller ej. Detta skulle dock enligt min uppfattning innebära ett alltför starkt åsidosättande av strandägarnas berättigade intressen. Det förfång som kan uppkomma genom åtgärder av nu ifrågavarande beskaffenhet består ej sällan mindre däri att strandägaren lider en ekonomisk förlust än i att hans hemfrid eller trevnad störes. En skyldighet att, låt vara mot ersättning, underkasta sig dylika obehag bör tydligen icke föreskrivas utan viktiga skäl. Sådana föreligga icke i samma grad i fråga om binärings- och amatörfisket som med avseende å det betydelsefulla fria yrkesfisket, vars främjande är huvudsyftet med de olika bestämmelserna om rätt att fiska på annans enskilda fiskevatten. Enligt min mening böra därför åtgärder som medföra förfång vara förbjudna för alla andra än dem som utöva sådant yrkesfiske. Det synes mig icke lämpligt att därvidlag göra någon skillnad mellan väsentligt och mindre väsentligt förfång. Redan i ordet förfång ligger att det måste vara fråga om ett intrång av icke alltför obetydlig beskaffenhet. Vid bedömande av frågan huruvida i det enskilda fallet förfång skall anses föreligga kan, såsom kommittén framhållit, rättsuppfattningen i orten vara av avsevärd betydelse. Någon anledning att i detta sammanhang ingå på frågan om förfång genom nedskräpning torde icke föreligga.

Å andra sidan kan jag ej heller tillstyrka att rätten till sådant nyttjande av annans strand eller vattenområde som ej föranleder något förfång begränsas till saltsjön och de stora insjöar där fritt fiskevatten förekommer. Denna rätt lär nämligen kunna vara av betydelse ej blott för frifisket utan

också t. ex. för utnyttjandet av oskiftat fiske i fall då marken är skiftad. Enligt uppgift i remissyttrandena har det på sina håll förekommit att i dylikt fall strandmarkens ägare förbjudit övriga delägare att beträda stranden samt att detta t. o. m. skett i direkt avsikt att hindra dem från att utöva sin rätt till fiske efter kräftor eller annat.

För att befogenheten i fråga icke skall kunna missbrukas torde den emellertid — i enlighet med vad som påpekats i flera remissyttranden — böra uttryckligen begränsas till sådant nyttjande som är av tillfällig karaktär. Visserligen innebär detta att hänsyn ej tages till det på vissa platser tillämpade bruket att vid fiske med ålbottengarn varaktigt sträcka förtöjningsanordningar in på grannens vattenområde, men detta lär i praktiken vara av föga betydelse eftersom nämnda bruk ändock torde få anses skyddat genom lokal grannelagsrätt.

Med avseende å sådant nyttjande som föranleder förfång har kommittén föreslagit att rätten därtill icke skall omfatta strand som utgöres av tomt eller plantering. Vid remissbehandlingen har gjorts gällande att yrkesfiskarens rörelsefrihet därigenom kunde komma att bli alltför snävt begränsad. Denna anmärkning kan enligt min uppfattning icke fränkännas ett visst fog. Särskilt om en ny s. k. sillperiod skulle inträffa, kan det vara av stor vikt för yrkesfisket och därmed för folkförsörjningen att fiskarena överallt kunna få tillträde till stränderna. Övervägande skäl synas mig därför tala för att även tomt och plantering skola få tagas i anspråk också när förfång uppkommer. Till skydd för hemfridsintresset torde dock böra stadgas att så må ske, allenast om det ej kan undvikas utan väsentlig olägenhet.

Vad slutligen angår bestämmandet av ersättning för skada och intrång synes det mig lämpligast att parterna i första hand hänvisas att anlita skiljemannaförfarande men att den som så önskar får rätt att i stället påkalla prövning av domstol. Har skiljedomsförfarande inletts, böra dock parterna vara skyldiga att åtnöjas med skiljemännens beslut.

34 och 35 §§.

Vår rätt har sedan gammalt innehållit föreskrifter om att, till tryggande av fiskens vandringar, viss led eller ådra i vattnet skall hållas fri. I nu gällande fiskerättslag meddelas bestämmelser härom i 14—16 §§. Huvudregeln är, enligt 14 §, att i älv, ström, å eller sund, där fisken har sitt drev, en sjättedel av bredden vid vanligast förekommande lågt vattenstånd skall, i djupaste vattnet, lämnas fri från fast eller rörlig fiskeredskap som kan hindra fisken att framgå. Länsstyrelsen må dock, efter att hava hört rättsägarna och inhämtat yttrande av sakkunnig, medgiva undantag från detta förbud. I 15 § stadgas, att där älv, ström eller å utfaller i havet eller insjö eller vidtager från insjö eller större vattendrag, »det djupaste vattnet» skall lämnas fritt från fiskeredskap av nyss angiven beskaffenhet. Slutligen föreskrives i 16 §, att om någon har särskild rättighet att för fiske stänga led eller ådra som avses i 14 eller 15 §, han skall njuta den rättigheten till godo.

I kommittéförslaget behandlas förevarande ämne i 29 och 30 §§,

varvid föreslås att det vatten som skall hållas öppet för vandringsfisken skall erhålla beteckningen fiskådra. Bestämmelserna i kommittéförslaget äro i vissa avseenden något strängare än gällande rätt. Enligt förslaget skall sålunda fiskådra finnas, förutom i älvar, strömmar, åar och sund, även i större bäckar och, om vattnet är förgrenat, i varje gren där fisken har sitt drev. Vidare ha bestämmelserna i 15 § 1896 års lag ersatts med en föreskrift, att på de platser där vattendrag med fiskådra mynnar ut i havet eller möter eller lämnar insjö eller större vattendrag, fiskådran skall med oförändrad bredd fortsätta i djupaste vattnet 300 meter ut. En ytterligare skärpning är, att fiskådra skall hållas fri ej blott från fiskeredskap som kan hindra fiskens gång utan också från andra anordningar som äro avsedda att hindra eller skrämma fisken. Slutligen föreslås att länsstyrelsen skall erhålla en allmän befogenhet att föreskriva avvikelser från bestämmelserna angående fiskådra, om sådant påkallas av allmänna eller enskilda fiskeriintressen och åtgärden icke kan antagas leda till förfång för någon som ej samtyckt därtill. Kommittén har framhållit, att med detta stadgande bl. a. avsåges att öppna möjlighet till jämkningar i fråga om fiskådrans bredd och läge.

I övrigt överensstämmer kommittéförslaget i huvudsak med den nuvarande lagen. Fiskådran skall alltså fortfarande omfatta en sjättedel av det ifrågavarande vattnets bredd vid vanligast förekommande lågt vattenstånd, och förbehållet för särskild rättighet att för fiske stänga fiskådra har bibehållits. Kommittén har emellertid förordat, att särskild utredning skulle ske angående lämpligheten av att senare övergå till att bestämma fiskådrans bredd efter förhållandena vid medelvattenföring, samt ifrågasatt, om ej befintliga rättigheter att för fiske stänga fiskådra borde i viss utsträckning inlösas av det allmänna.

Vid remissbehandlingen har kommitténs förslag i det stora hela mötts med gillande. Ingen erinran har framställts mot att i lagen införa beteckningen fiskådra, och även de sakliga ändringar kommittén föreslagit ha i princip vunnit allmän anslutning. Från flera håll ha dock framställts önskemål om jämkningar av olika slag.

Vad angår frågan i vilka vatten fiskådra skall förekomma, har sålunda i åtskilliga yttranden gjorts gällande, att den av kommittén föreslagna utvidgningen icke vore tillräckligt vittgående utan att fiskådra borde finnas jämväl i mindre bäckar, eller överhuvud i varje vattendrag som vore sådant att fisken kunde sägas ha sitt drev där. Uttalanden av denna innebörd ha gjorts av bl. a. *lantbruksstyrelsen, länsstyrelserna i Södermanlands, Uppsala, Kalmar och Malmöhus län, Kalmar läns fiskevattensägareförbund, Vätterns fiskareförbund, föreningen statens fiskeritjänstemän och Svenska fiskevårdsförbundet*. Sistnämnda förbund har i detta sammanhang anfört följande.

Många bäckar med ett gott laxöringsfiske måste räknas till de små bäckarna. Då det med den dominans, kraftintressena numera förstått att skaffa sig på så gott som alla andra intressens bekostnad, knappast är att förutse

att ens några större vattendrag skola undgå utbyggnad, är det av så mycket större vikt att de ej utbyggnadsvärdiga vattendragen förbehållas vandringsfisken.

Länsstyrelsen i Kronobergs län och förvaltningsutskottet i samma läns hushållningssällskap ha särskilt framhållit att föreskrifterna om fiskådra borde gälla även för kanaler.

Kammarkollegiet har erinrat, att stadgandet om fiskådra i sund enligt sin lydelse bleve tillämpligt bl. a. på Kalmarsund, vilket knappast kunde vara avsett. Det vore därför önskvärt att en bestämning meddelades som angåve att det skulle vara fråga om smalare sund till innanför liggande vatten.

Även *förvaltningsutskotten i Kopparbergs läns och Hallands läns hushållningssällskap* samt *Norra Kalmar läns kustfiskareförbund* ha anmärkt, att begreppet sund icke vore tillräckligt bestämt.

Beträffande fiskådrans bredd ha *förvaltningsutskotten i Skaraborgs och Örebro läns hushållningssällskap* samt *Vänerns fiskareförbund* ansett, att denna borde fördubblas och alltså bestämmas till en tredjedel av vattnets totala bredd. *Värmlands länsförbund av Riksförbundet landsbygdens folk* har hemställt, att en sådan ökning av bredden måtte föreskrivas för de vattendrag inom länet där sjöfarten vore livligast, nämligen Klarälven, Norsälven, Byälven och Gullspångsälven. *Södra Sveriges fiskeriförening u. p. a.* har sagt sig starkt ifrågasätta, om en så smal fiskådra som en sjättedel av vattnet verkligen kunde giva fisken tillfredsställande skydd, därest vattendraget i övrigt stängdes med redskap. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län och förvaltningsutskottet i samma läns hushållningssällskap* ha likaledes uttalat, att den föreslagna bredden kunde vara alltför liten, men ha samtidigt erinrat om att förslaget gäve möjlighet att genom särskilda föreskrifter undanröja denna olägenhet. *Förvaltningsutskottet i Norrbottens läns hushållningssällskap* har anført att i vattendrag, där värdefull fisk framginge, fiskådrans bredd och läge borde fastställas av offentlig myndighet.

Kammarkollegiet har ansett att fiskådrans bredd helst borde bestämmas efter ett högre vattenstånd än som angivits i förslaget. Härom har kollegiet anført följande.

Det hade varit önskvärt att bestämningen »vanligast förekommande lågt vattenstånd» även här utbyts mot ett mer lättbestämt vattenstånd. Kollegiet skulle icke anse det vara till skada ur allmänna fiskerisynpunkter om bredden på fiskådran ökades, t. ex. genom dess anknytning till medelvattenståndet eller genom att dess bredd bestämdes till en tredjedel vid vanligast förekommande lågt vattenstånd. Någon ersättnings skyldighet för statsverket synes en sådan ändring ej behöva medföra.

Det är vidare av vikt, att det utsäges att vattenståndet skall hänföras till oreglerade vattenföringar. Särskilt vid veckoregleringar kan det inträffa, att ytterst ringa vattenmängder framläppas, vilket kan göra det skydd, fiskådran skulle medföra, illusoriskt, då några föreskrifter om ändrad bredd på fiskådra ej torde kunna förväntas från vattendomstolarna.

Liknande synpunkter ha anförts av *förvaltningsutskottet i Kopparbergs läns hushållningssällskap*, varjämte ett flertal andra remissinstanser för-

klarat sig dela kommitténs mening, att en förnyad utredning om vilket vattenstånd som skall vara avgörande snarast borde komma till stånd.

Mot förslaget, att vid flodmynningar m. m. fiskådran skall med oförändrad bredd fortsätta i djupaste vattnet 300 meter ut, ha *förvaltningsutskottet i Kristianstads läns hushållningssällskap* och *fiskeriintendenten i södra distriktet* erinrat, att det kunde bli svårt att fixera läget av en sådan fiskådra samt att den i vissa fall skulle få så ringa bredd att den ej fyllde de anspråk som borde ställas. *Förvaltningsutskottet i Blekinge läns hushållningssällskap* har anmärkt, att bestämmelsen kunde kringgås genom att ådran instängdes med redskap, som sattes längs dess sidor för att 301 meter från vattendragets mynning stänga av ådran tvärs över. *Förvaltningsutskottet i Kalmar läns norra hushållningssällskap* och *Norra Kalmar läns kustfiskareförbund* ha yttrat, att en fortsättning av fiskådran 300 meter ut från mynningen ofta kunde vara alltför kort, varemot *kammarkollegiet* ansett, att detta avstånd ibland kunde vara för långt, samt ifrågasatt, om ej i insjöar fiskådrans längd borde begränsas till en fjärdedel av sjöns bredd, dock högst 300 meter. *Föreningen statens fiskeritjänstemän*, *Svenska fiskevårdsförbundet*, *länsstyrelsen i Malmöhus län*, *Södra Sveriges fiskeriförening*, *Malmöhus läns fiskeriförening* och *Kristianstads läns fiskeriförening* ha förordat, att nu åsyftade stadgande skulle ersättas med en föreskrift som förbjöde utsättande av hinderliga redskap inom en sektor med spetsen i vattendragets mynning och med en icke alltför obetydlig radie. Angående radiens längd har föreningen statens fiskeritjänstemän uttalat, att den lämpligen kunde bestämmas till tjugu gånger vattendragets bredd, dock minst 50 och högst 500 meter. *Svenska fiskevårdsförbundet* har ansett, att längden icke borde få understiga 100 och icke överstiga 1 000 meter.

Med anledning av förslagets föreskrift, att i fiskådra ej skola få utsättas fiskredskap som kunna hindra fiskens gång eller andra anordningar, avsedda att hindra eller skrämma fisken, ha *fiskeriintendenten i södra distriktet* och *Södra Sveriges fiskeriförening* hemställt, att det måtte närmare angivas vilka redskap som åsyftades, så att tvekan ej behövde uppstå, huruvida t. ex. notdragning vore tillåten eller ej. Uttalanden i samma riktning ha gjorts av *förvaltningsutskottet i Kalmar läns norra hushållningssällskap*, som anfört att hinder ej borde föreligga att sätta skötar i mittersta delen av ett sund, samt av *förvaltningsutskottet i Norrbottens läns hushållningssällskap*, som betonat att rörliga redskap, t. ex. laxnotar, ej borde få användas på sådant sätt att fiskådrans karaktär av uppfartsled för fisken äventyrades. *Göta hovrätt* har framhållit, att skrämseLANORDNING kunde anbringas ej blott i utan också intill fiskådran samt att detta borde beaktas vid utformningen av lagtexten.

Med avseende å frågan om fortbeståndet av särskilda rättigheter att stänga fiskådra har *Svenska fiskevårdsförbundet* anfört att dessa rättigheter borde upphävas i den mån de ej tillkommit efter prövning av vattendomstol. De vore nämligen skadliga för fiskevården.

Förvaltningsutskotten i Uppsala, Hallands, Kopparbergs, Gävleborgs, Jämtlands och Norrbottens läns hushållningssällskap, fiskeriintendenten i södra distriktet, Södermanlands skärgårdsfiskareförbund, Mälarens fiskareförbund, föreningen Sveriges länsfiskeritjänstemän och föreningen statens fiskeritjänstemän ha samtliga uttalat önskemål om att särskild utredning måtte ske rörande möjligheten att inlösa alla eller flertalet dylika rättigheter.

I detta sammanhang må också nämnas att flera remissinstanser ansett bestämmelser böra meddelas, som begränsade möjligheten att utnyttja kvarn- och kraftverksdammar m. m. för fiskeriändamål. Yrkande härom har framställts bl. a. av *föreningen statens fiskeritjänstemän*, som anfört att det icke vore ovanligt att man i dylika dammar insatte fiskredskap för fångst av ål, lax och laxöring. Vid ett av våra större kraftverk hade man för övrigt erhållit ett givande ålfiske genom att fånga ål på turbingallren. *Fiskeriintendenten i nedre norra distriktet* har intagit samma ståndpunkt och anfört följande.

Fiskådra bör finnas även där vattendraget passerar en dammbyggnad. Det vore därför önskvärt med en bestämmelse att en fiskebyggnad (ålkista, tina etc.) uppförd i anslutning till en för annat ändamål byggd damm endast får användas, när minst en sjättedel av den normala lågvattenmängden (eller hellre en sjättedel av den vid tillfället framrinnande vattenmängden) rinner fritt genom ett utskov beläget minst lika lågt som intaget till fiskebyggnaden. Fångst av uppvandrande fisk bör vara tillåten endast när fisken obehindrat kan vandra upp även genom nämnda utskov.

Vad slutligen beträffar förslaget om befogenhet för länsstyrelsen att meddela från lagens bestämmelser avvikande föreskrifter angående fiskådras beskaffenhet har i åtskilliga yttranden gjorts gällande att kommittén gått alltför försiktigt fram.

Fiskeriintendenterna i mellersta och östra distrikten, länsstyrelsen i Värmlands län, förvaltningsutskotten i Södermanlands, Skaraborgs och Värmlands läns hushållningssällskap, Södermanlands skärgårdsfiskareförbund, Malmöhus läns fiskeriförening, Kristianstads läns fiskeriförening, Vätterns fiskareförbund och fiskerinämnden för Väneren ha sålunda uttalat att dylika föreskrifter borde få givas även om samtycke ej erhållits från alla som kunde komma att lida förfång. Eljest kunde synnerligen välbehörliga åtgärder förhindras genom motstånd från en enda fiskerättsägare.

Svenska fiskevårdsförbundet har ifrågasatt om ej ordet »förfång» borde utbytas mot uttrycket »avsevärt förfång».

Lantbruksstyrelsen har däremot framhållit, att vidgade befogenheter för länsstyrelsen syntes kunna medföra rättsförluster för enskilda fiskerättsägare, och har därför motsatt sig någon uppmjukning av kommittéförslaget.

Kammarkollegiet har ansett att prövningen ej borde ankomma på länsstyrelsen utan förläggas till vederbörande vattendomstol. Till stöd härför har kollegiet anfört följande.

Fråga om fiskådras sträckning sammanhänger mycket ofta med uppförande av fast fiskebyggnad eller annat byggande i vatten, som ändock på-

kallar vattendomstols prövning. Det kan vidare ej i förväg avgöras att en flyttning av fiskådra ej är till förfång för någon. Skulle det under målets handläggning hos länsstyrelsen visa sig att så skulle vara förhållandet, måste ansökningen avvisas. Om fråga om fiskådras läge och sträckning samt dess flyttning alltid finge upptagas av vattendomstol, skulle ett onödigt dubbelarbete eller en resultatlös ansökning undvikas. Härtill kommer att formerna för vattendomstols handläggning av ett ansökningsmål erbjuda större garantier för att någons rätt ej trädes för nära samt för att resultatet blir sakligt riktigt, än länsstyrelses prövning. Länsstyrelsen torde bliva i hög grad beroende av uppfattningen hos den fiskeritjänsteman, som yttrat sig över ansökningen, medan en vattendomstol har större möjligheter att bilda sig en egen åsikt i frågan, framför allt genom att sammanträda på platsen. Ett av vattendomstol meddelat beslut kan också på ett enkelt sätt erhålla publicitet genom anteckning i vattenboken.

Departementschefen. Det är ett synnerligen viktigt fiskevårdsintresse att vandringsfisken ej alltför mycket hämmas i sin rörelsefrihet. De bestämmelser till förekommande härav som finnas i 1896 års lag äro delvis tämligen allmänt hållna och erbjuda numera icke ett fullt tillräckligt skydd. De torde därför, såsom kommittén föreslagit, böra förtydligas och i viss mån skärpas. Av flera skäl är det emellertid nödvändigt att denna revision sker med försiktighet. Kommitténs förslag innefattar enligt min mening i allt väsentligt en lämplig och skälig avvägning mellan de olika intressen, varom i detta sammanhang är fråga. På några punkter har jag emellertid funnit mig böra föreslå vissa jämkningar.

Sålunda har jag ansett mig böra beakta de vid remissbehandlingen framförda önskemålen att bestämmelserna om fiskådra måtte göras tillämpliga på allt rinnande eller hopträngt vatten där fiskvandring förekommer. I enlighet härmed har i departementsförslaget angivits att i »vattendrag och sund» fiskådra skall finnas i varje gren där fisken har sitt drev. Detta innebär bl. a. att om vattnet i en älv på viss sträcka ledes fram i kanal vid sidan av den naturliga älvfåran, fiskådra skall finnas i kanalen, såvida fisken kan sägas ha sitt drev i denna. Huruvida så är fallet eller ej får bedömas efter förhållandena vid tidpunkten i fråga. Förekommer fiskvandring såväl i den naturliga fåran som i kanalen, skall fiskådra finnas i dem båda. I vad mån ett vattendrag eljest skall anses uppdelat i grenar kan naturligtvis i vissa gränsfall bli föremål för tvekan, men några avgörande praktiska olägenheter lära ej komma att föranledas härav. I varje fall torde det vara uppenbart att det nu i vissa norrlandsälvar på sina håll tillämpade bruket, att fasta laxfisken slås ut över en hel flodarm, framdeles kommer att bli tillåtet endast såvitt en särskild rättighet därtill kan anses föreligga, exempelvis på grund av urminnes hävd. Även tolkningen av ordet »sund» kan måhända någon gång bereda vissa svårigheter. Av sammanhanget torde emellertid tillräckligt tydligt framgå, att uttrycket ej skall åsyfta bredare vatten än att det i praktiken är möjligt att anbringa en sammanhängande avstängning från strand till strand.

Vad angår frågan om fiskådras omfattning och läge vid flodmynningar och på liknande ställen — ofta mycket goda fiskeplatser — biträder jag lika-

ledes kommitténs förslag. Detta torde tämligen nära överensstämma med vad som nu tillämpas och synes vara ägnat att, åtminstone i flertalet fall, bereda ett någorlunda tillfredsställande skydd. I den mån på något håll större fredningsområde kan vara behövt torde lokala bestämmelser där-om kunna med stöd av fiskeristadgan utfärdas av länsstyrelsen. I likhet med kommittén har jag också ansett lämpligt att länsstyrelsen jämväl i nu avsedda fall skall kunna meddela dispens från förbudet att använda sådant redskap eller eljest anbringa sådan anordning som kan hindra fisken att komma fram.

Detta förbud har, med anledning av vad som anförts vid remissbehandlingen, i departementsförslaget utvidgats till att avse även anbringande i omedelbar närhet av fiskådra av anordning med syfte att avhålla fisken i ådran från att gå fram i denna. Däremot har jag icke ansett erforderligt att i lagtexten närmare än i gällande lag angiva vilka redskap som skola vara förbjudna. I sådant avseende föreskrives följaktligen blott, att fiskådra skall hållas fri från redskap som kan hindra fiskens gång. Härav torde tillräckligt tydligt framgå, att bl. a. vanlig notdragning är tillåten men att å andra sidan notar eller liknande rörliga redskap ej få hållas stadigt utsatta på sådant sätt, att de göra samma tjänst som t. ex. en fiskegård eller en ryssja.

I anslutning till nämnda förbudsbestämmelser har i departementsförslaget — liksom i kommitténs förslag — upptagits ett stadgande att om någon äger särskild rättighet att för fiske stänga fiskådra, han skall njuta den rättigheten till godo. Jag har nämligen icke ansett mig kunna biträda önskemålet att sådan rättighet ej längre skall äga giltighet. Emellertid vill jag framhålla att bestämmelsen endast avser rättigheter att uppföra fiskebyggnad eller vidtaga annan anordning »för fiske». Den äger sålunda icke tillämpning i fråga om dammbyggnader för annat ändamål, t. ex. vattenreglering.

Beträffande dylika byggnader bör enligt min mening i princip anses gälla att fiskådra skall finnas. Det bör följaktligen icke anses tillåtet att placera en ålkista eller ett liknande redskap i en dammöppning om ej fri passage för fisken finnes på annat håll. En annan sak är att det i nu åsyftade fall ej sällan kan möta svårigheter att tillämpa bestämmelserna om fiskådra efter deras ordalydelse. Det lär emellertid överhuvud icke vara möjligt att generellt i lag angiva var fiskådran skall gå i konstbyggnader. Med hänsyn härtill är det önskvärt att den som vill utsätta fiskeredskap i dylik byggnad på förhand skyddar sig mot efterräkningar genom att söka länsstyrelsens tillstånd. Länsstyrelsen torde vara oförhindrad att vid meddelande av dylikt tillstånd föreskriva de närmare villkor länsstyrelsen finner påkallade.

Vad till sist beträffar frågan om befogenhet för länsstyrelsen att meddela från lagen avvikande föreskrifter angående fiskådra vill jag framhålla, att en sådan befogenhet ej sällan torde kunna vara av stort praktiskt värde. Särskilt i reglerade vattendrag kan det mången gång vara önskvärt att fiskådran förläggas till annan del av vattnet än den djupaste, där strömmen

ofta är mycket stark. Likaså kan det t. ex. vid en flodmynning vara förmanligt att fiskådrans fortsättning i havet kan givas en annan sträckning än enligt huvudregeln. Det bör icke möta några avgörande betänkligheter att låta länsstyrelsen besluta om dylik flyttning av fiskådra. — I vissa fall skulle det säkerligen också vara till fördel för fiskevården, om fiskådrans bredd kunde lokalt utökas. Ett så betydande ingrepp i enskild rätt synes mig emellertid ej lämpligen böra ske i annan form än genom lagstiftning. Ej heller kan jag förorda någon uppmjukning av kravet på samtycke från alla som kunna lida förfång av den tilltänkta åtgärden. Departementsförslaget har avfattats i enlighet med vad jag sålunda anför.

Kommittén har förutsatt att besvär över länsstyrelses beslut i nu avsedd fråga skulle upptagas och prövas av regeringsrätten. Därest länsstyrelsernas befogenhet begränsas på sätt jag nu föreslagit lär emellertid prövningen utan olägenhet kunna förläggas till Kungl. Maj:t i statsrådet.

36—39 §§.

Beträffande dessa paragrafer, som handla om åtgärder mot vanskötsel av fiske, torde jag få hänvisa till den tidigare framställningen.

40—42 §§.

Enligt 17 a § 1896 års lag skall den, som olovligen fiskar i annans fiskevatten eller sätter ut fast redskap i vatten, där fiskerätt tillkommer varje svensk undersåte, eller genom grävning eller annorledes drager till sig annans fiske eller genom stängsel eller fiskeredskap avhåller fisk från annans fiskevatten, dömas för olovligt fiske till dagsböter eller, där brottet är grovt, till fängelse i högst sex månader. Vidare stadgas, att om delägare missbrukar sin rätt i samfällt fiske, han skall straffas med dagsböter.

Motsvarande bestämmelser återfinnas i kommittéförslaget under 54 och 55 §§.

I 54 § föreslås sålunda straff för den som »idkar fiske vartill han ej äger rätt». Kommittén har i motiven framhållit att under detta uttryck borde inbegripas dels olovligt fiske å annans enskilda vatten, dels ock obehörigt utsättande av fast redskap i fritt fiskevatten. Brottet har betecknats såsom olovligt fiske.

Enligt 55 § skall vidare såsom för olovligt fiske dömas envar, som olovligen genom grävning eller annorledes drager till sig annans fiske, eller olovligen genom fiskeredskap, stängsel eller skrämselanordning avhåller fisk från att gå fram i fiskådra, eller missbrukar sin rätt i samfällt fiske, eller ock på visst i paragrafen närmare angivet sätt håller notvarp eller redskap utmärkt i uppenbart syfte att därigenom avhålla annan från att fiska. I motiven har anförts att bestämmelsen om straff för anbringande av hinder i fiskådra vore avsedd att ersätta det nuvarande stadgandet om utestängande av fisk från annans fiskevatten, vilket stadgande, enligt sina förarbeten, icke skulle åsyfta annat än olaglig avspärrning av rinnande vatten.

Straffet har av kommittén för normalfallen föreslagits till dagsböter, ej

under tio. Om brottet är att anse såsom synnerligen ringa, skall dock enligt förslaget lindrigare straff kunna ådömas. Å andra sidan skall, om fisket bedrivits vanemässigt eller i större omfattning eller omständigheterna eljest äro försvårande, kunna dömas till fängelse i högst sex månader. Till motivering för dessa stadganden har kommittén anført, att det funnes behov av skärpta åtgärder mot tjuvfisket och att normalstraffets minimum därför ansetts böra höjas. Detta medförde emellertid, att strafflindring borde kunna inträda vid mera obetydliga förseelser, som medförde ringa skada och ofta skedde av obetänksamhet. Fängelsestraff borde kunna ådömas, förutom vid vaneförbrytelser och olovligt fiske i större skala även t. ex. i sådana fall, då fisken haft ett betydande avelsvärde eller fångstobjektet eljest varit särskilt värdefullt.

Vid remissbehandlingen har Göta hovrätt uttalat betänkligheter mot den föreslagna höjningen av normalstraffet samt erinrat att något särskilt straffminimum ej funnes beträffande olovlig jakt, ehuru detta brott i allmänhet syntes uppfattas som svårare än olovligt fiske.

Åtskilliga länsstyrelser och andra myndigheter ha däremot ansett, att straffet för olovligt fiske borde skäpas utöver vad kommittén föreslagit, t. ex. genom att minimum höjdes från tio till tjugu dagsböter eller genom att den särskilda lägre skalan för synnerligen ringa brott finge utgå. Som stöd för dessa yrkanden har anförts, att det tilltagande tjuvfisket på många håll utgjorde en verklig fara för fiskbeståndet samt att det hos domstolarna funnes en viss benägenhet att utmäta så lindriga straff att respekten för lagen minskades.

Svenska fiskevårdsförbundet, föreningen statens fiskeritjänstemän samt förvaltningsutskotten i Västernorrlands och Norrbottens läns hushållningssällskap ha ifrågasatt, om ej en särskild strängare straffskala borde tillämpas vid olovligt fiske efter lax. Till motivering härav har bl. a. anförts, att om ett fast laxfiske olovligen utbyggdes i fiskådran, kunde detta medföra att vinsten av fisket ökades med kanske 1 000 kronor om dagen. Tjuvfiske efter lax borde jämföras med tjuvskytte efter älg.

Hovrätten för övre Norrland har bl. a. erinrat att det förhållandet, att fängelse skulle kunna ådömas även vid allmänt försvårande omständigheter, medförde vissa processuella olägenheter. Sålunda uteslötes därigenom möjligheten att i bagatellfall använda strafföreläggande.

Departementschefen. I departementsförslaget ha straffbestämmelserna uppdelats på tre paragrafer.

I 40 § behandlas olovligt fiske i egentlig mening, d. v. s. fiske i vatten där vederbörande icke har rätt till sådant fiske varom fråga är. Straffet har för normalfallen satts till detsamma som enligt gällande lag, eller dagsböter utan särskild begränsning nedåt. Vid sidan därav föreslås en strängare straffskala med ett minimum av tjugu dagsböter och ett maximum av sex månaders fängelse för sådana fall då fisket avsett lax eller bedrivits vanemässigt eller i större omfattning. Något behov av att kunna döma till frihets-

straff även då omständigheterna eljest äro försvärande torde i praktiken knappast föreligga.

Samma straff som för olovligt fiske skall enligt 41 § drabba den, som olovligen genom grävning eller annorledes drager annans fiske till sig eller bryter mot bestämmelserna om öppethållande av fiskådra eller mot ordningsföreskrifter för fritt fiske i enskilt vatten.

Däremot har jag icke ansett lämpligt att missbruk av fiskerätt i samfällt fiske skall kunna medföra frihetsstraff. Påföljden för sådant missbruk har följaktligen i 42 § — liksom enligt gällande lag — bestämts till dagsböter.

Obehörigt utmärkande av redskap eller notvarp bör enligt min uppfattning överhuvud ej kriminaliseras. I stället bör den som lider skada av åtgärden kunna påkalla handräckning för utmärkningens avlägsnande.

Enligt 17 a § andra stycket i 1896 års lag må brott som avses i lagen icke utan angivelse åtalas av allmän åklagare, om det endast förnärmar enskilds rätt. Jag har ansett lämpligast att denna begränsning nu borttages. Kommittén hade föreslagit att i vissa fall åtalsrätt skulle tillkomma jämväl statens fiskeritjänsteman samt fisketillsynsman som förordnats av länsstyrelse eller fiskeristyrelsen. För min del har jag dock av flera skäl funnit mig icke böra tillstyrka detta förslag.

43 §.

I 18 § 1896 års lag stadgas, att vid olovligt fiske fångsten eller, om den ej kan tillrättaskaffas, dess värde skall vara förverkat till fiskevattnets innehavare eller, då fisket skett på fritt fiskevatten, till kronan.

K o m m i t t é n har föreslagit att, förutom fångsten, jämväl vid fisket begagnade redskap i regel skola dömas förverkade, dock ej om brottet är att anse som synnerligen ringa eller sådan påföljd eljest befinnes obillig.

I r e m i s s y t t r a n d e n a har detta förslag i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. *Fiskerintendenten i mellersta distriktet* har sålunda uttalat att den ifrågavarande skärpningen enligt hans uppfattning vore välbehövlig.

Hovrätten för övre Norrland har däremot anført, att förverkande även av redskapen syntes vara en alltför allvarlig påföljd i normalfallen. Den borde anknytas endast till ett mera kvalificerat brottsligt förfarande.

Departementschefen. Enligt min uppfattning tala goda skäl för att även redskap som använts vid olovligt fiske skola kunna förklaras förverkade. Förutsättningarna därför synas lämpligen böra vara i stort sett desamma som i 2 kap. 17 § strafflagen uppställts för förverkandeförklaring enligt den lagen. Bestämmelser i enlighet härmed ha upptagits i 43 § i departementsförslaget.

Frågan vem förverkad egendom skall tillfalla behandlas i 45 §. I detta avseende intager tydligen fångsten en särställning. Den bör liksom för närvarande tillkomma fiskerättsägaren. Vad redskap beträffar kan däremot fiskerättsägaren knappast anses ha några berättigade anspråk. Övervägande skäl ha därför synts mig tala för att värdet av förverkat redskap skall till-

falla kronan. Jag erinrar att denna ordning tillämpas i fråga om jaktredskap som dömts förbrutna på grund av olovlig jakt (36 § lagen om rätt till jakt).

44 §.

Denna paragraf är avsedd att ersätta 19 § 1896 års lag. Där stadgas bl. a. att om någon, som olovligen fiskar i annans fiskevatten, anträffas på bar gärning, må den som fiskevattnet äger eller innehaver eller hans folk från den fiskande taga båt, redskap eller annat till vedermåle och pant och behålla det till dess han bjuder rätt för sig. I fritt vatten tillkommer enahanda befogenhet åklagaren.

Kommittéförslaget upptager i 57 § första stycket ett motsvarande stadgande, dock med tillägg att i fritt fiskevatten sådant beslag må verkställas även av fisketillsynsman som förordnats av länsstyrelse eller fiskerimyndighet. I andra stycket av samma paragraf föreskrives, att rätten att kvarhålla gods som bevis skall upphöra, om ej åtal eller angivelse till åtal skett inom en månad från det den fiskande blivit känd. Vidare stadgas i tredje stycket, att med beslagtaget gods som ej utgöres av fångst skall förfaras på samma sätt som med hittegods.

I motiven har kommittén framhållit att reglerna om beslag vid olovligt fiske ägde stor praktisk betydelse. De fyllde dubbla syften: ett civilrättsligt, nämligen att trygga fiskerättshavarens rätt till skadestånd, och ett straffprocessuellt, nämligen att säkra möjligheterna att inför eller utom rätta överbevisa den brottslige om hans gärning. Beträffande innebörden av förslaget har kommittén bl. a. anfört att av hänvisningen till hittegods-lagstiftningen följde, att godset komme att tillfalla beslagtagaren om ägaren ej bleve känd inom ett år från det beslaget anmäldes hos polismyndighet eller ägaren ej komme inom tre månader från det han av polismyndighet underrättats om beslaget eller ägaren eljest kunde anses ha uppgivit sin rätt.

I remissyttrandena ha endast vissa detaljerinringar framställts.

Fiskeriintendenten i södra distriktet, förvaltningsutskottet i Blekinge läns hushållningssällskap och Södra Sveriges fiskeriförening ha hemställt att beslagsrätt uttryckligen måtte tillerkännas även sådan tillsynsman vilken av fiskerättsägarna satts att bevaka deras fiskevatten. Samma fråga har berörts av *lantbruksstyrelsen*, som likaledes ansett, att en dylik av fiskerättsägarna anställd tillsynsman borde ha beslagsrätt, men samtidigt framhållit, att det icke syntes påkallat att för detta syfte göra någon ändring i förslaget, enär han syntes kunna betraktas såsom tillhörande eller likställd med fiskerättsägares folk.

Göta hovrätt har bl. a. erinrat att åklagare och fisketillsynsman borde få rätt att ingripa även på enskilt vatten, t. ex. mot en utlänning som fiskade vid Skånes kust. Vidare har hovrätten ansett det böra klart angivas vilka av hittegodslagens bestämmelser som skulle vara tillämpliga i fråga om förfarandet med beslagtaget gods. Bestämmelsen i 5 § hittegodslagen,

att upphittare som ej fullgör vad i 1 § av lagen är stadgat skall straffas efter allmän lag och hava förverkat all rätt på grund av fyndet, borde skäligen ej tillämpas mot en fiskerättsägare som använt sig av sin rätt enligt fiske-lagen att taga i beslag och kvarhålla gods. Slutligen har hovrätten anmärkt att det i lagtexten borde uttryckligen utsägas att beslagsrätten omfattade också förverkad fångst.

Ett uttalande av sistnämnda innebörd har gjorts även av *Svea hovrätt*.

Departementschefen. Numera finnas allmänna bestämmelser om beslag i 27 kap. rättegångsbalken. Enligt detta kapitel må beslag läggas å varje föremål som skäligen kan antagas äga betydelse för utredning om brott eller vara genom brott någon avhänt eller på grund av brott förverkat. I allmänhet får beslag äga rum allenast efter beslut av åklagaren eller, i stad, den polistjänsteman som leder förundersökningen angående brottet. Om fara är i dröjsmål, må dock, även utan sådant beslut, åtgärden verkställas av underordnad polisman. I dylikt fall skall emellertid anmälan om beslaget skyndsamt göras hos åklagaren eller undersökningsledaren, som har att omedelbart pröva, om beslaget skall bestå. Den som drabbats av beslag äger hos rätten påkalla prövning av beslaget. Om detta därvid fastställs, skall rätten tillika utsätta viss tid, inom vilken åtal skall väckas. I annat fall än nu sagts skall åtal väckas inom en månad från det beslaget verkställdes. Väckes ej åtal i rätt tid, skall beslaget hävas.

Dessa bestämmelser äro, i den mån ej annat föreskrives, tillämpliga även på specialstraffrättens område. Några särskilda stadganden om rätt för åklagar- och polismyndigheterna att verkställa beslag på grund av olovligt fiske behövas följaktligen icke längre. Däremot torde föreskrifter om beslagsrätt för fiskerättshavare icke kunna undvaras. Fiskerättsägarna lära nämligen även i fortsättningen i stor utsträckning bli hänvisade till att själva bevaka sina vatten. Jag förordar också, i anslutning till kommitté-förslaget, att rätt till beslag tillerkännes fisketillsynsman som förordnats av länsstyrelse eller fiskeristyrelsen. Tillräcklig anledning att begränsa denna befogenhet till fritt fiskevatten synes mig icke föreligga.

Det bör emellertid enligt min mening ej lämpligen ifrågakomma att bibehålla den nuvarande regeln, att egendom som tagits till vedermäle och pant må behållas tills den fiskande »rätt för sig bjuder». Att en sådan regel upptagits i 1896 års lag torde väsentligen bero på att enligt lagens ursprungliga lydelse åtalsrätten i princip var förbehållen målsäganden. Det tedde sig då naturligt, att det fick ankomma på honom att omhändertaga bevismaterialet, men att å andra sidan sådant kvarhållande icke borde få bestå längre än till dess ägaren givit sig tillkänna och erkänt förseelsen. Numera har emellertid saken kommit i ett annat läge. Alltsedan 1942 har nämligen olovligt fiske kunnat åtalas även av allmän åklagare, om det av målsäganden angivits till sådant åtal, och genom den nyligen genomförda rättegångsreformen har målsägandens åtalsrätt än mer förlorat sin betydelse. Enligt 20 kap. 8 § rättegångsbalken i dess nya lydelse må nämligen målsägande ej väcka åtal för annat än rena målsägandebrott, såvida han ej först angivit brottet

och åklagaren beslutat att åtal ej skall äga rum. Detta medför att utredningen i mål om olovligt fiske så gott som undantagslöst kommer att handhavas av vederbörande åklagare. Det bör då också ankomma på honom att omhänderta beslagtagna egendom samt att avgöra, om och när sådan egendom utan våda kan återställas till ägaren. Verkställes beslag av annan än åklagaren eller befattningshavare vid polisväsendet, synes därför det beslagtagna böra skyndsamt överlämnas till närmaste polisman.

Häremot kan måhända invändas, att fiskerättshavaren i så fall ej längre skulle få möjlighet att utnyttja egendomen som pant för sitt anspråk på skadestånd. Om, på sätt jag förut förordat, som huvudregel föreskrives att redskap skola vara förverkade, kan nämnda synpunkt få betydelse allenast i fråga om annan egendom. Å denna kan fiskerättshavaren enligt 26 kap. rättegångsbalken erhålla kvarstad, därest han själv eller genom åklagaren framställer yrkande därom hos domstolen.

De nuvarande beslagsreglerna torde, åtminstone såvitt angår fiskerättshavares befogenhet att taga vedermåle och pant, icke äga tillämpning å fångsten. Eftersom denna skall vara förverkad till fiskerättshavaren lär det icke kunna förutsättas att tjuvfiskaren äger någon lösningsrätt, utan fiskerättshavaren torde vara befogad att genast tillgodogöra sig det fångade. Det synes lämpligt att i den nya lagen upptages ett uttryckligt stadgande av denna innebörd.

Departementsförslaget har avfattats i överensstämmelse med vad jag sålunda anförde.

Jag vill i detta sammanhang nämna att kommittén i 58 § av sitt förslag upptagit ett stadgande av innehåll att om den, som dreve olovligt fiske, satte sig till motvärn mot någon som hade beslagsrätt, detta skulle straffas såsom egenmäktigt förfarande. En sådan hänvisning måste numera anses överflödig, och stadgandet har därför ej medtagits i departementsförslaget.

45 §.

Beträffande denna paragraf hänvisas till vad jag anförde vid behandlingen av 43 §.

46 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om handräckning mot olovligt stängande av fiskådra eller obehörig utmärkning av notvarp. Den motsvarar 17 § 1896 års lag och 53 § i kommittéförslaget.

Den nu gällande lagen innebär i huvudsak, att om fiskådra blivit olagligen stängd med fiskeredskap eller notvarp hålles utmärkt i oriktigt läge eller under tid av året då det ej nyttjas, utmälningsmannen i orten må, på ansökan av den som därav lider men, meddela nödig handräckning.

Enligt kommitténs förslag skall, därest allmänna intressen äro i fråga, ansökan om handräckning kunna göras även av allmän åklagare, statens

fiskeritjänsteman och fisketillsynsman som förordnats av länsstyrelse eller fiskerimyndighet.

Ett par remissinstanser ha ansett, att befogenhet att söka handräckning borde tillkomma jämväl länsfiskeritjänstemännen. Dessutom har i några yttranden gjorts gällande, att handräckning genom utmätningsman vore en alltför tidsödande åtgärd. Det vore lämpligare att polismyndighet och fisketillsynsman finge rätt att utan omgång ingripa, så snart olaglig stängning av fiskådra ägt rum.

Departementsförslaget ansluter till kommitténs förslag. Länsfiskeritjänstemännen torde, i den mån de anses böra fullgöra övervakningsuppgifter, lämpligen kunna förordnas till fisketillsynsmän. Det lär därför icke vara behöfligt att särskilt omnämna dem i detta sammanhang. Ej heller synes det lämpligt att åt polismän och fisketillsynsmän gives en vidsträcktare befogenhet i förevarande avseende än som följer av de allmänna reglerna om beslag.

47 §.

Denna paragraf överensstämmer nära med 60 § i kommittéförslaget.

I första stycket stadgas att beslut som länsstyrelse meddelar med stöd av bestämmelse i förslaget skall anslås i länsstyrelsens lokal samt tillkännagivas i länskungörelserna och i en eller flera tidningar inom orten. Andra stycket innehåller föreskrifter att tiden för besvär mot länsstyrelsens beslut skall vara två månader, räknat från anslagsdagen, och tredje stycket upptager en bestämmelse av innebörd att sådant beslut av länsstyrelse, som avser ordningsföreskrifter för fritt fiske i enskilt fiskevatten, läget av fiskådra, tillstånd att i fiskådra utsätta redskap m. m. eller åtgärder mot vanskötsel av fiske, skall lända till efterrättelse utan hinder av anförda besvär, om ej länsstyrelsen annorlunda förordnar.

Vid remissbehandlingen av kommittéförslaget har *kammarkollegiet* erinrat att anslag i länsstyrelsens lokaler samt tillkännagivande i länskungörelserna syntes vara en tämligen värdelös form för delgivning. Det vore lämpligare att beslutet, förutom att det intoges i ortstidningar, ansloges i kommunerna samt att skriftlig underrättelse sändes till sökande och förklarande.

Länsstyrelsen i Uppsala län har hemställt om uttryckliga föreskrifter hur kostnaderna för kungörandet i länstrycket och i tidningarna skulle bestridas. Dessa föreskrifter kunde förslagsvis utformas antingen så att kostnaderna skulle betalas av allmänna medel, där ej beslutet meddelats uteslutande i enskilt intresse, eller också så att allt kungörande skulle bekostas av statsverket. Till förmån för sistnämnda lösning kunde åberopas, att hela fiskeregleringen ytterst bottnade i det allmännas intresse.

Vad kammarkollegiet anfört har icke synts mig innefatta tillräckliga skäl att frångå kommittéförslaget. Däremot har jag ansett lämpligt att en

bestämmelse meddelas om hur kungörelsekostnaderna skola bestridas. Övervägande skäl ha synts mig tala för att dessa kostnader alltid få stanna på statsverket.

Övergångsbestämmelserna.

Den föreslagna lagen torde böra träda i kraft den 1 januari 1950, varvid 1896 års lag bör upphöra att gälla. I förslaget har, i enlighet med vad som brukar tillämpas, upptagits en erinran, att om i lag eller författning förekommer hänvisning till lagrum som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas. I övrigt ha några särskilda övergångsstadganden icke ansetts erforderliga.

Förslaget till lag om ersättning för mistad fiskerätt.

Kommittén.

Som framgått av det förut anförda har kommittén förutsatt, att i den mån den nya lagstiftningen om fiskerätt eller om ägo gräns mot allmänt vattenområde medförde intrång i enskild rätt, ersättning härför skulle utgå av statsmedel. Kommittén har också utarbetat ett särskilt lagförslag i detta ämne.

Enligt 1 § i detta förslag skall ersättning i anledning av intrång i fiske rätt utgå i följande tre fall, nämligen *dels* då visst vattenområde, där enligt äldre lag fisket tillhörde strandägaren, enligt nya lagen blir att hänföra till fritt fiskevatten, *dels* då enligt bestämmelse i nya lagen varje svensk medborgare erhåller rätt att, annorledes än med torsksnöre eller långrev, i enskilt fiskevatten i saltsjön bedriva fiske, som tidigare var förbehållet strandägaren, *och dels* då särskild rättighet till fiske genom nya lagen blir helt eller delvis utan verkan. Ersättningen skall omfatta gottgörelse för värdet av den förmån som för fiskevattnets eller rättighetens ägare gått förlorad genom att fisket blivit fritt, så ock för förlust som av denna anledning eljest må hava tillskyndats honom. Om fisket vid nya lagens ikraftträdande var upplåtet till annan, skall jämväl denne njuta ersättning för honom tillskyndad skada.

I motiven till dessa stadganden har kommittén bl. a. anført, att de regler om rätt till fritt fiske å enskilt fiskevatten i de stora insjöarna, vilka upptagits i förslaget till fiskelag, väsentligen endast innebure ett lagfästade av hittillsvarande fiskepraxis. Något berättigat anspråk på ersättning med anledning av dessa regler kunde därför enligt kommitténs mening icke anses föreligga. Detsamma gällde beträffande det föreslagna stadgandet om fritt fiske med torsksnöre och långrev i saltsjön. I fråga om de fall, då ersättningsrätt ansetts böra medgivas, har kommittén uttalat att frågan, huruvida och i vad mån ersättning borde utgå i det enskilda fallet, finge bedömas med hänsyn till de föreliggande förhållandena. Generellt måste krävas att den inträdda förändringen verkligen kunde anses medföra en märkbar

minskning av det till fastigheten hörande fiskets värde. Å andra sidan borde man ej rimligen ställa alltför stora krav på fastighetsägarens förmåga att på ett bindande sätt styrka sina anspråk. Överhuvud vore det enligt kommitténs mening önskvärt att skälighetshänsyn i största möjliga mån anlades vid ersättningsfrågornas prövning. Bland annat borde beaktas att de nya reglerna stundom kunde få både gynnsamma och ogynnsamma verkningar. I sådant fall borde enligt kommitténs uppfattning ersättning utgå endast i den mån skadan eller intrånget övervägde nyttan. Medförde förlusten av fiskerätt indirekt skada, t. ex. genom att fastigheten ej längre lämpligen kunde bestå som en självständig brukningsdel, borde jämväl detta allmänna intrång ersättas.

I 2 § av kommitténs förslag stadgas, att ersättningsfrågorna skola provas av särskilda nämnder (fiskevärderingsnämnder). Sådana skola finnas till det antal och med de verksamhetsområden Konungen bestämmer och skola enligt 3 § bestå av ordförande och två ledamöter. Till ordförande skall Konungen utse en lagkunnig och i domarvärv erfaren person. Ledamöter skola utses i den ordning Konungen bestämmer. De skola väljas bland personer som inom nämndens verksamhetsområde äro eller varit ägodelnings- eller vattenrättsnämndemän eller eljest äga förtrogenhet med förhållandena där samt erfarenhet i värdering av fast egendom.

Ansökan om ersättning skall enligt 4 § göras skriftligen, och det förutsättes att detta skall ske inom ett visst antal år från lagens ikraftträdande, vid påföljd att talerätten eljest går förlorad.

I 5 § givas föreskrifter om förfarandet vid fiskevärderingsnämnd. Som huvudregel skall enligt förslaget gälla att sökanden och kronan skola erhålla tillfälle att framlägga sina synpunkter vid sammanträde inför nämnden. Om en ersättningsbegäran uppenbarligen icke förtjänar avseende, skall den dock kunna avslås utan sådant sammanträde. I övrigt föreskrives, att nämnden må tillerkänna sökande skälig gottgörelse för utgifterna å ärendet samt att Konungen äger meddela närmare bestämmelser angående fiskevärderingsnämndernas verksamhet.

Under 6 § stadgas bl. a., att den som är missnöjd med beslut av fiskevärderingsnämnd äger draga ersättningsfrågan inför domstol genom att instämma talan inom nittio dagar från det nämndens beslut tillställdes honom.

I 7 § har upptagits ett stadgande om återförvisning från domstol, och i 8 § stadgas slutligen att kronans talan inför fiskevärderingsnämnd och domstol skall bevakas av kammarkollegiet.

Yttrandena.

Vid remissbehandlingen har från enstaka håll gjorts gällande, att ersättningsrätt borde medgivas även i vissa andra fall än dem som upptagits i kommittéförslaget. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* har sålunda anfört, att i de stora insjöarna gottgörelse borde utgå jämväl därest avsevärt intrång i befintliga rättigheter uppkomme till följd av stadgandena om fritt

fiske i enskilt vatten där, och *kammarkollegiet* har yttrat att bestämmelsen om viss rätt för envar att i saltsjön fiska med torsksnöre och långrev syntes kunna föranleda ersättningsanspråk som icke borde avvisas.

Vissa erinringar ha vidare gjorts med anledning av kommitténs uttalanden angående grunderna för beräklandet av ersättning. *Sveriges lantbruksförbund* har framhållit att det vore av stor vikt att förlusten av fiskerätt ej skattades för lågt. Även om fiskerätten icke utnyttjades, innebure innehavet av densamma en ökad trygghet i försörjningen. Den utgjorde då på sätt och vis en försäkring, som enligt förbundets mening borde värderas och ersättas. *Fastighetsbildningssakkunniga* ha med instämmande av *lantmäteristytrelsen* ifrågasatt, om ej efter mönster av 9 § expropriationslagen en uttrycklig föreskrift borde meddelas om att ersättning skulle utgå allenast såvitt skadan eller intrånget övervägde nyttan. Samma ståndpunkt har intagits av *länsstyrelsen i Älvsborgs län*, som dessutom förklarar sig anse att ersättning aldrig borde lämnas i annat fall än då den lidna förlusten vore mera betydande. *Kammarkollegiet* har däremot ansett det vara en fördel att något stadgande om kvittning av skada mot nytta ej upptagits i förslaget. Härom har kollegiet anfört följande:

Kommittén har ansett i princip riktigt, att vinst genom de nya rättsreglerna bör få kompensera uppkommande förlust, men har ej uppställt någon lagregel härom. Kollegiet är likaledes av den uppfattningen, att en sådan regel ej bör inflyta i lagtexten, då vinsten och förlusten kunna vara svåra att jämföra. Förlusten kan bestå i en minskning i fastighetens årliga avkastning, som omedelbart inträder, medan vinsten ej kan utnyttjas utan en viss kapitalinsats, vilken ej är ekonomiskt försvarlig under överskådlig tid. Det skulle vara obilligt att i ett sådant fall kvitta den årliga förlusten mot det ökade kapitalvärdet.

Beträffande fiskevärderingsnämndernas antal och sammansättning har *statskontoret* framhållit såsom angeläget att icke flera sådana nämnder inrättades än som vore oundgängligen erforderligt. *Fastighetsbildningssakkunniga* ha anfört, att det icke syntes finnas skäl att vid angivande av behörighetsvillkoren för ledamotskap särskilt omnämna ägodelningsnämndemän och vattenrättsnämndemän, och *kammarkollegiet* har uttalat att i fiskevärderingsnämnd alltid borde ingå vederbörande fiskeriintendent eller annan statens fiskeritjänsteman.

I fråga om förfarandet i ersättningsärenden har *kammarkollegiet* anfört, att preklusionsfristen för framställande av anspråk ej borde tilltagas alltför snävt. Dess längd borde tillkännagivas genom anslag i kommunerna och annonsering i ortspressen. Vidare har kollegiet uttalat betänkligheter mot förslaget att ersättningsanspråk skulle kunna avslås utan att sammanträde hållits. Även om ett anspråk vore uppenbart ogrundat kunde det för tilltron till rättsskipningen vara av ej ringa betydelse att sökanden finge tillfälle att framlägga sin sak vid ett sammanträde och att därvid erhålla upplysning om grunden till att hans talan icke förtjänade avseende. Överhuvud borde enligt kollegiets mening fiskevärderingsnämndernas verksamhet regleras i nära anslutning till vad som gällde för allmän domstol. Därest så

skedde, syntes det böra övervägas, om ej talan mot sådan nämnds beslut kunde få fullföljas till hovrätt i stället för till underrätt.

I övrigt må nämnas att *lantmäteristytelsen* erinrat att det i mera invecklade fall kunde erfordras särskilda utredningar för att fastställa vilken fastighet inom ett skifteslag som kunde vara berättigad till ersättning. *Sve- riges lantbruksförbund* har ansett det böra övervägas om ej ersättningsfrågan borde ex officio upptagas beträffande varje fastighet till vilken hörde fiskerätt. I varje fall borde underrättelse om ersättningsbestämmelserna tillställas alla ägare av sådan fastighet. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* har ifrågasatt, om ej bestämmelserna angående fiskevärderingsnämnder borde kompletteras med regler om ett skiljedomsförfarande. Härom har länsstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Nämnden torde i händelse så sker böra tilläggas befogenhet att — utan handläggning å sådant sammanträde som avses i 5 § i den föreslagna lagen om ersättning för mistad fiskerätt — icke blott avslå en ansökan om ersättning utan även i förekommande fall hänskjuta en sådan framställning till skiljemän för bedömande av ersättningsbeloppet. Denna utväg synes kunna anlitas särskilt i sådana fall, då varken innehållet eller omfattningen av den rättighet, varå ersättningsanspråket grundar sig, är föremål för tvekan. För den händelse exempelvis själva rätten till ersättning i analogt fall redan erkänts, men ersättningsbeloppets bestämmande tarvar hörande av sakkunniga eller vittnen inför domstol eller eljest påfordrar en mera omständlig utredning, synes den nu föreslagna anordningen möjliggöra ett enklare och snabbare förfarande och verka till en minskning av värderingsnämndernas arbetsbörda.

Departementschefen.

Jag har redan i början av mitt anförande framhållit, att ersättning av statsmedel enligt min uppfattning bör utgå, då den nya fiskerättslagstiftningen föranleder intrång i bestående enskild rätt. Det är uppenbarligen önskvärt att dylika ersättningsfrågor kunna avgöras i enkla former, men samtidigt måste tillses att rättssäkerheten icke äventyras. Den av kommittén föreslagna anordningen med särskilda fiskevärderingsnämnder torde väl tillgodose båda dessa önskemål. Jag biträder därför även förslaget om sådana nämnder.

Med kommitténs nu förevarande lagförslag har avsetts att reglera, förutom frågan om gottgörelse i anledning av intrång i fiskerätt, jämväl spörsmålet om skadestånd för förluster i samband med den ifrågasatta nya lagstiftningen om ägo gräns mot allmänt vattenområde. Eftersom det visat sig ogörligt att redan nu genomföra en sådan lagstiftning, har departementsförslaget begränsats till de fiskerättsliga ersättningsspörsmålen. På grund därav har en mindre jämkning vidtagits i rubriken. Också i övrigt har viss överarbetning ägt rum.

Bestämmelserna i 1 § i departementsförslaget överensstämmer i sak med motsvarande stadganden i kommitténs förslag. Jag har sålunda icke ansett mig böra föreslå, att ersättningsrätt skall medgivas i flera fall än de i kom-

mittéförslaget angivna. De i förslaget till lag om fiskerätt upptagna bestämmelserna om fritt fiske på enskilt vatten i de stora insjöarna samt om viss rätt för envar till långrevsfiske på enskilt vatten i saltsjön torde i själva verket icke innebära någon inskränkning av den enskilda fiskerätten utöver vad som redan förut ansetts gälla. Ej heller lär, på sätt jag förut framhållit, den föreslagna befogenheten för Kungl. Maj:t att lämna andra än svenska medborgare tillstånd till visst fiske jämväl på enskilt fiskevatten kunna anses ge upphov till några berättigade ersättningsanspråk.

Vad angår frågan om de närmare förutsättningarna för ersättningsrätt i varje enskilt fall, delar jag den uppfattning som kommit till uttryck i kommitténs nyss återgivna uttalanden i ämnet. Sålunda bör enligt min mening i princip gälla, att ersättning skall utgå allenast om och i den mån skadan eller intrånget ej uppväges av nytta som lagstiftningen samtidigt må hava medfört. Bland annat av de skäl som anförts av kammarkollegiet har dock någon uttrycklig bestämmelse därom icke ansetts böra upptagas i förslaget.

I övrigt vill jag i detta sammanhang framhålla, att det i sådana fall, då tidsödande utredning måste företagas, torde böra stå nämnden fritt att utdöma ränta samt att, om ömmande omständigheter föreligga, omedelbart tillerkänna sökanden viss gottgörelse i avräkning på det slutliga beloppet. Ej heller härom lär emellertid särskilt stadgande erfordras.

Stadgandena i 2 och 3 §§, om fiskevärderingsnämnderna och deras sammansättning samt om tiden för framställande av ersättningsanspråk, motsvara med vissa jämkningar 2—4 §§ i kommittéförslaget. Jag har icke ansett behövt att några särskilda kvalifikationsvillkor för ledamotskap angivas i lagtexten. Jag utgår från att Kungl. Maj:t ändock kommer att tillse att önskemålet om opartiskhet och erfarenhet i värderingsfrågor beaktas. Med anledning av vad kammarkollegiet anført i denna fråga vill jag emellertid framhålla, att det icke synes mig lämpligt att statens fiskeritjänstemän anlitas som ledamöter. I den mån deras erfarenhet i fiskefrågor behövs tagas i anspråk bör det ske genom att de höras såsom sakkunniga. Fristen för framställande av ersättningsanspråk har, i överensstämmelse med vad som skett vid tidigare ändringar i fiskerättslagstiftningen, satts till fem år. I samband med utfärdandet av närmare föreskrifter för fiskevärderingsnämndernas verksamhet torde få övervägas vilka åtgärder som lämpligen kunna vidtagas för att bland allmänheten sprida kännedom om preklusionstidens längd. Att, på sätt i ett yttrande ifrågasatts, sända personlig underrättelse till alla fiskerättsägare i landet eller stadga skyldighet för nämnderna att ex officio upptaga alla tänkbara ersättningsfall kan av praktiska skäl uppenbarligen icke ifrågakomma.

Innehållet i 4 och 5 §§ motsvarar 5 § i kommittéförslaget. För att nämnderna ej skola onödigt betungas har jag ansett mig böra bibehålla regeln att sammanträde ej behöver hållas, om ansökningen är uppenbart ogrundad. De erinringar mot denna regel som framställt av kammarkollegiet ha icke syns mig vara av avgörande vikt. Ej heller har jag ansett lämpligt att öppna möjlighet för nämnderna att hänvisa vissa ärenden till skiljemannaförfa-

rande. En sådan anordning skulle i allmänhet knappast medföra någon för-
enkling eller kostnadsminskning men kunde äventyra den enhetlighet i ska-
debedömningen som bör eftersträvas.

Såsom 6 § har meddelats en föreskrift att ersättning till ledamot av
fiskevärderingsnämnd skall utgå av statsmedel efter grunder som fastställas
av Kungl. Maj:t.

I 7 § ha med någon jämkning upptagits enahanda bestämmelser som i
6 § i kommittéförslaget om rätt att vid missnöje med beslut av fiskevärde-
ringsnämnd väcka talan mot kronan vid domstol. Med hänsyn bl. a. till att
det i dylika fall ej sällan lär bli fråga om att återropa ny utredning synes
denna utväg vara att föredraga framför att i enlighet med vad kammarkol-
legiet ifrågasatt låta talan fullföljas till hovrätt. Stadgandet i 7 § i kommitté-
förslaget om återförvisning från domstol har ansetts kunna utgå.

Föreskrifterna i 8 § om bevakande av kronans talan överensstämmer med
samma paragraf i kommitténs förslag.

Slutligen ha i 9—12 §§, vilka sakna motsvarighet i kommittéförslaget,
upptagits vissa stadganden till skydd för inteckningshavare m. fl. Bestäm-
melserna ha avfattats i viss anslutning till 57 och 58 §§ expropriationslagen
och 9 kap. 54 § vattenlagen.

Någon särskild medelsanvisning med anledning av de föreslagna bestäm-
melserna synes ej vara erforderlig förrän för budgetåret 1950/51. Skulle
fråga om utbetalning uppkomma redan dessförinnan, torde för ändamålet
få anlitas det under riksstatens IX huvudtitel upptagna förslagsanslaget
till ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946 om handläggning av domstolsärenden.

I 29 § förslaget till lag om rätt till fiske förutsättes att föreskrifter av
domstol rörande utnyttjande av samfällt vatten skola kunna påkallas ge-
nom ansökan. Dylika ärenden lära med hänsyn till sin betydelse böra prö-
vas av fullsuttan rätt. Ett stadgande därom hör följaktligen intagas i 6 §
andra stycket förevarande lag.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 19 kap. 12 § jorddelningslagen.

K o m m i t t é n har i sitt betänkande anfört, att rätten till fiske i ett visst
vattenområde ofta kommit att genom avstyckning uppdelas på ett stort an-
tal fastigheter. Genom att fiskerätten sålunda splittras på många händer
hade missförhållanden uppkommit med avseende både å fiskevårderna och å
den rättvisa fördelningen av fisket. Enligt kommitténs mening föreläge där-
för ett starkt behov av att fiskerinäringens intressen bleve bättre tillgodo-
sedda vid avstyckningar.

För vinnande av detta syfte har kommittén till en början föreslagit, att till 19 kap. 3 § jorddelningslagen skall fogas ett nytt, femte moment av innehåll att fiske ej må genom avstyckning uppdelas på särskilda fastigheter på sådant sätt, att därigenom märkligt men uppkommer för fiskenäringen i orten, såframt ej den nya fastighetsindelningen i annat hänseende medför fördelar, vilka övertäga de med fiskets delning förenade olägenheterna. Dessutom har kommittén förordat, att i anslutning till de i 12 § samma kapitel upptagna bestämmelserna om avstyckad ägovidds rätt till delaktighet i samfälligheter eller i särskilda rättigheter, som tillkomma stamfastigheten, skall meddelas en föreskrift, att om fastigheten har andel i samfällt fiske, avstyckning ej må så verkställas, att andelen därigenom delas, med mindre det uppenbarligen kan ske utan men för övriga fastigheter, som hava andel i fisket, eller ock samtycke av dessas ägare erhålles i den omfattning, som enligt fiskelagen kräves för upplåtelse av fiskerätt i samfälligheten till någon, som ej är delägare.

I samtliga de remissyttranden, där dessa förslag berörts, har vitsordats att bestämmelser i syfte att förhindra en alltför långtgående uppdelning av den med fastigheterna förenade fiskerätten vore starkt påkallade.

Uttalanden av denna innebörd ha sålunda gjorts av bl. a. *fastighetsbildningssakkunniga*. Emellertid ha dessa sakkunniga — med vilka *lantmäteristyrelsen* instämt — likväl icke ansett sig kunna tillstyrka, att kommittéförslaget genomfördes i hela sin utsträckning. De ha till en början framhållit att skillnad borde göras mellan å ena sidan sådana fall, då styckningslott tilldelades ett till gränserna bestämt vattenområde med åtföljande fiskerätt i detta område, och å andra sidan de fall, då den erhöles en ideell andel antingen i ett vattenområde med därtill hörande fiske eller enbart i fiske. Med hänsyn till systematiken i 19 kap. jorddelningslagen borde det icke ifrågakomma att i 3 § behandla andra fall än de förstnämnda; de senare hörde hemma under 12 §. Till utveckling härav ha de sakkunniga anført följande.

De sakkunniga vilja till en början erinra om att fastighet tillkommande rätt till fiske enligt gällande rätt ej må självständigt göras till föremål för avstyckning. Sådan rättighet kan alltså icke för sig genom avstyckning fränskiljas fastigheten eller delas. Delning av rätt till fiske kan blott följa som ett slags korrelat till avstyckning av mark, därvid i enlighet med jorddelningslagens terminologi med mark även avses vattentäckt område. Härvidlag måste man göra skillnad på de fall, då fisket är samfällt och då det har uppdelats mellan delägarna i skifteslaget. Förstnämnda fall bör med hänsyn till jorddelningslagens systematik regleras i 12 §, som anger i vad mån med avstyckad ägovidd må följa rätt till delaktighet i särskilda rättigheter som tillkomma stamfastigheten. Har fisket blivit delat genom skifte å vattenområdet, i vilket fall alltså fastighet, för vilken utlagts lott i vattenområdet, ensam har rätt till fiske i det till fastigheten hörande vattenområdet, äger man vid avstyckning från fastigheten icke särskilt disponera över fisket. Detta kan endast bli uppdelat som följd av att vattenområdet intages i avstyckningen. Härvid kan antingen förfaras så, att vattenområdet delas mellan styckningsdelarna, varvid även fisket delas med vattnet, eller så, att vattenområdet jämte fisket undantages såsom för sakägarna gemensamt och

andel däri tillägges styckningslotten. Ha emellertid vattenområdet och fisket skiftats vart för sig, må andel i fisket tilläggas styckningslott utan sammanhang med rätten till vattenområdet. Även då i de nu nämnda fallen det är avsett att tillägga styckningslott *andel* i fisket, bör fråga om tillåtligheten härav vara att bedöma enligt reglerna i 12 §. Under denna paragraf synas alltså böra behandlas alla de fall, då det är fråga om att tillägga styckningslott andel i fiske, vare sig detta tillkommer styckningsfastigheten ensam eller utgör en samfällighet för denna och andra fastigheter.

I fortsättningen ha de sakkunniga anfört, att de funnit övervägande skäl tala mot att några begränsningar överhuvud föreskres i fråga om avstyckning i den formen, att det avstyckade området erhöle en till gränserna bestämd fiskelott. Från de sakkunnigas yttrande i denna del torde jag få återgiva följande.

Givet är att en på sådant sätt åstadkommen uppdelning av fisket på flera händer kan vara till skada. Att märka är emellertid att delning av fisket i detta fall icke kan förhindras utan att man stadgar förbud mot att avstycka vattenområde. Enligt de sakkunnigas mening måste det dock anses mindre tillfredsställande att sålunda av hänsyn till fisket införa restriktioner med avseende å rätten att göra vattenområde till föremål för avstyckning. Även om man med tanke på de avstyckningar av vattenområde, som ske för tillgodogörande av vattenkraft eller eljest för industriella eller därmed jämförliga ändamål, skulle göra förbehåll för de fall, då avstyckningen skulle medföra fördelar som överväga de skadliga verkningarna för fisket, kan det likväl befaras att ett förbud mot avstyckning av vattenområde, som skulle vara till men för fisket, i många fall skulle visa sig hinderligt för ur andra synpunkter fullt legitima och önskvärda avstyckningar. Det kan med andra ord befaras, att ett dylikt förbud skulle leda längre än som påkallas av syftet med lagstiftningen. Det förhåller sig nämligen så, att viss lott i vattenområde mindre ofta avstyckas endast för att styckningslotten skall få fiske rätt; avstyckningen avser i allmänhet även att tillgodose intressen av helt andra slag.

Vad härefter angår sådana avstyckningar då styckningslotten erhöle allenast en ideell andel i fiske, ha de sakkunniga uttalat, att det syntes välbetänkt att i jorddelningslagen införa vissa restriktioner i syfte att förebygga att rätten till fiske i ett vattenområde delades upp på alltför många andelar. Även härvid borde man emellertid skilja mellan olika fall, nämligen det, då fråga vore om andel enbart i fiske, och det, då styckningslotten skulle erhålla andel i vattenområde jämte fisket där. Det förra fallet inträffade, när vattenområdet vore skiftat men fisket lämnats oskiftat, och dessutom när vattenområdet och fisket däri skiftats vart för sig. Under dylika förhållanden vore nämligen fisket att betrakta som en särskild rättighet, som ensam för sig kunde uppdelas på andelar. De sakkunniga ha framhållit att det främst vore för detta fall som restriktiva bestämmelser vore påkallade. Olägenheterna av att en fiskerätt uppdelats på flera händer syntes nämligen ha varit mest framträdande, när det varit fråga om andel i ett fiske som varit samfällt för ett helt skifteslag. Däremot ha de sakkunniga varit tveksamma, om begränsningar borde införas även för det fall att delningen av fisket skedde genom att avstyckningslotten tilldelades andel i vattenområdet. Rörande denna fråga ha de sakkunniga anfört följande.

Mera tveksamt är huruvida under lagstiftningen böra inbegripas även de fall, då fisket är gemensamt för skifteslaget till följd av att vattenområdet ej undergått delning och då sålunda såväl vattenområdet som fisket däri äro samfällda. Vill man i dessa fall tillägga avstyckad lägenhet andel i fisket, måste det såsom förut nämnts ske genom att lägenheten får andel i vattenområdet. Samma blir förhållandet, om vattenområdet jämte fisket däri är skiftat. Andel i enbart fisket kan då icke tilläggas den avstyckade lägenheten; denna måste för att få fiskerätt erhålla andel i vattenområdet. Givet är att uppdelning av vattenområde på flera andelar, vilken har till följd att även fisket uppdelas på motsvarande sätt, är till lika stor skada för fisket som delning av andel i samfällt fiske. Om fastighetsbildningssakkunniga likväl hysa tvekan om lämpligheten av att låta sådana delningar som nu nämnts inbegripas under den tilltänkta lagstiftningen beror det därpå, att restriktionerna i så fall måste avse rätten att tillägga avstyckad ägovidd andel i vattenområde, ej i fiske. Att begränsa den möjlighet härtill som för närvarande föreligger och som kan vara motiverad av varjehanda skäl finna de sakkunniga knappast tillrådligt.

Såsom framgått av det anförda ha fastighetsbildningssakkunniga ansett inskränkande bestämmelser böra meddelas i stort sett endast med avseende på rätten att tillägga avstyckad fastighet andel i oskiftat fiske. Vad beträffar den närmare utformningen av dessa bestämmelser ha de sakkunniga förklarat sig icke kunna tillstyrka kommitténs förslag om krav på samtycke från övriga delägare i fisket i samma omfattning som fordrades för upplåtelse av fiskerätt. I denna del ha de sakkunniga yttrat, att en sådan fordran visserligen kunde sägas vara en logisk konsekvens av den tankegång som legat till grund för upplåtelsereglerna men att den från praktisk synpunkt vore mycket betänklig. Förhållandena med avseende på rätten till vatten och fiske vore merendels ytterst tilltrasslade. Det torde ofta nog komma att erfordras både kostsamma och tidsödande utredningar rörande dessa förhållanden för att avgöra huruvida föreskriven majoritet ernåtts. Visserligen syntes det, med tanke på avstyckningens natur, åligga förrättnings sökanden att förebringa utredning härom. I regel saknade han emellertid förmåga härtill, och det kunde förutses att det bleve förrättningslantmätaren som måste verkställa utredningen. Med hänsyn till de praktiska svårigheterna borde därför enligt de sakkunnigas mening det av kommittén uppställda kravet ersättas med en föreskrift om skyldighet för förrättningslantmätaren att pröva, huruvida andel i fisket kunde tilläggas lägenheten utan men av någon betydelse. Vid en dylik prövning borde förrättningsmannen ha att beakta ej blott huruvida delningen kunde antagas komma att medföra menliga verkningar för fisket eller eljest inkräkta på övriga delägars rätt att fiska i vattenområdet; med tanke på den betydelse fisket mångstädes hade såsom stöd för ett i och för sig otillräckligt jordbruk måste också den största hänsyn tagas till den verkan delning av fiskerättighet kunde ha för styckningsfastigheten. Härvidlag borde tillämpningen vara ytterst restriktiv.

På de skäl för vilka jag sålunda redogjort ha fastighetsbildningssakkunniga hemställt, att det i kommittéförslaget upptagna tillägget till 19 kap. 3 §

jorddelningslagen måtte utgå samt att den under 12 § samma kapitel föreslagna nya bestämmelsen måtte givas i huvudsak den innebörden, att avstyckad ägovidd ej finge jämte annan styckningsdel tilläggas rätt till delaktighet i fiske, som tillkomme stamfastigheten eller vore samfällt för stamfastigheten och annan fastighet, om därigenom skulle för fisket uppkomma men av någon betydelse.

Även *kammarkollegiet* har framställt erinran mot förslaget att rätten att giva avstyckad fastighet andel i samfällt fiske skulle göras beroende av samtycke från majoriteten av de andra delägarna. Enligt kollegiets mening vore det i princip förkastligt att medgiva avsteg från en jordpolitisk grundsats endast därför att övriga delägare i skifteslaget ej motsatte sig avsteget. I stället syntes det kravet böra uppställas, att delning ej finge ske, om detta kunde lända till avsevärt men för de övriga fastigheter som hade andel i fisket.

I anslutning till vissa uttalanden i kommittébetänkandet har kollegiet vidare yttrat, att det syntes önskvärt att genom jämkningar i bestämmelserna om avstyckning och bildande av servitut vid jorddelning underlätta tillskapandet av särskilda fiskefastigheter, som komme att omfatta en tomt eller en lägenhet av typen arbetarsmåbruk jämte fiskerätten i en sjö eller en del av ett vattendrag. Fastighetstypen syntes ej få någon större betydelse för fiskets upphjälpande men komme säkerligen att bli begärlig för personer som på grund av läggning eller minskad arbetsförmåga ej önskade ett hårdare eller tidsbundet arbete.

Föreningen statens fiskeritjänstemän har ifrågasatt, att förslaget skulle kompletteras med bestämmelser, vilka möjliggjorde att fiskevatten skildes från en jordbruksfastighet och finge bilda egen fastighet. Därigenom skulle nämligen yrkesfiskare och andra beredas tillfälle att inköpa t. ex. ett antal smärre, varandra angränsande fiskevatten, vilka vart för sig vore av föga värde för den nuvarande ägaren, och sammanslå dessa till ett helt, rationellt brukningsbart fiskeområde.

Departementschefen. Såsom kommittén framhållit har det ej sällan visat sig medföra olägenheter att den till en fastighet hörande fiskerätten i samband med avstyckning uppdelats mellan stamfastigheten och styckningslotterna. Särskilt ha sådana olägenheter framträtt, när fiskerätten haft karaktären av andel i oskiftat fiske. Om en delägare i dylikt fiske från sin fastighet avstyckar t. ex. ett stort antal tomter och alla dessa utrustas med fiskerätt, minskas naturligen lätt de övriga delägarnas intresse för fiskevårdande åtgärder. Det framstår också redan i och för sig som en orättvisa att fiskerättsförhållandena rubbas på dylikt sätt.

Till främjande av en bättre ordning i förevarande avseende har kommittén föreslagit, att vissa inskränkande bestämmelser skola fogas till 3 och 12 §§ i 19 kap. jorddelningslagen. Emellertid ha både fastighetsbildnings-sakkunniga och lantmäteristyrelsen avstyrkt förslaget, utom såvitt angår möjligheten att tilldela avstyckad fastighet andel i oskiftat fiske eller i visst annat fiske av jämförelsevis sällan förekommande slag. I enlighet härmed

ha dessa remissinstanser ansett, att ändring borde ske endast i 12 § i kapitlet. De skäl som anförts för yrkandet om en sådan begränsning synas mig övertygande och jag har därför ansett mig böra biträda detsamma. Jag vill framhålla att även en dylik, mindre omfattande lagstiftning kan få stor praktisk betydelse. I de flesta av våra fiskevatten lär nämligen fisket vara samfällt för hela skifteslaget.

Enligt kommittéförslaget skall i allmänhet avstyckningslott kunna tilldelas andel i samfällt fiske allenast om samtycke från övriga delägare erhållits i den omfattning som kräves för upplåtelse av fiskerätt. Såsom framhållits i remissyttrandena kunna emellertid från flera synpunkter betänkligheter anföras mot en sådan föreskrift. Departementsförslaget har därför avfattats i huvudsaklig överensstämmelse med vad fastighetsbildningssakkunniga och lantmäteristyrelsen förordat.

Det kunde ifrågasättas om icke motsvarande bestämmelser som i förevarande förslag borde införas i lagen om fastighetsbildning i stad. Något praktiskt behov därav lär emellertid icke föreligga, detta så mycket mindre som enligt lag den 27 februari 1948 Kungl. Maj:t kan förordna att vad som är stadgat om avstyckning på landet skall äga tillämpning även beträffande område i stad, vilket ej ingår i stadsplan eller efter den 1 januari 1948 fastställd byggnadsplan.

Ej heller torde det för närvarande finnas tillräcklig anledning att vidtaga åtgärder för att möjliggöra bildandet av särskilda fiskefastigheter. Denna fråga synes mig dock kunna förtjäna att framdeles upptagas till förnyat övervägande.

Förslaget till lag om ändring i expropriationslagen.

I kommitténs betänkande har framhållits, att det vore ett utbrett önskemål att yrkesfiskarena skulle erhålla större trygghet för att få kunna disponera erforderlig mark för bodar, bryggor och andra anläggningar som erfordrades för fiskets bedrivande. Särskilt i Norrland vore fiskarena för fisket i ytterskärgårdarna flerstädes beroende av tillgång till sommarbodar på annans mark. Även för torkställningar och liknande ändamål ansåge sig fiskarena behöva tryggad nyttjanderätt till lämplig mark.

På grund av vad sålunda anförts har kommittén föreslagit att expropriationsrätt skall medgivas för att å viss ort bereda fiskarbefolkningen utrymme för uppförande av brygga, bod eller annan anläggning som erfordras för yrkesfisket. Sådan expropriation skall dock enligt förslaget ej kunna företagas av annan än kronan, kommun eller hushållningssällskap och skall endast kunna avse förvärvande av nyttjanderätt under en tid av högst tjugufem år. Om expropriation beviljas, skall den exproprierande äga rätt att till enskilda yrkesfiskare eller sammanslutning av yrkesfiskare upplåta erforderligt område under erinran att detta får användas endast för det ändamål som expropriationen avser.

Vid remissbehandlingen har ingen principiell erinran framställts mot förslaget.

Lantbruksstyrelsen har emellertid ansett, att expropriation borde få ske även för bostadsändamål. Styrelsen har som motivering härför anført att markvärdet i skärgårdarna stegrats mycket starkt till följd av den omfattning sommarnöjesbebyggelsen mångenstädes tagit. Härigenom hade fiskarbefolkningen fått ökade svårigheter att erhålla nödig mark icke blott för bryggor, sjöbodar och dylikt utan även för bostäder. Liknande uttalanden ha gjorts av *Medelpads kustfiskarförbund* samt av *länsstyrelsen i Gävleborgs län* och *förvaltningsutskottet i samma läns hushållningssällskap*.

Domänstyrelsen har ansett det böra övervägas, om ej expropriationsrätten borde omfatta också mark till fiskodlingsdammar. Den mark som därvid komme i fråga vore i allmänhet ej särskilt värdefull utan bestode ofta av kärr och myrar. Styrelsen har härom anført följande.

Vattenkraftverk och flottningsföreningar föranleda stor skada på fisket men äro i regel villiga att avhjälpa skadorna och förfoga också i allmänhet över medel därtill. Ett effektivt sätt är därvid utplantering av större fisk än yngel, då den större fisken har avgjort bättre möjligheter att gå till i de reglerade vattnen. För ynglets utveckling till större sättfisk krävas fiskodlingsdammar, men nämnda företag sakna i regel mark därför. Även för andra företag samt för hushållningssällskap och fiskerättsägare kan behov föreligga att förvärva för dylika anläggningar lämplig mark.

Departementschefen. Behovet av att kunna bereda fiskarbefolkningen å en viss ort utrymme för uppförande av brygga, bod eller annan anläggning som erfordras för yrkesfisket måste enligt min uppfattning anses äga sådan vikt att expropriationsrätt för dess tillgodoseende är väl motiverad. Däremot torde åtminstone för närvarande tillräcklig anledning icke föreligga att medgiva expropriation för anskaffande av bostäder åt fiskare eller för att möjliggöra anläggande av fiskodlingsdammar.

Jag delar också kommitténs uppfattning att expropriationsrätt bör tillkomma allenast kronan, kommuner och hushållningssällskap samt att den bör begränsas till att avse förvärv av tidsbestämd nyttjanderätt. För att ändamålet med expropriationen skall kunna vinnas torde det vara nödvändigt att den exproprierande kan verkställa upplåtelser till andra. Bestämmelserna på denna punkt ha emellertid underkastats viss formell jämkning.

Vid departementsförslagets avfattande har förutsatts att lagstiftning kommer till stånd i enlighet med det förslag till lag om ändring i expropriationslagen, vilket på föredragning av chefen för justitiedepartementet remitterats till lagrådet den 18 februari 1949.

Förslaget till förordning om fiskerätten vid vissa kronan tillhöriga havsstränder, skär och holmar m. m.

Beträffande innehållet i detta förslag torde jag få hänvisa till vad jag förut anfört om kronans fisken.

I kommitténs motsvarande författningsförslag hade upptagits en bestämmelse att även annat fiske i saltsjön som hörde till kronopark eller kronoflygsandsfält finge allmänt begagnas, om det ej vore särskilt disponerat. På grund av erinringar i remissyttrandena har emellertid denna bestämmelse ansetts böra uteslutas.

I enlighet med vad sålunda anförts föreligga nu förslag till

- 1) *lag om rätt till fiske,*
- 2) *lag om ersättning för mistad fiskerätt,*
- 3) *lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden,*
- 4) *lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 12 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet,*
- 5) *lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation, samt*
- 6) *förordning om fiskerätten vid vissa kronan tillhöriga havsstränder, skär och holmar m. m.*

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över de under 1—5 upptagna lagförslagen, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Greta Lüzell.

F ö r s l a g
till
L a g
om rätt till fiske.

Härigenom förordnas som följer.

Om fritt och enskilt fiskevatten.

1 §.

Med avseende å rätten till fiske skola rikets vattenområden vara indelade i fritt och enskilt vatten.

2 §.

Fritt fiskevatten är öppna havet och annat vatten som ej enligt 3—7 §§ utgör enskilt fiskevatten.

3 §.

Enskilt fiskevatten är i saltsjön allt vatten inom trehundra meter från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd ävensom, där den stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, allt vatten inom denna djupkurva.

4 §.

Enskilt fiskevatten är i saltsjön även allt vatten som saknar förbindelse med öppna havet av större bredd än ettusen meter räknat från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd.

Vad nu sagts gäller dock ej vatten vid ö eller ögrupp som från fastlandet helt skiljes av annat vatten än i första stycket sägs.

5 §.

Finnes i saltsjön eljest fiskevatten, vilket saknar förbindelse med öppna havet annat än över vatten som enligt 3 eller 4 § är att anse såsom enskilt, är också sådant fiskevatten enskilt.

6 §.

Enskilt fiskevatten är i saltsjön dessutom

dels i *Norrbottens län* vid Torne älvs mynning allt vatten innanför en linje från gränsen mot Finland vid 65 grader 35 minuter nordlig bredd västerut till 23 grader 40 minuter östlig längd från Greenwich, därifrån norrut till 65 grader 45 minuter nordlig bredd och därifrån österut till Sandö;

dels i *Kalmar län*

allt vatten innanför en linje mellan de södra uddarna av Sladö Ask och Äskeskär,

Idöfjärden och Björkskärsdjupet innanför en linje mellan de sydöstra uddarna av Örskär, Idö Stångskär och Bussan,

allt vatten innanför linjen Ljungskärs sydspets—Vinö Bredhäll—Boskärs nordöstra udde—Örskärens östra uddar—Logen—Lilla (Södra) Ljusklabb—Soen,

allt vatten innanför linjen Tjudö sydöstra udde—Träthällarnas huvudö—Långgrunds norra udde—Slobbsudden—Runnö sydspets—Sandö Örskärs nordspets—Sandö nordspets—Taktö nordspets—Taktö ostspets—Eneskärs yttre både—Eneskärs sydöstra udde—Vällöromps nordöstra udde, samt

allt vatten innanför linjen Stångskärs sydspets—Pata Enskärs nordöstra udde—Pata Enskärs sydspets—Lilla Millgrund—Enskärskläppens ostspets—Ryssby Enskärs ostspets—Långskärs sydöstra udde—Stånggrund—sydöstra udden av Ryggås—Stora Rocknekalvens ostspets—Skäggensäländets nordspets.

7 §.

Vad i 3—5 §§ stadgas angående omfattningen av enskilt fiskevatten i salt-sjön skall äga motsvarande tillämpning beträffande Vänern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland. Dock skall till enskilt fiskevatten därjämte hänföras

i Hjälmaren allt det vatten som begränsas i norr av skärgården mellan Vraklandet och Vinöns nordvästra udde samt i öster av Vinön och linjen Vinöns sydvästra udde—Fåran—Ramberget—Djursnäsudde; och

i Storsjön allt det vatten som mot Storsjöflaket begränsas av räta linjer Andersöns nordvästra udde—Norderöns nordspets—Värköns nordspets—sydöstra udden av Hammarnäsländet.

Vattnet i Mälaren är enskilt fiskevatten med undantag för det vatten i Norra Björkfjärden, Prästfjärden, Södra Björkfjärden och Hovgårdsfjärden, som är beläget på ett avstånd ej understigande trehundra meter från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd eller, där den stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, utanför denna djupkurva. Vid tillämpningen av vad nu sagts skola nämnda fjärdar anses begränsade mot Gripsholmsviken av räta linjer från Hagskär till närmaste ställen på fastlandet, mot Grönsöfjärden av räta linjer Ringsökalven—Bastlagnö—Ytterholmen över sundens smalaste ställen, mot Ekolsundsviken av räta linjer från Tallholmen till närmaste ställen på fastlandet, mot Kalmarviken av räta linjer från Knuten till närmaste ställen på fastlandet, mot Säbyholmsviken av Smidösunds smalaste del samt mot Långtarmen av en rät linje Dävensö västspets—Munsö nordspets.

Övriga sötvatten äro i sin helhet enskilt fiskevatten.

Om vattenstånd.

8 §.

Vattendjup och strandlinjer skola vid tillämpningen av denna lag, om ej annat särskilt anges, bestämmas efter förhållandena vid följande vattenstånd, nämligen

i saltsjön normalt medelvattenstånd;
i Vänern 3,⁶⁰ meter över nedre slusströskeln vid Sjötorp;
i Vättern 2,⁹⁷ meter över västra slusströskeln vid Motala;
i Mälaren 4,² meter över västra slusströskeln vid Karl Johans torg i Stockholm;
i Hjälmaren 2,⁷⁷ meter över södra slusströskeln vid Notholmen; samt
i Storsjön i Jämtland 292,⁴⁵ meter över nollplanet i det höjdsystem som ligger till grund för sjöns reglering.

Om fasta och rörliga redskap.

9 §.

Med fast redskap förstås i denna lag fiskebyggnad, så ock med ledarm försett fiskeredskap, vilket medelst pålar eller tyngder eller annorledes fästes vid botten eller stranden och avses skola kvarstå längre än två dygn utan att i sin helhet upptagas ur vattnet.

Annat fiskeredskap benämnes rörligt redskap.

Om fiske i fritt fiskevatten.

10 §.

I fritt fiskevatten må varje svensk medborgare fiska; dock må i annat fall än i 11 § sägs fast redskap där utsättas endast efter tillstånd av myndighet som Konungen bestämmer.

Den som äger fiskerätt i enskilt vatten må ej förvägras tillstånd att därifrån sträcka fast redskap vidare ut i fritt fiskevatten, såvitt det provas kunna ske utan men för annan fiskande.

11 §.

Vid kusten av Norrbottens län, i Kalmar län söder om Kråkelund och vid Blekinge läns östra kust må fiskerättsägare som sägs i 10 § andra stycket även utan myndighets tillstånd från enskilt fiskevatten sträcka fast redskap vidare ut i fritt fiskevatten, dock ej på större avstånd än tvåhundra meter från den stranden följande kurvan för högst tre meters djup vid fastlandet eller vid ö eller holme av minst etthundra meters längd.

Vad i första stycket stadgas skall dock beträffande innehavare av särskild rättighet till fiske gälla allenast såvitt rättigheten ej är snävare begränsad än där sägs.

12 §.

Den som ej är svensk medborgare må bedriva fiske i fritt fiskevatten endast efter tillstånd av Konungen. Äger han fiskerätt i enskilt vatten, skall han dock i fråga om rätt att därifrån sträcka fast redskap vidare ut i fritt vatten vara likställd med svensk medborgare.

Om fiske i enskilt fiskevatten.

13 §.

Fisket i enskilt fiskevatten tillhör fastigheterna, såvitt ej annat följer av vad nedan stadgas.

14 §.

Vid rikets östra kust må varje svensk medborgare i enskilt fiskevatten bedriva fiske med rörligt redskap efter strömming (sill) och skarpsill enligt vad nedan sägs, nämligen:

a) i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län med notar, skötar och sillnät;

b) i Stockholms län med skötar och sillnät i vatten som har större djup än sex meter;

c) i Södermanlands och Östergötlands län samt i Kalmar län norr om Kråkelund med skötar och sillnät i vatten som har större djup än sex meter och är beläget på ett avstånd ej understigande tvåhundra meter från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd,

dock är strömmings- och skarpsillfisket förbehållet fiskerättsägaren inom följande områden, nämligen

i Slätbaken, Tränöfjärden och Gropviken jämte angränsande vatten innanför räta linjer Djursö norra udde—fastlandet över sydligaste udden av Lilla Rimmö ävensom Djursö—Yxnö och Norra Finnö—fastlandet över sundens smalaste ställen,

i Valdemarsviken innanför en rät linje Stora Ålö—Kvädö, där inloppet är smalast,

i Syrsan och Bågviken samt Gudingefjärden innanför räta linjer Björkö—fastlandet över smalaste delen av sundet, Björkö södra udde—sydligaste udden av Lilla Rätö samt västligaste udden av Lilla Rätö—närmaste ställe på fastlandet, ävensom

i Gamlebyviken och Lucernafjärden innanför en linje från södra udden av Gränsölandet rätt åt söder; samt

d) i Kalmar län söder om Kråkelund och vid Blekinge läns östra kust med skötar och sillnät.

15 §.

Vid kusten av Kalmar län söder om Kråkelund samt vid Blekinge läns östra kust må varje svensk medborgare fiska med tobisnot i enskilt fiskevatten.

16 §.

I Gotlands län må i saltsjön varje svensk medborgare i enskilt fiskevatten fiska med nät som är att hänföra till rörligt redskap ävensom med tobisnot.

17 §.

Vid Blekinge läns södra kust må varje svensk medborgare med rörligt redskap fiska i enskilt fiskevatten på ett avstånd ej understigande trehundra meter från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra

meters längd eller, där den stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, utanför denna djupkurva. Med nät och tobisnot är fisket fritt ända intill stranden.

18 §.

Vid Skånes östra och södra kuster må varje svensk medborgare fiska i enskilt fiskevatten med rörligt redskap och vid Skånes västra kust även med fast redskap.

19 §.

Vid kusten av Hallands län samt Göteborgs och Bohus län må varje svensk medborgare fiska i enskilt fiskevatten med rörligt redskap ävensom med mindre ålryssja; dock är fisket efter ostron förbehållet fiskerättsägaren intill tvåhundra meter från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd.

20 §.

Fiske med långrev i enskilt fiskevatten må i saltsjön bedrivas av varje svensk medborgare, förutom i den utsträckning som följer av 17—19 §§, jämväl eljest i vatten som är minst tjugu meter djupt och varå 4 § första stycket icke äger tillämpning.

21 §.

Har i någon del av saltsjön fiske i enskilt fiskevatten oklandrat och efter gammal sed bedrivits av andra än fiskerättsägaren utöver vad enligt 14—20 §§ är medgivet, skola de fiskande vara bibehållna vid rätten därtill.

Vad nu sagts skall dock icke gälla fiske efter strömming (sill) eller skarpsill vid rikets östra och södra kuster samt i Gotlands län.

22 §.

I Vänern må svensk medborgare, ändå att han ej är fiskerättsägare, fiska i enskilt vatten enligt följande särskilda bestämmelser.

1. Fiske med ålrev med dött agn må under tiden från och med den 16 juli till och med den 15 oktober bedrivas efter tillstånd av länsstyrelsen. Sådant tillstånd må ej meddelas åt annan än den som utövar fiske yrkesmässigt; det må begränsas till att avse visst område.

2. Fiske efter siklöja och nors med finmaskad not må, när så finnes kunna ske utan men för fiskevården, av länsstyrelsen förklaras fritt i visst notvarp, beläget utanför öppen, brant sluttande stenstrand, ävensom i visst annorstädes beläget notvarp, om sådant fiske oklandrat och efter gammal sed fritt bedrivits där.

3. Fiske efter siklöja och nors med finmaskat nät är fritt utanför öppen strand på större djup än åtta meter, bestämt efter rådande vattenstånd.

4. I Mariestadsfjärden jämte Östersundet är jämväl i övrigt fiske med rörligt redskap fritt på ett avstånd ej understigande trehundra meter från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd eller, där den stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, utanför denna djupkurva.

Närmare föreskrifter angående utövandet av fiske, som avses under 2 och 3, meddelas av länsstyrelsen, vilken även äger att på framställning av fiskerättsägare från det under 3 avsedda fisket undantaga visst område, där siklöja eller nors ej förekommer i större mängd.

23 §.

I Vättern må fiske med utter och drag samt med agnnot bedrivas av varje svensk medborgare i enskilt fiskevatten utanför öppen strand.

24 §.

I Hjälmarén må i Mellanfjärden varje svensk medborgare fiska med rör-
ligt redskap på ett avstånd ej understigande ettusen meter från fastlandet
eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd.

25 §.

I Storsjön i Jämtland må varje svensk medborgare i enskilt fiskevatten
bedriva sikfiske med nät på ett avstånd ej understigande trehundra meter
från fastlandet eller från ö eller holme av minst etthundra meters längd
ävensom idka lakfiske med hängryssa (lakstrut).

26 §.

Konungen må bestämma, att sådan rätt till fiske som avses i 14—25 §§
skall tillkomma även den som ej är svensk medborgare.

Särskilda bestämmelser om rätt till fiske i vissa fall.

27 §.

Till förekommande av att fiskerättsägare förbehållet fiske hindras eller
skadas genom fiske som utövas med stöd av 14 eller 17 § äger länsstyrelsen
meddela erforderliga föreskrifter rörande längden av de redskap som där-
vid må användas och avståndet mellan dem ävensom stadga förbud mot att
utsätta skötar eller nät inom visst avstånd från notvarp som utmärkts med
av länsstyrelsen fastställt märke.

Länsstyrelsen må ock i annat fall än i första stycket sägs meddela de
föreskrifter som erfordras för att förebygga, att fiskerättsägare förbehållet
fiske med fast redskap hindras eller skadas genom fiske som må bedrivas
av varje svensk medborgare.

28 §.

Fiske tillhörigt sådan allmänning, som avses i lagen om häradsallmän-
ningar eller lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna, äga de
som hava del i allmänningen rätt att nyttja.

Allmänningsfiske som nu nämnts må ock av delägarna utarrenderas för
gemensam räkning. Beslut därom fattas i enlighet med gällande föreskrifter
om allmänningens förvaltning.

29 §.

Oskiftat fiske ävensom annat fiske som är samfällt för flera fastigheter må nyttjas av delägarna efter vad de kunna sämjas. Sämjas de ej, må rätten på ansökan av delägare föreskriva huru fisket må nyttjas. Innan sådan föreskrift meddelas skola de övriga delägarna genom särskilda under rättelser av domstolen erhålla tillfälle att yttra sig, såvitt det kan ske utan märklig tidsutdräkt.

Upplåtelse av fiskerätt åt någon som icke är delägare må ej göras av en delägare utan de flesta övrigas samtycke. Därvid skola de, som med samäganderätt innehava viss fastighet, tillsammantagna räknas för en delägare och skall likaså endast en röst beräknas för den som äger flera fastigheter.

Vad i denna paragraf stadgas äger ej tillämpning å fiske som utgör gemensamhetsfiske eller ingår i sådant fiske.

30 §.

Upplåtes jord till brukande, må brukaren nyttja det fiske som hör till jorden, om ej annorlunda avtalas.

31 §.

Är genom urminnes hävd eller genom särskilt stadgande, dom eller skattläggning eller på annat lagligt sätt annorledes än ovan i denna lag sägs bestämt om rätt för kronan eller annan till fiske i enskilt fiskevatten, skall det gälla. Dylik särskild rättighet äger dock icke giltighet mot sådan rätt till fiske som avses i 14—25 §§.

32 §.

Om gemensamhetsfiske, om fiske inom nationalpark, så ock om lapparnas rätt till fiske i vissa delar av riket gäller vad särskilt är stadgat.

Om rätt att nyttja annans strand m. m.

33 §.

Fiskande må, när sådant erfordras för fiskets utövande, äga tillträde till annans strand och vattenområde samt nyttja dem för tillfällig uppdragning av redskap eller båt, om det kan ske utan förfång för den som innehar stranden eller vattenområdet eller har fiskerätt där.

Ändå att sådant förfång uppkommer, må den, som med stöd av bestämmelserna i 14—26 §§ yrkesmässigt bedriver fiske vid annans strand, mot ersättning för skada och intrång nyttja stranden på sätt i första stycket sägs. Tomt eller plantering må dock ej tagas i anspråk om det kan undvikas utan väsentlig olägenhet.

Kan ej överenskommelse träffas om ersättningens belopp, skall detta bestämmas av tre skiljemän, av vilka vardera parten väljer en och den tredje tillkallas av de sålunda valda eller, om dessa ej enas, på parts begäran utses av överexekutor. I övrigt skall i fråga om skiljemännen, förfarandet, skiljedomen och skiljedomskostnaderna i tillämpliga delar gälla vad i 5, 7

och 10—26 §§ lagen om skiljemän är stadgat. Vill någon av parterna att saken prövas av domstol, skall det ske, såvida ej skiljemän redan blivit utsedda.

Om fiskådra.

34 §.

I vattendrag och sund skall i varje gren där fisken har sitt drev fiskådra finnas i djupaste vattnet. Fiskådran utgör en sjättedel av vattnets bredd vid vanligast förekommande lågt vattenstånd. Där vattendrag mynnar i havet eller ock möter eller lämnar insjö eller större vattendrag, skall fiskådran med oförändrad bredd fortsätta i djupaste vattnet trehundra meter ut.

Länsstyrelsen må efter hörande av rättsägarna och av sakkunnig föreskriva, att fiskådran skall gå i annan del av vattnet än i första stycket sägs, om sådant i visst fall påkallas av allmänt eller enskilt fiskeriintresse och åtgärden ej kan antagas lända till förfång för någon som ej samtyckt till densamma.

35 §.

Fiskådra skall lämnas fri från fiskeredskap som kan hindra fiskens gång. Ej heller må i eller vid fiskådra anbringas anordning, avsedd att avhålla fisken i ådran från att gå fram i denna.

Länsstyrelsen må i visst fall efter hörande av rättsägarna och av sakkunnig medgiva undantag från vad i första stycket sägs. I fråga om fiskebyggnad eller annan anordning, vars tillåtlighet enligt vattenlagen skall prövas av vattendomstol, skall dock jämväl vad därom är stadgat lända till efterrättelse.

Äger någon särskild rättighet att för fiske stänga fiskådra, skall han njuta den rättigheten till godo.

Om åtgärder mot vanskötsel av fiske.

36 §.

Om fiske, i strid med allmänt intresse, uppenbart vanskötes genom alltför hård beskattning av fiskbeståndet eller genom underlåtenhet att utnyttja fisket, skall statens fiskeritjänsteman söka träffa överenskommelse med fiskerättsägaren om fiskets bedrivande. Överenskommelsen skall avfattas skriftligen samt avse viss tid, högst tio år.

37 §.

Kan överenskommelse ej träffas eller fullgöras ej åtagande i överenskommelse, skall fiskeritjänstemannen anmäla förhållandet till länsstyrelsen och därvid angiva vilka föreskrifter rörande fiskets bedrivande som enligt hans uppfattning böra meddelas för avhjälpande av vanskötseln. Då sådan anmälan skett, skall länsstyrelsen därom underrätta fiskerättsägaren med föreläggande av viss tid, inom vilken yttrande i ärendet må avgivas. Underrät-

telsen skall delgivas fiskerättsägaren på sätt om delgivning i rättegång är stadgat.

Sedan yttrande inkommit eller tiden för avgivande av yttrande gått till ända, må länsstyrelsen fastställa de föreskrifter rörande fiskets bedrivande som finnas nödiga för avhjälpande av vanskötseln (fiskeriplan). Vid planens utformning skall hänsyn tagas till det särskilda intresse som fiskerättsägaren kan hava att själv få bedriva fiske inom visst område, under viss årstid eller efter visst slags fisk. Fiskeriplan skall avse viss tid, högst tio år, och gälla mot framtida fiskerättsägare. Vid fastställande av fiskeriplan äger länsstyrelsen stadga vite för underlåtenhet att följa planen.

38 §.

Följes ej fiskeriplan, må länsstyrelsen, på yrkande av statens fiskeritjänsteman, utdöma förelagt vite ävensom stadga nytt vite.

39 §.

Vad i 36 och 37 §§ sägs om fiskerättsägare skall, därest nyttjanderätten till fisket är upplåten till annan, gälla även denne.

Ansvarsbestämmelser m. m.

40 §.

Fiskar någon utan lov i vatten, där han ej äger rätt till det idkade fisket, dömes för olovligt fiske till dagsböter.

Avser det olovliga fisket lax, eller idkas det vanemässigt eller i större omfattning, dömes för grovt olovligt fiske till dagsböter, ej under tjugu, eller till fängelse i högst sex månader.

41 §.

Såsom olovligt fiske skall ock anses, om någon olovligen genom grävning eller annorledes drager till sig annans fiske eller bryter mot vad i 35 § första stycket är stadgat eller mot föreskrift som meddelats med stöd av 22 § sista stycket eller 27 §.

42 §.

Missbrukar delägare sin rätt i samfällt fiske, dömes till dagsböter.

43 §.

Vid olovligt fiske vare det fångade eller, där det undergått förskämning eller ej kan tillrättaskaffas, dess värde förverkat.

Redskap som använts vid fisket skall ock förklaras förverkat, såvitt ägaren eller någon som var i hans ställe uppsåtligen förövat gärningen eller medverkat därtill och det ej är uppenbart obilligt; finnes redskapet ej i behåll, skall i stället dess värde förklaras förverkat. Vad nu sagts gälle dock ej mot den som i god tro förvärvat redskapet eller särskild rätt därtill. Finnes i annat fall någons rätt till redskap som förklaras förverkat böra oaktat förklaringen bestå, göra domstolen förbehåll därom.

44 §.

Fiskar någon olovligen i enskilt fiskevatten och ertappas han å bar gärning eller anträffas hans redskap utsatta i vattnet, må den som har rätt till det idkade fisket eller hans folk taga förverkad fångst samt redskap, båt och annat i beslag. Enahanda befogenhet tillkommer i såväl fritt som enskilt fiskevatten av länsstyrelsen eller fiskeristyrelsen förordnad fisketillsynsman.

Beslagtagen egendom skall skyndsamt överlämnas till närmaste polisman; dock må fiskerättshavare behålla förverkad fångst som enligt vad i 45 § sägs skall tillfalla honom.

45 §.

Böter och viten som ådömas enligt denna lag, så ock värdet av förverkat redskap, tillfalla kronan.

Vid olovligt fiske förverkad fångst tillfaller den som har rätt till det idkade fisket eller, om fisket skett i fritt fiskevatten eller i fiskådra med redskap som ej må användas där, kronan.

Vite må ej förvandlas till frihetsstraff.

46 §.

Finnes uppenbart att fiskeredskap utsatts eller anordning vidtagits i strid med vad i 35 § första stycket sägs, och följer ej rättelse genast efter det tillsägelse skett, äger på ansökan av den som lider skada utmätningssmannen i orten att, sedan han med trovärdig person hållit syn på stället, meddela nödig handräckning på den tredskandes bekostnad.

Detsamma skall gälla, om någon begagnar av länsstyrelsen fastställt märke för redskap eller notvarp allenast i syfte att därigenom avhålla annan från att fiska.

Beröres allmänt fiskeriintresse, må även allmän åklagare, statens fiskeritjänsteman eller av länsstyrelsen eller fiskeristyrelsen förordnad fisketillsynsman göra ansökan om handräckning.

Om besvär m. m.

47 §.

Beslut som länsstyrelse meddelar enligt denna lag skall anslås i länsstyrelsens lokal samt, med angivande av anslagsdagen, på statsverkets bekostnad tillkännagivas i länskungörelserna och i en eller flera tidningar inom orten.

Mot länsstyrelsens beslut må talan fullföljas hos Konungen genom besvär, vilka skola hava inkommit till jordbruksdepartementet inom två månader från anslagsdagen.

Beslut, som avses i 27 §, 34 § andra stycket, 35 § andra stycket och 37 §, skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan, om ej länsstyrelsen annorlunda förordnar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1950.

Genom lagen upphävas

lagen den 27 juni 1896 (nr 42 s. 1) om rätt till fiske; samt

kungörelsen den 17 juni 1932 (nr 241) om utmärkning av notvarp.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

F ö r s l a g
till
L a g
om ersättning för mistad fiskerätt.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Kommer jämlikt lagen den 1949 om rätt till fiske visst fiskevatten, vari enligt äldre lag fisket tillhörde strandägaren, att utgöra fritt fiskevatten,

eller föranleder bestämmelse i 14—19 §§ sagda lag i något fall, att varje svensk medborgare erhåller rätt att bedriva fiske som enligt äldre lag var förbehållet strandägaren,

eller blir på grund av stadgande i 31 § berörda lag särskild fiskerättighet, som ägde giltighet enligt äldre lag, helt eller delvis utan verkan,

skall ersättning av statsmedel utgå för värdet av den förmån som för strandägaren eller rättighetens ägare gått förlorad därigenom att fisket blivit fritt, så ock för förlust som av denna anledning eljest må hava tillskyndats honom.

Var den 1 januari 1950 rätt till fiske, vilken enligt vad ovan sagts gått förlorad, till någon upplåten, skall även denne njuta ersättning för honom åsamkad skada.

2 §.

Fråga om ersättning som sägs i 1 § skall upptagas av särskild nämnd (fiskevärderingsnämnd), inrättad för län eller annat område som Konungen bestämmer.

Anspråk på ersättning skall vid påföljd av talans förlust skriftligen framställas hos nämnden före den 1 januari 1955.

3 §.

Fiskevärderingsnämnd skall bestå av tre ledamöter. En av ledamöterna, vilken tillika skall vara ordförande, utses av Konungen. De båda övriga ledamöterna utses på sätt Konungen bestämmer. För varje ledamot skall finnas en i enahanda ordning utsedd suppleant. Angående omröstning i nämnden skall gälla vad i lag finnes stadgat rörande omröstning i tvistemål vid rådhusrätt.

4 §.

Innan fiskevärderingsnämnd avgör ärende angående ersättning, skola sökanden och kronan erhålla tillfälle att framlägga sina synpunkter vid

sammanträde inför nämnden. Framställning må dock avslås utan att hava handlagts vid sådant sammanträde, om den uppenbarligen icke förtjänar avseende.

Nämnden må tillerkänna sökanden skälig gottgörelse av statsmedel för utgifterna å ärendet.

Utskrift av nämndens beslut i ersättningsfrågan skall tillställas sökanden genom rekommenderat brev med mottagningsbevis.

5 §.

Närmare bestämmelser angående fiskevärderingsnämndernas verksamhet meddelas av Konungen.

6 §.

Ersättning till ledamot i fiskevärderingsnämnd skall utgå enligt grunder som Konungen fastställer och gäldas av statsmedel.

7 §.

Ersättningssökande som är missnöjd med fiskevärderingsnämnds beslut äger draga frågan under domstols prövning, såframt han väcker talan mot kronan inom tre månader från det nämndens beslut tillställdes honom. Erinran härom skall intagas i beslutet.

8 §.

Kronans talan i ersättningsfrågor enligt denna lag bevakas av kammarkollegiet.

9 §.

Besväras fastighet av sökt eller beviljad inteckning för fordran, skall ersättning som enligt 1 § tillerkännes ägaren nedsättas hos länsstyrelsen. Utbetalning till ägaren må dock äga rum, där skadan prövas vara väsentligen utan betydelse för inteckningshavarens säkerhet eller det visas, att denne lämnat sitt medgivande till utbetalningen.

I samband med att ersättningen bestämmes skall givas tillkänna, huruvida nedsättning skall ske.

10 §.

Har ersättningsbelopp nedsatts, utsätter länsstyrelsen så snart ske kan sammanträde för förhandling om rättsägares anspråk och beloppets fördelning.

Kallelse till sammanträdet skall genom länsstyrelsens försorg minst fjorton dagar förut med posten sändas till ägaren och kända inteckningshavare. Är inteckningshavare okänd, skall länsstyrelsen föranstalta att kungörelse om sammanträdet inom samma tid införes i allmänna tidningarna och tidning inom orten. I övrigt skall med avseende på fördelningen vad i utsökningsslagen stadgas om fördelning av köpeskilling för utmättningsvis såld fast egendom äga motsvarande tillämpning.

De kostnader, som äro förenade med fördelningen, skola gäldas av statsmedel.

11 §.

Därest vid fördelning, som länsstyrelsen verkställt, betalning utfallit å intecknings huvudstol, åligger det länsstyrelsen att därom, sedan fördelningen blivit godkänd eller vunnit laga kraft, ofördröjligen göra anmälan till inskrivningsdomaren och tillika insända fördelningslängden. Inskrivningsdomaren har att å nästa inskrivningsdag göra anteckning om förhållandet i fastighets- eller inteckningsboken.

12 §.

Vad i denna lag stadgas om inteckningshavare skall även gälla den som för ogulden köpeskilling äger fordran med förmånsrätt enligt 11 kap. 2 § jordabalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1950.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946
(nr 807) om handläggning av domstolsärenden.**

Härigenom förordnas, att 6 § lagen den 20 december 1946 om handläggning av domstolsärenden skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 §.

Underrätt vare — — — — — lagfaren domare.

Vid annan — — — — — av arvode;

8. tillstånd till försäljning av samfällad egendom enligt lagen om samäganderätt, underställning av delägares beslut eller meddelande av särskilda föreskrifter angående godmans förvaltning enligt lagen om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter eller intagande i rättens protokoll av förening enligt lagen om ägofred; eller

8. tillstånd till försäljning av samfällad egendom enligt lagen om samäganderätt, underställning av delägares beslut eller meddelande av särskilda föreskrifter angående godmans förvaltning enligt lagen om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter, *föreskrifter jämlikt 29 § lagen om rätt till fiske angående nyttjande av samfällt fiske* eller intagande i rättens protokoll av förening enligt lagen om ägofred; eller

9. dödande av förkommen handling.

Skall i — — — — — överförmyndares beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1950.

Förslag

till

Lag**angående ändrad lydelse av 19 kap. 12 § lagen den 18 juni 1926
(nr 326) om delning av jord å landet.**

Härigenom förordnas, att 19 kap. 12 § lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***19 KAP.****12 §.**

Avstyckning skall — — — — — nödiga vägar.

Vid avstyckning skall bestämmas, om och i vad mån med avstyckad ägovidd skall följa rätt till delaktighet i område, som vid lantmäteriför rättning avsatts för gemensamt ändamål, i äga, som eljest är samfällad för stamfastigheten och annan fastighet, eller i särskilda rättigheter och förmåner, som tillkomma stamfastigheten; dock må, där någon styckningsdel skall utgöra eller tillhöra jordbruksfastighet, andel i allmänning eller därmed jämförlig samfällighet, som är av vikt såsom stöd för jordbruket, icke tillfalla fastighet som ej är avsedd för jordbruk.

Vid avstyckning skall bestämmas, om och i vad mån med avstyckad ägovidd skall följa rätt till delaktighet i område, som vid lantmäteriför rättning avsatts för gemensamt ändamål, i äga, som eljest är samfällad för stamfastigheten och annan fastighet, eller i särskilda rättigheter och förmåner, som tillkomma stamfastigheten. Därvid må ej till ägovidd, som avstyckas, läggas andel i fiske, om därigenom skulle för fisket uppkomma men av någon betydelse. Ej heller må, där någon styckningsdel skall utgöra eller tillhöra jordbruksfastighet, andel i allmänning eller därmed jämförlig samfällighet, som är av vikt såsom stöd för jordbruket, tillfalla fastighet som ej är avsedd för jordbruk.

För de — — — — — sådan fastighet.

Avsättande av — — — — — fastighetens ägare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1950; dock skall vad däri stadgats icke utgöra hinder för avstyckning, beträffande vilken utlåtande, varom sägs i 19 kap. 16 §, avgivits före lagens ikraftträdande.

¹ Senaste lydelse se SFS 1947:700.

F ö r s l a g

till

L a g**angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189)
om expropriation.**

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 12 maj 1917 om expropriation¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, samt att i samma lag skall under särskild rubrik av den lydelse som framgår av det följande införas en ny paragraf, betecknad såsom 112 §, av nedan angivna innehåll.

*(Nuvarande lydelse)¹**(Föreslagen lydelse)***1 §.**

Fastighet, som — — — — — fjällrenskötselns behov;

15. för stärkande av ofullständigt jordbruk; *eller*

16. för att säkerställa att mark på skäliga villkor är tillgänglig för tätbebyggelse och därmed sammanhängande anordningar eller för att eljest i kommuns ägo överföra mark för upplåtelse med tomträtt.

15. för stärkande av ofullständigt jordbruk;

16. för att säkerställa att mark på skäliga villkor är tillgänglig för tätbebyggelse och därmed sammanhängande anordningar eller för att eljest i kommuns ägo överföra mark för upplåtelse med tomträtt; *eller*

17. för att å viss ort bereda fiskarbefolkningen utrymme för uppförande av brygga, bod eller annan anläggning, som erfordras för yrkesfisket.

Särskild rätt — — — — — till nationalpark.

14. Särskilda bestämmelser om expropriation till gagn för yrkesfisket.

112 §.

Rätt till expropriation för ändamål som i 1 § 17 sägs må, om den ej skall utövas av kronan, icke beviljas annan än kommun eller hushållnings-sällskap. Expropriationen må endast avse förvärv av nyttjanderätt under en tid av högst tjugufem år.

¹ Gällande lydelse se SFS 1947:326. Förevarande lagförslag utgår från den lydelse lagen om expropriation skall erhålla enligt ett den 18 februari 1949 till lagrådet remitterat förslag.

(Föreslagen lydelse)

Exproprierad nyttjanderätt må upplåtas till enskilda yrkesfiskare eller sammanslutning av yrkesfiskare för det ändamål som expropriationen avsett.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1950.

F ö r s l a g

till

F ö r o r d n i n g

**om fiskerätten vid vissa kronan tillhöriga havsstränder,
skär och holmar m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

Vid sådana kronan tillhöriga havsstränder samt i saltsjön belägna skär och holmar, vilka icke höra till något hemman eller innehavas under särskilda villkor, må varje svensk medborgare fiska med rörligt redskap.

Fiskeriidkare och sammanslutningar av yrkesfiskare äro berättigade att på stränder, skär och holmar som avses i första stycket i mån av tillgång avgiftsfritt erhålla upplåtelse av mark för uppförande av boningshus, bod eller annan anläggning till gagn för yrkesfisket.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1950.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 15 december 1949.

Närvarande:

justitieråden GEIJER,
DAHLMAN,
LECH,
regeringsrådet QUENSEL.

Enligt lagrådet den 21 mars 1949 tillhandakommet utdrag av protokoll över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 25 februari 1949, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om rätt till fiske,
- 2) lag om ersättning för mistad fiskerätt,
- 3) lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden,
- 4) lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 12 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet, samt
- 5) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation.

Vidare hade enligt lagrådet den 27 juni 1949 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 18 juni 1949, Kungl. Maj:t — med återkallande av förordnandet den 25 februari 1949 om inhämtande av lagrådets utlåtande över förslaget till lag om ersättning för mistad fiskerätt — förordnat att för ändamål, som nyss sagts, lagrådets utlåtande skulle inhämtas över

- 1) ett av lagberedningen utarbetat förslag till lag om gräns mot allmänt vattenområde, samt
- 2) ett inom justitiedepartementet utarbetat förslag till lag om ersättning för mistad fiskerätt m. m.

De förslag, över vilka lagrådet således skulle yttra sig, hade föredragits inför lagrådet av revisionssekreteraren Gösta Thulin.

Förslagen föranledde följande yttranden av lagrådet och dess ledamöter.

Lagrådet:

Med hänsyn till det nära samband, som de remitterade förslagen äga med varandra, har lagrådet företagit dem till gemensam behandling.

Såsom ett allmänt omdöme om den föreslagna lagstiftningen vill lagrådet uttala, att densamma synes präglad av strävan att efter rättvisa och klara linjer åstadkomma önskvärd reda och ordning inom det område varom här är fråga, en strävan som också, såvitt lagrådet kunnat finna, lett till ett i väsentliga avseenden tillfredsställande resultat. Till detta omdöme önskar dock lagrådet knyta den erinringen, att lagrådet icke förfogar över sådan sakkunskap att det för lagrådet varit möjligt att på alla punkter ingående bedöma de för fiskerininringen speciella frågorna och annat av yrkesteknisk beskaffenhet. Som exempel härpå vill lagrådet framhålla det omstridda spörsmålet om det lämpliga och billiga i att göra hummerfisket helt fritt — vilket från strandägarhåll gjorts till föremål för framställningar direkt till lagrådet — ävensom frågorna om de normgivande vattenstånden.

Det nyss gjorda uttalandet innebär vidare icke att lagrådet ej skulle funnit skäl till åtskilliga anmärkningar mot förslagen. Såsom av det följande framgår, avse emellertid dessa anmärkningar i allmänhet ej i så hög grad förslagens grundläggande tankegångar och sakliga innehåll som deras systematik och frågor i övrigt av mera lagteknisk art. I dessa senare hänseenden kommer lagrådet att förorda icke obetydliga jämkningar, delvis till följd därav att vissa förslag, ehuru till sitt innehåll intimt förbundna med varandra, icke innan de vid skilda tidpunkter remitterats till lagrådet blivit i redaktionellt avseende samordnade.

Med det sist sagda åsyftar lagrådet närmast de två förslag, vilka bland de remitterade intaga en central ställning, nämligen lagberedningens förslag till gränslag och förslaget till fiskerättslag. Vartdera förslaget upptager regler om vad som skall hänföras till olika slag av vatten, enligt gränslagen till allmänt vatten och enskilt vatten samt enligt fiskerättslagen till fritt fiskevatten och enskilt fiskevatten. Frånsett en viss olikhet i fråga om Mälaren — en olikhet som dock lätt kan utjämnas genom en mindre jämkning i fiskerättslagen på sätt lagrådet kommer att förorda — åsyfta de båda förslagen exakt samma uppdelning av vattenområdena i havet och de stora sjöarna, så att å ena sidan allmänt vatten och fritt fiskevatten samt å andra sidan enskilt vatten och enskilt fiskevatten avses skola sammanfalla. Nu berörda regler, som äro ganska vidlyftiga och invecklade, återgivas till sina huvuddrag i full utsträckning i såväl det ena som det andra förslaget. Men därtill kommer att, ehuru såsom nämnts ett och samma sakliga innehåll åsyftas, reglernas uppställning och utformning äro i flera avseenden olika i förslagen. Självständigheten i redaktionellt avseende hos de båda förslagen i förhållande till varandra är dock icke fullständigt genomförd, ity att förslaget till gränslag icke direkt återger de undantag från huvudreglerna, som skola gälla enligt båda förslagen, utan i fråga om dem får sitt innehåll genom hänvisningar till förslaget till fiskerättslag.

Att en ordning sådan som den nyss beskrivna icke är ur lagstiftnings-synpunkt fullt tillfredsställande finner lagrådet ligga i öppen dag. Framför allt faller genast i ögonen, att den innebär en onödig vidlyftighet i fråga om lagtexternas omfattning, samtidigt som den icke kan anses fylla kraven

på klarhet och överskådlighet. Lagrådet har trott sig i stället böra förordna en ordning vars huvuddrag kännetecknas av följande. Med hänsyn till den större allmängiltighet som utmärker det ämne, vilket behandlas i gränslagen, torde denna lag böra tillmätas en ledande ställning i så måtto att det onödiga upprepadet av enahanda lagtexter undviks genom att låta fiskerättslagen hämta sitt innehåll från gränslagen, icke tvärtom. Lagrådet kommer att beträffande förslaget till gränslag tillstyrka vissa ändringar i fråga om såväl lagens rubrik som dess innehåll, syftande till att vidga det ämne som lagen behandlar till att avse samtliga vattenområden i riket. Genomföras dessa ändringar och iakttages därjämte vad lagrådet nedan förordar i fråga om Mälaren, blir det enligt lagrådets mening en lika naturlig som enkel åtgärd vid fiskerättslagens avfattning att åstadkomma det särskiljande av olika slag av vatten, som där erfordras, genom att helt falla tillbaka på det särskiljande som sker genom stadgandena i gränslagen.

Lagrrådet förutsätter i det följande att de ändringar i paragrafernas numrering och i hänvisningar från ett lagrum till ett annat, vilka böra ske till följd av andra ändringar i förslagen, bliva företagna utan påpekande från lagrådets sida i varje särskilt fall.

Tillika vill lagrådet redan i detta sammanhang bringa i åtanke, hurusom gemensam lämplig dag, förslagsvis den 1 januari 1951, för hela lagstiftningens trädande i kraft torde böra bestämmas genom ändring i, respektive komplettering av slutbestämmelsen i vart och ett av förslagen.

Lagrrådet övergår här efter till granskning av de särskilda förslagen och börjar då med det, som enligt lagrådets ovan uttalade mening är av viss grundläggande betydelse, nämligen

Förslaget till lag om gräns mot allmänt vattenområde.

Lagrrådet:

Förslaget innehåller regler avseende den geografiska gränsdragningen mellan allmänt och enskilt vatten i havet samt fyra av de stora sjöarna. Andra vattenområden i riket ligga utanför förslagets uttryckliga reglering. Men förslaget bygger uppenbarligen på den underförstådda satsen, att allmänt vatten icke förekommer i dessa sistnämnda vattenområden. Indirekt utsäger alltså förslaget denna sats, som ingalunda är självklar utan såsom av förarbetena framgår måste anses innefatta resultatet av ett övervägande, i vad mån en indelning i allmänt och enskilt vatten bör äga rum beträffande de större sjöarna. Enligt lagrådets mening skulle det ur systematisk synpunkt vara av värde, om det bleve i lagen utsagt, att de sötvatten som nu icke direkt omfattas av förslaget äro att hänföra under den lagtekniska term »enskilt vatten», som förslaget med sin 1 § avser att fastslå. Frågan kan vara av betydelse ej blott, såsom lagrådet ovan framhållit, för begreppsbestämningen i fiskerättslagen utan också vid utformandet av andra lagar.

Lagrådet hemställer fördenskill att förslaget rubrik ändras, exempelvis till »lag om allmänt och enskilt vatten», samt att förslaget utökas med en ny paragraf, som uttalar att andra sötvatten än de i förslaget nu omnämnda i sin helhet äro att hänföra till enskilt vatten.

Lagberedningen har i sin motivering till förslaget anført, att den nu ifrågavarande lagen borde erhålla sådan utformning att bestämmelserna utan egentliga ändringar kunna infogas i en ny jordabalk. Lagrådet har den uppfattningen, att liknande anspråk böra ställas på denna lag som på jordabalken, och anser angeläget, just ur den av lagberedningen anförda synpunkten, att förslaget avfattas så, att den ifrågavarande lagen direkt — utan hänvisningar till en sådan jämförelsevis periferisk lag som fiskerättslagen — upptager de stadganden som skola utgöra lagens innehåll. Lagrådet vill i detta sammanhang framhålla, att det måhända kommer att visa sig böra närmare övervägas, om eller i vad mån den lämpligaste anordningen verkligen blir att införliva den förevarande lagen med jordabalken. Skäl synas nämligen kunna anföras för att låta åtminstone vissa partier bestå som en lag för sig och såsom ett med jordabalken sidoordnat komplement till denna. Härvid åsyftas i första hand det förhållandet, att de ganska omfattande och detaljerade undantagen från huvudreglerna om vad som skall hänföras till allmänt vatten kunna te sig väl tyngande och alltför lokalbetonade för att intagas i själva balken, vartill kommer, att man här i särskild grad måste räkna med framtida behov av ändringar och kompletteringar. Det nu sagda gäller också i väsentlig mån de bestämmelser vilka avse vattendjup och strandlinjer.

Förslaget föranleder utöver vad nu anförts följande erinringar.

1 §.

Lagrådet:

Om lagens uppgift vidgas till att beträffande samtliga vattenområden i riket uttryckligen reglera i vad mån de äro allmänna eller enskilda, bör den i förevarande paragraf med avseende å vattenområde i havet givna bestämningen av allmänt och enskilt vatten i stället avse vattenområde över huvud taget. Orden »i havet» torde således böra utgå.

Regeringsrådet Quensel:

Den föreslagna gränslagen torde kunna sägas ha till uppgift att reglera spörsmålet vilka vattenområden som kunna vara eller bliva föremål för äganderätt och andra rättigheter (av privaträttslig natur). Fråga är ju ingalunda endast om en gruppindelning av områdena. Ej heller avses blott möjligheten att framdeles förvärva nya rättigheter. Reglerna gå tillika direkt ut på att omedelbart genom lagen utsläcka vissa bestående rättigheter helt eller beträffande särskilda områden samt tillskapa rättigheter till andra områden.

Lagens väsentliga och synnerligen viktiga materiellrättsliga innehåll — indelningens rättsverkningar — synes icke komma till så tydligt uttryck

som sakens natur kräver. Det träder knappast i dagen förrän i övergångsbestämmelserna, och icke heller dessa avhandla ämnet i alla delar eller direkt. Den egentliga lagtexten, d. v. s. lagens paragrafer, måste kunna tyckas angå blott hur indelningen skall ske och hur grupperna skola betecknas. Dessa beteckningar ge väl en antydning om indelningens funktion men äga icke sådan anknytning till gällande lag att några säkra slutsatser kunna dragas om indelningens rättsverkningar.

Meningen är måhända att dessa verkningar skola framgå av att i 1 § enskilt vatten angivits såsom liktydigt med vatten som ingår i fastigheterna. Naturligtvis måste också kunna förutsättas att vattenområde som ingår i fastighet kan vara föremål för rättigheter. Men en dylik presumtion kan med visst fog uppställas beträffande områden i allmänhet, med undantag av sådana som enligt sin egen natur ej kunna hävdas såsom någons egendom; och att ett vattenområde, endast därför att det ej ingår i fastigheterna, icke skulle kunna vara föremål för rättighet, kan svårigen anses självklart. Någon vedertagen terminologi, enligt vilken uttrycket »fastigheterna» utmärker motsatsen till vad som är och skall förbli »res nullius», torde icke kunna påvisas. Över huvud taget är det ovanligt och antagligen missledande för menige man att begagna ordet fastigheterna annorledes än om vissa bestämda fastigheter. Att utbyta det mot »fast egendom» vore av föga gagn i förevarande sammanhang. Tanken skulle då föras blott till motsättningen mellan fast och lös egendom, helst som den särskilda lagen om vad som är att hänföra till fast egendom avgränsar begreppet endast åt denna sida och icke antyder att det skulle finnas områden, som ej äro egendom. Såsom ofta betonats bör man ju vid ny lagstiftning söka undvika att nyttja ordet fastighet i annan bemärkelse än registerfastighet. För att beteckna allt vad som enligt föreskrifterna om fastighetsregistrering skall indelas i registerfastigheter är vanligt att använda lokutionen det som ingår (skall ingå) i fastighetsindelning. Dessa föreskrifter må väl anses innebära att i regel de områden, som kunna vara föremål för rättigheter, skola medtagas i indelningen och övriga lämnas utanför. Men denna regel har undantag av olika slag. Även bortsett härifrån äro dessa föreskrifter icke tjänliga att läggas till grund i nu ifrågavarande hänseende. Principiellt skola ju de och deras tillämpning anses som en administrativ angelägenhet utan civilrättslig betydelse, och i varje fall äro de icke avgörande för frågan om ett område kan vara föremål för rättigheter eller ej.

Hänvisningen till vad som ingår i fastigheterna synes alltså icke kunna ersätta direkt på sak gående bestämmelser om de rättsverkningar, som skola tillkomma indelningen i allmänt och enskilt vatten.

Beträffande denna i 1 § gjorda hänvisning synes vidare böra erinras att, om den, såsom här antagits, avser att ange dessa rättsverkningar, detta förhållande dock ej framgår av formuleringen, som i stället tyder på att fråga är om normen för indelningen. Vad som ingår i fastigheterna synes vara förutsatt såsom något givet och skola vara avgörande för indelningens utformning. Då nu någon speciell definition å begreppet fastighet ej med-

delas, borde kunna antagas, att här refereras till det vanliga fastighetsbegreppet och att således vad som i enlighet med allmänna regler om fastighetsbildning och fastighetsregistrering tillagts eller tillägges fastigheter blir bestämmande för vad som skall anses som allmänt eller enskilt vatten. Härav ledes man då till bl. a. den slutsatsen att vattenområde, som redan är fastighet eller ingår i en sådan, skall förbli enskilt vatten. I 2 § ges visserligen en helt annan bestämning av detta begrepp, men det kan uppstå tvekan om hur den motsättning, som sålunda enligt ordalydelsen föreligger mellan de båda lagrummen, skall utjämnas. Härutinnan erbjuda sig olika utvägar, som avvika från den förmodligen åsyftade tolkningen men i och för sig kunna synas lika rimliga som denna.

På grund av vad sålunda anförts förordas dels att 1 § ersättes med blott en förklaring att vattenområden indelas i allmänna och enskilda (allmänt och enskilt vatten), dels att i omedelbar anslutning därtill den med de följande paragraferna avsedda bestämningen av dessa begrepp meddelas utan inblandning av fastighetsbegreppet, dels ock att därefter indelningens rättsverkningar anges så, att det klart framgår att vad som skall vara allmänt vatten icke kan vara föremål för rättighet (i ovannämnda bemärkelse), att förty bestående rättigheter till dylikt vatten upphöra att gälla och att däremot bestående rättigheter till vad som skall vara enskilt vatten lämnas orubbade. Härefter skulle så följa de speciella stadganden, som kunna erfordras i avseende å frågan till vilken jord eller till vilka fastigheter de vattenområden skola hänföras, som förut ej voro föremål för äganderätt men skola vara enskilt vatten.

Här har tills vidare förutsatts att meningen är att någon rättighet i egentlig bemärkelse till allmänt vatten ej vidare skall kunna existera. Denna sats behöver väl ej heller modifieras såvitt angår äganderätt, men beträffande begränsade rättigheter torde satsen icke vara avsedd att gälla undantagslöst. Den s. k. utsträkningsrätten enligt förslaget till fiskerättslag torde få betraktas som en subjektiv rätt till allmänt vatten, och i motiven har antytts möjligheten att jakträtt till allmänt vatten skulle komma att genom lagstiftning tillförsäkras ägare av öar och holmar. Även den »rätt att bibehålla uppförd brygga och annan byggnad vid stranden», vilken enligt lagberedningen myndighet torde kunna förutsättas medge strandägare, lärare, om sådana dispositioner må äga rum, snarare få karaktär av verklig med servitut jämförlig rättighet än böra likställas med t. ex. befogenheten att efter myndighets tillstånd tills vidare bedriva fiske med fast redskap i allmänt vatten.

Om sålunda beträffande allmänt vatten skall gälla, att rättigheter i allmänhet skola upphöra och icke vidare kunna uppstå, men undantagsvis annat skall kunna vara förhållandet på grund av särskilda stadganden eller kanske myndighets beslut, blir därigenom behovet av uttryckliga och klara bestämmelser om innebörden av att vattenområde är allmänt vatten än större. De ovan antydda reglerna i ämnet få förses med de förbehåll, som undantagen från principen betinga.

Vissa av reglerna om rättsverkningarna äro av natur att med tiden förlora sin aktualitet och därför, om det vore fråga om jordabalken, kunna hänföras till övergångsbestämmelser, men de synas dock i nu förevarande lag, vilken är av så begränsad räckvidd och åtminstone i vissa delar torde vara att betrakta som ett provisorium, under vars giltighetstid just övergången till det nya systemet skulle bli av den största betydelse, lämpligen böra med de övriga reglerna i ämnet upptagas i huvudtexten.

Justitieråden Dahlman och Lech:

Såsom framgår av remissprotokollet är beteckningen »fastigheterna» så-tillvida oegentlig som i städer och samhällen finnas vattenområden, vilka enligt vad som för närvarande gäller ej skola upptagas i fastighetsregistret utan i bihang till detta och således enligt fastighetsbildningslagens och fastighetsregisterförordningens terminologi ej ingå i fastighetsindelning. Det torde visserligen få antagas att inom en tämligen nära framtid lagstiftningen på denna punkt kommer att ändras därhän att jämväl sådana områden skola upptagas i fastighetsregistret. Emellertid synes lämpligt att slutbestämmelserna kompletteras med ett stadgande av innehåll att i lagen till fastigheterna hänföras även områden som skola redovisas i bihang till fastighetsregister för stad eller samhälle.

Justitierådet Geijer:

Förslaget innehåller två slags bestämmingar av begreppet enskilt vatten, nämligen dels i denna paragraf och dels i de följande paragraferna. Tydligen böra de sammanfalla. Så är dock icke förhållandet, eftersom de vattenområden, som ingå i fastigheterna, icke lära tillsammans fullständigt upptaga de områden, som enligt övriga stadganden skola vara enskilt vatten. En sådan bristande överensstämmelse synes icke böra godtagas i en lagtext, allra minst om lagen är av den centrala och grundläggande natur som den med förslaget avsedda.

Någon bestämmning av det slag som förevarande paragraf innehåller synes emellertid icke vara nödvändig för lagens syfte, då av de övriga stadgandena fullständigt framgår vad som skall vara enskilt vatten. Begreppen allmänt och enskilt vatten torde icke i sig själva vara så intetsägende, att någon närmare förklaring av deras allmänna innebörd ej kan umbäras i den förevarande lagen. I det läge, vari jordabalkslagstiftningen för närvarande befinner sig, kan även ifrågasättas lämpligheten av att i detta sammanhang i vidare mån än som kan anses nödvändigt beröra rättsverkningarna av uppdelningen i olika slag av vatten. Den utvägen synes också i nu ifrågavarande hänseende stå till buds att låta 1 § utsäga endast att vattenområde är allmänt (allmänt vatten), där det ej enligt vad i det följande stadgas är enskilt (enskilt vatten). För min del förordar jag denna utväg framför förslagets avfattning. Endast om en bestämmning motsvarande den i förslagets 1 § upptagna kan erhållas, vilken är adekvat och tillika fyller rimliga anspråk på enkelhet och koncentration, torde, om dubbla bestäm-

ningar ändock anses önskvärda, sådana böra komma till användning. Blott med tvekan kan jag i sådant hänseende ifrågasätta såsom en möjlighet att i denna paragraf stadga, att vattenområde är allmänt, där det ej såsom ingående i fastigheterna eller i områden, som skola redovisas i samband med fastighetsregistret, är enskilt.

2 §.

Lagrådet:

Det kan icke förnekas, att reglerna i denna paragraf äro långt ifrån lätt-tillgängliga. Såvitt lagrådet kunnat finna, beror detta emellertid på själva ämnets invecklade beskaffenhet. Även om lagens tillämpning ur denna synpunkt till en början kan vålla svårigheter, torde man dock kunna förvänta, att stadgandenas innebörd inom en ej alltför lång tid skall tränga in i det allmänna medvetandet.

Den under 2 lämnade beskrivningen å vattenområde, som på grund av 1-km-regeln är enskilt vatten, kan knappast anses fullt tydlig. Med hänsyn till att vattenområdet kan sammanhånga med öppna havet genom mer än en förbindelseled synes det i motsvarande beskrivning i förslaget till fiskerättslag använda uttrycket »som saknar förbindelse med öppna havet av större bredd än» vara att föredraga framför »vars förbindelse med öppna havet icke är av större bredd än». Mot båda förslagens formuleringar kan anmärkas att en tolkning efter orden synes kunna leda till det oriktiga resultatet att ett vattenområde, till vilket man ej kan komma från öppna havet utan att passera vatten om högst en kilometers bredd, likväl vore att anse som allmänt, om nämligen mellan det ifrågavarande området och öppna havet på något ställe finns vatten av större bredd än en kilometer. Till förebyggande av en sådan tolkning borde måhända efter orden »större bredd» insättas orden »i hela sin sträckning» eller något liknande.

Vad beträffar undantagsregeln under 2 synes till en början undantagets anknytande till huvudregeln allenast genom orden »dock ej» kunna medföra risk för att läsaren — särskilt om han från den sats som inleder paragrafen gått direkt till avsnittet under 2 — tolkar undantagsregeln så, att vid ö eller ögrupp som där avses ej skall finnas något enskilt vatten över huvud taget. Till tydligare utmärkande av att undantaget hänför sig allenast till huvudregeln under 2 synas orden »dock ej vatten» böra utbytas mot »dock att vatten icke skall på grund härav vara enskilt om det är beläget» eller något liknande uttryck.

Vidare torde uttrycket »ö eller ögrupp» vara ägnat att väcka undran, varför icke här, såsom i huvudregeln, jämte ö nämnes holme, medan där- emot ögrupp särskilt omnämnes. Då undantagsregelns innebörd dessutom — t. ex. i sådana fall då holmar av mindre längd än etthundra meter äro att hänföra till viss ögrupp — under särskilda omständigheter kan bli en annan än den som torde vara avsedd, om icke i stället för »ö eller ögrupp» också här nyttjas uttrycket »ö eller holme», torde sistnämnda uttryck även här böra komma till användning.

Slutligen skulle enligt lagrådets mening nyssberörda stadgande vinna i klarhet, om orden »annat vatten än nu sagts» utbyttes mot »vatten med sådan förbindelse».

Beskrivningen å vattenområde, som avses under 3, synes för tydlighetens skull böra omformuleras till större likhet med motsvarande beskrivning i förslaget till fiskerättslag. Ett skäl härför utgör även den omständigheten att det icke lär vara åsyftat att vatten, som är enskilt på grund av undantagsbestämmelserna för vissa områden i Norrbottens och Kalmar län, här skall komma i betraktande.

3 §.

Lagrådet:

För att 2 § må uttömmande angiva omfattningen av enskilt vatten i havet synes innehållet i nu förevarande paragraf böra ersättas med ett såsom 4 betecknat tillägg till 2 §. Detta skulle upptaga de vatten, som uppräknats i 6 § i förslaget till fiskerättslag, med iakttagande beträffande vattenområdet i Norrbottens län att Sandö i enlighet med en lagrådet vid föredragningen lämnad upplysning rättas till Seskarö.

4—6 §§.

Justitieråden Geijer och Lech samt regeringsrådet Quensel:

Enligt vår mening skulle det ur systematisk synpunkt vara en fördel, om lagen före de stadganden i dessa paragrafer, som behandla frågan om gräns mellan ö eller holme och allmänt vatten samt frågorna om de normgivande vattenstånden — behandlingen av sistnämnda frågor kunde lämpligen sammanföras i en paragraf — fullständigt reglerade i vad mån sötvatten är allmänt eller enskilt vatten. Denna reglering skulle kunna fördelas å två paragrafer, varav den ena skulle behandla Vänern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön, medan den andra skulle bli den nya paragraf — avseende sötvatten i övrigt — varmed förslaget skulle utökas. Nästföljande paragraf skulle motsvara förslagets 4 §, varefter skulle följa en paragraf, upptagande bestämmelserna i förslagets 5 § och andra stycket i dess 6 §.

I fråga om den närmare lydelsen av de paragrafer, vilka sålunda enligt vår mening skulle ersätta och komplettera förslagets 4—6 §§, är följande att anföra.

Den paragraf, som skulle avhandla de stora sjöarna, synes böra i ett första stycke fastslå att vad i 2 § under 1—3 stadgas angående omfattningen av enskilt vatten i havet skall äga motsvarande tillämpning beträffande dessa sjöar. Därefter skulle i ett andra stycke, med återgivande av den i 7 § i förslaget till fiskerättslag lämnade beskrivningen å särskilda vattenområden i Hjälmaren och Storsjön, stadgas att jämväl dessa skola hänföras till enskilt vatten.

Härefter skulle inflyta den nya paragraf, vilken, såsom framgår av det föregående, borde innehålla att övriga sötvatten i sin helhet äro att hänföra till enskilt vatten.

Beträffande avfattningen av 4 § i det remitterade förslaget äro vissa erinringar att framställa. Iakttages vad tidigare förordats beträffande stadgandets plats i förhållande till bestämmelserna rörande sötvattensområdena, betingas därav den jämkning, att orden »i havet» utgå. Eftersom det ligger i sakens natur att regeln i förevarande paragraf blir att tillämpa allenast i de fall då frågan om gränsdragning har betydelse, synes — oavsett huruvida den i 1 § enligt dess föreslagna lydelse beträffande enskilt vatten givna bestämningen, att området ingår i fastigheterna, bibehålles eller icke — jämväl uttrycket »vilken utgör fastighet eller del därav» lämpligen kunna utgå. Vidare är att märka att stadgandet, eftersom gränsen icke gärna kan gå annorstädes än i strandlinjen, får sitt egentliga innehåll av bestämmelserna om vilka vattenstånd som skola vara normerande. Med hänsyn härtill synes i paragrafen böra intagas en erinran att gränsdragningen skall ske med iakttagande av dessa bestämmelser. Stadgandet kunde förslagsvis erhålla det innehåll, att, där enskilt vatten ej finnes vid ö eller holme, gränsen mot det allmänna vattnet skall, med iakttagande av vad i paragrafen om vattenstånden stadgas, anses följa strandlinjen.

I förslagets 6 § har beträffande de vattenstånd, som skola vara normerande i de stora sjöarna, gjorts det förbehållet, att vad därom stadgats skall gälla »så länge nuvarande sjöregleringar bibehållas väsentligen oförändrade». Förbehållet läser icke åsyfta att de ifrågavarande bestämmelserna utan lagändring skulle kunna träda ur kraft till följd av ändring i en sjöreglering. Ordalagen kunna dock lätt föranleda en sådan tolkning. På grund härav och då förbehållet knappast torde kunna fylla någon egentlig funktion, hemställes att det måtte utgå.

Justitierådet Dahlman:

Jag är beträffande 4—6 §§ ense med övriga ledamöter utom därutinnan, att jag finner det lämpligt, att, såsom skett i förslaget, stadgandet i 4 § erhåller en formulering som antyder att alla öar och holmar icke behöva tillhöra fastigheterna; vissa av dem skola ju anses ingå i det omgivande allmänna vattenområdet. Enligt min mening bör därför 4 § erhålla det innehåll, att, där enskilt vatten ej finnes vid ö eller holme, vilken utgör fastighet eller del därav, gränsen mot det allmänna vattnet skall, med iakttagande av vad i paragrafen om vattenstånden stadgas, anses följa strandlinjen.

S l u t b e s t ä m m e l s e r n a .

Justitierådet Geijer:

I anslutning till vad jag anfört vid 1 § vill jag ifrågasätta en jämkning i sista stycket, förslagsvis så, att relativsatsen förkortas till »som till följd av nya lagen kommer att utgöra allmänt vatten».

Justitieråden Dahlman och Lech samt regeringsrådet Quensel:

Vi hänvisa till våra anföranden vid 1 §.

Förslaget till lag om rätt till fiske.

Lagrådet:

En jämförelse mellan lagberedningens förslag till gränslag och förslaget till fiskerättslag ger, såsom lagrådet tidigare framhållit, vid handen att de uppdelningar av vattenområdena, som göras i de båda förslagen, principiellt och i huvudsak sammanfalla. Lagrådet har också givit uttryck åt den uppfattningen att, i den mån så icke är förhållandet, skiljaktigheterna både kunna och böra avlägsnas. Vid förslaget till gränslag har lagrådet förordat sådan ändring i detta förslag, att det skulle under begreppet enskilt vatten inrymma även de sötvatten, som nu icke uttryckligen omfattas av förslaget. Denna ändring skulle medföra att båda förslagen komme att med uppdelningen åsyfta samtliga rikets vattenområden.

Härefter skulle i nu förevarande hänseende återstå blott den olikhet som ligger däri att förslaget till fiskerättslag beträffande Mälaren stadgar, att viss del av denna sjö skall vara fritt fiskevatten, under det att enligt det andra förslaget hela sjön är att hänföra till enskilt vatten. Såvitt lagrådet kunnat finna, föreligger intet tvingande skäl att upprätthålla denna olikhet. Önskemålet att fisket skall vara fritt i viss del av Mälaren torde likaväl kunna tillgodoses genom att, i den utsträckning som befinnes lämplig, till förmån för det fria fisket stadga inskränkning i den enskilda fiskerätten efter mönstret av de bestämmelser i liknande syfte som i förevarande förslag upptagits i fråga om rikets kustvatten och fyra av de stora sjöarna.

Om nu antydda förändringar i de båda förslagen genomföras, synes intet skäl längre finnas att i förslaget till fiskerättslag bibehålla termerna fritt fiskevatten och enskilt fiskevatten. De i förslaget till gränslag begagnade termerna allmänt vatten och enskilt vatten kunna i stället med fördel användas. Ur lagstiftningssynpunkt är en enhetlig terminologi eftersträfvansvärd, och vad förevarande fall beträffar vill lagrådet framhålla, att det dessutom torde få betraktas som en vinst att kunna undvara en sådan term som fiskevatten, vilken, såsom förslagets förarbeten utvisa, även i och för sig kan göras till föremål för icke obefogade erinringar. Lagrådet hemställer därför under de angivna förutsättningarna att i förevarande förslag, i fråga såväl om själva lagtexten som underrubrikerna, i stället för termerna fritt och enskilt fiskevatten användas termerna allmänt och enskilt vatten.

Enligt vad lagrådet tidigare antytt kunna dessutom såsom en följd av de ovan förordade ändringarna betydande förenklingar stå att vinna med avseende å förslagets avfattning. De jämkningar i förslagets lagtext, som lagrådet i anslutning till det anförda vill förorda, äro i sina huvuddrag följande. Hela kapitlet om fritt och enskilt fiskevatten kan utgå, eftersom förevarande förslag därutinnan blott behöver hänvisa till vad gränslagsförslaget, i ändrat skick, stadgar om allmänt och enskilt vatten. Därvid är dock att iakttaga, att de stadganden i 7 § i förevarande förslag, som angå Mälaren, torde i enlighet med vad ovan anförts böra ersättas med en på lämplig

plats införd ny paragraf, som tillåter visst frifiske i Mälaren. Enligt vad lagrådet trott sig finna skulle önskemålet om fritt fiske därstädes kunna anses vara tillgodosett, om det stadgades, att dylikt fiske med rörligt redskap finge äga rum på det område i sjön, som enligt det remitterade förslaget skall vara fritt fiskevatten. Avdelningen om vattenstånd synes lämpligen kunna införas närmast före ansvarsbestämmelserna; och avdelningen om fasta och rörliga redskap torde, i nära överensstämmelse med vad som skett i kommitténs förslag, böra inarbetas i avdelningen om fiske i allmänt vatten.

I förslaget användes flerstädes begreppet saltsjön, under det att förslaget till gränslag begagnar bestämningen havet. Lagrådet hemställer, om icke den sistnämnda bestämningen lämpligen bör i likformighetens intresse komma till användning genomgående även i det förevarande förslaget.

En fråga, som har avseende å förslagets terminologi, är ytterligare den som sammanhänger med de i förslaget använda uttrycken rätt till fiske, fiskerättsägare och fiskerättshavare. Betydelsen av dessa uttryck, så som de begagnats i förslaget, är i viss mån osäker och vacklande. Då förslagets rubrik talar om rätt till fiske, medger detta den tolkningen att förslaget under begreppet hänför icke endast fiskerätt i privaträttslig mening utan också den befogenhet att fiska i allmänt vatten och annorstädes, som enligt förslaget skall tillkomma svenska medborgare i allmänhet. Detta vinner stöd av ett sådant stadgande som det i 26 § upptagna, då där talas om »rätt till fiske som avses i 14—25 §§». Samtidigt användes beteckningen fiskerättsägare motsättningsvis i förhållande till dem som få utöva frifiske i enskilt vatten; och då i 44 § fiskerättshavare tillerkännes rätt att vid beslag behålla förverkad fångst, torde därmed icke åsyftas den som tilläventyrs i egenskap av frifiskare ägt fiska i vattnet, lika litet som i nämnda och nästföljande paragraf med »den som har rätt till det idkade fisket» gärna kan avses en frifiskare. Vilken skillnad förslaget avser att göra mellan fiskerättsägare och fiskerättshavare, framgår icke av vare sig lagtexten eller remissprotokollet. Begreppet fiskerättsägare är även dunkelt ur annan synpunkt än ovan berörts. Rent språkligt sett borde det kunna jämföras med fiskerättshavare och avse var och en som »äger» eller »har» en rätt att fiska. Men av förslagets regler om åtgärder mot vanskötsel av fiske framgår tydligt, att termen fiskerättsägare där icke använts i så omfattande bemärkelse som sist sagts, ity att 39 § stadgar att vad tidigare är sagt om fiskerättsägare skall gälla nyttjanderättshavare, om fisket är upplåtet till en sådan. Det remitterade förslaget och remissprotokollet lämna ej heller här någon ledning. Man vill då gärna söka en sådan i kommitténs förslag. I kommitténs betänkande finner man emellertid att enligt dess förslag med fiskerättsägare skulle åsyftas »den som har en fiskerätt, vilken är grundad direkt på äganderätt till fastighet sålunda att den utgör ett tillbehör till fastigheten, varöver ägaren ej kan fritt förfoga genom avtal». Fiskerättsägare skulle, enligt vad kommittén närmare utvecklar, vara »icke blott den som äger fiska i eget vattenområde utan också den som äger i jordeboken upptagen

särskild fiskelägenhet eller fastighet, till vars förmån gäller servitut innefattande rättighet till fiske, såframt servitutet tillkommit i sammanhang med laga delning av fastighet». Att i ordet fiskerättsägare inlägga en sålunda preciserad och begränsad innebörd torde utan att i lagen direkt införas en definition, som klart anger den avsedda bestämningen, icke vara möjligt. Lagrådet har emellertid icke kunnat finna att en sådan definition — i allt fall icke av det nyss återgivna innehållet — skulle vara önskvärd. Enligt lagrådets mening kan man utan större svårighet genomföra en enhetlig terminologi i lagtexten från den utgångspunkten att all rätt att bedriva fiske, som gäller oavsett befogenheten att bedriva frifiske, benämnas enskild fiskerätt, utan hänsyn till den rättsgrund varå den i det ena eller andra fallet vilar. Med åberopande av vad nu anförts hemställer lagrådet att förslaget utan användning av termerna fiskerättsägare och fiskerättshavare omarbetas i enlighet därmed.

Utöver vad redan sagts föranleda förslagets särskilda stadganden erinringar i följande hänseenden.

1—7 §§.

Lagrådet:

För den händelse lagrådets erinran om att dessa stadganden kunna utgå ur förevarande förslag och ersättas med hänvisning till gränslagen icke skulle vinna beaktande, hänvisar lagrådet i tillämpliga delar till vad lagrådet anført om motsvarande stadganden i förslaget till gränslag. Enligt lagrådets mening är den allmänna uppställning av stadgandena som kommit till uttryck i sistnämnda förslag, med de av lagrådet förordade ändringarna, att föredraga framför det förevarande förslagets.

Vid bibehållande av stadgandena här torde därjämte böra iakttagas att, om eljest termen fiskevatten begagnas, denna användes även i 1 §.

Enligt lagrådets mening vore det vidare att föredraga, om 2 § formuleras så, att fritt fiskevatten är allt vatten i öppna havet och annorstädes, som etc.

8 §.

Lagrådet:

Visserligen innebär upptagandet av detta stadgande här i viss mån en upprepning av motsvarande stadgande i förslaget till gränslag, men då de båda stadgandena till sitt innehåll icke helt sammanfalla samt vattenståndens äga självständig betydelse för fiskeriförhållandena, synes förevarande stadgande — med den av lagrådet tidigare förordade placeringen — böra bibehållas i fullständigt skick i fiskerättslagen i stället för att delvis ersättas med en hänvisning till gränslagen.

Skulle den av lagrådet under 6 § i förslaget till gränslag gjorda anmärkningen, att orden »så länge nuvarande sjöregleringar bibehållas väsentligen oförändrade» böra utgå, icke bliva beaktad, synes enahanda reservation böra införas också i förevarande stadgande.

9 §.

Lagrådet:

Enligt förevarande paragraf skola under fast redskap inbegripas bland annat vissa slag av redskap, som »avses skola kvarstå längre än två dygn utan att i sin helhet upptagas ur vattnet». Emellertid torde villkoret »utan att i sin helhet upptagas ur vattnet» — vilket tydligen tillkommit för att framtvinga en tidsintervall — kunna leda till ett mindre tillfredsställande resultat, då det, tolkat efter ordalagen, lätteligen inbjuder till ett kringgående av bestämmelsen sålunda, att redskapet efter upptagandet omedelbart åter nedlägges på samma plats. En bättre formulering av villkoret synes vara »som avses skola kvarstå längre tid än två dygn i följd»; härav skulle tydligare framgå att det måste vara ett verkligt uppehåll mellan redskapets upptagande och återutsättande.

Definitionen av fast och rörligt redskap synes lämpligen kunna intagas i det remitterade förslagets 10 §, som enligt de av lagrådet förordade förändringarna skulle bli lagens 1 §, där det i så fall skulle utgöra ett andra stycke. I samband härmed kunde det i förevarande paragraf upptagna andra stycket utgå och i stället de inledande orden i bestämmelsen formuleras så, att med fast redskap, till skillnad från rörligt redskap, förstås i denna lag fiskebyggnad etc.

10 §.

Lagrådet:

I överensstämmelse med vad lagrådet inledningsvis anfört synes den grundläggande regeln om fiske i allmänt vatten böra innehålla, att å vattenområde, som enligt lagen om allmänt och enskilt vatten är allmänt vatten, må varje svensk medborgare fiska.

Det remitterade förslaget innebär bl. a. den ändringen i förhållande till gällande rätt, att de slag av särskilda rättigheter till fiske som avses i förslagets 31 § — vare sig de tillhöra kronan eller annan — ej längre få göras gällande i allmänt vatten. Medan i kommitténs förslag en uttrycklig bestämmelse härom upptagits (27 § andra stycket), innehåller det remitterade förslaget ej någon sådan bestämmelse. Det har ansetts tillräckligt med att regeln om fritt fiske fastslås utan något sådant förbehåll till förmån för särskild rättighet som i 31 § upptagits om den fortfarande giltigheten av dylik rättighet i enskilt vatten. Enligt lagrådets mening kan emellertid nu ifrågasättande ändring i förhållande till gällande lag icke anses här hava kommit till klart uttryck. För tydlighetens skull torde en bestämmelse, som direkt ut säger regeln, böra meddelas. Denna synes böra intagas redan i nu förevarande paragraf och kunna erhålla den mera omfattande innebörden att, utöver vad lagen i det följande stadgar om rätt — på grund av eller utan särskilt tillstånd — att från enskilt vatten sträcka fast redskap vidare ut i allmänt vatten, enskild fiskerätt ej gäller i allmänt vatten. Att uttrycket »enskild fiskerätt» enligt lagrådets mening kan användas i detta sammanhang beror på att befogenheten för den som har fiskerätt på enskilt vatten att

utsträcka redskap uppenbarligen är att anse som ett utflöde av den enskilda fiskerätten.

Beträffande andra stycket synes, om den av lagrådet förordade terminologin följes, uttrycket »den som äger fiskerätt i enskilt vatten» böra jämkas, exempelvis till »innehavare av enskild fiskerätt», samt därav följande ytterligare jämkning vidtagas.

Utan uttryckligt lagstadgande torde det vara klart att ansökan om tillstånd att utsträcka fast redskap skall kunna avslås i sådana fall då visserligen hinder därför ej möter på den grund att det ej kan ske utan men för annan fiskande men annat laga hinder föreligger, t. ex. i farled med hänsyn till sjöfartens intressen.

Om, såsom i fråga om 9 § förordats, sistnämnda paragraf får ingå såsom ett andra stycke i förevarande paragraf, synes det lämpligast att nuvarande andra stycket upptages såsom en paragraf för sig närmast efter den förevarande.

11 §.

Lagrådet:

Uttrycket »fiskerättsägare som sägs i 10 § andra stycket» synes böra utbytas mot »den som äger fiska med fast redskap i enskilt vatten»; detta skulle föranleda viss jämkning av första styckets text i övrigt.

Ett förtydligande synes önskvärt beträffande uttrycket »Blekinge läns östra kust».

12 §.

Lagrådet:

Även i denna paragraf torde böra vidtagas vissa jämkningar i ordalagen motsvarande dem som förordats under 11 §.

13 §.

Lagrådet:

Mellan förevarande paragraf och förslagets 31 § föreligger ett nära sammanhang. Båda paragraferna avse nämligen att reglera vem den enskilda fiskerätten tillhör samt skyldigheten att tåla vissa inskränkningar i denna rätt. I 13 § behandlas de fall, då fiskerätten grundar sig på äganderätt till fastighet, och i 31 § de fall, då genom urminnes hävd, särskilt stadgande, dom eller skattläggning eller på annat lagligt sätt annorledes än i lagen sägs är bestämt om rätt för kronan eller annan till fiske i enskilt fiskevatten.

Att ämnet icke reglerats i ett sammanhang utan bestämmelserna upptagits i skilda paragrafer synes bero på, att kommittén i överensstämmelse med nu gällande lag föreslagit en sådan uppställning. Ett särskilt skäl härfor hade också kommittén, i det att enligt dess förslag en viss olikhet skulle gälla i fråga om dessa båda slag av fiskerätt. De i 31 § avsedda fiskerättigheterna skulle sålunda hava en starkare ställning därigenom att de i större omfattning än strandägarnas fiskerätt skulle vara skyddade mot intrång genom den frihet att fiska som föreslagits skola tillkomma varje svensk med-

borgare. Härutinnan har det remitterade förslaget emellertid intagit en annan ställning. Enligt detta skola nämligen de i 31 § avsedda fiskerättigheterna ej intaga en bättre ställning i berörda hänseende än strandägarnas fiskerätt.

Hinder kan därför ej med hänsyn till bestämmelsernas rättsverkningar möta för att i ett gemensamt stadgande reglera den enskilda fiskerätten vare sig denna härrör av jordäganderätten eller av annan laga grund. Ej heller andra skäl torde kunna åberopas mot ett sådant gemensamt stadgande, varigenom otvivelaktigt skulle vinnas, att den avdelning i lagen som handlar om fiske i enskilt vatten bleve mera överskådlig och lättolkad. Ett sådant stadgande skulle kunna givas det innehåll, att fisket i enskilt vatten tillhör jordägaren eller den som eljest med stöd av särskilt stadgande, dom, avtal, urminnes hävd, skattläggning eller annan laglig grund innehar den enskilda fiskerätten; i ett andra stycke kunde därefter intagas en bestämmelse, att utan stöd av enskild fiskerätt annan må fiska i vattnet i enlighet med vad i de efterföljande paragraferna stadgas därom.

En skillnad mellan den av lagrådet sålunda förordade bestämmelsen och den i förslagets 31 § upptagna är, att såsom grund för rätt till fiske nämnas även avtal. Detta synes så mycket mer påkallat som avtal såsom grundande rätt till fiske i praktiken äro av stor betydelse. Icke minst mot bakgrunden av ansvarsbestämmelserna — enligt vilka kränkning av fiskerätt som upplåtits genom avtal lärer böra vara straffbar såsom olovligt fiske, även om kränkningen förövas av jordägaren själv — synes ett sådant uttryckligt omnämnande önskvärt. En annan olikhet mellan den nu förordade bestämmelsen och 31 § är att kronan ej skulle komma att särskilt nämnas såsom subjekt för särskild fiskerätt. Även utan ett dylikt omnämnande torde det emellertid vara uppenbart att också kronan kan vara innehavare av sådan likaväl som av annan enskild fiskerätt.

14—25 §§.

Lagrådet:

Under 13 § har lagrådet förordat en avfattning, som tydligare skulle utmärka, dels att den enskilda fiskerätten behandlas i nämnda lagrum och dels att nu förevarande paragrafer endast äro avsedda att reglera det fri-fiske, som tillåtes vid sidan av den enskilda fiskerätten. I anslutning därtill ifrågasätter lagrådet, huruvida det ej skulle innebära en redaktionell förbättring om uttrycket »varje svensk medborgare», där det förekommer i nu ifrågavarande paragrafer, genomgående ändrades till »svensk medborgare» och i 22 § orden »ändå att han ej är fiskerättsägare» utginge.

Beträffande vissa av paragraferna har lagrådet ytterligare en del erinringar, såsom framgår av det följande.

14 §.

Lagrådet:

Lagrådet vill ifrågasätta, om ej denna paragraf för vinnande av bättre överskådlighet lämpligen bör uppdelas i skilda paragrafer så, att en para-

graf kommer att upptaga regeln under a), en annan paragraf regeln under b) och en tredje paragraf reglerna under c) samt att regeln under d) sammanföres med bestämmelserna i förslaget 15 §.

Ordet »fiskerättsägaren» bör enligt lagrådets mening i överensstämmelse med vad lagrådet tidigare anfört utbytas mot »innehavaren av den enskilda fiskerätten».

Uttrycket »Blekinge läns östra kust» synes böra förtydligas.

15 §.

Lagrådet:

I fråga om uttrycket »Blekinge läns östra kust» hänvisas till det nyss sagda. Jämväl uttrycket »kusten av Kalmar län» synes tarva förtydligande.

I detta sammanhang vill lagrådet framhålla, att det av lagrådet förordade sammanförandet av 14 § d) med 15 § får till följd, att hänvisningen i 27 § till 14 § bör ändras till att omfatta bl. a. även förevarande paragraf samt att detta i sin tur medför, att hänvisningen kommer att avse jämväl fiske med tobisnot, något som dock lär sakna varje praktisk betydelse.

17 §.

Lagrådet:

Då i sista punkten talas om vissa fiskeredskap, lär därmed avses blott rörliga sådana. Detta synes böra komma till tydligt uttryck.

Uttrycket »Blekinge läns södra kust» torde böra förtydligas.

18 §.

Lagrådet:

En jämkning i avfattningen synes påkallad därav att meningen uppenbarligen är att fiske med rörligt redskap skall vara tillåtet också vid Skånes västra kust.

19 §.

Lagrådet:

Då mindre ålryssja i vissa fall är att anse som rörligt redskap, torde för undvikande av missförstånd därutinnan en jämkning i paragrafens avfattning vara påkallad.

Under hänvisning till vad tidigare anförts förordar lagrådet att uttrycket »fiskerättsägaren» ersättes med »innehavaren av den enskilda fiskerätten».

20 §.

Lagrådet:

Särskilt om, såsom lagrådet förordat, 4 § kommer att utgå ur förslaget, synes senare ledet i den sista relativsatsen böra omformuleras i anslutning till vad lagrådet anfört under 2 § i förslaget till gränslag.

21 §.

Regeringsrådet Quensel:

Det är naturligt att på förevarande rättsområde, där lagstiftningen varit ganska otydlig och lagen själv förklarat sig träda tillbaka för vissa slag av lokala sedvänjor, en alldeles särskild hänsyn till sådana måste tagas vid ny lagstiftning. Å andra sidan är ett av huvudsyftena med förslaget att genom nya lagregler för framtiden bringa större klarhet i vad som skall anses rättsenligt och att i största skäligen utsträckning få till stånd en för hela landet enhetlig reglering av fiskerättsförhållandena. För ändamålet har ju också skett undersökning angående rådande rättsuppfattningar och sedvänjor, och resultatet härav har icke blott inverkat på lagförslagets allmänna regler utan också föranlett att vid deras sida upptagits specialbestämmelser av lokal räckvidd. Att likväl göra förbehåll för beståndet av okända eller dock icke närmare angivna sedvänjor måste betecknas som ett försvagande av förslagets effektivitet för sitt nyssnämnda syfte, en läcka i systemet, vilken kan få till följd att vad som skall anses gälla förblir oklart och växlande från ort till annan i långt större grad än förhållandena nödvändiggöra.

Det är tydligen i medvetande härom som man i förslaget begränsat förbehållet för sedvänjor rörande fiskerätt till att gälla blott vissa dylika och endast inom »saltsjön». Härigenom minskas naturligtvis de skadliga verkningarna av bestämmelsen men i stället framstår lagstiftningen som tämligen godtycklig, åtminstone om, såsom motiven kunna tyckas ange, grunden för stadgandet skulle vara att, där en verklig sedvanerätt utbildat sig på förevarande rättsområde, denna rättsbildning bör respekteras. I överensstämmelse härmed står visserligen att man icke gjort begränsningen av stadgandet lika snäv som i 1896 års lag, men det kan frågas, varför sedvanerätten skall anses mera respektabel beträffande områden i saltsjön än när det gäller sötvatten och varför endast sådana sedvanemässiga bildningar avses som göra inskränkningar i enskild fiskerätt. De skäl, som åberopats för att utesluta sötvatten, torde med ganska stort fog kunna anföras jämväl beträffande saltsjöområden, och man måste, särskilt med tanke på att gränserna för den enskilda fiskerätten varit tämligen otydligt angivna i lagen, räkna med att sedvanemässigt utbildat sig lokala tolkningar, enligt vilka denna rätt skulle sträcka sig längre än vad man i allmänhet ansett följa av lagreglerna.

Det torde av begränsningarna i stadgandets räckvidd framgå att förslaget i denna del grundar sig mindre på hänsyn till sedvanerätten än på intresset att gynna frifisket i havet. Detta är ock ett av förslagets huvudsyften och man har därför, naturligt nog, velat förekomma att de nya reglerna skulle kunna verka i motsatt riktning i något fall, som ej på grundval av utredningen kan med säkerhet överblickas. Beklagligt vore emellertid om man för detta ändamål skulle behöva i sådan omfattning som enligt förslaget offra intresset av uttömmande och tydlig reglering av fiskerättigheterna och frifisket.

Att respektera okända sedvanemässiga bildningar i högre grad än rättsförhållanden, som grundats på uttrycklig lag, för ock med sig egendomliga och stötande följder. I och för sig skulle väl en dylik ståndpunkt knappast kunna motiveras annorledes än med att sedvanan kan antagas uppkommen av ett behov, starkt nog att, om så erfordras, t. o. m. genombryta lagreglerna, under det att dessa senare vila blott på lagstiftarens uppfattning om vad som i allmänhet är rättvisast och lämpligast. Emellertid leder resonemanget lätteligen därhän att man vid ny lagstiftning visar vad som faktiskt praktiserats större hänsyn, om det stått i strid med lagen, än om det överensstämt med denna, och detta oavsett om det i båda fallen lika väl eller måhända lika illa passat för ortens förhållanden. Om man finner en lagbestämmelse ej längre böra gälla som allmän regel, är dock därmed ej sagt att den icke fortfarande bör få kvarstå för vissa orters vidkommande, lika väl som en lokalt utbildad sedvänja. Frågan får sin belysning i förslagets motiv, då där uttalas att det utan särskilt stadgande torde vara uppenbart att förevarande lagrum icke skall tillämpas å fiske, som grundats uteslutande på föreskrifter i 1896 års lag. Den sålunda såsom självklar betecknade tolkningen är visserligen nödvändig för att icke stadgandet skall bringa den tilltänkta nya regleringen, i den mån den inskränker frifisket, totalt ur kraft beträffande annat fiske i havet än strömmings- och sillfiske i Östersjön. Men lika uppenbart oriktigt vore att icke respektera ett Ortsbehov av speciell reglering i nya lagen endast därför att denna reglering skulle komma att stämma med de allmänna reglerna i 1896 års lag. Det är förmodligen därför som man, då man sålunda förklarar förevarande bestämmelse ej få tillämpas å förhållande, som överensstämt med 1896 års lag, markerat att detta endast avser fall då förhållandet berott uteslutande på lagens föreskrift. På vad sätt man skall kunna utröna svaret på frågan härom, är emellertid icke gott att säga. Endast undantagsvis skall man kunna hämta någon ledning härutinnan i t. ex. vad som praktiserats före tillkomsten av samma föreskrift, men slutsatsen skulle dock även i så fall bli mycket osäker, bl. a. på grund av behovens växlingar från tid till annan.

Med hänsyn till vad sålunda anförts kan ifrågasättas, huruvida icke förevarande bestämmelse bör utgå ur förslaget och i stället, i mån av behov, utredningen om speciella ortsförhållanden så kompletteras, att den legala regleringen kan bli fullständig. Ställdes på ett dylikt fullständigande ej högre krav än att det kunde ersätta förevarande paragrafs funktion, skulle utredningen måhända kunna åstadkommas ganska enkelt under samråd med fiskeriintendenten och representanter för intressenterna. Blev resultatet att katalogen med särbestämmelser för olika orter mycket utökades, vore detta väl en olägenhet ur vissa synpunkter men dock av underordnad betydelse i jämförelse med olägenheterna av att genom ett stadgande som förevarande paragraf tillskapa ett förmodligen mycket större antal undantagsregler, vilkas existens och innehåll svårigen kunna konstateras med erforderlig säkerhet utan rättegång i varje särskilt fall.

Jag har hittills förutsatt, att man med ifrågavarande stadgande avsett en-

dast redan förefintliga sedvänjor. Motiven kunna knappast sägas vare sig jäva eller bekräfta riktigheten av ett sådant antagande. Stadgandets formulering, liksom dess förebild i gällande lag, inbegriper emellertid även sedvänjor, som uppkomma efter stadgandets tillkomst. Från den alltid bestående möjligheten, att sedvanerätt sätter föråldrade eller otjänliga lagbestämmelser ur kraft, kan tydligen här bortses, eftersom denna fråga är av natur att undandraga sig reglering i lag. Men om en lag förklarar sina allmänna regler skola träda tillbaka för blivande sedvänjor, ligger däri s. a. s. en fullmakt för befolkningen i orterna att själva taga om hand frågan i vad mån lagen för deras vidkommande bör ändras och utföra dessa ändringar genom långvarigt åsidosättande av lagreglerna. Bestämmelser av detta slag kunna, såsom ägnade att sänka lagens auktoritet och stimulera till lagöverträdelser, näppeligen anses lämpliga, åtminstone icke om dylika överträdelser beläggas med straff. I gällande lag framträder denna oegentlighet icke så starkt, eftersom frågan om överträdelsernas beivrande gjorts beroende av de enskilda målsägandenas vilja. Att de genom att passivt åse de intrång, som ske i deras rätt, småningom förlora denna kan te sig som ett slags preskription i någon likhet med vad som äger rum vid viss tids hävd. Men förhållandet blir helt annorlunda, om man med förslaget tillerkänner allmän åklagare behörighet att utan angivelse beivra intrång i enskilda fiskerätter. Därmed har markerats att brottens beivrande är jämväl ett statens intresse, som bör bevakas av åklagarmakten. Lagstiftaren synes då också kunna utgå ifrån att denna tjänsteplikt fullgöres, och därmed försvinna de särskilda förutsättningarna för att räkna med uppkomsten av nya sedvänjor i strid mot lagens regler om gränsen mellan enskild fiskerätt och frifiske. Fiskerättshavarna kunna visserligen alltjämt genom att förklara frifiske inom deras områden tillåtet göra det rättsenligt, men, oavsett att sådan förklaring icke torde kunna beräknas bli avgiven i större omfattning eller för längre tid, så skall i varje fall klart framstå att rättsenligheten beror av fiskerättshavarnas goda vilja, och därmed undanryckes väsentligen möjligheten att förhållandet, hur länge det än äger bestånd, övergår till en sed av beskaffenhet att inverka på rättsreglernas innehåll.

Jag menar alltså, att förevarande stadgande icke bör bibehållas av någon hänsyn till sedvänjor, som kunna uppstå i framtiden, och att, om stadgandet ej helt utgår, det dock bör uttryckligen inskränkas till att avse sedvänjor, som existera såsom gamla redan vid tiden för lagens ikraftträdande.

För den händelse att stadgandet bibehålles, är vidare att beträffande det samma anföra följande.

I motiven anges att en period av omkring 30 år borde vara tillräcklig för att ge en sed de verkningar som här åsyftas. Såsom i vissa remissyttranden berörts, torde emellertid ett dylikt krav å sedens ålder kunna vara alltför ringa. Enligt min mening beror frågan härom på omständigheterna i övrigt. Vad som i 30 år eller kanske t. o. m. under blott ännu något kortare tid allmänt praktiserats inom ett stort område med en mängd olika fiskerätts-

havare kan vanligen med vida större fog anses ha tagit åt sig sedvanerättslig natur än vad som, låt vara under betydligt längre tid, tillämpats beträffande en eller annan fastighet, där förhållandet kan tänkas ha berott på enskilda fiskerättshavares personliga brist på intresse för fisket, obenägenhet att strängt hävda sin rätt eller svårighet att bevaka densamma eller andra dylika orsaker, som i förevarande sammanhang måste betecknas som tillfälligheter. Det torde kunna anses att såsom stöd för påstående om gammal sed ej är tillräckligt att hänvisa till att fisket under längre eller kortare tid lämnats oklandrat, såframt det under hela tiden berott endast på några få enskilda att förfarandet ej beivrats. Att ovillkorligen fordra att seden ägt större lokal utbredning synes dock icke nödvändigt utan skulle kanske tvärtom strida mot förslagets syfte. Men om man i ett enskilt fall ställer fordringen härutinnan lågt, torde i stället kravet å sedens ålder regelmässigt böra vara dess högre. Med avseende å den närmare innebörden av kravet att seden skall vara gammal liksom beträffande fordringar å dess geografiska utbredning torde man emellertid kunna med förslaget åt rättstillämpningen överlämna frågan, när gammal sed skall anses föreligga.

I ett annat hänseende torde däremot stadgandet tarva ett förtydligande i själva lagtexten. Varken i uttrycket »gammal sed» eller i pluralformen »andra» i orden »andra än fiskerättsägaren» eller eljest i paragrafens innehåll synes ligga något som klart utesluter stadgandets tillämpning i fall, då endast vissa personer eller de som äga eller inneha viss fastighet oklandrat fått bedriva fisket. Den frihet att fiska som med stadgandet avses torde dock förmenats böra äga åtminstone någon grad av allmängiltighet, och det synes angeläget att man undviker förblandning med fall då i realiteten är fråga om anspråk på servitutsrätt eller personlig nyttjanderätt. Stadgandet bör icke kunna utnyttjas som ett medel att kringgå kraven å bevisning om dylika rättigheter. Å andra sidan lär det icke vara förslagets mening att stadgandet skall kunna tillämpas blott när friheten att fiska gällt för en fullständigt obegränsad krets av individer eller för alla svenska medborgare, utan man har tydligen tänkt sig att seden kan ha varit begränsad till att avse t. ex. alla yrkesfiskare och husbehovsfiskare eller endera av dessa grupper och då fortfarande bör gälla med enahanda begränsning som förut. Förmodligen böra såsom avsedda även anses fall, då friheten tillkommit samtliga innevånare i samma eller annan ort, och detta även om orten består blott av ett fiskeläge. Den avsedda innebörden av stadgandet i förevarande hänseende synes kunna komma till uttryck genom att orden »andra än fiskerättsägaren» utbytas mot »allmänheten eller viss del av befolkningen».

Som det är oegentligt och lätteligen missvisande att i lagtext beteckna frifiske som en rätt eller rättighet, synes uttrycket »skola de fiskande vara behållna vid rätten därtill» böra utbytas mot ett annat, såsom t. ex. »skall vad sålunda tillämpats fortfarande gälla». Därigenom skulle jämväl ännu tydligare utmärkas att någon utvidgning av sedens innebörd, beträffande kretsen av frifiskare eller eljest, ej avses.

Justitieråden Dahlman och Lech:

Då det synes mindre lämpligt att genom undantagsbestämmelse i lagen taga hänsyn till sedvänjor, som kunna uppstå i framtiden, anse vi, liksom regeringsrådet Quensel, att regeln i förevarande lagrum bör uttryckligen inskränkas till att avse sedvänjor som existera såsom gamla redan vid lagens ikraftträdande. Vi anse även, liksom regeringsrådet Quensel, att den avsedda innebörden i stadgandet skulle komma till tydligare uttryck, om orden »andra än fiskerättsägaren» utbytas mot »allmänheten eller viss del av befolkningen», samt instämma i vad regeringsrådet Quensel anfört rörande förutsättningarna i tidshänseende för uppkomsten av i paragrafen avsedd sedvänja.

Justitierådet Geijer:

I det väsentliga delar jag regeringsrådet Quensels synpunkter på att lagen enligt förslaget skulle stadga, att sedvänjor, som uppstå eller fortleva efter lagens ikraftträdande, framdeles skulle kunna vinna bestående giltighet. Mot att till frifiskets gynnande med tillbakaverkande kraft utvidga det nuvarande stadgandets tillämplighetsområde och uppmjuka dess bestämmelser talar än vidare enligt min mening med styrka, att fiskerättsägarna, om de i vissa fall trott, att de icke behövde befara att bli bundna av någon sedvänja, som de av tillmötesgående tolererat, och i andra fall förväntat, att motsatsen vore händelsen endast om sedvänjan tillämpats av ålder, haft uttryckligt stöd i gällande lag för en sådan uppfattning.

I första hand förordar jag därför, att det föreslagna stadgandet begränsas till att fastslå giltigheten av sådana sedvänjor, som vid lagens ikraftträdande redan på grund av äldre lag skola anses gällande.

Iakttages ej detta, förordar jag liksom övriga ledamöter, att orden »andra än fiskerättsägaren» utbytas mot »allmänheten eller viss del av befolkningen». Däremot anser jag tillräckliga skäl icke föreligga att frångå kravet på att en sedvänja skall ha fortlevat av ålder för att bli gällande.

Under samma förutsättning anser jag mig slutligen böra förordna en övergångsbestämmelse av den innebörden att, så länge mindre än exempelvis tio år förflutit från lagens ikraftträdande, fråga, huruvida en sedvänja blivit gällande, skall bedömas enligt den äldre lagen.

22 §.

Lagrådet:

Under hänvisning till vad tidigare anförts och då framställning, som avses i sista stycket, uppenbarligen bör förutsättas vara gjord av den rättsägare, vars rätt är i fråga, förordar lagrådet att ordet »fiskerättsägare» i nämnda stycke ändras till »innehavaren av den enskilda fiskerätten».

26 §.

Regeringsrådet Quensel:

Som det, på sätt jag förut anfört, synes oegentligt och olämpligt att i lagtext kalla frifiske för rätt till fiske, torde förevarande paragraf böra om-

formuleras så, att orden »sådan rätt till» utgå och orden »skall tillkomma även den» ändras till »må bedrivas även av den».

27 §.

Lagrådet:

Av skäl som framgå av vad tidigare anförts synas vissa jämkningar i avfattningen vara påkallade. De torde kunna genomföras exempelvis på följande sätt. Uttrycket »fiskerättsägare förbehållet fiske» utbytes mot »fiske som är förbehållet innehavare av enskild fiskerätt»; uttrycket »fiskerättsägare förbehållet fiske med fast redskap» ersättes med »fiske med fast redskap som utövas med stöd av enskild fiskerätt»; uttrycket »fiske som må bedrivas av varje svensk medborgare» utbytes mot »fiske som må bedrivas utan stöd av sådan rätt».

Ett särskilt skäl för den sist omnämnda jämkningen utgör den omständigheten att, ehuru jämväl den utövning av fiske som avses i 21 och 22 §§ torde äsyftas med förslagets uttryck »fiske som må bedrivas av varje svensk medborgare», sistnämnda uttryckssätt icke täcker vad sålunda avses.

I fråga om förevarande paragraf hänvisas till vad lagrådet i visst hänseende anfört under 15 §.

29 §.

Lagrådet:

Förevarande paragraf avser att i viss utsträckning reglera förhållandet mellan delägare i fiske som är samfällt för två eller flera fastigheter. Paragrafen har väsentligen hämtat sitt innehåll från 10 § i 1896 års lag. Det skall i första hand bero på delägarnas åsämjande huru fisket må nyttjas. Sämjas de ej, skall rätten på ansökan av delägare kunna meddela föreskrifter därom. Upplåtelse av fiskerätt åt någon som icke är delägare skall ej få göras av en delägare utan de flesta övrigas samtycke.

För tolkningen av paragrafen är avgörande vilka rätteligen skola anses som delägare i samfällt fiske. Delägare är uppenbarligen den, som äger en fastighet till vilken hör andel i såväl vattenområdet som fisket, men vilka därutöver skola betraktas som delägare är ej lika klart. Rörande tolkningen av gällande rätt uttalas i kommitténs betänkande att den som allenast på grund av servitutsupplåtelse äger fiska i oskiftat vatten i regel icke torde vara att anse såsom delägare i fiskelagens mening i annat fall än då servitutet tillkommit i sammanhang med laga delning av fastighet. Tydligt utgår kommittén i sitt förslag från denna tämligen svävande innebörd hos uttrycket, och det förefaller närmast som om departementschefen därutinnan anslutit sig till kommitténs uppfattning. Därpå tyder i varje fall uttalandet i remissprotokollet att fiske kan vara samfällt för flera fastigheter även av annan anledning än att det är oskiftat, t. ex. på grund av servitut varöver vederbörande fastighetsägare ej kunna förfoga genom avtal. Ägaren av en fastighet, till vars förmån gäller sådant fiskeservitut, som kan hävas genom avtal

mellan honom och ägaren av den besvärade fastigheten, skulle således, åtminstone i regel, icke vara att betrakta som delägare i fisket.

Enligt lagrådets mening ger uttrycket delägare icke stöd för en sådan åtskillnad mellan olika slag av servitutshavare. En servitutsrätt är städse ett tillbehör till den berättigade fastigheten och detta oavsett om servitutet är av mer eller mindre varaktig natur. Det är i detta hänseende ingen skillnad mellan ett jorddelningsservitut och annat servitut. Ägaren av en fastighet till vars förmån ett fiskeservitutsförhållande består kan därför alltid, när servitutet ej innefattar uteslutanderätt till fisket, sägas vara delägare i detta. Lagrådet anser fördenskull att, om i förevarande paragraf under uttrycket delägare icke skola inbegripas alla ägare av fastigheter med servitutsrätt till andel i fisket utan endast innehavare av vissa speciella slag av fiskeservitut, detta måste utsägas i lagtexten.

Vid bedömandet vilka den i paragrafen åsyftade medbestämmanderätten i fråga om fiskets nyttjande bör tillkomma har emellertid lagrådet för sin del kommit till den uppfattningen att det ej finnes skäl att utesluta fastighetsägare, vilkas fiskerätt beror på servitut, varöver parterna i servitutsförhållandet kunna förfoga. För denna lagrådets ståndpunkt har varit avgörande att, om sådana servitutshavare skulle vara utestängda från medbestämmanderätt, det ej alltid skulle bland dem, som ägde bestämma om fiskets nyttjande, finnas någon som företrädde en dylik servitutshavares intressen. Vad däremot beträffar dem, som på grund av nyttjanderättsupplåtelse ha fiskerätt i vatten där fisket är samfällt för flera fastigheter, anser lagrådet, i enlighet med vad som tydligen avses med det remitterade förslaget, att innehavare av sådan fiskerätt ej bör likställas med fastigheternas ägare.

Den krets av fastighetsägare, som sålunda enligt lagrådets mening skulle ha att tillsammans bestämma om fiskets nyttjande, skulle tydligare än genom uttrycket »delägarna» kunna betecknas såsom »fastigheternas ägare». Lagrådet hemställer alltså att i första punkten av paragrafen sistnämnda uttryck införas i stället för »delägarna» och att paragrafens avfattning i övrigt jämkas i enlighet därmed.

I remissprotokollet utvecklas hurusom domstolen, när delägare i fisket gjort sådan ansökan som avses i paragrafens första stycke, skall äga meddela alla de föreskrifter som den med hänsyn till föreliggande förhållanden finner lämpliga. Bland åtgärder som därvid torde kunna ifrågakomma nämnas åläggande av skyldighet för fiskande att erlägga en fiskevårdsavgift till en gemensam kassa. Ehuru väl domstolen bör äga stor frihet vid valet av föreskrifter, vill lagrådet, under erinran om att föreskrifterna skola avse huru fisket må nyttjas, framhålla att påläggande av fiskevårdsavgift näppeligen kan anses ligga inom ramen för vad som må föreskrivas.

Enligt nästföljande paragraf skall, då jord upplåtes till brukande, brukaren få nyttja det fiske som hör till jorden, om ej annorlunda avtalas. Såsom kommittén i sitt betänkande framhållit, bör denna bestämmelse gälla också för upplåtelse av jord med andel i samfällt fiske och bör därför delägare i sådant fiske vid upplåtelse av mark för jordbruk — ej vid andra

markupplåtelser — kunna låta fisket medfölja utan att de flesta övrigas samtycke behöver föreligga. Detta borde måhända komma till uttryck i lagtexten, förslagsvis genom att i förevarande paragrafs andra stycke efter »må ej» insättas orden »annat än i samband med upplåtelse av jord till brukande».

31 §.

Lagrådet:

Rörande förevarande paragraf hänvisas till vad vid 13 § anförts därom att innehållet i de båda paragraferna torde böra upptagas i en gemensam paragraf.

Förevarande paragraf skulle kunna föranleda tolkningen, att när någon under åberopande av 14—25 §§ konkurrerar med innehavare av särskild fiskerättighet, den sistnämnda ovillkorligen måste vika. Meningen lär emellertid icke vara denna. Tvärtom torde åsyftas visst skydd för rättigheten, i det att 27 § även för de i 31 § avsedda fallen torde kunna bli tillämplig. Vad man med bestämmelsen avsett lär vara, att här ifrågavarande fiskerätter i förhållande till frifisket icke medföra bättre ställning än den vanliga i jordägarerätten ingående fiskerätten. Med hänsyn till vad sålunda anförts torde, om paragrafen bibehålles i huvudsak oförändrad, avfattningen av sista punkten böra undergå viss jämkning.

33 §.

Första och andra styckena.

Lagrådet:

I förevarande paragraf är fråga om fiskandes frihet att, när det erfordras för fiskets utövande, nyttja annans strand och annans vattenområde. Hur långt denna frihet sträcker sig är i 1896 års lag ej alls reglerat beträffande vattenområden. I fråga om frihet för fiskande att nyttja annans strand inskränker sig lagen, fränsett en bestämmelse om allmänningsfiske, till att stadga sådan frihet för dem, som efter vad i 3 § i lagen sägs idka fiske vid annans strand. Enligt bestämmelsen i sjunde stycket samma paragraf skola dessa äga nyttja stranden för landfäste och för sådan tillfällig uppdragning av redskap och båt, som för fiskets utövande är av nöden; de skola dock svara för skada och intrång.

Beträffande friheten att nyttja annans strand utsträcker första stycket i förevarande paragraf regleringen till att omfatta allt slags fiske. Var och en som äger fiska utanför annans strand, vare sig det är fråga om frifiske eller om fiske med stöd av enskild fiskerätt och i förra fallet oavsett om fisket får bedrivas ända intill stranden eller på större eller mindre avstånd från denna, skall äga nyttja stranden för tillfällig uppdragning av redskap eller båt, om sådant erfordras för fiskets utövande och det kan ske utan förfång för den som innehar stranden. Fastgöring av redskap eller båt nämnes ej i paragrafen. Av remissprotokollet framgår emellertid att me-

ningen varit, att de fiskande under de i paragrafen angivna förutsättningarna skola få nyttja stranden jämväl för tillfällig fastgöring av redskap eller båt. Det synes ock uppenbart att det kan vara lika angeläget för de fiskande att få använda stranden för dessa ändamål som för uppdragning av redskapet eller båten. Lagrådet hemställer att stycket ändras i enlighet med vad sålunda varit åsyftat.

I enlighet med den av lagrådet förordade terminologin synes i slutet av första stycket framför ordet fiskerätt böra insättas ordet enskild.

I andra stycket har befogenheten att nyttja annans strand för vissa kategorier bland de fiskande utvidgats att, med visst förbehåll beträffande tomt och plantering, gälla även när förfång uppkommer. Stadgandet avser fiske, som med stöd av bestämmelserna i 14—26 §§ i det remitterade förslaget yrkesmässigt bedrivs vid annans strand. Det utgör sålunda en motsvarighet till det förut omnämnda stadgandet i 3 § sjunde stycket i 1896 års lag. Emellertid kan ifrågasättas, om uttrycket »vid annans strand» tillräckligt tydligt anger att endast sådant fiske åsyftas, som må bedrivas ända in till stranden. För undvikande av missförstånd därutinnan synes »vid» lämpligen böra utbytas mot exempelvis »intill».

Där ö eller holme kommer att vara omgiven av allmänt vatten, blir tydligen fisket fritt ända in till stranden. Om andra än strandägaren yrkesmässigt fiska vid stranden, synas de böra äga samma befogenhet i fråga om strandens nyttjande som enligt stadgandet i förevarande paragraf skall tillkomma den, som med stöd av 14—26 §§ yrkesmässigt bedriver fiske vid annans strand. För att stadgandet skall bli tillämpligt även i detta fall hemställer lagrådet att det fiske stadgandet skall avse, utan hänvisning till 14—26 §§, angives såsom »fiske som må bedrivas utan stöd av enskild fiskerätt». Genom en sådan jämkning av styckets lydelse skulle även bli tydligare utmärkt att, såsom lärer vara åsyftat med stadgandet, därunder skola inbegripas även de, som under utövning av enskild fiskerätt yrkesmässigt vid annans strand bedriva sådant fiske som avses i 14—26 §§.

Även i fråga om fiske som åsyftas i andra stycket har såsom villkor för nyttjandet av stranden avsetts skola gälla, att det är erforderligt för fiskets utövande och att begagnandet är blott tillfälligt. Ett förtydligande av lagtexten i dessa hänseenden synes erforderligt.

I fråga om nyttjande av annans vattenområde har med stadgandet i paragrafens första stycke åsyftats att, under förutsättning att förfång ej uppkommer för den som innehar vattenområdet eller där har enskild fiskerätt, ge de fiskande samma frihet som avsetts skola tillkomma dem beträffande annans strand. Efter ordalydelsen avser stadgandet annans vattenområde över huvud taget. Såsom kommittén i sitt betänkande framhållit, måste emellertid befogenheten att fiska å annans vattenområde anses innefatta jämväl befogenhet att använda området för de ändamål varom här är fråga. Endast beträffande vattenområde, där vederbörande ej må fiska, erfordras således en uttrycklig bestämmelse om hans befogenhet att begagna området för nyssnämnda ändamål. Genom att stadgandet ej an-

tyder den nu berörda skillnaden mellan sådant vatten, där fisket må bedrivas, och annat vattenområde har undanskymts vad som främst synes kunna motivera att fiskandes nyttjande av annans vattenområde göres till föremål för reglering i lag, nämligen att det bör fastslås att en fiskande, om han ej kan effektivt utnyttja det vatten där han äger fiska, med mindre han får anbringa dragg eller annan förankringsanordning i angränsande vatten, skall få lov att göra detta under förutsättning att förfång ej uppkommer. Lagrådet hemställer att stadgandet jämkas så, att berörda skillnad framhåves.

I första stycket stadgas uttryckligen att de fiskande under de i paragrafen angivna förutsättningarna skola äga tillträde till stranden och vattenområdet. Någon motsvarighet härtill finns ej i paragrafens andra stycke; där talas endast om nyttjande av stranden. Ej heller finns någon motsvarande bestämmelse i kommittéförslaget liksom någon sådan ej återfinnes i 3 § i 1896 års lag.

Emellertid lär den med paragrafen åsyftade befogenheten att för vissa ändamål nyttja annans strand och vattenområde utan vidare medföra, att den fiskande under samma villkor, som med avseende å förfång för annan skola gälla för nyttjandet, skall äga tillträde till området i den mån så erfordras för den åtgärd, varom i det särskilda fallet är fråga. Med hänsyn härtill synes ej påkallat att i paragrafen upptaga någon bestämmelse om tillträde till annans strand och vattenområde. Om emellertid ett dylikt stadgande bibehålles i första stycket, synes en motsvarande bestämmelse böra meddelas för de fall som avses i andra stycket.

Det kan naturligen ifrågasättas, huruvida icke det uttryckliga stadgandet i andra stycket, att i de fall som där avses nyttjandet får försiggå utan hinder av att förfång tillskyndas strandens innehavare, borde kompletteras med en föreskrift av innebörd, att större intrång dock aldrig får göras än som är oundvikligt för att ändamålet med nyttjandet skall uppnås. Att detta bör gälla synes emellertid så självklart att det ej torde vara behöfligt att i lagtexten upptaga någon erinran därom.

Justitierådet Geijer:

Det må tilläggas, att ordet »tillfällig» enligt sakens natur och den förordade lydelsen av paragrafen lär vara att tolka i belysning av bestämmelsen att intrånget skall vara beroende av vad som verkligen erfordras för fiskets utövande. Sålunda torde i uttrycket böra inläggas en mindre snäv innebörd, då det gäller fastgöring av fast fiskeredskap, än då fråga är om att belamra stranden med redskap och båtar.

Regeringsrådet Quensel:

Då förslaget medger fiskare att, låt vara med skyldighet att ersätta skada och intrång, uppdraga redskap och båtar å annans tomt och plantering, blott det ej kan undvikas utan väsentlig olägenhet, synes tillbörlig avvägning ej skett av de intressen, som här stå emot varandra. Förbehåll att begagnan-

det endast må vara tillfälligt utgör ingen garanti mot att det ofta upprepas, ej heller mot att intrånget blir stadigvarande, i det att det kan ske än från den ene, än från den andre fiskarens sida. Den som icke kan vare sig natt eller dag freda sin bostadstomt eller trädgård från intrång av dylikt slag med allt vad därav kan följa av störningar av hemfriden, risker och obehag, torde kunna ha så stor olägenhet därav att han ser sig nödsakad att flytta från platsen. Även om man kunde förlita sig på att ersättning för skada och intrång alltid skulle utdömas i den omfattning, att vederbörande finge kompensation för hela den ekonomiska skadan, så bleve dock därigenom icke alla förlorade värden ersatta, och någon säkerhet föreligger icke för att utdömt skadestånd och ersättning för kostnaderna å målet skola kunna utfås. Det är troligt att, om de fiskande utgöras av växlande skaror av personer som för markägaren kanske ej ens äro kända till namn och hemvist, det alldeles icke lönar sig för honom att göra försök att utfå någon ersättning. Det må ock framhållas att man enligt förslaget ej synes skola kunna hindra fortsatt utnyttjande av området ens från deras sida, vilka underlåtit att betala utdömt skadestånd. Från alla olägenheter för markens ägare eller innehavare skulle man dock, vad angår befogenheten att begagna tomt eller plantering, enligt förslaget bortse, så snart det vore av väsentlig olägenhet för fiskaren att behöva nyttja annan plats för redskapen eller båtarna. Talet om väsentlig olägenhet förefaller mindre som en skärpning av kravet att intrånget skall vara erforderligt för fisket än som en eftergift å detta krav. Frågan när villkoren för befogenheten vore uppfyllda, torde ej alltid vara lätt att med säkerhet avgöra. Förslaget i denna del kan föranleda tvister och trakasserier.

Gård och trädgård synas helt böra undantagas från befogenheten att uppdraga båtar och redskap. Sker ej så, torde dock villkoren för att dylika områden må begagnas för detta ändamål böra skärpas, särskilt på det sätt att intrånget ej må göras, om därigenom tillfogas markens ägare eller innehavare märkligt men.

Justitieråden Geijer, Dahlman och Lech:

Villkoren för att tomt och plantering må begagnas i fall, som avses i andra stycket, torde böra skärpas. Detta kan ske exempelvis på det sätt, att intrånget ej må göras med mindre områdets begagnande är av synnerlig vikt för den fiskande och det förfång som tillskyndas strandens innehavare är ringa.

T r e d j e s t y c k e t .

Justitierådet Geijer:

Då i tredje stycket stadgas, att tvist om ersättningens belopp — icke jämväl tvist huruvida ersättning över huvud skall utgå — skall prövas av skiljemän och att med vissa avvikelser skiljemannalagen därvid skall tillämpas, synas dessa kategoriska bestämmelser vara missvisande, allden-

stund de stå i klar motsättning till sista punkten i stadgandet, vilken lämnar part öppet att låta tvisten gå till domstol. Eftersom parterna redan enligt gällande lag äga valfrihet mellan domstols- och skiljemannaförfarande, med eller utan rätt att klandra skiljedomen, synes stadgandets väsentliga funktion kunna bli endast den att bringa skiljedomsinstitutet i parternas särskilda åtanke i fråga om tvister, som här avses. Vad angår de regler, som innebära avvikelser från skiljemannalagen, måste de betecknas som föga ägnade att underlätta ett skiljemannaförfarande utan fastmera i flera hänseenden oklara och av beskaffenhet att framkalla osäkerhet. Skulle stadgandet genom sin avfattning leda till, att den nu till buds stående och mången gång till synes lämpliga utvägen att parterna anlita en eller flera skiljemän med öppen rätt att gå vidare till domstol blir skjuten åt sidan, måste detta betecknas såsom mindre lyckligt och ägnat att motverka stadgandets syfte att främja användningen av ett skiljemannaförfarande. Det samma kan sägas, om förslaget innebär skall vara den, att ett mellan parterna enligt skiljemannalagen tilläventyrs slutet skiljeavtal utan förbehåll om rätt att klandra skiljedomen icke skall tillmätas rättsverkan, utan part skall kunna göra det om intet genom vägran att utse skiljeman. Att förslaget med åtminstone skenbar avvikelse från skiljemannalagen föreskriver, att skiljemännen skola vara tre, har ej närmare motiverats; för tvister av här ifrågavarande slag skulle denna bestämmelse, om den på grund av sin lydelse uppfattas såsom ovillkorlig, sannolikt ej sällan te sig onödigt tyngande. Enligt remissprotokollet åsyftas, att parterna skola vara skyldiga att åtnöjas med skiljedomen. Detta har dock icke kommit till uttryck i lagtexten genom någon direkt motsvarighet till 2 § första stycket skiljemannalagen utan har förmodligen ansetts följa av sista punkten i stadgandet. Denna punkt ger dock närmast intryck av att taga sikte på valfriheten i förfarandets begynnelsekedje, något som vinner bekräftelse av att jämväl enligt förslaget den omständigheten att skiljemän utsetts icke skall utgöra hinder för att tvisten går till domstol, om t. ex. det i 18 § skiljemannalagen avsedda fallet att skiljedomen ej meddelas inom stadgad tid skulle inträffa. Mot sista punkten kan ytterligare anmärkas, att den lämnar öppet, om ordet »skiljemän» åsyftar alla skiljemännen.

Med hänsyn till vad nu anförts och då något specialstadgande — i synnerhet om det är av så begränsad innebörd som det förevarande — här knappast i högre grad än i fråga om en mängd andra tvistemål av olika slag torde erfordras, hemställer jag, att tredje stycket måtte uteslutas i stället för att underkastas den omarbetning som i annat fall synes nödvändig.

Justitieråden Dahlman och Lech samt regeringsrådet Quensel:

För det fall att överenskommelse ej kan träffas om beloppet av ersättning, som avses i andra stycket, upptager tredje stycket stadganden om tvistens slutliga prövning i ett skiljemannaförfarande i huvudsaklig anslutning till bestämmelserna i 1929 års lag om skiljemän. Emellertid innebära

dessas stadganden endast en anvisning att anlita det åsyftade förfarandet; någon skyldighet i sådant hänseende har naturligen icke kunnat föreskrivas. Att i lag upptaga bestämmelser av så begränsad innebörd synes mindre lämpligt. Därför hemställas att ifrågavarande stadganden icke upptagas i paragrafen.

Anses särskilda bestämmelser böra meddelas i syfte att tvister av förevarande slag i så stor utsträckning som möjligt skola hänskjutas till skiljemän, torde i stället stadgandena i 20 § i 1896 års lag böra bibehållas. De innebära att den part, som kräver ersättning, kan få ett skiljemannaförfarande till stånd även mot vederpartens vilja och utan att någondera parten behöver avstå från befogenheten att i sista hand få saken prövad av domstol. Med hänsyn härtill och till den verkan, som trots klagorätten tillagts skiljenämndens beslut, synas dessa stadganden bättre än de föreslagna ägnade att främja användningen av ett skiljemannaförfarande. Emellertid torde den tid inom vilken part, efter det att skiljemännens beslut tillställts honom, skall instämma saken till domstol lämpligen böra begränsas till sextio dagar. Möjligen borde också bestämmas särskilda tider, inom vilka motparten till den, som kräver ersättning, skall ha utsett skiljeman och skiljemännens beslut skall vara meddelat.

Beträffande slutligen avfattningen av stadgandena i tredje stycket synas dessa i ett flertal hänseenden brista i önskvärd tydlighet. Att det skall stå parterna fritt att med vanliga rättsverkningar träffa ett verkligt skiljeavtal lär vara åsyftat, men framgår ej klart av lagtexten. Även borde komma till tydligare uttryck att parterna skola vara skyldiga att åtnöjas med skiljedomen. Av sista punkten kan ej utläsas, om med ordet »skiljemän» avses alla skiljemännen eller blott de av parterna utsedda. Om stadgandena bibehållas, torde deras lydelse böra jämkas så, att innebörden blir otvetydig.

34—35 §§.

Regeringsrådet Quensel:

Beträffande fiskådreinstitutet aktualiseras spørgsmålet, hur gränsen bör dragas mellan vad som tillhör den allmänna lagstiftningen och vad som må regleras i administrativ ordning. Lagförslagets innebörd kommer att betydligt skifta, beroende på hur denna fråga besvaras.

I betänkandet framhålles, hurusom länsstyrelsen ej sällan, utan stöd i 1896 års fiskelag men med åberopande av vad fiskeristadgan innehåller om särskilda bestämmelser om fiskets vård och lämpliga bedrivande, meddelat föreskrifter, som i sak innebära utvidgning av fiskådreinstitutets innehåll, sådant det utformats i fiskerättslagen. Kommittén synes mena att jämväl för framtiden det skall stå den administrativa makten fritt att i det allmänna fiskevårdsintresset genom föreskrifter skärpa lagens regler. (Oklart är visserligen, huruvida kommittén avser att dylika föreskrifter bliva gällande även mot »en i laga ordning tillkommen enskild rättighet», men härifrån

må i detta sammanhang bortses, när kommittén med detta uttryck icke lärer åsyfta annat än på speciella rättsgrunder uppkomna rättigheter, icke den allmänna, i äganderätten till vattenområde ingående rätten att där fiska.) Med kommitténs uppfattning skulle fiskerättslagens bestämmelser om fiskådra, oaktat de förklaras uppställda i såväl allmänna som enskilda intressen, i fall då det allmänna fiskevårdsintresset gjorde sig gällande på sin höjd ange minimum för skyddet av sistnämnda intresse och i övrigt bli att tillämpa blott i den mån icke annorledes bestämts i administrativ ordning. Det i 30 § i kommitténs förslag uppställda villkoret för länsstyrelses befogenhet att meddela från lagens regler avvikande föreskrifter, att dessa skola vara sådana att de ej kunna antagas lända till förfång för någon, som ej samtyckt därtill, synes, av motiven att döma, icke vara avsett att begränsa denna befogenhet, när nyssnämnda allmänna intresse kunde åberopas. Befogenheten skulle således i detta fall kunna utövas utan stöd i fiskerättslagen och t. o. m. i strid mot de begränsningar, som kommittén ville däri upptaga.

Huruvida med det remitterade förslaget avses att frångå denna kommitténs principiella ståndpunkt är icke fullt tydligt. Departementschefen uttalar visserligen att lokal utökning av fiskådras bredd i vissa fall vore till fördel för fiskevården men icke lämpligen borde ske i annan form än genom lagstiftning, med vilket sistnämnda uttryck här lärer få förstås av Konung och riksdag stiftad lag. Men denna avvikelse från kommitténs uppfattning motiveras med att dylik utökning av fiskådra skulle innebära ett betydande ingrepp i enskild rätt, och synpunkten förefaller således snarare varit att möjligheten att i administrativ ordning tillgodose allmänna intressen har sina generella begränsningar än att särskilda sådana skulle uppstå genom fiskådreinstitutets reglering i lag. Vid fråga om ådrans omfattning och läge vid flodmynning och på liknande ställen anføres ock i remissprotokollet att, i den mån på något håll större fredningsområde (än enligt den föreslagna legala regeln) kunde vara behöfligt, lokala bestämmelser därom torde kunna med stöd av fiskeristadgan utfärdas av länsstyrelsen. Något medgivande härtill upptages icke i lagförslaget. Beträffande spørsmålet, huruvida länsstyrelse må besluta om flyttning av fiskådra, förklarar departementschefen med hänsyftning på vissa angivna exempel, att avgörande betänkligheter mot dylik befogenhet icke borde möta, men å andra sidan har i den föreslagna lagtexten denna fråga reglerats och befogenheten medgivits under enahanda villkor som det nyssnämnda, av kommittén föreslagna, att åtgärden ej kan antagas lända till förfång för någon som ej samtyckt till densamma. Huruvida det avses, att detta villkor skall, såsom ordalydelsen anger, gälla jämväl mot allmänna fiskevårdsintresset, kan, när remitterade förslaget ses mot bakgrunden av kommitténs förslag, förefalla tveksamt.

Till en början vill jag i förevarande sammanhang, utan att ingå på den statsrättsliga frågan om de allmänna gränserna för vad som kan stadgas i administrativ ordning och i vad mån dessa gränser röna inflytande av

den civila lagstiftningens innehåll, betona intresset av att allmän lag och administrativ förordning, lika väl som allmänna lagar inbördes, icke ens till skenet komma i strid mot varandra. Det synes därför av behovet påkallat att, om fiskerättslagen till reglering upptager spörsmålet om fiskådra och därvid t. o. m., såsom enligt förslaget, markerar att det skett ej blott till slitande av intressekonflikter mellan enskilda utan jämväl till skydd för allmänna intressen, men dessa senare intressen dock skola kunna på sakligt precis enahanda sätt ytterligare tillgodoses genom administrativa bestämmelser, detta sistnämnda förhållande uttryckligen anges i fiskerättslagen.

Särskilt oegentligt och direkt missvisande vore att i lagen under vissa villkor och inom vissa gränser medgiva att myndighet gör inskränkningar i enskild rätt till förmån för allmänna intressen, om meningen är att det skall underförstås att dessa villkor må åsidosättas och dessa gränser överskridas genom administrativa föreskrifter i något av de syften lagen fullföljer. En sådan frihet att frånga lagreglerna kan lätteligen göra hela den legala regleringen överflödig och olämplig.

Bedömes förslaget i förevarande del under antagande, att bestämmelserna om befogenhet för länsstyrelse att göra avsteg från lagens regel innefatta gränserna för vad som i administrativ ordning må förordnas om fiskådra — naturligtvis bortsett från sådana andra medel att tillgodose fiskevårdsintresset som att inom hela riket eller vissa landsdelar eller visst vattensystem fridlysa fisk eller förbjuda vissa fiskemetoder — måste dessa befogenheter förefalla såsom mycket svaga medel att vid behov förstärka det skydd för allmänna och enskilda intressen som med institutet åsyftas. Stadgandet i 35 § andra stycket avser tydligen endast lättnader i förbudet mot att avstänga ådran och den i 34 § andra stycket medgivna befogenheten blott att flytta ådran inom det vatten, där den enligt lagen skall finnas, således varken inrättande av ådra i annat vatten, breddning av ådra eller förlängning därav, t. ex. vid flodmynningar. Det i sistnämnda lagrum uppställda villkoret rörande förfång kan ock i praktiken så starkt begränsa även flyttningsmöjligheten, att denna reduceras huvudsakligen till en möjlighet att fixera ådrans läge utan att man därvid är absolut bunden av den allmänna regeln att den överallt skall framgå i djupaste vattnet. Av motiven synes dock kunna slutas att meningen varit, om icke att den administrativa makten skulle äga obegränsad möjlighet att utöka fiskådreinstitutets räckvidd, så dock att länsstyrelsen skulle äga förstora fredningszonen vid flodmynningar och på liknande ställen samt, åtminstone under nyssnämnda villkor beträffande förfång, jämväl förordna om breddning annorstädes.

De allmänna reglerna om fiskådra måste tämligen snävt begränsa skyddet för fiskens fria gång, om man vill undvika att de komma att verka för strängt i det stora flertalet fall och att för alla dessa behöva hänvisa till möjligheten att hos länsstyrelsen söka lättnader i tvånget. Ur dessa synpunkter är det redan att gå långt, om man med förslaget stadgar att fiskådra skall finnas i varje vattendrag där fisk har sitt drev. Sistnämnda be-

stämning torde dock utesluta att jämväl de minsta bäckar, diken o. d. skola ha fiskådra, blott man i dem kan fånga fisk eller kräftor. Med en dylik tolkning må den föreslagna utvidgningen av de kategorier vattendrag som skola hava fiskådra kunna lämnas utan erinran.

Men anpassas de allmänna reglerna efter normalfallet, beror ju institutets effektivitet stundom på möjligheten att lokalt skärpa reglerna. Att överlämna denna uppgift helt åt den administrativa makten, så snart allmänna intressen äro i fråga, har emellertid sina betänkligheter. Det värdefulla skydd mot alltför stora och ojämna intrång i bestående rättigheter, som följer av en legal reglering av institutet, går förlorat och ingreppen erhålla, om de bli betydliga och drabba bestående fiskerätter i mycket olika grad, karaktär av ett slags expropriation, som icke rimligen kan få ske utan gottgörelse. För övrigt torde vara svårt att här skilja mellan allmänna och enskilda intressen. Åtminstone torde det vanligen låta säga sig, att ett allmänt sådant ligger bakom det enskilda, blott de särskilda fallen icke betraktas vart för sig utan i ett större sammanhang. Där fiskådra mest behövs, skulle således lätteligen den avvägning lagstiftaren gjort kunna komma att ersättas med administrativa myndigheters gottfinnande.

Ur flera synpunkter lämpligast vore, att lagstiftaren uppställde allmänna normer men överlät åt tillämpande myndigheter att i varje särskilt fall föreskriva varest fiskådra skulle finnas och inom vissa i lagen angivna gränser efter omständigheterna bestämma ådrans bredd och läge samt utstaka den ävensom besluta om ersättning, där sådan tarvas med hänsyn till ingreppets storlek i förhållande till den av ålder bestående skyldigheten att respektera fiskådra.

Anser man emellertid ett sådant system alltför omständligt och kostsamt eller eljest icke böra användas, torde man icke heller kunna ställa mycket stora anspråk på att fiskådreinstitutet överallt skall verka effektivt utan få beräkna att institutet vid behov kompletteras med anlitande av de möjligheter expropriations- och vattenlagstiftningarna kunna erbjuda.

Några smärre utvidgningar av den i 34 § länsstyrelsen tillerkända befogenheten torde emellertid lämpligen kunna ske. Förutom flyttning av ådran synes även dess breddning och förlängning kunna medgivas, och villkoret rörande förfång torde kunna lättas så, att det stadgas skyldighet att iakttaga att föreskrifter icke må meddelas, som kunna antagas lända till märkligt förfång för någon som ej samtyckt till åtgärden.

Tillika torde den allmänna regeln om fiskådras förlängning, där vattendrag mynnar i havet eller utlöper i eller från sjö eller större vattendrag, böra göras tillämplig även å fiskådra i sund, vid dettas ändpunkter.

Om länsstyrelsens möjlighet att skärpa fiskådrereglerna enligt den föreslagna lagtexten äro ringa, är däremot befogenheten att medge lättnader så mycket mera vidsträckt, i själva verket alldeles obegränsad, låt vara att länsstyrelsen naturligtvis icke tillika äger dispensera från vattenlagens krav å vattendomstols tillstånd till vissa byggnader och anordningar i vatten. Det synes anmärkningsvärt att länsstyrelsens nu ifrågavarande befogenhet icke,

såsom då det gäller flyttning av ådran, gjorts beroende av huruvida avvikelser från regeln skulle lända någon till förfång. Remitterade förslaget, som i denna del skiljer sig från kommitténs förslag, överensstämmer härutinnan med gällande lag. Meningen är naturligtvis, liksom där, att hänsyn skall tagas även till enskilda intressen av att ådran hålles öppen. Men vid jämförelse med det uttryckliga villkoret för flyttning av ådra, skall stadgandet dock kunna uppfattas som ett betydligt eftersättande av dessa intressen. I själva verket torde de icke vara förtjänta av mindre hänsyn än alla de rättigheter, som kunna lida intrång genom flyttning eller utvidgning av ådran. Även avstängning av ådran kan innebära intrång i rättigheter. Skyldigheten att hålla den fri torde ej kunna sägas gälla endast gentemot det allmänna. För befogenheten att medge undantag från förbudet att avstänga ådran synes därför böra uppställas samma villkor som för flyttning av ådran i avseende å frågan om förfång.

Om i överensstämmelse med vad här ovan anförts den nu föreslagna nya legala regleringen av fiskådreinstitutet sker med pretention att icke lämna annat utrymme för administrativ ändring av lagens regler än vad som i lagen medges, följer dock därav icke att tidigare administrativa regleringar, änskönt de saknat uttryckligt stöd i lag, skola betraktas såsom ogiltiga eller såsom icke tillkomna i laga ordning. Det kan förmodas att de fylla ett behov, och måhända kan deras bestånd betydligt minska risken för att lagreglerna i vissa fall skola visa sig ineffektiva. Förbehåll om giltighet av vad sålunda eller eljest i laga ordning bestämts rörande viss fiskådra torde emellertid för tydlighetens skull böra inflyta i lagtexten, i likhet med det förbehåll som i gällande lag och förslaget göres för särskilda rättigheter att för fiske stänga fiskådra.

Beträffande rättigheter av sistnämnda slag synes önskligt att något tydligare angäves vad här åsyftas. Visserligen är klart att det icke kan vara fråga om rättighet, som berott på att fiskådra förut icke funnits på platsen, men den bestämning som avses med ordet »särskild» är dunkel. Då förslaget i 31 § talar om särskild rättighet att fiska, får uttrycket sin förklaring genom paragrafens övriga innehåll, men i och för sig synes beteckningen »särskild», då det gäller rättigheter till jord, närmast ange motsatsen till vad som blott är integrerande delar av jordäganderätten. Vad som här åsyftas torde emellertid vara en rättighet som, vare sig för vattenområdets ägare eller för annan, uppkommit på sådant särskilt sätt, att den bör bestå, ändå att den strider mot de allmänna reglerna om fiskådra, t. ex. genom urminnes hävd, dom eller skattläggning.

Då det i 35 § första stycket uppställas förbud mot att i eller vid fiskådra anbringa anordning, avsedd att avhålla fisken i ådran från att gå fram i densamma, lär med uttrycket anordning icke gärna kunna avses fiskeredskap. Allt fiske i ådran är ju icke förbjudet, utan vissa fiskeredskap må användas, även om de kunna sägas vara avsedda att på ena eller andra sättet draga till sig fisken och sålunda också att avhålla den från att gå

fram i ådran samt verka lika effektivt som de anordningar, som i motiven omnämnas såsom särskilt åsyftade. Icke heller lärers bestämmelsen i fråga böra få inskränka rättighet att bedriva verkligt fiske utanför ådran. Stadgandet skulle eljest kunna få mycket vittgående följder och komma att medföra att i strid med reglerna om begränsning av ådran denna försåges med ett utmål av obestämd storlek, som avsevärt ökade de redan därför utan ofta stora svårigheterna att klart draga gränsen mellan vad som är lovligt eller olovligt fiske. I lagtexten torde därför böra anges att med uttrycket anordning här ej avses något som kan hänföras till fiskeredskap. Till bestämningen, att anordningen skall vara avsedd att avhålla fisken från att gå fram, synes lämpligen kunna läggas att den jämväl skall vara ägnad därtill. Man torde nämligen böra i detta sammanhang räkna med diverse folkliga föreställningar som icke stämma med ett mera sakkunnigt bedömande.

Göras de ändringar i förslagets förevarande delar, som avses med nu gjorda anmärkningar, synes bestämmelsernas uppställning lämpligen böra ske så, att först i en eller två paragrafer upptages innehållet i 34 § första stycket och 35 § första stycket samt därefter i en paragraf sammanföras bestämmelserna om länsstyrelsens befogenhet att göra lokala jämkningar av lagreglerna och medge undantag i särskilda fall från skyldigheten att lämna ådran fri jämte det förbehåll rörande vattenlagens regler som tillhör detta sammanhang, varefter slutligen i en särskild paragraf upptagas bestämmelserna om att vad i laga ordning särskilt föreskrivits angående viss fiskådra skall gälla utan hinder av de nu i lagen meddelade stadgandena och att, där någon med urminnes hävd eller jämlikt dom eller skattläggning eller på annan särskild grund äger rättighet att för fiske stänga fiskådra, han skall njuta denna rättighet till godo.

Justitieråden Geijer, Dahlman och Lech:

I likhet med regeringsrådet Quensel anse vi att, om fiskerättslagen — såsom lämpligen torde böra ske — reglerar fiskådreinstitutet och därvid uppställer vissa normer angående ådrans bredd och läge m. m. men samtidigt förutsätter att lokala avvikelser däriifrån skola kunna beslutas av administrativ myndighet, sistberörda befogenhet bör i lagen fullständigt angivas till villkor och gränser. Från denna utgångspunkt förorda även vi de jämkningar i bestämmelserna om länsstyrelsernas befogenheter, som i regeringsrådet Quensels yttrande angivits såsom önskvärda.

Likaså instämma vi i vad i samma yttrande anförts angående giltighet av sådan reglering av viss fiskådra som i administrativ eller annan laga ordning skett.

Det förordande i övrigt av vissa jämkningar i förslaget, varåt regeringsrådet Quensel givit uttryck, biträda vi likaledes utom såtillvida att vi lämna stadgandet i 35 § tredje stycket utan erinran.

36 §.

Lagrådet:

Enligt förevarande och närmast följande tre paragrafer om åtgärder mot vanskötsel av fiske — här avses naturligen endast fiske som grundar sig på enskild fiskerätt — skall offentlig myndighet kunna inskrida, om fisket i strid med allmänt intresse uppenbarligen vanskötes. Grunden härtill är, att skötseln av fiskevattnen anses vara något, som icke endast vidkommer ägaren, och att denne anses ha ett visst ansvar mot samhället för att fisket och fiskevården bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Berättigade invändningar från principiell synpunkt torde icke kunna göras mot denna argumentering; även på andra områden ha ingrepp och inskränkningar föreskrivits i jordägarens rådighet över hans fastighet på den grund att det ansetts icke ligga i hans skön att bestämma i vad mån en för samhället viktig naturtillgång skall utnyttjas. Emellertid synes det icke utan fog kunna dragas i tvivelsmål huruvida det verkligen på det nu ifrågavarande området är av behovet påkallat att bereda möjlighet till så ingående ingripanden som förslaget innebär; om ingripanden skola ske, synas i varje fall vissa ytterligare begränsningar böra göras i det allmännas rätt härutinnan.

Den åtgärd, som enligt det remitterade förslaget skall i första hand få vidtagas i anledning av vanskötsel av fiske, är att fiskeriintendenten skall söka få till stånd överenskommelse med vederbörande om fiskets bedrivande. Först om detta icke lyckas eller åtagande ej fullgöres enligt träffad överenskommelse, skall länsstyrelsen kunna fastställa fiskeriplan och stadga vite för underlåtenhet att följa planen samt utdöma förelagt vite.

Då det gäller vanskötsel av fiskbeståndet genom alltför hård beskattning, lär ingripandet komma att bestå i meddelande av föreskrifter om lämpliga inskränkningar i fisket, eventuellt förbud mot allt fiske; föreskrifter torde också kunna meddelas att fiske ej får bedrivs i vattnet med mindre särskilda fiskevårdande åtgärder äga rum. Förslagets ståndpunkt att på detta sätt från det allmännas sida ingrepp må ske i nu avsedda fall torde kunna lämnas utan erinran.

Däremot synes med fog kunna mot förslaget anmärkas, att det tillstädjer ingrepp i vissa fall även av den anledningen att fisket icke utnyttjas. Kan ej överenskommelse med vederbörande träffas, skall enligt motiven till förslaget länsstyrelsen kunna vid vite ålägga vederbörande sakägare att själv eller genom annan fiska och, därest åläggandet ej fullgöres, utdöma vitet. Ett ingripande av denna art skulle stundom kunna förefalla orimligt; man kan fråga huruvida, när den enskilde fiskerättsägaren av någon anledning anser sig ej böra själv eller genom någon annan fiska, det allmänna intresset av att fiske bedrivs verkligen kan vara så starkt att ett så omfattande ingripande under några omständigheter kan vara befogat. Det synes uteslutet att ur folkförsörjningssynpunkt i vikt och betydelse jämställa fiske med jord- eller skogsbruk. Tydligt är, att möjlighet till ingripande av denna art ej skulle fylla något mera kännbart behov och att en tillämpning av bestämmelsen kan komma i fråga endast i sällsynta undantagsfall. Det

förefaller även, av motiveringen till stadgandet att döma, som om man näp-
peligen tänkt sig, att möjligheten att vid vite ålägga någon att fiska i prak-
tiken skulle komma till någon större användning, utan ansett bestämmel-
sens väsentliga betydelse ligga däri, att den redan genom sin förefintlighet
skulle verka som ett påtryckningsmedel. Med hänsyn till det nu anförda
och då en regel av den föreslagna innebörden lätt kan leda till trakasserier
och tvister, anser lagrådet att tillräckliga skäl icke finnas för förslaget
ståndpunkt i denna del.

Angående den närmare innebörden av bestämmelserna om skyldighet att
fiska — åläggande av andra positiva åtgärder lär icke åsyftas — må
erinnas om sådana fall, då vederbörande ägare, enär fisket ej lönar sig
annat än på längre sikt eller eljest av ekonomiska skäl, ej anser sig kunna
vidtaga den ifrågavarande avfiskningen eller då han på grund av brist
på arbetskraft saknar möjlighet att i erforderlig omfattning bedriva fis-
ket. Bestämmelsens ordalag kunna icke anses utesluta att ingripande kan
ske även i sådana fall. I förslaget har hänsyn ej tagits till förhållanden
av nu antydd art i motsats till vad som i regel skett på andra områden, där
i allmänt intresse kan åläggas jordägare att vidtaga positiva åtgärder. Så-
lunda ha i 1948 års skogsvårdslag, enligt vilken skogsägare i vissa fall även
utan samband med verkställd skogsavverkning eller inträffad skada å sko-
gen kan för skogsbeståndets förbättring förpliktats vidtaga positiva åtgärder,
sådana ålägganden i princip begränsats till åtgärder, som ej draga kostnader
utöver värdet av de träd, som böra fällas i samband med åtgärdernas vid-
tagande, med mindre skäligt bidrag till täckande av kostnaderna för för-
bättringsåtgärderna kan erhållas av allmänna medel. Och enligt 1947 års
lag om uppsikt å jordbruk må ingripande från det allmännas sida i anled-
ning av vanhävd icke ske mot den, som på grund av medellöshet eller an-
nan giltig orsak är urståndsatt att avhjälpa vanhävden.

Bibehålles förslaget om positiva åtgärder, torde med hänsyn till det nu
anförda en undantagsregel böra givas för sådana fall, då det finnes obil-
ligt att ålägga vederbörande att fullgöra åtgärden. Vidare synes — och detta
även om bestämmelsen om positiva åtgärder utgår ur förslaget — böra
stadgas, att utdömande av vite ej skall ske, om detta med hänsyn till om-
ständigheterna befinnes obilligt.

I paragrafen synes böra utsägas att överenskommelse, som däri avses,
skall slutas med den som innehar den enskilda fiskerätten och, där han ej
är fastighetens ägare, jämväl med denne. Beaktas denna erinran och jäm-
kas avfattningen av de två närmast följande paragraferna genom hänvisning
till sakägare, som nu nämnts, torde den i förslagets 39 § upptagna regeln
kunna utgå.

37 §.

Lagrådet:

I andra stycket stadgas att fiskeriplan skall gälla mot framtida fiskerätts-
ägare. Emellertid torde det böra vara en förutsättning för en sådan regels
tillämpning att planen blivit på något sätt offentliggjord. Lämpligen synes

därför regeln böra givas den innebörd, att fiskeriplan skall, sedan länsstyrelsens beslut kungjorts, t. ex. genom länskungörelserna och i ortspresen, gälla jämväl mot ny sakägare.

Meningen lär vara att beslut om fiskeriplan må av länsstyrelsen återkallas, om skäl därtill äro. I enlighet med vad kommittén föreslog i sitt betänkande synes en uttrycklig bestämmelse härom böra intagas, vilken lämpligen torde kunna utgöra ett tredje stycke i förevarande paragraf.

38 §.

Lagrådet:

Såsom förutsättning för att det skall kunna åläggas sakägare, som ej följt fiskeriplanen, att utgiva förelagt vite synes böra uppställas, att han ägde kännedom om planen. Vidare torde, såsom anförts under 36 §, vite ej böra få utdömas, om detta med hänsyn till omständigheterna skulle befinnas obilligt.

39 §.

Lagrådet:

Angående denna paragraf hänvisas till vad som anförts under 36 §.

40—42 §§.

Lagrådet:

Bland de handlingar, som man här velat kriminalisera, synes som en första grupp kunna upptagas det mot enskilda intressen riktade förfarandet att fiska i enskilt vatten utan vederbörande rättsägares lov och utan att något av fiskerättslagens stadganden om frihet att fiska eller något med stöd av samma lag utfärdat tillstånd därtill kan åberopas.

Detta fall har i den föreslagna lagtexten sammanförts med andra brottsfall, vilket menligt inverkat på överskådligheten och ordvalet. Brottsbestämningarna torde framträda klarare, om fallet nämnes för sig, därvid gärningen torde kunna beskrivas så, att någon olovligen bedriver fiske som med enskild fiskerätt tillkommer annan.

Liksom enligt förslagets formulering komma med den nu förordade vissa av de i 41 § avsedda handlingarna att utan vidare kunna hemfalla under huvudregeln. Om t. ex. en av lagen medgiven frihet att fiska gjorts till föremål för inskränkande föreskrifter jämlikt 22 eller 27 § och dessa föreskrifter åsidosatts, kan friheten naturligtvis icke åberopas till undgående av straff. Det nu åberopade förhållandet torde dock icke rubba lämpligheten av att särskilt nämna överträdelse av föreskrifter men bör måhända föranleda jämkning av lokutionen »såsom olovligt fiske skall ock anses», vilket uttryck jämväl torde tarva förtydligande i den riktning att klarare framgår att även straffskärpningen i andra stycket av 40 § här skall vara att tillämpa i fråga om de särskilt nämnda förseelserna.

Ovan förordade formulering av huvudregeln framhäver måhända än tydligare än förslagets att intrång i enskilda fiskerätter kunna straffas,

oavsett på vilken grund dessa rättigheter vila och vem som kränker dem. Man skulle kunna ifrågasätta, om det icke är att utsträcka kriminaliseringen för långt, om man sålunda utan förbehåll inbegriper fall, då intrånget sker från dens sida som själv upplåtit fiskerätten. Mot rena avtalsbrott reageras ju i regel blott med civilrättsliga påföljder. I förevarande sammanhang torde dock vara svårt att avskilja en bestämd grupp av fall, där skadestånd vore tillräckligt. Oberoende av sättet för uppkomsten av sådana fiskerätter, som äro skilda från äganderätten till vattenområdet, kunna de vara av mycket växlande natur. De bilda en glidande skala uppifrån fiskerätter, som utgöra självständiga fastigheter eller jorddelningsservitut, ned till rent temporära personliga nyttjanderätter, och vissa av dessa fiskerätter kunna vara förenade med även annan rätt till området. Utan att utgöra besittningsintrång i vanlig mening skola ock obehöriga ingrepp i fiskerätt, ändå att de ske från dens sida som innehar vattenområdet, lätteligen stå dylika besittningskränkningar nära. Gällande lag torde ock böra tolkas så, att under straffhotet inbegripes även fall då olovligt fiske bedrives av fastighetens ägare eller innehavare. Naturligtvis skall dock, när brottet huvudsakligen har karaktär av avtalsbrott, denna omständighet kunna inverka på straffmätningen, liksom man mången gång kan ha anledning att in dubio antaga att med upplåtelse av fiskerätt till ett område icke avsetts att utsluta upplåtaren själv från att fiska där.

Huruvida som intrång i annans fiskerätt bör betraktas även fall, då fiskerätten är gemensam för två eller flera fastigheter eller personer och någon av delägarna missbrukar sin andelsrätt, eller om sådant missbruk över huvud bör kriminaliseras, är ett i viss mån tvivelaktigt spörsmål. Till en början må framhållas att, om gemensamheten, låt vara endast temporärt, upplösts genom laga skifte eller sådana domstolsföreskrifter, som avses i förslagets 29 §, eller genom avtal, men någon, som sålunda fått sin särskilda lott, likväl utan lov fiskar utanför densamma, fallet utan vidare torde kunna jämföras med fiske, till vilket han ingen rätt äger. Det kan emellertid tänkas att förseelse mot vad domstol förordnat antager sådan karaktär, att den icke utan vidare kan hänföras under den allmänna straffregeln. Förseelsen bör likväl kunna bestraffas, och detta intresse tillgodoses ju ock, om man med gällande lag och förslaget såsom ett särskilt brott upptager missbruk av rätt i samfällt fiske. Men om man, såsom förslaget avser, skall under detta särskilda brottsbegrepp hänföra även sådana överträdelser av domstols föreskrifter, som enligt vad nyss sagts utan vidare böra jämföras med olovligt fiske på annans område, kan detta förhållande föranleda en icke åsyftad tolkning av huvudregeln och, om straffet för missbruk av delägar rätt är lägre, komma att leda till att kränkningar, som måste framstå såsom lika svåra, bli olika bestraffade. Lämpligast synes vara att bland de i förslagets 41 § upptagna överträdelserna av särskilda föreskrifter inbegripa även överträdelse av domstols förordnande enligt förslagets 29 §. Härför talar också att den särskilda brottskonstruktionen missbruk av delägar rätt i samfällt fiske är synnerligen obestämd

till sin innebörd och helst bör i allo ersättas av ett närmare angivande av vad därmed avses. I själva verket torde 42 §, därest man i fråga om överträdelse av domstolsföreskrifter förfar på nyss angivet sätt, med fördel kunna helt utgå. Vid en närmare undersökning torde nämligen visa sig, att vad som med paragrafen i övrigt skulle kunna tänkas avsett, icke bör eller behöver kriminaliseras i förevarande ordning.

Såsom delägares missbruk av sin rätt i samfällt fiske skulle efter orden lätteligen kunna anses alla fall, då någon av delägarna utnyttjar sin fiskerätt på sådant sätt att övriga delägare lida men och icke behöva finna sig i förfarandet. Men är fråga om samfällighet för fastigheter, så äro gränserna för vars och ens rätt, innan en laga reglering av deras inbördes förhållande skett, alltför obestämda för att ligga till grund för kriminalisering av missbruk. Med förslaget torde ej heller avses att stadgandet skall kunna tillämpas i sådant fall. De utvägar, som lagligen stå till buds för att få fördelning till stånd — domstolsförfarande och eventuellt laga skifte eller inrättande av gemensamhetsfiske — böra här först anlitas. Icke heller torde med straffsatsen avses missbruk av andelsrätt, när samfälligheten är endast en personlig sådan samt andelarna ej utbrutits genom avtal eller annorledes och således samäganderättslagen kan bli tillämplig. Huruvida faktiska eller rättsliga förfoganden i strid mot samäganderättslagens regler skola kriminaliseras, torde vara en fråga som i sin helhet kan lämnas utanför nu förevarande lagstiftning.

Om, såsom här antagits, sistnämnda fall ej heller avses med förslaget, torde bestämmelsen om missbruk av delägar rätt — bortsett från vad som enligt det ovan sagda bör inbegripas under olovligt fiske och från överträdelse av domstolsförordnande enligt 29 § — knappast vara avsett för annat än på sin höjd sådan olovlig upplåtelse, varom talas i sistnämnda paragraf, och en eller annan förseelse mot stadgandena i lagen om gemensamhetsfiske. För förseelse mot sistnämnda lag torde emellertid redan där finnas tillräckliga straffsanktioner, vilka ock vid eventuellt behov kunna utvidgas. Och vad beträffar upplåtelse av fiskerätt, som utgöres av fastighets andel i samfällt fiske, så är att märka att förbudet mot sådan upplåtelse innefattar en civilrättslig inskränkning i förfoganderätten, medförande att dylik förbjuden upplåtelse blir utan verkan. Den, till vilken upplåtelsen skett, kan likställas med den, som eljest kontraherat med allenast en av dem, som blott tillsammans äga förfoga över samfälld egendom. Om upplåtaren förfarit svikligen, är ju fallet att bedöma enligt strafflagen. Lagrådet tillstyrker därför att bestämmelsen i förslagets 42 § utgår och ersättes endast med ett straffbud för överträdelse av domstols enligt 29 § meddelade föreskrifter.

Såsom en andra huvudgrupp av handlingar, som avses med förslagets ansvarsbestämmelser, kan anges det mot allmänna intressen riktade förfarandet att fiske bedrives i allmänt vatten av någon, som ej är svensk medborgare och ej heller har tillstånd av Konungen, eller med fast redskap utan att reglerna om utsträkningsrätt kunna åberopas eller tillstånd av vederbörande myndighet erhållits.

Om dessa brott upptagas i omedelbar anslutning till den första gruppens allmänna regel, synas de lämpligen kunna beskrivas som att någon eljest fiskar utan tillstånd, där sådant erfordras enligt fiskerättslagen. Härigenom skulle klarare än med förslagets uttryckssätt markeras, att man icke åsyftar varje överträdelse av legala eller av myndighet meddelade föreskrifter om fiske, så t. ex. icke förseelser mot fiskeristadgan eller handlingar i strid mot fiskeriplan, som omförmäles i 37 §.

Nära den nu nämnda gruppen står ur vissa synpunkter det mot såväl allmänna som enskilda intressen riktade brottet mot stadgandet i 35 § första stycket rörande fiskådra. Detta brott, som icke alltid behöver bestå i fiske, synes av flera skäl böra utbrytas till särskild behandling.

Man kan starkt ifrågasätta, huruvida lagförslagets regler om var fiskådra skall anses gå fram och om dess bredd samt om de åtgärder, som ej må vidtagas i eller vid ådran, äro så klara att de rimligen kunna bilda omedelbar grund för kriminalisering av överträdelse. Redan vad som skall anses som ett vattendrag, där fisken har sitt drev, torde stundom vara tveksamt. Och än mer kan i det särskilda fallet vara svårt att säga, hur övriga bestämningar skola tolkas, såsom t. ex. vad som skall anses som en gren för sig; eller som ett sund i motsats till andra delar av sjöar eller områden i havet; eller som djupaste vattnet, när flera djupprännor med växlande djup finnas; eller som vanligast förekommande lågt vattenstånd; eller som fiskeredskap, vilket kan hindra fiskens gång, i motsats till fiskeredskap, som må användas i ådran. Allt detta med mera som är av avgörande betydelse för frågan om straffbarheten kan i kanske flertalet fall bli så tvivelaktigt att lagstiftaren här synes ställa alltför stora krav å menige mans förmåga att tolka lag, om missförstånd skall bestraffas i enlighet med allmänna principer om att villfarelse om rättens eget innehåll regelmässigt icke kan anses utesluta straff. Även om man antager att domstolarna i allmänhet skulle visa benägenhet att beträffande nu ifrågavarande överträdelser betrakta missförstånd såsom mer ursäktliga än vanligt, lär dock vara risk att brottsbestämningens egen oklarhet leder till att i god tro företagna handlingar bli bestraffade. Straffbudet inbjuder också till anställande av brottmålsprocesser i syfte att få tvister om ådrans läge och bredd eller vissa redskaps tillåtlighet avgjorda, vilka tvister dock, när frågorna verkligen äro dunkla, böra slitas i annan ordning.

Olägenheterna av brottsbegreppets obestämdhet torde emellertid kunna i icke ringa mån undvikas, om såsom villkor för straff för överträdelse av det legala förbudet uppställles att handlingen står i uppenbar strid mot det samma.

Utöver här ovan behandlade förfaranden torde med förslagets ansvarsbestämmelser åsyftas endast vad som kallas att olovligen genom grävning eller annorledes draga till sig annans fiske. Vad med denna bestämmelse, som utan kommentar upptagits från gällande lag, egentligen åsyftas, förefaller oklart, och från rättspraxis föreligger, såvitt känt, intet fall, då bestämmelsen tillämpats. Om med uttrycket »olovligen» avses att hänvisa till redan oberoende av denna lag existerande förbud mot grävning eller andra

åtgärder, så torde man kunna antaga att dessa förbud äro försedda med erforderliga sanktioner, som göra det överflödigt att i fiskerättslagen kriminalisera handlingen. Emellertid ligger närmare till hands att tolka ordet olovligen såsom avseende blott att samtycke ej erhållits av den, vilkens fiske är i fråga. Bestämmelsen skulle då i själva verket innebära ett speciellt rättsinstitut till skydd för bestående fiskeförhållanden utöver det skydd som ligger i fiskådrereglerna, vattenlagens bestämmelser och vad i övrigt här om gäller. Detta särskilda i straffbestämmelsen liggande institut, som så ytterligt knapphändigt reglerats, skulle vara svåröverblickbart med avseende å sin innebörd och, om det tillämpades efter orden, kunna få oförutsedda verkningar. Med hänsyn härtill och då det icke synes sannolikt att bestämmelsen numera har en verklig funktion att fylla, torde kunna förordas att den utgår. Sker ej så, lär dock tarvas en närmare beskrivning på vad som med stadgandet avses.

Beträffande slutligen bestämmelsen i andra stycket av förslagets 40 §, så synes det knappast vara skäligt att den strängare, för grova fall avsedda strafflatituden alltid, och således utan möjlighet att härutinnan taga hänsyn till de från fall till fall säkerligen mycket växlande omständigheterna, skulle behöva tillgripas endast därför att det olovliga fisket avsett lax. Icke ens varje olovligt fiske, som skett vanemässigt eller i större omfattning, torde ovillkorligen kunna betraktas såsom grovt, om det ock regelmässigt bör så anses. Å andra sidan synes fiske efter annan värdefull fisk än lax böra likställas med laxfiske i nu förevarande hänseende. Slutligen må i detta sammanhang anmärkas, att man icke torde böra behöva i straffdom rubricera det i andra stycket avsedda brottet såsom grovt olovligt fiske samt att därför en redaktionell ändring i stycket synes påkallad.

43 §.

Justitieråden Geijer, Dahlman och Lech:

Enligt förslagets avfattning komma i viss mån olika regler att gälla i fråga om fångst och fiskeredskap. Beträffande redskap upptar förslaget efter mönstret av 2 kap. 17 § strafflagen vissa regler till skydd mot förverkandepåföljden för den som ej medverkat vid brottet, under det att påföljden förlänats en ovillkorlig karaktär såvitt fångsten angår. Sålunda stadgar förslaget, bland annat, att den som i god tro förvärvat redskapet eller särskild rätt därtill skall vara skyddad i sin rätt.

Att icke sistnämnda regel skulle få gälla i fråga om fångsten, har icke närmare motiverats. Frågan kan i vissa fall få praktisk betydelse, såväl då det rör sig om själva fångsten som också då det gäller förverkande av dess värde. Exempelvis kan framhållas, att det ingalunda är något otänkbart fall, att lax eller ål i större omfattning och under längre tid fiskats olovligt och efter hand försålts till ett rökeri, vars innehavare köpt varan i god tro och fortfarande innehar densamma. Något giltigt skäl varför denne, i olikhet mot den som i god tro förvärvat det vid fisket använda redskapet, skulle

vara underkastad förverkandepåföljden torde icke förefinnas. Vidare synes, om i ett liknande fall köparen avhänt sig varan, frågan, huruvida han må förpliktas utgiva dess värde, böra vara beroende av om han varit i god tro eller ej. Vi hemställa därför, att de två sista punkterna i andra stycket föras till ett tredje stycke, som avfattas så att det blir tillämpligt även på första stycket.

Vidare anse vi att förverkandepåföljden i fråga om redskap bör, i anslutning till allmänna strafflagens regler i 2 kap. 17 §, göras beroende jämväl av huruvida påföljden är påkallad till förebyggande av olovligt fiske eller eljest betingad av särskilda skäl. Likaså torde böra stadgas, att förverkandeförklaring kan avse det hela eller en del därav.

I övrigt må i redaktionellt hänseende anmärkas dels att ordet »redskap», som inleder andra stycket, synes böra förtydligas till »fiskeredskap» och dels att första styckets avfattning torde vinna i klarhet — stadgandet bör inbegripa även sådana fall, då straff ej kan ådömas gärningsmannen — samt komma i närmare överensstämmelse med andra styckets lydelse, om lagtexten uttryckte att, där någon finnes hava förövat här avsedd gärning, det fångade eller, där det undergått förskämning eller ej är i behåll, dess värde skall förklaras förverkat.

Regeringsrådet Quensel:

Lika med lagrådets övriga ledamöter anser jag ordet redskap böra utbytas mot fiskeredskap och förverkandepåföljden beträffande dessa redskap icke böra inträda med mindre det finnes påkallat till förebyggande av olovligt fiske eller eljest av särskilda skäl ävensom att bestämmelsen till skydd för dem, som (efter brottets begående) i god tro förvärvat redskap eller särskild rätt därtill, bör vidgas till att omfatta även godtrosförvärv till själva fångsten.

Justitieråden Dahlman och Lech samt regeringsrådet Quensel:

I vissa situationer kan den föreslagna lagtexten framkalla osäkerhet beträffande spörsmålen under vilka omständigheter rättigheter, som avse här ifrågavarande egendom men tillkomma annan än den, som medverkat till brottet, skola eller må uppoffras genom förverkandeförklaring eller böra förbehållas på sätt i sista punkten sägs eller föranleda att egendomen skall betraktas såsom icke varande i behåll, ävensom i vad mån den omständigheten att dom å förverkande icke innehåller förbehåll för viss till egendomen existerande rättighet skall inverka å dennas fortbestånd. Som förslaget emellertid i nu avsedda delar väsentligen utgör efterbildning av de allmännare regler om förverkande, som meddelats i 2 kap. 17 § strafflagen, torde de berörda spörsmålen få klarläggas i ett annat sammanhang än det förevarande.

En av naturliga skäl gjord avvikelse i förslaget från dess förebild i nyssnämnda lagrum påkallar emellertid följande erinran: De i paragrafens sista punkt förekommande orden »i annat fall» torde böra utgå, om stadgandet i

denna punkt skall förstås såsom blott en föreskrift om uttryckligt förbehåll för rättighet, som skall lämnas oberörd av förverkandeförklaringen. Men avses med samma stadgande tillika en materiellrättslig regel att frågan i vad mån andra rättigheter än sådana, som efter brottets förövande i god tro förvärvats, må fortbestå, skall bero på domstolens diskretionära prövning, får uttrycket »i annat fall» en sådan funktion att fylla att det icke utan vidare kan uteslutas. Man torde under sist angivna förutsättning få upplösa paragrafens sista punkt i två särskilda bestämmelser, den ena upptagande nämnda materiellrättsliga regel, den andra föreskriften för domstolen om de upplysningar domen skall innehålla rörande sin egen innebörd.

Justitierådet Geijer:

Enligt min mening framgår det såväl av sista punktens lydelse som av omständigheterna vid införandet av motsvarande bestämmelse i 2 kap. 17 § strafflagen, att den icke avser att lämna någon materiellrättslig regel utan blott innefattar en erinran om domstolens skyldighet att beakta de begränsade sakrätterna tillika med en föreskrift om vad domstolen har att iakttaga, därest dess prövning i fråga om en sådan rätt går i viss angiven riktning. Vid sådant förhållande och då domstolen uppenbarligen i varje fall, då den finner någons rätt böra bestå, har att tillkännagiva detta, hemställer jag, att orden »i annat fall» måtte utgå.

44 §.

Justitieråden Geijer, Dahlman och Lech:

Enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken äger den som med laga rätt griper misstänkt lägga beslag å föremål som därvid anträffas, dock — enligt vad som framgår vid jämförelse med 1 § i samma kapitel — blott under förutsättning att föremålet kan antagas äga betydelse för utredning om brott eller vara genom brott någon avhänt eller på grund av brott förverkat. Då enligt förslaget under vissa omständigheter frihetsstraff kan följa på olovligt fiske och gripande av misstänkt person alltså kan tänkas förekomma, kan nyssnämnda — envar tillkommande — beslagsrätt bliva tillämplig vid sådant brott; och rättegångsbalkens regler gälla då automatiskt, om undantag ej stadgas.

Emot den utvidgning av nämnda rätt, som förslaget innebär därutinnan, att beslagsrätt tillägges vissa angivna personer även om den misstänkte icke gripes, ha vi intet att erinra. Huruvida förslagets lydelse avser en utvidgning av huvudregeln även i så måtto att beslag, som här åsyftas, skall få läggas utan hänsyn till föremålets sammanhang med brottet eller dess värde för utredningen, synes ej i alla hänsenden fullt klart. Enligt vår mening böra här, liksom i omförmälda stadgande i rättegångsbalken, upprätthållas de vanliga förutsättningarna, varför vi hemställa att stadgandet förtydligas därhän att beslagsrätten kommer att avse fångst och fiskeredskap, som åtkommits genom, respektive använts vid fisket, ävensom båt eller annat, som kan antagas äga betydelse för utredning om brottet.

Första styckets avfattning har icke tagit sikte på den omständigheten att enskild fiskerätt kan lida intrång ej endast om olovligt fiske bedrivs i enskilt vatten utan också därigenom att sådant fiske sker med kränkning av rätt att sträcka fiskeredskap ut i allmänt vatten.

I enlighet med vad nu anförts skulle regeln i första stycket kunna uttryckas ungefär så att, om någon ertappas på bar gärning då han bedriver olovligt fiske eller om redskap för sådant fiske anträffas utsatt i vattnet, må av länsstyrelsen eller fiskeristyrelsen förordnad fisketillsynsman samt, där fisket kränker enskild fiskerätt, jämväl vederbörande rättsägare eller hans folk taga egendom, som förut sagts, i beslag.

Justitierådet Geijer:

I 27 kap. 4 § tredje stycket rättegångsbalken stadgas att, om beslag verkställas av annan än undersökningsledaren eller åklagaren och denne ej beslutat beslaget, anmälan skyndsamt skall göras hos honom och att han skall pröva om beslaget skall bestå. Vid föredragningen i lagrådet har angivits, att med andra stycket i förslaget förevarande paragraf icke avses endast att reglera en fråga om den beslagtagna fångstens handhavande utan också åsyftas, att anmälningsskyldigheten skall vara satt ur kraft i fråga om den fångst som enligt förslaget icke skall överlämnas till polismannen. Detta framgår icke av lagtexten, och remissprotokollet innehåller ingenting därom. Tydligt är nämligen att anmälningsskyldigheten kan kvarstå oberoende av vem som tar hand om fångsten. Åsyftas emellertid en så oväntad undantagsregel som den angivna — i vilket fall den naturligtvis bör erhålla ett otvetydigt uttryck i lagtexten — anser jag mig böra bestämt avstyrka dess antagande. Den skulle, om man håller sig till förslaget lydelse, innebära att en enskild rättsägare som själv eller genom sitt folk beslagtagit fångst, vilken enligt 45 § skall tillfalla honom, icke skulle vara skyldig att jämlikt stadgandet i rättegångsbalken göra anmälan därom, under det att i andra fall, då beslag verkställts av annan än åklagar- och polismyndigheten — t. ex. av den förordnade fisketillsynsmannen — beslaget skulle anmälas. Något av värde som stode att vinna med en dylik särregel torde icke vara lätt att angiva. Besvaret att göra anmälan, som naturligtvis kan ske alldeles formlöst — telefonledes eller på annat sätt — torde ej få anses alltför betungande. Hur illa regeln överensstämmer med beslagsinstitutets hela utformning ligger däremot i öppen dag, och det måste — även om de praktiska olägenheterna icke böra överskattas — framstå såsom synnerligen anmärkningsvärt om den nya lagen, samtidigt som den lägger olovligt fiske under allmänt åtal och föreskriver straffskärpning med hänsyn tagen till fångstens omfattning och beskaffenhet, skulle upptaga en bestämmelse som uttryckligen sanktionerade att, i olikhet med vad annars gäller, fångst som i kraft av en från staten delegerad maktbefogenhet beslagtagits av annan än åklagar- och polismyndigheten i vissa fall behölles av den som gjort beslaget utan att myndigheten vare sig sattes i tillfälle att företaga den vanliga omprövningen av beslaget eller ens erhöles

den kunskap om beslaget som har betydelse för utredning om begånget brott. I vissa fall, då beslaget verkställts i frånvaro av den som därav drabbas, skulle denne kanske aldrig få veta att eller av vem fångst tagits ur hans redskap; och den som exempelvis på grund av misstag i fråga om en gränslinje verkställt ett olagligt beslag av redskap med däri innesluten fångst och hemlighållit fångsten skulle, även om beslaget av redskapet sedan hävdades, till följd av den tystnad, som han med lagens uttryckliga stöd iakttagit, kunna undgå alla efterräkningar beträffande den fångst han med orätt tillägnat sig. Rättegångsbalkens föreskrift att undersökningsledaren eller åklagaren skall häva beslag, om åtal ej kommit till stånd inom stadgad tid, bleve verkningslös. Likaså bestämmelsen, att den som drabbas av beslag på begäran äger erhålla bevis om beslaget. Om den av beslaget drabbade ändock underställde beslagsfrågan rättens prövning jämlikt 27 kap. 6 § rättegångsbalken, bleve rättens behandling av frågan uppenbarligen försvårad av att åklagar- och polismyndighetens utredning och prövning icke ägt rum. På grund av det anförda och då anmälningsskyldighetens fullgörande synes böra i möjligaste mån underlättas, hemställer jag att förslaget kompletteras med en bestämmelse av innebörd att den i 27 kap. 4 § tredje stycket rättegångsbalken stadgade anmälningsskyldigheten i fall som avses i första stycket av förevarande paragraf må fullgöras genom att beslaget — utan undantag för någon egendom — anmäles till närmaste polisman, som därefter skulle ha att förfara som om han själv gjort beslaget.

En annan fråga är den, huru lämpligen bör förfaras med beslagtagen fångst. I den mån avvikande bestämmelser icke meddelas, regleras denna fråga av 27 kap. 10 § rättegångsbalken. Vad där stadgas är tydligen för vanliga fall föga lämpat att komma till användning beträffande beslagtagen fiskfångst. Väl är det tänkbart att det beslagtagna utgöres t. ex. av lax eller ål, som undergått rökning, eller fisk som förvaras i sump, men oftast och särskilt i de fall som avses med förevarande paragraf torde det röra sig om fångst som snarast bör komma till användning för att icke gå till spillo. Det remitterade förslagets text upptager också en specialregel, som dock har en ganska begränsad räckvidd. Enligt sin lydelse kan den nämligen icke, i synnerhet om den såsom sig bör tolkas restriktivt, avse annan fångst än sådan som den enskilde rättsägaren själv eller genom sitt folk med stöd av första stycket tagit i beslag och som skall tillfalla honom jämlikt 45 §. Mot denna regel kan vidare anmärkas, att den knappast avfattats med tillräckligt hänsynstagande till den ovisshet som, innan rättens slutliga avgörande föreligger, stundom i tvistiga fall kan råda beträffande frågan, om olovligt fiske verkligen ägt rum. Utredning kan t. ex. erfordras huruvida fisket bedrivits på allmänt eller enskilt vatten. Särskilt för de tvistiga fallen passar det icke rätt väl att vederbörande enligt lagtexten reservationslöst tillerkännes rätt att »behålla förverkad fångst» som »skall tillfalla honom», en anmärkning som äger sin tillämpning även på uttrycket »förverkad fångst» i första stycket. Med stöd av det anförda och då praktiska skäl synas tala för införande av en generell specialregel, avseende beslag av

fångst i allmänhet, hemställes huruvida icke, i stället för förslagets andra stycke, lämpligen bör, i god anslutning till den allmänna regleringen i 27 kap. 10 § rättegångsbalken, i förevarande lag såsom en ny paragraf efter den förevarande intagas ett stadgande av innebörd att fångst som tagits i beslag i anledning av olovligt fiske och kan antagas jämlikt lagen tillkomma innehavare av enskild fiskerätt — uttrycket fiskerättshavare torde såsom vid förslagets rubrik anmärkts böra undvikas — må, om det finnes lämpligt, omhändertagas och förbrukas av honom med skyldighet att, om beslaget finnes böra gå åter, utgiva fångstens värde.

Till frågan om egendomens handhavande hör också förfarings sättet i sådana fall då egendom, om vars förverkande är fråga, är underkastad förskämning och det nyss omförmälda förfarandet icke kommer till användning eller andra skäl tala för egendomens realiserande. En specialregel även för dylika fall torde, såsom en komplettering till den nyss förordade specialregeln, vara önskvärd. Den synes lämpligen kunna avfattas i ungefärlig överensstämmelse med ett motsvarande stadgande i hittegodslagen och införas såsom ett andra stycke i den nya paragrafen.

Justitieråden Dahlman och Lech:

Då beslag i de fall som avses i första stycket — någon ertappas å bar gärning med olovligt fiske eller redskap för sådant fiske anträffas utsatta i vattnet — verkställts av målsäganden eller hans folk eller av särskilt förordnad fisketillsynsman, synes såsom huvudregel, i stället för förslagets bestämmelse att beslagtagen egendom skall skyndsamt överlämnas till närmaste polisman, böra uppställas, att anmälan om beslaget skall göras till denne polisman, vilken har att förfara enligt rättegångsbalken som om han själv gjort beslaget.

Enligt det remitterade förslaget skulle det undantaget gälla, att fiskerättshavaren finge behålla förverkad fångst, som enligt vad i nästföljande paragraf sägs skall tillfalla honom. Denna bestämmelse lär även skola innebära, att den anmälningsskyldighet som enligt allmänna rättsregler åligger en beslagtagare skall vara satt ur kraft i fråga om fångst som enligt förslaget icke skall överlämnas till polismannen. Mot en undantagsbestämmelse av denna innebörd kan naturligen invändas, att man därigenom för nu förevarande fall sätter ur funktion det kontrollsystem beträffande beslag som eljest gäller. Emellertid skulle det säkerligen i regel te sig egendomligt och stötande för innehavare av fiskerätt att låta de allmänna reglerna gälla i fråga om fångst, som — under i paragrafen angivna omständigheter — tagits i beslag av målsäganden eller hans folk. I dylika fall anses rätten till självtäkt utan efterföljande anmälan vara en naturlig sak och i det närmaste jämförlig med rätten att återtaga stulet gods från den som gripes på bar gärning. Skulle för varje dylikt beslag krävas anmälan till polismyndighet med därmed följande besvär, bleve säkerligen beslagsrätten för målsäganden och hans folk i många fall en ganska illusorisk rätt. I detta sammanhang må erinras om att, även om olovligt fiske enligt

förslaget lägges under allmänt åtal, detta givetvis icke innebär någon skyldighet för målsäganden att göra anmälan till polisen om begånget brott.

En undantagsbestämmelse för nu avsedda fall — som sålunda synes vara att förorda — torde lämpligen kunna givas den innebörd, att fångst, som tagits i beslag av innehavaren av enskild fiskerätt eller hans folk, må utan anmälan behållas av fiskerättshavaren, där fångsten enligt vad i nästföljande paragraf sägs skall tillfalla honom. Detta lär innebära den avvikelser från vad som åsyftas med förslagets undantagsregel, att i fråga om beslag av fisketillsynsmannen anmälan om beslaget till polisman skall göras.

Regeringsrådet Quensel:

Beträffande de i denna paragraf avhandlade spörsmålen må till en början beaktas en föreliggande principiell och praktiskt viktig skillnad mellan den fångst, som åtkommits genom det olovliga fisket, och annan här ifrågakommande egendom.

Om man i överensstämmelse med gällande lags terminologi talar om förverkande även beträffande fångsten, bör dock observeras att det icke kan vara fråga om förverkande i inskränkt och egentlig mening. På det brottsliga förfarandet kan gärningsmannen näppeligen grunda någon rätt till fångsten, utan denna torde få anses omedelbart genom fångandet ha tillfallit fiskerättsägaren respektive kronan. Om målsäganden må, själv eller genom sitt folk, taga fångsten från gärningsmannen, blir alltså detta ett av de fall då självtäkt är tillåten, och målsäganden bör äga behålla fångsten, på samma sätt som om han återtagit från honom stulet gods. Såsom beslag synes åtgärden icke böra behandlas eller betecknas. Med rätta undantar förslaget ock detta fall från den i paragrafens andra stycke stipulerade skyldigheten att överlämna egendomen till polisman. Någon förpliktelse att anmäla åtgärden lär ej heller böra uppställas, lika litet som andra fall då någon återtagit sitt behöva inrapporteras till myndighet. Det ankommer på den, som anser sig förfördelad genom åtgärden, att anmäla saken, om han önskar polisundersökning.

Emellertid skulle uttrycket »behålla» i detta sammanhang kunna tolkas så, att målsäganden icke ägde omedelbart utfå fångsten, om den tagits om hand av annan, som är befogad därtill men icke har rätt till fångsten. Detta fall synes dock böra bedömas på samma sätt som det, då myndighet eller annan för rätter ägares räkning kommit i besittning av vad som frånstulits denne. Är det klart, vem som är berättigad till fångsten, lär han kunna påfordra att den utlämnas till honom omedelbart. Ordet behålla torde därför lämpligen kunna utbytas mot ett annat uttryck, såsom t. ex. »omedelbart tillgodogöra sig».

Vad angår annan egendom än fångsten, synes anledning saknas att frångå gällande fiske- och jaktlagstiftnings regel att målsäganden må, själv eller genom sitt folk, taga egendom till vedermåle och pant och behålla den, tills den brottslige bjuder rätt för sig. Denna hävdvunna och för visso i allmänhetens medvetande levande regel torde fortfarande uppbäras av

samma sakliga grund som tidigare. Att särskilda regler av förevarande slag öfverhuvud uppställts rörande dylikt intrång i rätt beror på hänsyn till målsäganden. Det skulle te sig obilligt om han, i fall då den brottslige redan hunnit avfiska hans vattenområde och undangömma eller till godtroende avyttra fångsten, måste vid brottslingens insolvens gå miste om sitt skadestånd för att till kronan avstå fiskeredskap, som han lagligen fråntagit brottslingen. Beträffande egendom, som han med rätta tagit men som icke skall vara förverkad, anvisas i motiven till förslaget metoden att söka kvarstad. Men denna möjlighet erbjuder icke samma säkerhet som den nu gällande rätten att kvarhålla godset och vore en i förhållande till denna rätt onödigt omständlig metod, som dessutom torde vara av allmogen föga känd.

Skall ifrågavarande rätt att fråntaga brottslingen egendomen kunna förse målsäganden med någorlunda god säkerhet, torde den icke böra inskränkas till att avse blott vad som skall vara förverkat eller vad som behövs för bevisning. Men alldeles obegränsad beträffande egendomens art och myckenhet, såsom enligt förslaget, synes den ej heller böra vara. Anges att det må ske till vedermåle och pant, synes emellertid detta innebära den lämpliga begränsningen; utöver vad som skall vara förverkat må då tydligen icke tagas annat eller mera än vad som kan beräknas tjänligt och erforderligt för det sålunda angivna ändamålet.

Med avseende å målsägandens rätt att sätta sig i besittning av annat än fångst, som tillkommer honom med äganderätt, synes således förslaget böra ändras till huvudsaklig överensstämmelse med gällande fiske- och jaktlagstiftning. Att för detta fall stadga anmälningsskyldighet för målsäganden vore väl icke orimligt men synes icke erforderligt.

Den i förslaget fisketillsyningsman medgivna befogenheten att verkställa beslag torde böra begränsas till att avse fiskeredskap och vad som kan antagas äga betydelse för utredningen om brottet. Beträffande hans befogenhet att fråntaga brottslingen den genom brottet åtkomna fångsten, så synes vad sålunda omhändertagits böra lämnas till polisman, men härifrån torde böra gälla det undantag, att om det är klart att fångsten tillkommer enskild målsägande, den skall lämnas direkt till honom, om han så önskar.

Till förekommande av missförstånd synes i paragrafen böra utsägas, att där icke avses någon inskränkning av den befogenhet att taga egendom i beslag, som följer av de allmänna reglerna i rättegångsbalken.

Med anledning av vad lagrådets övriga ledamöter anført om kränkning av rätt att sträcka fiskeredskap ut i allmänt vatten, vill jag som min mening uttala att utsträckningsrätt icke må betraktas som en exklusiv rätt att fiska inom viss del av det allmänna vattnet och följaktligen ej heller skulle kunna kränkas endast genom att annan utan lov av rättighetens innehavare fiskar å plats, dit denne äger utsträcka sina redskap.

45 §.

Justitieråden Geijer, Dahlman och Lech:

I första stycket torde orden »värdet av förverkat redskap» böra utbytas mot »förverkat redskap eller dess värde».

Även om redskapet eller dess värde såsom regel bör tillfalla kronan, torde dock, där enskild fiskerätt kränkts, innehavaren av fiskerätten för honom tillkommande skadestånd böra i förhållande till kronan njuta företräde till betalning ur egendomen. Det hemställles att ett stadgande av denna innebörd måtte upptagas i första stycket.

I anslutning till vad vi under 44 § anfört om att sådana fall av olovligt fiske böra beaktas, som innebära en kränkning av rätten att sträcka redskap ut i det allmänna vattnet, hemställles vidare, att i andra stycket mellan »om fisket» och »skett» inskjutes »utan intrång i enskild fiskerätt».

Regeringsrådet Quensel:

Lika med lagrådets övriga ledamöter anser jag orden »värdet av förverkat redskap» böra utbytas mot »förverkat redskap eller dess värde».

Om i enlighet med vad jag anfört vid 44 § målsägandens rätt till självpantning bibehålles, bör ju den säkerhet han genom dylik åtgärd vunnit bestå, även om egendomen enligt regeln skulle vara förverkad till kronan. Då här näppeligen kan anses vara fråga om någon rätt för kronan till ersättning för skada utan regeln om förverkande till kronan endast lärer fylla samma funktion som straff, torde målsäganden böra äga företräde framför kronan, så långt hans skadeståndsrätt sträcker sig. Som detta förhållande emellertid icke torde kunna anses följa redan av 43 §, synes här i 45 § böra upptagas en bestämmelse, liknande den i 36 § 1 mom. andra stycket i 1938 års lag om rätt till jakt, så att alltså vid bestämmelsen om förverkande till kronan göres förbehåll av innebörd att enskild målsägande, som på grund av laga självpantning njuter säkerhet i godset, först skall ur detta eller försäljningssumman för detsamma utfå sitt skadestånd.

46 §.

Lagrådet:

I anledning av vad departementschefen i remissprotokollet yttrat angående polismyndighets befogenhet att ingripa i fall, som avses med första stycket i förevarande paragraf, vill lagrådet erinra om att det icke torde vara blott beslagsreglerna som ge polismyndighet sådan befogenhet utan också de allmänna regler, enligt vilka polismyndighet har att förhindra förestående eller pågående brott.

Enligt andra stycket skall ingripande kunna ske, om någon begagnar för redskap eller notvarp fastställt märke allenast i syfte att därigenom avhålla annan från att fiska. Enligt lagrådets mening bör syftet här icke tillmätas utslagsgivande betydelse. Det torde få anses tillräckligt, att märke användes på ett sätt som är ägnat att obehörigen avhålla annan från att fiska. Lagrådet hemställer att stadgandet avfattas i enlighet härmed.

47 §.

Lagrådet:

Beslut, som avses i 10 §, kunna enligt förslaget komma att meddelas av annan myndighet än länsstyrelse, men för detta fall saknar förslaget be-

stämmelse i de ämnen, som regleras i förevarande paragraf. Den komplettering, som härutinnan må erfordras, lär emellertid kunna ske i administrativ ordning. På lämpligt sätt torde ock sörjas för att de beslut Konungen meddelar enligt fiskerättslagen — vare sig på ansökan eller på besvär — bringas till allmän kännedom, när så tarvas.

Enligt allmänna regler skall länsstyrelses beslut delges den eller dem, som beslutet angår, och besvärstiden räknas från delgivningen. För fall då beslutet rör hela menigheter eller så många att personlig delgivning ej kan krävas, anvisas i kungl. brevet den 5 januari 1808 (jfr lagen den 13 mars 1942 med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka) ett kungörelseförfarande, som, om det också icke är synnerligen effektivt, dock alltjämt är det för dylika fall allmänt gällande.

Huruvida det finnes tillräckliga skäl att för fiskerättslagens vidkommande föreskriva speciella metoder att bringa länsstyrelsebeslut till vederbörandes kännedom, kan ifrågasättas. Att ersätta personlig delgivning med anslag i länsstyrelsens lokaler och tillkännagivanden i länskungörelser och ortspressen måste anses olämpligt i fall, då det är klart att beslut rör endast viss person eller ett jämförelsevis ringa antal till namn och hemvist kända personer. För detta fall lär kravet å personlig delgivning ej böra efterges. Anslag i länsstyrelsens lokaler synes över huvud taget vara en tämligen opraktisk form av kungörelse av beslut, varemot tillkännagivande i länskungörelserna och i ortstidning av beslut av större allmänt intresse kan vara lämpligt i stället för eller vid sidan om kyrkokungörelse.

Bibehålles emellertid förslagets bestämmelse om anslag, synes dock besvärstiden böra räknas först från det hela kungörelse- resp. delgivningsförfarandet ägt rum, så att icke uraktlåtenhet att vederböriligen kungöra eller delgiva beslut kommer att medföra rättsförlust för enskild intressent. Enligt förslaget skulle emellertid besvärstiden börja löpa redan från anslagets dag utan att ens föreskreves viss tid därefter, inom vilken tillkännagivande i länskungörelserna och ortspressen skulle äga rum.

Beträffande paragrafens sista stycke må erinras att sådana beslut, som avses i remitterade förslagets 37 §, icke synas vara av natur att böra kunna gå i verkställighet, förrän de vunnit laga kraft, åtminstone icke därest dylikt beslut skulle innefatta åläggande av positiva åtgärder.

Slutbestämmelserna.

Lagrådet:

I slutbestämmelserna synes lämpligen böra intagas en erinran om att angående ersättning av statsmedel för förlust av fiskerätt till följd av nya lagen är särskilt stadgat.

Justitierådet Geijer:

I övrigt hänvisar jag till vad jag anfört vid 21 §.

Förslaget till lag om ersättning för mistad fiskerätt m. m.

Justitierådet Geijer och regeringsrådet Quensel:

Förevarande förslag bär prägel av att det grundats på ett tidigare, för ett mer begränsat ändamål tillkommet förslag. Från början var fråga blott om intrång i fiskerätt såsom en följd av den nya fiskerättslagen, under det att förslaget nu avser även ersättning för äganderätten och andra rättigheter, som skulle utsläckas genom lagfästande av de föreslagna nya reglerna om allmänt och enskilt vatten. Även om man kan antaga, att de ifrågavarande områdena för närvarande vanligen ha sitt huvudsakliga värde i tillgången på fisk, så kan dock i enskilda fall förhållandet vara ett annat och, hur än lagstiftaren reglerar frågan om ersättning för äganderättens förlust, är det otvivelaktigt ett principiellt mycket större och viktigare problem, som därmed vinner sin lösning, än spørgsmålet om ersättning för intrång blott i fiskerätt.

Att i nu förevarande lag är fråga om ersättning för äganderätt samt även andra servituts- och nyttjanderätter än fiskerätt skulle emellertid enligt förslaget antydas i lagens rubrik endast med ett »m. m.» och i lagtexten blott därmed att, efter det ersättning för fiskerätt behandlats, ett tillägg göres rörande »annan förmån» än rätt till fiske. Oegentligt synes också vara att, medan det med rätta anges att förlusten av dylik annan förmån beror på gränslagen, all ifrågavarande förlust av fiskerätt betecknas såsom beroende på fiskerättslagen. Där äganderätten utsläcks till följd av gränslagen, bör naturligtvis förlusten av den fiskerätt, som utgjorde en integrerande del av äganderätten, också anses som en direkt följd av sistnämnda lag och icke som beroende på den omständigheten att fiskerättslagen ej förklarar fiskerätten skola bestå, oaktat äganderätten går förlorad.

Att, såsom i förslaget skett, beteckna ersättningen för vattenområden endast som ersättning för fiskerätt och andra förmåner kan väl tänkas i någon mån verka återhållande på anspråk på gottgörelse för fiktiva eller alltför ovissa framtida värden samt anses innefatta en befogad antydning att vattenområdena kunna vara rena impediment. Men denna avfattning skulle också kunna medföra att man däri såge en anvisning att presumera, att förlusten inskränkte sig till vad som kan hänföras till fisket, och alltså beträffande övriga förluster ställa särskilda krav på bevisning. Värderingsnämnderna skulle måhända anse sig befriade från att i dessa andra avseenden söka själva utröna i vad mån obestyrkta krav vore befogade. Den expropriationsrättsliga principen, att expropriaten äger fordra att utan hans kostnad verkställas opartisk officiell värdering, synes dock böra såvitt möjligt upprätthållas även här för att icke reglerna skola komma att gynna dem bland de ersättningsberättigade, som äro ekonomiskt bättre situerade och kunna bekosta egen utredning. Det synes därför angeläget att förlust av fiskerätt och förlust av andra förmåner formellt ställas på samma plan, när de äro följder av att äganderätten till själva området utsläcks.

Vill man icke beteckna de i lagen avhandlade frågorna såsom rörande ersättning i vissa fall för vattenområden och fiskerätt — något som emellertid vore fullt korrekt och skulle korrespondera med uttryckssättet i gränslagen och i motiven — torde dock i allt fall förevarande lags rubrik böra ändras till bättre överensstämmelse med verkliga innebörden, exempelvis så att lagen anges avse ersättning för förlust som uppstår till följd av gräns- och fiskerättslagarna.

1 §.

Justitierådet Geijer och regeringsrådet Quensel:

Det i förslaget först nämnda fallet av förlust för jordägare av hans fiskerätt torde böra, med bibehållen plats i 1 §:s början, där samordnas med den nu i andra stycket upptagna bestämmelsen. Sker så, kan fiskerättens stora betydelse i detta sammanhang framhävas genom att man som exempel på ifrågavarande förmåner nämner endast denna.

Beträffande ersättningens omfattning skulle förslagets formulering kunna synas antyda olika principer, allteftersom frågan gäller fiskerätt eller annan förmån. Vad angår fiskerätt skulle ersättningen avse den förlorade förmånens värde jämte eljest, genom att fisket blivit fritt, uppkommen förlust, medan förslaget beträffande andra förmåner talar blott om ersättning för förmånen. I uttrycket »sådan ersättning» synes nämligen ordet »sådan» syfta blott på att ersättningen skall utgå av statsmedel. Det ligger då nära till hands att med ersättning för förmånen förstå blott vad i det föregående kallats ersättning för värdet av förmånen. Något bärande skäl för en dylik skillnad mellan olika slag av förmåner synes icke föreligga. I ena som i andra fallet torde gottgörelsen böra omfatta såväl objektiva värdet av förmånen som det särskilda ekonomiska värde, den därutöver representerade för sin innehavare, och vad i övrigt i expropriationslagen betecknas som skada och intrång utöver vad som ersättes genom löseskillingen. Uttrycket skada användes i förslaget dels i 1 § såsom avseende vad som skall ersättas den, som på grund av upplåtelse innehade rättighet, vilken gått förlorad, dels ock i 9 § såsom en sammanfattning av vad som enligt 1 § skall ersättas fastighetsägare. Lämpligen synes beträffande alla i 1 § avsedda fall ersättningen kunna anges skola avse förmånens värde jämte annan skada som tillskyndats vederbörande.

Sista stycket i 1 § torde avse icke blott personliga sekundära rättigheter till vederbörande område, d. v. s. nyttjanderätter, utan även servitutsrätter. Detta förhållande skulle komma till bättre uttryck än i förslaget, därest såsom ersättningsberättigad angäves den, som vid tiden för den ifrågavarande nya lagstiftningens ikraftträdande — den angivna dagen, den 1 januari 1950, måste naturligtvis ändras — på grund av servituts- eller nyttjanderätt åtnjuter förmån, vilken av skäl, som förut i paragrafen angivits, skulle gå förlorad helt eller delvis.

Beträffande de fall, då den nya lagstiftningen medför blott intrång i fiskerätt och icke helt utsläcker någon rätt, är att iakttaga att, om, i enlighet

med vad lagrådet i det föregående anfört, allt vatten i Mälaren förblir enskilt och frifisket således inskränkes till fiske med rörligt redskap i enskilt vatten, detta fall bör upptagas i nu förevarande sammanhang.

Innehavare av fiskerätt av det slag, som avses i 31 § i den föreslagna fiskerättslagen, bör tydligen njuta ersättning icke blott om rättigheten hänför sig till enskilt vatten utan jämväl om den ej vidare skall få existera därför att den hänför sig till allmänt vatten. Detta kan emellertid icke anses ha kommit till uttryck i den föreslagna lagtexten, åtminstone icke med avseende å de fall, då området ej heller enligt äldre lag tillhörde strandägaren.

Vi förorda i anslutning till vad sålunda anförts och med hänvisning till vad lagrådet anfört vid förslaget till fiskerättslag att 1 § i nu förevarande lag avfattas efter följande schema:

Först anges i ett stycke att, där vattenområde jämlikt gränslagen frångår ägaren, han skall njuta ersättning av statsmedel för värdet av fiskerätt och annan förmån, som han sålunda förlorar, så ock för annan skada som därigenom tillskyndas honom.

I ett följande stycke förklaras ersättning av statsmedel för värdet av förlorad förmån och för annan skada skola tillkomma även

a) jordägare, vilkens fiskerätt inskränkes därigenom att — jämlikt de paragrafer, som i remitterade förslaget till fiskerättslag bära numren 14—19, och den paragraf i samma lag som enligt lagrådets hemställan skulle avse frifiske i Mälaren — annan än innehavaren av den enskilda fiskerätten må bedriva fiske, som enligt äldre lag skulle vara strandägaren förbehållet;

b) den, som enligt särskilt stadgande, dom, urminnes hävd, skattläggning eller på annan särskild grund innehar fiskerätt, vilken helt eller delvis blir utan verkan till följd av vad i omförmälda lagar stadgas därom att enskild fiskerätt ej gäller i allmänt vatten eller till följd av de stadganden i fiskerättslagen, som i remitterade förslaget bära numren 14—25, ävensom nyssnämnda stadgande om frifiske i Mälaren; samt

c) den som vid tiden för den nya lagstiftningens ikraftträdande på grund av servituts- eller nyttjanderättsupplåtelse åtnjuter förmån, vilken helt eller delvis går förlorad av skäl som förut i denna paragraf är sagt.

Vad angår inteckningshavares ställning hänvisas till det följande samt i fråga om termen fritt fiskevatten till vad lagrådet anfört vid förslaget till fiskerättslag.

Justitieråden Dahlman och Lech:

Då i ersättningslagen hänsyn bör tagas till de av lagrådet tidigare förordade reglerna om fiskerätten i Mälaren, och då den av lagrådets övriga ledamöter i övrigt föreslagna avfattningen av bestämmelserna i 1 § synes vara tydligare och ur principiell synpunkt riktigare än de i förslaget upptagna bestämmelserna, förena vi oss med lagrådets övriga ledamöter om den avfattning av paragrafen, dessa ledamöter förordat

Lagrådet:

Lagrådet vill framhålla, att det kan vara svårt att överblicka, om alla fall, då ersättning bör utgå, blivit upptagna i förslaget. Att nu giva en lagregel av mera generell innebörd, som inbegrepe oförutsedda fall, skulle dock måhända möta alltför stora betänkligheter ur praktiska synpunkter. Lagrådet utgår emellertid ifrån att, om framdeles något med lagen icke avsett fall träder i dagen, som finnes böra föranleda ersättning, frågan därom kan på ett tillfredsställande sätt ordnas snabbt och enkelt.

2 §.

Lagrådet:

Lagrådet ifrågasätter, huruvida den för ersättningsanspråks framställande föreslagna preklusionsbestämmelsen är lämplig. Till en början må framhållas att tillsättandet av värderingsnämnderna och orterna för deras kanslier måste effektivt kungöras även ute i bygderna och att därvid också preklusionstiden och äventyret av dess försittande böra utsättas i kungörelsen. Detta är av så stor vikt att en föreskrift i ämnet synes höra hemma i själva lagen.

Men även om man genom ett dylikt kungörelseförfarande kan minska risken för att många, för vilka ersättningen skulle vara av stor betydelse, ej förstå att bevaka sin rätt, måste det föreslagna systemet kunna medföra stora olägenheter. Meningen kan icke rimligen vara, att nämnden skall sitta i en residensstad eller annan central ort inom ett stort distrikt och grunda sina beslut på innehållet i ansökningshandlingar, utan nämnderna måste naturligtvis, som vid andra liknande värderingar, i allmänhet besöka de särskilda orterna. Tydligen avses ej heller att med nämndernas egentliga arbete och besluten i ärendena skall anstå, tills preklusionstiden gått till ända. Emellertid är klart att de sammanträden och syner, som nämnderna hålla i orterna, till sin gestaltning och beträffande föremålet för undersökningarna måste bli beroende av vilka ersättningskrav som rests. Om ansökningar från samma ort inkomma vid olika tillfällen och med längre mellanrum, skulle alltså följderna härav kunna bli att vederbörande nämnd nödgades hålla det ena sammanträdet efter det andra i denna ort. Det är också mycket möjligt att nämnden vid sin prövning av viss ansökan icke får kännedom om alla pretender till ersättning för den skada ansökningen avser. Det kan sålunda inträffa att, efter det en persons ansökan bifallits, annan inkommer med ansökan om ersättning för samma skada, för vilken gottgörelse redan lämnats, under uppgift att han och icke den förre sökanden är rätt ägare av fastigheten eller innehavare av sådan rätt därtill, som reducerar fastighetsägarens skada och därför borde blivit men icke blev beaktad i förra ärendet. Tydligen är då icke tillräckligt att hänvisa den nye sökanden till att vända sig mot den förre.

Ur många synpunkter vore måhända lämpligast att ansöknings- och prövningsförfarandet anordnas så, att vederbörande nämnd i tur och ordning

besöker de ifrågakommande bygderna och håller sammanträden härads- eller sockenvis samt inom en av lagen bestämd, tillräcklig tid i förväg — i orten och möjligen även över hela riket — kungör tid och plats för sammanträdet, samt att de som vilja framställa ersättningsanspråk då få hos nämnden göra detta vid äventyr att ha förlorat sin talan, vilket äventyr skulle utsättas i kungörelsen. Det är troligt att med ett sådant system rättsförluster lättare skulle kunna undvikas. Och förutom att man undginge risken för misstag i avseende å vilka som äro rätta sakägare, skulle det uppenbarligen vara av värde för ett rättvist och enhetligt bedömande att, redan innan man skred till prövning av någon av ansökningarna från en ort, kunna överblicka alla krav från samma ort. Klandrades nämndens beslut av olika sökande, skulle då också mål från en och samma ort lättare kunna behandlas i ett sammanhang av domstolarna.

Mot det här skisserade systemet kan synas tala att den långa preklusionstiden av 5 år, som sålunda skulle för många orter förkortas, kan vara av värde med hänsyn till att skadorna kanske först småningom träda i dagen i hela sin vidd. Men om utväg ej finnes för den, som redan erhållit ersättning, att efter ny ansökan få beloppet höjt, skulle ej heller den långa preklusionstiden enligt det remitterade förslaget komma till nytta för andra än dem, som dröjde med sina krav till slutet av tiden eller vilkas ansökningar eljest av någon anledning upptoges till prövning först vid denna sena tidpunkt. Möjlighet att, när nya omständigheter yppat sig, få tillägg till förut utdömd ersättning, synes icke böra vara utesluten men torde kunna göras beroende av att särskilda skäl föreligga och att ansökan sker inom viss i lagen bestämd tid samt kan då förenas med det nu förordade systemet lika väl som med det i remitterade förslaget upptagna utan att dock betaga det förra av dessa det väsentliga i dess företräden.

Skulle förslagets system i förevarande hänseende bibehållas, synes den angivna dagen, den 1 januari 1955, böra ändras med hänsyn till att lagen icke kan träda i kraft så tidigt som från början varit avsett.

4 §.

Lagrådet:

Här eller åtminstone i instruktion för nämnderna synes böra intagas en föreskrift att ersättningen skall i nämnds beslut specificeras i den mån sådant erfordras för bedömandet av fråga om nedsättning enligt 9 § eller för att underlätta eventuell överprövning av nämndens beslut.

Vad i andra stycket stadgas synes böra omformuleras så, att nämnden har att utdöma gottgörelse för utgifter, i den mån sådan gottgörelse begärts och finnes skälig.

Lagrådet förordar också en omformulering av tredje stycket så, att möjlighet att delgiva även annorledes än genom rekommenderat brev icke uteslutes.

5 och 6 §§.

Lagrådet:

Innehållet i dessa paragrafer torde böra byta plats. Därigenom skulle också undvikas att ordet »ersättningssökande» i 7 § vid en mera ytlig läsning missuppfattas.

9 §.

Lagrådet:

Den som har fordringsinteckning (eller panträtt enligt 11 kap. 2 § jordabalken) skulle enligt förslaget icke ha någon självständig rätt till ersättning utan blott njuta visst företräde till vad som utdömes såsom fastighetsägarens ersättningsbelopp. Detta är visserligen ett ofta använt system, men det grundas då på att inteckningshavarnas intressen bevakas ex officio. I förevarande fall skulle dock ersättning till dem icke kunna utgå med högre belopp än vad fastighetsägaren krävde i något hänseende, som är av betydelse för inteckningssäkerheten, och således alls icke därest han underlåte att fordra ersättning i dylikt hänseende. Detta är en brist, som möjligen kunde avhjälpas genom att inteckningshavare finge intaga sakägareställning i lika mån som ägare samt servituts- och nyttjanderättshavare, åtminstone om man genomför det av lagrådet under 2 § förordade systemet för preklusionstidens bestämmande. Emellertid synes då också underlåtenhet från inteckningshavares sida att bevaka sin rätt böra medföra att han går den förlustig även i så måtto, att han ingen del får i ägarens ersättningsbelopp. Under sådant förhållande är det möjligt att förslagets ståndpunkt faktiskt kan visa sig förmånligare för inteckningshavarna i gemen. Lagrådet har därför och då det för inteckningshavare, som vill fordra ersättning, knappast torde möta svårighet att förmå fastighetsägaren att själv eller genom inteckningshavaren såsom fullmäktig föra talan om ersättning, trots sig kunna stanna vid ett påpekande av förslagets svaghet i förevarande punkt utan att påkalla ändring i denna del.

Däremot synes erforderligt att, om ersättning till ägare av intecknad fastighet skall nedsättas till fördelning som i 10 § sägs, detsamma stadgas om ersättning till servituts- och nyttjanderättshavare med sämre rätt än inteckningshavarens. Å andra sidan torde från nedsättning alltid böra undantagas sådana ersättningsbelopp, som icke avse minskning av intecknade fastighetens värde. Detta synes lämpligen kunna utsägas, så att bestämmelsen om diskretionär prövning av skadans betydelse och om inteckningshavarens medgivande kommer att avse blott andra ersättningsbelopp.

11 §.

Lagrådet:

Här eller i inteckningsförordningen torde böra upptagas en uttrycklig förklaring att, när betalning utfallit å intecknings huvudstol, inteckningen för motsvarande belopp skall vara utan verkan.

**Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen
den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning
av domstolsärenden.**

Lagrådet:

Förslaget lämnas utan annan erinran än vad som inledningsvis i fråga om samtliga förslagen anförts angående hänvisningar samt dagen för hela lagstiftningens trädande i kraft.

**Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 12 § lagen
den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.**

Lagrådet:

Med förslaget läres icke åsyftas att lägga hinder i vägen för att till den avstyckade ägovidden lägges andel i vattenområde med åtföljande fiske. Detta borde måhända utsägas tydligare. Likaså kan ett förtydligande av lagtexten ifrågasättas beträffande innebörden av ordet »fisket», när lagtexten talar om men för detta.

**Förslaget till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917
(nr 189) om expropriation.**

Regeringsrådet Quensel:

Anledningen till bestämmelsen i 112 § första stycket, att expropriation må avse endast nyttjanderätt under högst 25 år, torde vara att man velat begränsa intrångets storlek främst av hänsyn till expropriaten. Men eftersom intet skulle hindra att ny expropriation för samma ändamål skedde vid nyttjanderättstidens utgång och att detta upprepades hur många gånger som helst, kan bestämmelsen ur expropriatens synpunkt komma att faktiskt innebära ungefär detsamma som om äganderätten exproprierats men löseskillingen skulle bestämmas och erläggas i olika repriser med långa mellanrum, alltså ett mot expropriationsinstitutets principer helt stridande system. Därför synes bestämmelsen böra kompletteras med ett stadgande av innebörd att, om expropriaten det begär, tillståndet till expropriation skall avse äganderätten till området i stället för nyttjanderätt. Bestämmelsen i expropriationslagens 12 § synes här icke tillräcklig.

Beträffande 112 § andra stycket i förslaget är att märka, att upplåtelse från kommuns eller hushållningssällskaps sida av nyttjanderätt för enskild person eller ett antal enskilda personer kan innebära att expropriationen faktiskt tillgodoser blott enskilda intressen och att den exproprierade rät-

tigheten alltså utnyttjas för ett ändamål, för vilket expropriationsinstitutet principiellt icke må begagnas och som ej heller stämmer med den föreslagna beskrivningen av expropriationsändamålet. Ett dylikt förfarande bör icke sanktioneras av lagstiftaren. Ej heller bör lagen innehålla en bestämmelse som kan förefalla som en dylik sanktion och tyckas inskränka lagtillämparens frihet att, då fråga om lösningsrätt enligt 68 § expropriationslagen uppkommer, pröva efter omständigheterna. Om åter upplåtelse sker under sådana omständigheter, att den ej kan anses strida mot expropriationsändamålet, tarvas ingen lagbestämmelse för att göra åtgärden tillåtlig eller utesluta tillämpning av lösningsrätt till exproprierad egendom.

På grund av vad sålunda anförts finner jag paragrafens andra stycke böra utgå ur förslaget.

Ur protokollet:

Bengt Larson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Drottningholms slott den 13 januari 1950.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets den 15 december 1949 avgivna utlåtande över bland annat de till lagrådet den 25 februari 1949 remitterade förslagen till

- 1) lag om rätt till fiske;
- 2) lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden;
- 3) lag angående ändrad lydelse av 19 kap. 12 § lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet; samt
- 4) lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation.

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande anför föredraganden följande.

Förslaget till lag om rätt till fiske.

Det remitterade förslaget upptog i en första avdelning, omfattande 1—7 §§, dels ett inledande stadgande att rikets vattenområden med avseende å rätten till fiske skulle vara indelade i fritt och enskilt vatten, dels ock närmare regler om vilka vattenområden som skulle anses såsom fritt fiskevatten och vilka som skulle hänföras till enskilt fiskevatten. Längre fram i förslaget behandlades i särskilda avdelningar frågorna om fiske i fritt fiskevatten (10—12 §§) och i enskilt fiskevatten (13—26 §§).

På föredragning av chefen för justitiedepartementet har Kungl. Maj:t förut i dag beslutat förelägga riksdagen förslag till lag om gräns mot allmänt vattenområde. Den gränsdragning mellan allmänt och enskilt vatten som skett i nämnda lagförslag överensstämmer — på ett undantag när — fullständigt med nyssnämnda regler angående vattenområdenas uppdelning i fritt och enskilt fiskevatten. Undantaget avser Mälaren, där enligt gränslagsförslaget intet allmänt vatten skall finnas, medan enligt det remitterade fiskelagsförslaget de öppna fjärdarna i sjöns mitt delvis skulle hänföras till fritt fiskevatten.

Lagrådet har ansett, att därest en lag om allmänt och enskilt vatten av nyss antytt innehåll komme till stånd, de i förevarande lagförslag upptagna reglerna om indelning i enskilt och fritt fiskevatten borde utgå. I fråga om Mälaren har lagrådet därvid framhållit, att önskemålet att fisket skall vara fritt i vissa delar av denna sjö kunde tillgodoses genom en regel, som i erforderlig utsträckning tillåte frifiske utan hinder av att vattnet vore enskilt.

Ehuru skäl kunna anföras för att nu ifrågavarande gränsdragningsregler böra återgivas även i fiskerättslagen, har jag med hänsyn till de lagtek-niska fördelar som följa med lagrådets förslag icke velat motsätta mig detta. I enlighet härmed har jag låtit verkställa en formell överarbetning av det remitterade förslaget. Avdelningen om fritt och enskilt fiskevatten har fått utgå, och det överarbetade förslaget börjar i stället med ett avsnitt på fyra paragrafer om fiske i allmänt vatten. Därefter följa under 5 —21 §§ bestämmelser om fiske i enskilt vatten. I övrigt är uppställningen densamma som i det remitterade förslaget med de undantagen att bestämmelserna om vad som skall förstås med fasta och rörliga redskap inarbetats i 1 § och att paragrafen om vattenstånd fått sin plats närmast före ansvarsbestämmelserna.

För vinnande av överensstämmelse med gränslagsförslagets terminologi har i stället för beteckningen saltsjön införts benämningen havet. På sätt lagrådet hemställt har vidare i de paragrafer, där det remitterade förslaget begagnar ordet »fiskerättsägare» ändring skett till »innehavare av enskild fiskerätt» eller annat liknande uttryck. Jämväl i övrigt ha redaktionella jämkningar vidtagits, varjämte några smärre sakliga ändringar skett i anslutning till vad lagrådet hemställt. På några punkter har jag emellertid funnit lagrådets anmärkningar icke innefatta tillräckliga skäl att frångå den ståndpunkt jag förut intagit.

Jag torde nu få lämna en översiktlig redogörelse för innehållet i de särskilda paragraferna i det överarbetade förslaget.

1 §.

Första stycket i denna paragraf motsvarar 10 § första stycket i det remitterade förslaget. Lagrådet har ansett att uttryckliga bestämmelser borde meddelas för att utmärka, att vissa nu bestående särskilda rättigheter till fiske ej vidare skola få göras gällande i allmänt vatten. Med den avfattning som vid överarbetningen givits åt lagtexten torde emellertid någon tvekan i detta hänseende ej behöva uppkomma.

I andra stycket har upptagits den definition på begreppet fast redskap — i motsats till rörligt redskap — som i det remitterade förslaget hade sin plats i 9 §.

2—4 §§.

Dessa paragrafer motsvara 10 § andra stycket samt 11 och 12 paragraferna i det remitterade förslaget. Vidtagna jämkningar äro av formell natur.

5 §.

Innehållet i förevarande paragraf överensstämmer i sak med föreskrifterna i 13 och 31 §§ i det remitterade förslaget. Formuleringen ansluter sig nära till vad lagrådet förordnat.

6—21 §§.

Av dessa paragrafer — som stadga viss befogenhet att fiska i enskilt vatten även utan stöd av enskild fiskerätt — svara 6—8 §§ mot förutvarande 14 § a)—c), 9 § mot 14 § d) och 15 § i det remitterade förslaget, 10—17 §§ mot förutvarande 16—23 §§, samt 19—21 §§ mot förutvarande 24—26 §§. De under 18 § upptagna bestämmelserna ersätta det remitterade förslagets föreskrifter om att vissa delar av Mälaren skulle hänföras till fritt fiskevatten. Jag vill nämna att under tiden för lagrådsbehandlingen till Kungl. Maj:t inkommit en framställning från Uppsala läns hushållningssällskap, vari gjorts gällande att av flera skäl intet fritt fiske borde tillåtas i Mälaren. Likaså ha i skrivelser från strandägare i Bohuslän framförts betänkligheter mot förslaget att hummerfisket nu skall helt frigivas. Vad sålunda förekommit har dock icke givit mig anledning att på någondera av dessa punkter frågå den principståndpunkt jag tidigare intagit.

Lagrådet har, i anslutning till vad lagrådet anfört vid den första paragrafen i avdelningen om fiske i enskilt vatten, ifrågasatt om icke uttrycket »varje svensk medborgare», där det förekomme i nu ifrågavarande paragrafer, genomgående borde ändras till »svensk medborgare» samt orden »ändå att han ej är fiskerättsägare» uteslutas ur den paragraf som behandlar fisket i Vänern. Som det enligt min mening icke är uteslutet att en sådan formulering skulle kunna föranleda missförstånd, har emellertid i detta avseende den ursprungliga lydelsen i huvudsak bibehållits. De formella jämkningar, om vilka lagrådet eljest hemställt, ha vidtagits, varjämte i 16 § första stycket 3 samt 20 § uttryckligen angivits, att där avsett nätfiske må bedrivas endast med nät, som äro att hänföra till rörliga redskap.

Utöver vad sålunda anförts må framhållas att, i enlighet med vad lagrådets samtliga ledamöter förordnat, bestämmelsen om skydd för visst sedvanemässigt frifiske i havet uttryckligen begränsats till att avse redan förefintliga sedvänjor. Föreskrifterna om frifiske i Mälaren ha — likaledes i överensstämmelse med lagrådets förslag — givits den innebörden att fiske med rörligt redskap skall vara fritt å de områden, som i det remitterade förslaget hänfördes till fritt fiskevatten.

22—26 §§.

Förevarande paragrafer motsvara 27—30 samt 32 §§ i det remitterade förslaget. Bestämmelserna i förutvarande 31 § ha, som jag förut nämnt, flyttats till den nya 5 §.

Frånsett några smärre, rent redaktionella jämkningar har beträffande nu avsedda paragrafer ändring skett allenast såvitt angår föreskrifterna

om nyttjande av fiske som är oskiftat eller eljest samfällt för flera fastigheter. I sådant hänseende har jag ansett mig böra biträda lagrådets hemställan om införande av en uttrycklig föreskrift att bestämmanderätten rörande nyttjandet tillkommer ägarna av fastigheterna i fråga. Vidkommande spörsmålet i vad mån servitutsupplåtelser skola medföra att samfällt fiske anses föreligga ansluter jag mig till den ståndpunkt lagrådet intagit. Jag har också efterkommit lagrådets hemställan om ett förtydligande av bestämmelserna angående befogenhet att upplåta fiskerätt till utomstående.

Vid remissen till lagrådet uttalade jag, att därest delägare i samfällt fiske hos domstol begärde att regler skulle givas för fiskets nyttjande, domstolen enligt förslaget ägde möjlighet att meddela alla de föreskrifter, som den funne lämpliga. Jag tillade, att därvid bl. a. syntes kunna ifrågakomma att ålägga fiskande att betala viss fiskevårdsavgift till en gemensam kassa. Lagrådet har anfört, att eftersom föreskrifterna endast skola avse hur fisket må nyttjas, påläggande av fiskevårdsavgift näppeligen kunde betraktas som tillåtet. Med anledning härav vill jag framhålla, att det enligt min uppfattning icke kan anses falla utom ramen för domstolens befogenhet att föreskriva t. ex., att en viss delägare ej må fiska med mer än ett bestämt antal redskap annat än på villkor att han betalar en avgift till en gemensam fiskevårds-kassa.

27 §.

Denna paragraf motsvarar 33 § i det remitterade förslaget.

Vid första stycket har lagrådet bl. a. anmärkt, att det ej syntes påkallat att däri upptaga någon bestämmelse om tillträde till annans strand och vattenområde. Enligt min mening kan det emellertid vara av visst värde att uttryckliga regler finnas om rätt att i samband med fiske uppehålla sig på annans strand och färdas över annans vattenområde. Jag har därför ej ansett mig böra efterkomma lagrådets hemställan att stadgandet måtte helt utgå. För att förebygga misstolkning i den riktningen att fiskande skulle ha vidsträcktare befogenhet än andra att taga väg till stränderna ha föreskrifterna i ämnet erhållit något ändrad avfattning.

Lagrådets övriga erinringar beträffande första stycket ha beaktats.

Med avseende å andra stycket har lagrådet ansett det kunna ifrågasättas, huruvida uttrycket »vid annans strand» tillräckligt tydligt angäve att endast sådant fiske åsyftades, som enligt förslaget skall få bedrivas ända in till stranden. Lagrådet har därför förordat att »vid» skulle utbytas mot exempelvis »intill». Ej heller ordet intill är dock fullt entydigt till sin innebörd, och jag har därför funnit övervägande skäl tala för bibehållande av det remitterade förslagets formulering, vilken överensstämmer med lydelsen av motsvarande stadgande i nu gällande lag om rätt till fiske.

De jämkningar i förtydligande syfte, om vilka lagrådet eljest hemställt vid detta stycke ha vidtagits.

Däremot har jag av hänsyn till yrkesfisket ansett mig icke böra biträda

de förslag till utvidgning av skyddet för tomt och plantering som framställts av lagrådets ledamöter. Jag vill erinra att den nuvarande fiskerättslagens stadgande i förevarande ämne överhuvud ej gör något undantag för sådan mark. Redan i det remitterade förslaget har alltså hemfridsintresset beaktats i högre grad än enligt gällande rätt. Emellertid har en ledamot av lagrådet anmärkt, att det med den föreslagna avfattningen av skyddsbestämmelsen kunde förefalla som om därmed åsyftades icke en skärpning av utan en eftergift å kravet att intrånget skall vara erforderligt för fiskets utövande. På grund därav har i det överarbetade förslaget stadgandet erhållit den ändrade lydelsen att tomt eller plantering må tagas i anspråk endast om särskilda skäl föreligga.

Bestämmelserna om skiljemannaförfarande i tredje stycket i det remitterade förslaget ha av lagrådets samtliga ledamöter ansetts överflödiga och ägnade att framkalla osäkerhet. Med hänsyn härtill och då frågan om det lämpligaste sättet för slitande av ersättningstvister utan olägenhet torde kunna överlämnas till parternas avgörande, ha dessa bestämmelser fått utgå.

28 och 29 §§.

Beträffande dessa paragrafer, som motsvara 34 och 35 §§ i det remitterade förslaget, har från lagrådets sida framställts den principiella anmärkningen att frågan om skyldighet att hålla leder öppna för vandringsfisker borde uttömmande regleras i fiskerättslagen och att administrativa föreskrifter i sådant hänseende följaktligen icke borde få meddelas i vidare mån än medgivande därtill lämnats i lagen.

För närvarande anses fiskerättslagens stadganden i förevarande ämne allenast innefatta minimifordringar, och länsstyrelserna ha ej sällan meddelat längre gående förbud mot att använda stängande fiskeredskap i eller i närheten av vattendrag eller sund. Detta har skett med stöd av 9 § fiskeristadgan, enligt vilken länsstyrelse äger att, där så erfordras, för viss ort meddela särskilda bestämmelser om fiskets vård och lämpliga bedrivande. Att helt upphäva denna befogenhet lär icke vara möjligt och har ej heller inom lagrådet ifrågasatts. Lagrådets ståndpunkt synes i stället vara den, att befogenheten skulle begränsas, så att därunder ej inbegreps sådana åtgärder som till sin sakliga innebörd vore att jämställa med bestämmelser angående fiskådra. Emellertid torde det i praktiken icke vara möjligt att i detta avseende uppdraga någon klar gräns mellan olika slags föreskrifter. Som exempel må nämnas att ett förbud mot användande av vissa redskap i en älv eller en å stundom torde kunna få samma faktiska verkan som om länsstyrelsen förklarat att fiskådran i vattendraget skulle sträcka sig över vattendragets hela bredd. Jag vill i detta sammanhang också erinra, att de bestämmelser som Kungl. Maj:t efter överenskommelser med Norge och Finland i administrativ väg utfärdat angående fisket i gränstrakterna bl. a. innefatta begränsningar i rätten att utsätta fiskeredskap utanför visst avstånd från land.

På grund av vad sålunda anförts har jag ansett lämpligast att fiskerättslagens bestämmelser om fiskådra få bibehålla karaktären av minimifordringar, som alltid skola iakttagas, vid påföljd av ansvar för olovligt fiske. Med denna ståndpunkt är det enligt min uppfattning önskvärt att det direkt av lagen kan utläsas, vilken bredd och längd fiskådran skall ha i varje särskilt fall. Någon rätt för länsstyrelserna att besluta om breddning eller förlängning av fiskådra torde sålunda icke böra medgivas. Deras befogenhet bör — fränsett vad som upptagits i det remitterade förslaget — alltjämt vara begränsad till att i den omfattning som kan anses tillåten enligt fiskeristadgan meddela särskilda skyddsbestämmelser, förenade med det lindrigare ansvar som finnes utsatt i nämnda stadga.

I överensstämmelse med det sagda skall även enligt det överarbetade förslaget länsstyrelses rätt att förordna om avvikelser från bestämmelserna om fiskådra endast avse flyttning av ådran samt medgivande för särskilda fall att i ådran utsätta stängande redskap. På sätt förordats från lagrådets sida ha emellertid villkoren för flyttning uppmjukats därhän, att sådan åtgärd skall kunna vidtagas jämväl om förfång uppkommer, dock endast såvitt förfånget ej kan anses märkligt. Samtidigt har uttrycklig föreskrift upptagits, att tillstånd till stängning må lämnas endast under motsvarande förutsättning.

De önskemål, som från lagrådets sida framställts i fråga om fiskådras utsträckning vid ändpunkterna av sund samt beträffande avfattningen av förbudet mot anbringande av skrämselanordningar, ha beaktats.

30—32 §§.

Vad angår dessa paragrafer, vilka svara mot förutvarande 36—39 §§, har lagrådet i första hand hemställt att bestämmelserna om ingripanden mot underlåtenhet att utnyttja fiske måtte utgå. Jag har emellertid ej ansett mig böra tillmötesgå denna hemställan. Det saknas icke exempel på fall, då goda skäl skulle förelegat för ett dylikt ingripande. Så som förutsättningarna för användande av tvångsförfarande angivits i förslaget torde det också kunna förutsättas att inskridande av myndighet ej kommer att ske annat än då behovet därav är uppenbart.

I andra hand har lagrådet hemställt om införande av en föreskrift att skyldighet att fiska ej skall få åläggas, om det med hänsyn till omständigheterna skulle vara obilligt. Något uttryckligt stadgande därom torde dock icke vara erforderligt.

Däremot har, i enlighet med vad lagrådet förordnat, till förebyggande av tvekan i förslaget intagits en bestämmelse att länsstyrelsen må underlåta att utdöma förelagt vite, om det finnes obilligt.

Jämväl vad lagrådet i övrigt hemställt har iakttagits.

33 §.

Förevarande paragraf överensstämmer med 8 § i det remitterade förslaget.

34 och 35 §§.

Dessa paragrafer, som motsvara förutvarande 40—42 §§, innehålla bestämmelser om straff för överträdelse av lagens bestämmelser. På denna punkt har jag ansett mig böra till alla delar biträda lagrådets förslag.

36 §.

I fråga om denna paragraf, som motsvarar 43 § i det remitterade förslaget, har från lagrådets sida framförts det önskemålet, att såsom villkor för förverkande av fiskeredskap skulle uppställas, att påföljden vore påkallad till förebyggande av olovligt fiske eller eljest betingad av särskilda skäl. Som motivering härför har anförts att överensstämmelse därigenom skulle vinnas med stadgandena i 2 kap. 17 § strafflagen. Genom en sådan ändring skulle emellertid den effekt, som åsyftats med förverkanderegeln i fråga, i icke ringa mån gå förlorad. Inom specialstraffrätten finnas också åtskilliga exempel på förverkandebestämmelser av samma innebörd som det remitterade förslaget. Jag har därför icke funnit skäl att i denna del frångå den ståndpunkt jag förut intagit.

Tre av lagrådets ledamöter ha vidare hemställt om föreskrift att förverkandeförklaring må kunna begränsas till att avse allenast en del av redskapen eller deras värde. Denna begäran har jag ansett mig böra tillmötesgå. Dessutom har, såsom lagrådet förordat, bestämmelsen om skydd för godtrosförvärv utvidgats till att gälla även beträffande fångst.

Därest fråga om förverkande angår annan än den tilltalade, skall enligt allmänna processuella regler talan föras även mot honom. Om ej annat särskilt angivits, kan alltså en förverkandeförklaring ej upphäva bestående panträtt eller annan särskild rättighet till det föremål, varom är fråga, med mindre rättighetens innehavare varit instämd som svarande i målet. I sistnämnda fall ligger det i sakens natur att domstolen måste göra ett bestämt uttalande, huruvida rättigheten skall gå förlorad eller lämnas orubbad. Bestämmelsen i det remitterade förslaget, att uttryckligt förbehåll skall göras, därest rättighet av nu åsyftat slag finnes böra bestå, har därför ansetts kunna utgå.

Utöver de ändringar för vilka sålunda redogjorts ha redaktionella jämkningar vidtagits i paragrafen i enlighet med vad flertalet lagrådsledamöter förordat.

37—39 §§.

Förevarande paragrafer motsvara 44—46 §§ i det remitterade förslaget.

Beträffande de i 37 och 38 §§ behandlade frågorna om rätt för fisketillsynsman eller enskild rättsägare att taga egendom i beslag, angående förfarandet, då sådant beslag skett, samt rörande dispositionsrätten till förverkad egendom eller medel som influtit i stället för sådan egendom ha lagrådets ledamöter uttalat skilda meningar. För egen del har jag ansett övervägande skäl tala för att det remitterade förslagets ståndpunkt i dessa delar i allt väsentligt bibehållas. Rätten till beslag torde emellertid, liksom enligt rättegångsbalken, böra uttryckligen begränsas till att omfatta endast

egendom som kan antagas komma att bli förverkad eller äga betydelse för utredning om brottet. Vidare synes det lämpligt att enskild rättsägare får beslagsfogenhet jämväl i allmänt vatten, därest olovligt fiske i sådant vatten kränker hans enskilda fiskerätt. Så torde i regel få anses vara fallet, om det olovliga fisket sker med åsidosättande av skyddsföreskrifter för fast fiske som utövas med stöd av den enskilda fiskerätten. Däremot torde den omständigheten, att innehavare av enskild fiskerätt äger viss befogenhet att sträcka fast redskap från det enskilda vattnet vidare ut i allmänt vatten, icke i och för sig böra föranleda att hans fiskerätt anses kränkt, om exempelvis någon annan utan vederbörligt tillstånd av myndighet utsätter fast redskap i det vatten som omfattas av utsträckningsrätten.

Jag har också ansett mig böra godtaga det av lagrådets samtliga ledamöter framställda förslaget att, då enskild fiskerätt kränkts, fångsten alltid skall tillfalla fiskerättshavaren. Har han i dylikt fall själv tagit fångsten i beslag, bör han, såsom förutsatts i det remitterade förslaget, äga att omedelbart tillgodogöra sig densamma. Tillräcklig anledning synes icke föreligga att, i enlighet med vad som påyrkats av justitierådet Geijer, ålägga honom skyldighet att anmäla beslaget hos polisen. Då fångst tagits i beslag av fisketillsynsman eller då sådan tillsynsman eller enskild rättsägare beslagtagit annat än fångst, bör däremot, likaledes i överensstämmelse med det remitterade förslaget, närmaste polisman underrättas. Föreskriften att den beslagtagna egendomen skall överlämnas till polismannen torde emellertid lämpligen böra ersättas med ett stadgande att polismannen skall förfara som om han själv gjort beslaget. Beträffande den närmare innebörden härav torde jag få hänvisa till rättegångsbalken.

Ingen meningsskiljaktighet råder om att förverkat redskap eller dess värde skall tillfalla kronan. Lagrådets samtliga ledamöter ha emellertid ansett att när enskild fiskerätt kränkts, innehavaren av fiskerätten bör för honom tillkommande skadestånd äga företräde framför kronan till betalning ur egendomen. För min del har jag dock ej funnit tillräcklig anledning föreligga för att målsägande skulle erhålla bättre säkerhet för skadeståndsfordringar vid olovligt fiske än vid brott i allmänhet. En föreskrift av nyss angiven innebörd skulle för övrigt sannolikt få ringa praktisk betydelse eftersom någon skada utöver förlusten av det fångade mera sällan torde uppkomma vid olovligt fiske och fiskeredskapens värde i allmänhet lär vara obetydligt.

Det överarbetade förslaget har utformats i enlighet med vad sålunda anförts. Därvid har hänsyn tagits till de redaktionella önskemål som framställts från lagrådets sida.

Även den jämkning, varom lagrådet hemställt vid 46 § i det remitterade förslaget (nya 39 §), har vidtagits.

40 §.

I förevarande paragraf, motsvarande 47 § i det remitterade förslaget, ha bestämmelserna om kungörande av länsstyrelses beslut med anledning av

lagrådets erinringar ändrats till närmare överensstämmelse med vad som i allmänhet gäller i detta ämne. Även vad lagrådet eljest anmärkt vid paragrafen har iakttagits.

Slutbestämmelserna.

I slutbestämmelserna har dagen för den föreslagna lagens ikraftträdande angivits till den 1 januari 1951 i stället för den 1 januari 1950. Dessutom har erinran gjorts att ersättning av statsmedel för förlust av fiskerätt till följd av nya lagen må utgå enligt vad därom är särskilt stadgat. Med denna hänvisning åsyftas det förslag till lag om ersättning för mistad fiskerätt m. m. som Kungl. Maj:t förut i dag på föredragning av chefen för justitiedepartementet beslutat förelägga riksdagen. Nämnade förslag överensstämmer, såvitt nu är i fråga, i sak med det förslag till lag om ersättning för mistad fiskerätt som samtidigt med förslaget till lag om rätt till fiske remitterades till lagrådet men beträffande vilket beslutet att inhämta lagrådets utlåtande sedermera återkallades.

Övriga lagförslag.

Vad angår dessa förslag har jag — utöver framflyttning av dagen för ikraftträdandet och ändring av paragrafnumret i en hänvisning till fiskerättslagen — ansett mig böra förordna allenast den ändringen att, såsom föreslagits av en ledamot av lagrådet, expropriation för tillgodoseende av yrkesfiskets behov av mark för bryggor och bodar m. m. skall avse äganderätt i stället för nyttjanderätt, om ägaren begär det.

Något behov av att, såsom lagrådet ifrågasatt, på vissa punkter förtydliga förslaget om ändring av 19 kap. 12 § jorddelningslagen har icke synts mig föreligga.

Såsom jag framhållit vid remissen till lagrådet synes någon medelsanvisning till ersättningar för mistad fiskerätt eller till kostnader för de organ som avses skola pröva ansökningar om dylik ersättning icke vara erforderlig förrän för budgetåret efter det, då den nya lagstiftningen träder i kraft. Därest fråga om utbetalning skulle uppkomma redan tidigare, torde för ändamålet få anlitas det under riksstatens IX huvudtitel upptagna förslagsanslaget till ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.

Härefter hemställer föredraganden att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att jämlikt § 87 regeringsformen antaga de i enlighet med det anförda jämkade, härovan under 1—4 upptagna lagförslagen,

dels ock att — efter ändring beträffande dagen för ikraftträdandet —

enligt § 77 regeringsformen godkänna det vid statsrådsprotokollet i detta ärende för den 25 februari 1949 fogade förslaget till förordning om fiskerätten vid vissa kronan tillhöriga havsstränder, skär och holmar m. m.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall och förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gösta Kahm.

Jämförelsetablå.

Rätt till fiske: översikt över äldre lagrums motsvarigheter i fiskerättskommitténs betänkande, i lagrådsremissen och i propositionen.

1896 års lag	Fiskerättskommittén	Lagrådsremissen	Propositionen
1 §	1, 6 §§ samt förordn. ¹	1, 2, 9—11 §§ samt förordn. ¹	1—3 §§ samt gränslagen och förordn. ¹
2 §	2, 6, 8 §§	1, 3—6, 9—11, 13 §§	1—3, 5 §§ samt gränslagen
—	5 §	8 §	33 §
—	7 §	12 §	4 §
3 § 1 st.	9 §	14 §, jfr 27 § 1 st.	6 §, jfr 22 § 1 st.
3 § 2 st.	9—11 §§	14—17 §§, jfr 27 § 1 st.	6—11 §§, jfr 22 § 1 st.
3 § 3 st.	—	—	—
3 § 4 st.	14 §	19 §	13 §
3 § 5 st.	12, 13 §§	18 §	12 §
3 § 6 st.	16 §	21 §	15 §
3 § 7 st.	21 §	33 § 1, 2 st.	27 §
3 § 8 st.	—	—	—
4 §	15 §	20 §	14 §
5 §	3, 4, 8, 17—20 §§	1, 7, 13, 22—25 §§	5, 16—20 §§ samt gränslagen
6 §	3, 6 §§	1, 2, 7, 9, 10 §§	1, 2 §§ samt gränslagen
—	—	26 §	21 §
—	22 §	27 § 2 st.	22 § 2 st.
7, 8 §§	23 §, adm. förvaltningsföreskrifter, jfr 27 §	adm. förvaltningsföreskrifter, jfr 31 §	adm. förvaltningsföreskrifter, jfr 5 §
9 §	24 §	28 §	23 §
10 §	25 §	29 §	24 §
11 §	26 § 1 st.	30 §	25 §
—	26 § 2 st.	—	—
12 §	27 §	31 §	5 §
13 §	28 §	32 §	26 §
14—16 §§	29, 30 §§	34, 35 §§	28, 29 §§
—	49—52 §§	36—39 §§	30—32 §§
17 §	53 §	46 §	39 §
17 a § 1 st.	54, 55 §§	40—42 §§	34, 35 §§
17 a § 2 st.	59 §	—	—
18 §	56 §	43, 45 §§	36, 38 §§
19 §	57 §	44 §	37 §
20 §	21 § 2 st. sista punkten	33 § 3 st.	—
21 § 1 st.	förordn. ¹	förordn. ¹	förordn. ¹
21 § 2 st.	—	—	—
—	60 §	47 §	40 §

¹ Förordning om fiskerätten vid vissa kronan tillhöriga havsstränder, skär och holmar m. m.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	
Lag om rätt till fiske	3
Om fiske i allmänt vatten. 3. — Om fiske i enskilt vatten. 4. — Särskilda bestämmelser om rätt till fiske i vissa fall. 7. — Om rätt att nyttja annans strand m. m. Om fiskådra. 8. — Om åtgärder mot vanskötsel av fiske. 9. — Om vattenstånd. 10. — Ansvarsbestämmelser m. m. 10. — Om besvär m. m. 11.	
Lag ang. ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 dec. 1946 om handläggning av domstolsärenden	13
Lag ang. ändrad lydelse av 19 kap. 12 § jorddelningslagen.....	14
Lag ang. ändring i expropriationslagen	15
Förordning om fiskerätten vid vissa kronan tillhöriga havsstränder, skär och holmar m. m.	16
Utdrag av statsrådsprotokollet för den 25 febr. 1949	17
Huvuddragen i fiskerättskommitténs förslag	18
Gränsen mellan fritt och enskilt fiskevatten	26
Saltsjön. 26. — Sötvatten. 44.	
Fisket i fritt fiskevatten	49
Begränsningar av strandägarnas ensamrätt till fiske.....	57
Allmänna synpunkter. 57. — Strömmings- och skarpsillfisket. 58. — Annat fiske i Östersjön. 66. — Hummerfisket i Bohuslän. 70. — Övrigt fiske vid västkusten. 76. — Fisket i de stora insjöarna. 81.	
Kronans fisken	87
Fiskevårdsområden	89
Vanskötsel av fiske.....	98
De särskilda författningsförslagen	101
Motiv. 101. — Lagtext. 148.	
Utdrag av lagrådets protokoll för den 15 dec. 1949	166
Förslaget till lag om gräns mot allmänt vattenområde	168
Förslaget till lag om rätt till fiske.....	176
Förslaget till lag om ersättning för mistad fiskerätt m. m.	217
Förslaget till lag ang. ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 dec. 1946 om handläggning av domstolsärenden	223
Förslaget till lag ang. ändrad lydelse av 19 kap. 12 § jorddelningslagen ..	223
Förslaget till lag ang. ändring i expropriationslagen.....	223

Utdrag av statsrådsprotokollet för den 13 januari 1950 ang. lag om rätt till fiske, m. m.¹	225
--	-----

Jämförelsetabla (äldre rätt — fiskerättskommittén — lagrådsremissen — propositionen)	235
---	-----

¹ Jfr särskild proposition samma dag ang. lag om gräns mot allmänt vattenområde, m. m.
